

**SUBOTIČKA
DANICA**

**KALENDAR
2012.**

SUBOTIČKA DANICA

**Kalendar
za 2012. godinu**

SD

Subotica, 2011.

SUBOTIČKA DANICA
kalendar za 2012. godinu
godište XCI.

Uredničko vijeće:

**mr. Andrija Anišić, Stjepan Beretić, mr. Ervin Čeliković,
Katarina Čeliković, Franjo Ivanković, Vesna Huska,
Dragan Muharem, mr. Mirko Štefković i Željka Zelić**

Objavljuje:

Župni ured Sv. Terezije
24000 Subotica, Harambašićeva 7

Glavni i odgovorni urednik :

Stjepan Beretić
24000 Subotica, Harambašićeva 7

Lektorica:

Katarina Čeliković

Korektura:

Željka Zelić

Tehnički urednik:

mr. Ervin Čeliković

Tisak:

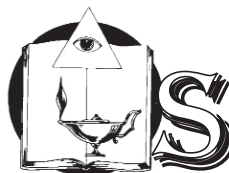
Štamparija "Printex"
24000 Subotica, Segedinski put 86

Subotica, 2011.

Benedictus PP XVI

*Papa Benedikt XVI.,
poglavar Katoličke crkve*

Siječanj – Januar

KATOLIČKI

N 1 NOVA GODINA; Marija Bogorodica ☽
P 2 Bazilije, Grgur Nazijanski
U 3 Ime Isusovo; Geneveva, Anastazija S.
Š 4 Dafroza, Angela F., Borislava
Č 5 Telesfor, Emilijan, Miljenko
P 6 **BOGOJAVLJENJE (Tri kralja);** Gašpar
S 7 Rajmund P. Rajko, Zoran
N 8 KRŠTENJE ISUSOVO; Gospa od brze pomoći
P 9 Julijan, Miodrag, Živko, Bl. Alix ○
U 10 Agaton, Dobroslav, Grgur X.
Š 11 Honorat, Neven, Higin
Č 12 Ernest, Tatjana Rimska
P 13 Hilarije, Veronika, Radovan
S 14 Feliks, Srećko, Veco
N 15 2. N. KR. G.; Pavao pust., Mavro
P 16 Honorat, Marcel, Oton, Mislav ☾
U 17 Antun op., Leona, Vojmil, Lavoslav
S 18 Margareta Ug., Priska, Premila
Č 19 Mario Kanut, Ljiljana, Marta
P 20 Fabijan, Sebastijan
S 21 Agneza, Janja, Neža
N 22 3. N. KR. G; Vinko, Anastazija, Irena R.
P 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko ●
U 24 Franjo Saleški, Bogoslav
Š 25 **OBRAČENJE SV. PAVLA ap.;** Ananija
Č 26 Timotej i Tit, Bogoljub, Tješimir
P 27 Anđela Merici, Pribislav, Živko
S 28 Toma Akvinski, Tomislav
N 29 4. N. KR. G.; Valerije, Konstancije
P 30 Martina, Gordana, Darinka
U 31 Ivan Bosco, Saturnin, Marcela ☽

Sunce u siječnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	37	16	22
10.	07	36	16	31
20.	07	30	16	44
31.	07	19	17	00

PRAVOSLAVNI

DECEMBAR 2010. / JANUAR 2011. - pravoslavni
N 19 29. po D.; Sveti mučenik Bonifatije; Oci
P 20 Sv. Ignjatije Bogonosac (Pretrp. Roždestva)
U 21 Sv. m. Julijana i sv. Petar Kijevski
Š 22 Sv. velikomučenica Anastasija
Č 23 Sv. 10 mučenika Kritskih (Tucindan)
P 24 Sv. ppm. Evgenija - **Badnji dan**
S 25 Roždestvo Hristovo - BOŽIC
N 26 30. po D. - Sabor Presv. Bogorodice
P 27 Sv. prvomučenik i arhiđakon Stefan
U 28 Sv. 20.000 m. Nikomidijskih
Š 29 Sv. 14.000 mladenaca Vitlejemskih
Č 30 Sv. m. Anisija, pp. Teodora Kesarijska.
P 31 Pp. Melanija, (Odanije Roždestva)
S 1 JAN - Obrez.G. I. Hr.; sv. Vasilije V., Nova g.
N 2 31. po D.; Sv. Silvestar (Pret. Bogoavljenja)
P 3 Sv. pr. Malahija, sv.m. Gordije
U 4 Sabor 70 sv.ap.,sv. Jevstatije
S 5 Sv.m. Teopempt i Teona; Krstovdan
Č 6 Bogoavljenje
P 7 Sabor sv. Jovana Krst. - Jovanjdan
S 8 Svm. Julijan i Vasilisa; Pp. Georgije Hozevit
N 9 32. po D.; Sv.m. Polievt, sv. Filip Moskov.
P 10 Sv. Grigorije Niski, pp. Dometijan Mitiilinski
U 11 Pp. Teodosije V., pp. Mihailo
S 12 Sv. mučenica Tatijana
Č 13 Sv.m. Ermil i Stratonik (Odan. Bogoavljenja)
P 14 Sv. Sava, Prvi Arhiepiskop Srpski
S 15 Pp. Pavle, pp. Gavrilo Lesnovski
N 16 33. po D.; Casne verige ap. Petra
P 17 Pp. Antonije Veliki
U 18 Sv. Atanasije Veliki

Mjesečeve mijene u siječnju:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	1.	07	16
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	9.	08	31
Posljednja četvrt:	16.	10	09
Mladak:	23.	08	40
Prva četvrt:	31.	05	11

eljača – Februar

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

S 1 Sever, Brigita, Miroslav
 Č 2 **SVIJEČNICA**; Marijana, Marin, Marijan
 P 3 Blaž, Vlaho, Tripun, Oskar, Dubravko
 S 4 Veronika Jeruz., Andrija Corsini
N 5. N. KR. G.; Agata, Jagoda, Dobrila
 P 6 Pavao Miki i dr., Doroteja, Dorica
 U 7 Držislav, Rastimir, Rikard ○
 S 8 Jeronim Em., Jozefina Bak., Jerko
 Č 9 Apolonija, Sunčana, Borislava
 P 10 **Bl. Alojzije Stepinac**; Skolastika
 S 11 Gospa Lurdska, Mirjana
N 12. N. KR. G.; Eulalija, Zvonka, Zvonimir
 P 13 Katarina Ricci, Božidarka, Kastor
 U 14 Valentin, Zdravko, Valentina ☾
 S 15 Klauđije Col., Georgija, Agapa
 Č 16 Julijana, Onezim, Miljenko, Đula
 P 17 Sedam utemelj. Reda slugu BDM
 S 18 Bernardica, Šimun, Gizela
N 19 7. N. KR. G.; Bonifacije, Konrad, Blago
 P 20 Leon, Lav, Lea ●
 U 21 Petar Damiani, Eleonora, Damir
 S 22 **ČISTA SRIJEDA - Pepelnica (post)**
 Č 23 Polikarp, Grozdan, Romana
 P 24 Montan, Modest, Goran
 S 25 Viktorin, Valpurga, Hrvoje, Darko
N 26 1 KORIZ. (Čista); Aleksandar, Sandra
 P 27 Gabriel od Žalosne Gospe, Tugomil
 U 28 Roman, Teofil, Radovan, Bogoljub
 S 29 Osvald, Hilarije, (Prestup. dan) (kvatre)

JANUAR / FEBRUAR - pravoslavni
 S 19 Pp. Makarije Egipatski, Sv. Marko Efeski
 Č 20 Pp. Jevtimije Veliki
 P 21 Pp. Maksim Isp., sv.m. Neofit
 S 22 Sv. ap. Timotej, ppm. Anastasije
N 23 O Mitaru i Fariseju; Sv. svm. Kliment Ankir.
 P 24 Pp. Ksenija Rimljanka
 U 25 Sv. Grigorije Bogoslov, Pp. Publije
 S 26 Pp. Ksenofont i Marija
 Č 27 Prenos mošt. sv. Jovana Zlatousta
 P 28 Pp. Jefrem i Isak Sirin
 S 29 Prenos mošt. sv. Ignjatija Bogonsca
N 30 O Bludnom sinu; Sveta Tri Jerarha
 P 31 Sv. besbrebnici Kir i Jovan
 U 1 **FEB - Sv.m. Trifun (Pretpraz. Sretenja)**
S 2 Sretenje Gospodnje
 Č 3 Sv. Simeon i Ana, sv. Jakov arhiep. srpski
 P 4 Pp. Isidor Pelusiot, Pp. Nikolaj
 S 5 Sv. muč. Agatija, sv. Polievt - Zadušnice
N 6 Mesopusna; Sv. Fotije Carig. (Mesne pokl.)
 P 7 Sv. Partenije Lampsakijski
 U 8 Sv. Teodor Stratilat, sv. Sava II
 S 9 Sv. mučenik Nikifor; (Odanije Sretenja)
 Č 10 Sv. svm. Haralampije
 P 11 Sv. svm. Vasilije, sv. m. Đorđe Kratovac
 S 12 Sv. Meletije Antiohijski
N 13 Siropusna; Prep. Simeon Mir.; (Bele pokl.)
 P 14 Pp. Avksentije, Sv. Kiril Sloven. (Poč. posta)
 U 15 Sv. ap. Onisim i pp. Jevsevije Pustinjak
 S 16 Svm. Pamfil i Porfirije i drugih 12 muč.

Sunce u veljači:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	18	17	01
11.	07	05	17	16
21.	06	49	17	31
29.	06	37	17	41

Mjesečeve mijene u veljači:

	Dan:	h	m
Uštap (pun mjes.):	07.	22	55
Posljednja četvrt:	14.	18	05
Mladak:	21.	23	36

Ožujak – Mart

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

Č 1 Albin, Hadrijan, Jadranka)
 P 2 Janja Pr., Lucije, Iskra, Čedomil (*kvatre*)
 S 3 Marin, Kunigunda, Kamilo (*kvatre*)
N 4 2. KORIZ. (Pačista); Kazimir, Eugen
 P 5 Euzebij, Teofil, Vedran
 U 6 Marcijan, Viktor, Zvezdana
 S 7 Perpetua i Felicita
 Č 8 Ivan od Boga, Ivša, Boško ○
 P 9 Franciska Rimski, Franjka, Fanika
 S 10 Emil, Makarije, Krunoslav
N 11 3. KORIZ. (Bezimeni); Eutimije, Kandid
 P 12 Maksimilijan, Teofan, Bernard, Budislav
 U 13 Kristina, Rozalija, Modesta, Ratka
 S 14 Matilda, Miljana, Borislava
 Č 15 Klement, Veljko, Vjekoslava ☾
 P 16 Agapit, Smiljan, Hrvoje
 S 17 Patrik, Domagoj, Patricija, Hrvoje
N 18 4. KORIZ. (Sredoposna); Ćiril Jeruz.
 P 19 JOSIP, zaručnik BDM; Joso, Josipa
 U 20 Niceta, Dionizije, Vladislav, Klaudija
 S 21 Serapion, Vesna
 Č 22 Oktavijan, Jaroslav, Lea ●
 P 23 Turibije, Oton, Pelagije, Dražen
 S 24 Latin, Simeon, Javorka, Katarina, Karin
N 25 5. KORIZ. (Gluha); BLAGOVJEST; Marija
 P 26 Emanuel, Sabina, Montan i Maksima
 U 27 Lidija, Rupert, Lada
 S 28 Priska, Sonja, Nada, Polion
 Č 29 Bertold, Jona, Eustazije
 P 30 Kvirin, Viktor, Vlatko)
 S 31 Benjamin, Amos, Ljubomir, Ljubo

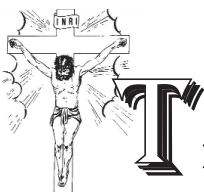
FEBRUAR / MART - pravoslavni
 Č 17 Sv. vm. Teodor Tiron
 P 18 Sv. Lav Rimski, Sv. Flavijan Carig.
 S 19 Sv. ap. Arhip. Filimon i Apfija-Teodorova subota
N 20 1. posta - Čista; Sv. Lav Katanski
 P 21 Pp. Timotej, sv. Evstatije
 U 22 Sv. mučenici u Evgeniji
 S 23 Sv. svm. Polikarp Smirnski
 Č 24 I i II obretenje glave sv. Jovana Krstitelja
 P 25 Sv. Tarasije Carigradski
 S 26 Sv. Porfirije, episkop Gaski
N 27 2. posta - Pačista; Pp. Prokopije Dekapolit
 P 28 Pp. Vasilije Ispovednik
 U 29 Pp. Jovan Kasijan
 S 1 MAR - Sv. ppm. Evdokija
 Č 2 Sv. svm. Teodot Kirinejski
 P 3 Sv. m. Evtropije, Kalinik, Vasilisk
 S 4 Pp. Gerasim Jordanski
N 5 3. posta - Krstopoklona; Sv. m. Konon
 P 6 Sv. 42 mučenika iz Amorejska
 U 7 Sv. 7 svm. Hersonskih
 S 8 Sv. Teofilakt Ispovednik
 Č 9 Sv. 40 muč. sevastijskih - Mladenci
 P 10 Sv. mučenik Kordat Korintski
 S 11 Sv. Sofronije Jerusalimski
N 12 4. posta Sredoposna; Sv. Grigorije Dvojeslov
 P 13 Prenos mošt. sv. Nikifora Carigradskog
 U 14 Pp. Benedikt Nursijski
 S 15 Sv. muč. Agapije, Plisije i dr. (Prvo bdenije)
 Č 16 Sv. ap. Aristovul, svm. Savin
 P 17 Pp. Aleksije - Covek Božji; (Drugo bdenije)
 S 18 Sv. Kiril Jerusalimski

Sunce u ožujku:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	35	17	42
10.	06	19	17	54
20.	06	00	18	08
31.	05	39	18	22

Mjesečeve mijene u ožujku:

	Dan:	h	m
Prva četvrt:	1.	02	23
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	8.	10	41
Posljednja četvrt:	15.	02	26
Mladak:	22.	15	38
Prva četvrt:	30.	20	42

Travanj – April

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

N 1 CVJETNICA; Hugo, Teodora, Božica
 P 2 Franjo Paulski, Dragoljub
 U 3 Rikard, Cvijeta, Radojko, Ratko
 S 4 Izidor, Žiga, Strahimir
 Č 5 **VELIKI ČETVRTAK; Vinko Fer., Berislav**
 P 6 **VELIKI PETAK (post i nemrs)** ○
 S 7 **VELIKA SUBOTA; Ivan de la Salle**
N 8 USKRS (VAZAM); Dionizije Kor., Alemka
 P 9 **USKRS. PONEĐJELJAK; 7 srij. mučenika**
 U 10 Ezekijel, Apoloniija, Sunčica
 S 11 Stanislav, Stana, Radmila
 Č 12 Julije, Viktor, Davorka, Đula
 P 13 Martin I. papa, Ida ☾
 S 14 Maksim, Tiberije, Valerijan
N 15 2. USKRSNA (Bijela); Damjan
 P 16 Josip Benedikt Labre, Bernardica
 U 17 Rudolf, Robert, Inocent, Šimun, Paula
 S 18 Eleuterije, Amadej
 Č 19 Konrad, Ema, Rastislav, Marta, Leon
 P 20 Marcijan, Teotim, Bogoljub
 S 21 Anzelmo, Goran, Fortunat ●
N 22 3. USKRSNA; Soter i Kajo, Teodor
 P 23 Juraj, Bela, Đuro, Đurđica, Adalbert
 U 24 Fidelis, Vjera, Vjerko
 S 25 Marko ev.; Ervin, Maroje
 Č 26 Kleto i Marcelin, Zorko
 P 27 **Bl. Ozana Kotorska; Jakov Zadr.**
 S 28 Petar Chanel, Euzebijije
N 29 4. USKRSNA; Katarina Sijenska, Kata ☽
 P 30 Pio V. papa, Josip Cottolengo, Benedikt

MART / APRIL - pravoslavni
N 19 5. posta Gluvna; Sv. m. Hrizant, Darija i dr.
 P 20 Pp. oci pobijeni u manast. Sv. Save
 U 21 Pp. Jakov Ispovednik
 S 22 Sv. svm. Vasilije Ankirski
 Č 23 Sv. ppm. Nikon i drugi
 P 24 Pp. Zaharije (Pretprazništvo Blagosti)
S 25 Blagosti - Lazareva subota (Vrbica)
N 26 6. posta - Cvetna; Ulaz G.I.Hr. u Jer. - Cveti
 P 27 Pp. Matrona Solunska
 U 28 Pp. Ilarion Ispovednik
 S 29 Pp. Marko Areutski
 Č 30 **Veliki četvrtak (Veliko bdenije)**
P 31 Veliki petak
 S 1 APR - **Velika subota**
N 2 Vaskrsenje Gospoda Isusa Hrista - VASKRS
P 3 Vaskrsni ponedjeljak
U 4 Vaskrsni utorak
 S 5 Sv. m. Agatopod, sv. Teodul
 Č 6 Sv. Evtihije Carigradski
 P 7 Pp. Georgije Mitilinski - Istočni petak
 S 8 Sv. ap. Irodion, Agav, Ruf
N 9 2. vaskrs. - Tomina; Sv. m. Evpsihije
 P 10 Sv. m. Terentije - (Pobusani ponedjeljak)
 U 11 Sv. svm. Antipa Pergamski
 S 12 Pp. Vasilije Ispovednik
 Č 13 Sv. svm. Artemon Laodikijski
 P 14 Sv. Martin Ispovednik
 S 15 Sv. ap. Aristarh, Pud i Trofim
N 16 3. usk. - Mironos.; Sv. m. Agapija, Hionija i Irina
 P 17 Pp. Simeon Persijski

Sunce u travnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	37	18	24
11.	06	18	18	37
21.	05	00	18	50
30.	04	45	19	02

Mjesečeve mijene u travnju:

	Dan:	h	m
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	6.	20	20
Posljednja četvrt:	13.	11	51
Mladak:	21.	08	20
Prva četvrt:	29.	10	59

Svibanj – Maj

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

U 1 Josip radnik; Sigismund, Žiga, Jeremija
 Š 2 Atanazije, Eugen, Boris
 Č 3 Filip i Jakov ap.; Mladen
 P 4 Florijan, Cvjetko, Cvijeta, Iskra
 S 5 Anđelko, Irena, Maksim, Silvana
N 6 5. USKRSNA; Dominik S., Dinko ○
 P 7 Duje, Gizela, Boris, Ivan
 U 8 Marija Posrednica, Bratoljub, Celestin
 S 9 Pahomije, Herma, Mirna
 Č 10 **Bl. Ivan Merz**; Gospa Trsatska, Antonin
 P 11 Mamerto, Franjo Hieronym
 S 12 **Leopold Mandić**; Bodgan ☾
N 13 6. USKRSNA; BDM Fatimska, Servacije
 P 14 Matija ap.; Matko, Matiša, Bonifacije
 U 15 Izidor, Sofija, Sonja, Jakov
 S 16 Ivan Nepomuk, Ubald, Nenad
 Č 17 **SPASOVO (UZASASČE)**; Paskal, Paško
 P 18 Ivan I. papa, Kristijan A.
 S 19 Celestin, Teofil, Rajko, Ivan
N 20 7. USKRSNA; Bernardin Sij., Zvezdan
 P 21 Andrija B., Dubravka ●
 U 22 Helena, Jagoda, Riša, Eugen
 S 23 Deziderije, Željko, Željka
 Č 24 BDM Pomoćnica, Suzana
 P 25 Beda Časni, Grgur VII., Urban
 S 26 Filip Neri, Zdenko
N 27 DUHOVI; Augustin Canter., Vojtjeh
 P 28 Marija Majka Crkve; German ☽
 U 29 Ervin, Euzebijije, Polion
 S 30 Ivana Arš., Ferdinand, Srečko (*kvatre*)
 Č 31 Pohod BDM, Krunoslava, Vladimir

APRIL / MAJ - pravoslavni

U 18 Pp. Jovan, učenik sv. Grigorija Dekapolita
 S 19 Pp. Jovan Vethopešćernik
 Č 20 Pp. Teodor Trihina
 P 21 Sv. svm. Januarije
 S 22 Pp. Teodor Sikeot
N 23 4. usk. - Raslab.; Sv. vm. Georgije - Đurđevdan
 P 24 Sv. Sava Stratilat
 U 25 Sv. ap. i jevanđelist Marko - Markovdan
 S 26 Sv. svm. Vasilije Amasijski
 Č 27 Spaljiv. moštiju Sv. Save na Vračaru
 P 28 Sv. ap. Jason i Sosipatr
S 29 Sv. Vasilije Ostroški Čud.
N 30 5. uskrs. - Samarjanke; Sv. ap. Jakov Zev.
 P 1 MAJ - Sveti pr. Jeremija
 U 2 Sv. Atanasije Veliki, sv. Mihail
 S 3 Sv. m. Timotej i Mavra (Odan. Prepolov.)
 Č 4 Sv. m. Pelagija Tarsijska
 P 5 Sv. velikomučenica Irina
 S 6 Pp. Jov, prenos mošt. Sv. Save
N 7 6. uskrs. - Slepoga; Pojava čas. Krsta u Jer.
 P 8 Sv. ap. i jev. Jovan Bogoslov
 U 9 Prenos moštiju Sv. Nikolaja
 S 10 Sv. ap. Simon Zilot, pp. Isidora (Odan. Vaskrsa)
Č 11 Vaznesenje Gospodnje - Spasovdan
 P 12 Sv. Epifanije, sv. German Carigradski
 S 13 Sv. m. Glikerija
N 14 7. uskrs. - Svetih Otaca; Sv. muč. Isidor
 P 15 Pp. Pahomije Veliki
 U 16 Pp. Teodor Osvećeni
 S 17 Sv. ap. Andronik i Sv. Junija
 Č 18 Sv. mučenik Teodot Ankirski

Sunce u svibnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	04	44	19	03
10.	04	31	19	14
20.	04	19	19	26
31.	04	10	19	37

Mjesečeve mijene u svibnju:

	Dan:	h	m
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	6.	04	36
Posljednja četvrt:	12.	22	48
Mladak:	21.	00	48
Prva četvrt:	28.	21	17

Lipanj – Juni

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

P 1 Justin, Mladen (*kvatre*)
 S 2 Marcellin i Petar, Blandina (*kvatre*)
 N 3 **PRESVETO TROJSTVO; Karlo Lwanga i dr.**
 P 4 Kvirin Sisački, Predrag, Optat ○
 U 5 Bonifacije, Valerije, Darinka
 S 6 Norbert, Neda, Paulina
 Č 7 **TIJELOVO; Robert, Sabinijan, Radoslav**
 P 8 Medard, Vilim, Žarko
 S 9 Pelagija, Efrem, Ranko
 N 10 **10. N. KR. G.; Margareta, Greta, Biserka**
 P 11 Barnaba ap.; Borna, Borko ☾
 U 12 Ivan Fakundo, Bosiljko, Ninko
 S 13 Antun Padovanski, Tonko, Antonija
 Č 14 Rikard, Rufin, Elizej
 P 15 Presv. Srce Isusovo; Vid, Jolanka, Amos
 S 16 Bezgr. Srce Marijino; Franjo Regis
 N 17 **11. N. KR. G.; Emilija, Laura, Bratoljub**
 P 18 Marko i Marcellijan, Ljubomir, Grgur ●
 U 19 Romuald, Rajka, Bogdan
 S 20 Naum Ohrid., Goran
 Č 21 Alojzije G., Vjekoslav, Slavko
 P 22 Ivan Fisher, Toma M., Paulin Nol.
 S 23 Zdenka, Sidonija, Josip Cafasso, Sida
 N 24 **12. N. KR. G.; Rođenje Ivana Krstitelja**
 P 25 Vilim, Henrik, Adalbert, Eleonora
 U 26 Ivan i Pavao, Vigilije, Zoran
 S 27 Ladislav Ug., Ćiril Aleks., Ema ☽
 Č 28 Irenej, Mirko, Smiljan
 P 29 **PETAR I PAVAO; Krešimir, Krešo, Beata**
 S 30 Rimski prvomučenici, Ernest Praški

MAJ / JUN - pravoslavni
 P 19 Sv. svm. Patrikije (Odanije Vaznesenjenja)
 S 20 Sv. m. Talalej, pp. Stefan Piper. - Zadušnice
 N 21 **Pedesetnica - Silazak Sv. Duha na apost.**
 P 22 **Duhovski poned.; Sv. m. Jovan Vladimir**
 U 23 **Duhovski utorak; Pp. Mihailo Ispovednik**
 S 24 Pp. Simeon Divnogorac
 Č 25 **III obretnje glave sv. Jovana Krstitelja**
 P 26 Sv. apostol Karp i Alfej
 S 27 Sv. svm. Terapont (Odanije Pedesetnice)
 N 28 **1. po D.; Pp. Nikita Ispov. (Petrovske pokl.)**
 P 29 Pp. m. Teodosija Tirska; (Početak posta)
 U 30 Pp. Isakije Dalmatski
 S 31 Sv. ap. Jerma i mučenik Ermije
 Č 1 JUN - Sv. m. Justin Filosof
 P 2 Sv. Nikifor, Sv. svm. Erazmo Ohridski
 S 3 Sv. m. Lukijan i drugi
 N 4 **2. po D.; Sv. Mitrofan, sv. miron. Marta i Marija**
 P 5 Sv. svm. Dorotej
 U 6 Pp. Visarion i Ilarion Novi
 S 7 Sv. svm. Teodot Ankirski
 Č 8 Sv. vm. Teodor Stratilat
 P 9 Sv. Kirilo Aleksandrijski
 S 10 Sv. svm. Timotej Pruski
 N 11 **3. po D.; Sv. ap. Vartolomej i Varnava**
 P 12 Pp. Onufrije Veliki i Petar Atonski
 U 13 Sv. m. Akilina i sv. Trifilije Levkusijski
 S 14 **Sv. prorok Jelisej, Sv Metodije Carig.**
 Č 15 **Sv. vm. knez Lazar, svi svm. srpski - Vidovdan**
 P 16 Sv. Tihon Amatuntski - Čudotvorac
 S 17 Sv. m. Manuil, Savel i Ismail

Sunce u lipnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	04	10	19	38
11.	04	06	19	45
21.	04	06	19	49
30.	04	09	19	50

Mjesečeve mijene u lipnju:

	Dan:	h	m
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	4.	12	13
Posljednja četvrt:	11.	11	42
Mladak:	19.	16	03
Prva četvrt:	27.	04	32

Srpanj – Juli

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

N 1 13. N. KR. G.; Estera, Aron, Šimun
 P 2 Oton, Matinijan, Višnja, Bernardin
 U 3 Toma apostol; Tomo, Leon ○
 S 4 Elizabeta Port., Elza, Jelica, Neven
 Č 5 Ćiril i Metod, Antun M., Zakarija
 P 6 Marija Goretti, Bogomila
 S 7 Vilibald, Klaudija, Vilko, Lovre
N 8 14. N. KR. G.; Akvila i Priscila, Hadrijan
 P 9 **Bl. Marija Petković;** Kraljica mira
 U 10 Amalija, Ljubica, Veronika, Vjerka
 S 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslav ☾
 Č 12 Mohor, Suzana C., Ivan G.
 P 13 **Majka Božja Bistrička;** Henrik, Hinko
 S 14 Kamilo, Katarina, Miroslav
N 15 15. N. KR. G.; Bonaventura, Vladimir K.
 P 16 Gospa Karmelska, Elvira, Karmela
 U 17 Andrija, Branko, Nadan
 S 18 Fridrik, Jadviga, Natko, Miroslav
 Č 19 Aurelija, Zora, Zlatka, Makrina ●
 P 20 Ilija prorok, Iljko, Margareta
 S 21 Lovro Brindiz., Danijel, Danica
N 22 16. N. KR. G.; Marija Magdalena, Manda
 P 23 Brigita zašt. Europe, Apolinar, Ivan Cas.
 U 24 Kristina, Mirjana, Kunigunda
 S 25 Jakov st. ap.; Kristofor, Krsto
 Č 26 Joakim i Ana roditelji BDM; Anica ☽
 P 27 Kliment Ohridski i dr., Natalija
 S 28 Viktor, Beato, Nevinko, Inocent
N 29 17. N. KR. G.; Marta, Flora, Blaženka
 P 30 Petar Krizolog, Rufin, Anđa
 U 31 Ignacije Loyol., Zdenka, Vatroslav

JUN / JUL - pravoslavni
N 18 4. po D.; Sv. m. Leontije, Ipatije i Teodul
 P 19 Sv. ap. Juda i pp. Pajsije Veliki
 U 20 Sv. svm. Metodije, pp. Naum Ohridski
 S 21 Sv. m. Julijan Tarsijski
 Č 22 Sv. svm. Jevsevije
 P 23 Sv. m. Agripina
S 24 Rođenje sv. Jovana Krstitelja - Ivanđan
N 25 5. po D.; Sv. ppm. Fevronija
 P 26 Pp. David Solunski
 U 27 Pp. Sampson Stranoprimac
 S 28 Prenos moštiju sv. Kira i Jovana
Č 29 Sv. ap. Petar i Pavle (Petrovdan)
 P 30 Sabor svetih 12 apostola (Pavlovdan)
 S 1 JUL - Sv. m. besrebr. Kozma i Damjan
N 2 6. po D.; Polaganje rize Presv. Bogorodice
 P 3 Sv. m. Jakint i pp. Anatolije
 U 4 Sv. Andrej Kritski
 S 5 Pp. Atanasije Atonski, sv. Sergije Radonješki
 Č 6 Pp. Sisoje Veliki
 P 7 Pp. Toma Malein, sv. m. Nedelja
 S 8 Sv. vm. Prokopije
N 9 7. po D.; Sv. svm Pankratije, sv. Teodor
 P 10 Sv. 45 mučenika iz Nikopolja
 U 11 Sv. vm. Evfimija i blažena Olga
 S 12 Sv. m. Proklo i Ilarije
 Č 13 Sabor sv. Arhangela Gavrila
 P 14 Sv. ap. Akila, Pp. Nikodim
 S 15 sv. m. Kirik i Julita
N 16 8. po D.; Sv. svm. Atinogen, sv. m. Julija
 P 17 Sv. vm. Marina - Ognjena Marija
 U 18 Sv. m. Emilijan i Jakint

Sunce u srpnju:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	04	10	19	50
10.	04	16	19	46
20.	04	25	19	39
31.	04	37	19	27

Mjesečeve mijene u srpnju:

	Dan:	h	m
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	3.	19	53
Posljednja četvrt:	11.	02	49
Mladak:	19.	05	25
Prva četvrt:	26.	09	57

Kolovoz – August

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

S 1 Alfons de Liguori, Vjera, Nada
 Č 2 Porcijunkula, Euzebije V., G. od anđela ○
 P 3 **Bl. Augustin Kažotić**, Lidija, Aspren
 S 4 Ivan Marija Vianney, Dominika
N 5 18. N. KR. G.; Snježna Gospa, Nives
 P 6 **Preobraženje Gospodnje**; Predrag
 U 7 Siksto papa, Darko, Donat
 S 8 Dominik, Nedjeljko, Dinko, Neda
 Č 9 Edith Stein, Roman, Firmin, Tvrtko ○
 P 10 Lovro đakon, Lovorko, Erik, Laura
 S 11 Klara, Jasna, Ljiljana, Suzana
N 12 19. N. KR. G.; Anicet, Hilarija, Veselka
 P 13 Poncijan i Hipolit, Ivan B., Kasijan
 U 14 Maksimilijan Kolbe, Euzebije, Alfred
S 15 UZNESENJE BDM - Vel. Gospa; Marija
 Č 16 **Sv. Rok**; Stjepan Kralj (za opću Crkvu)
 P 17 Hijacint, Liberat, Miron, Jacek ●
 S 18 Jelena Križarica, Jelka
N 19 20. N. KR. G.; Ivan Eudes, Ljudevit
 P 20 Sv. Stjepan kralj, Krunoslav
 U 21 Pio X. papa, Hermogen, Anastazija
 S 22 BDM Kraljica, Vladislava, Mavro
 Č 23 Ruža Lim., Filip B., Zdenko
 P 24 Bartol apostol; Bariša, Emilija ○
 S 25 Ljudevit kralj, Josip Kalasan, Lajčo
N 26 21. N. KR. G.; Sv. Bernard
 P 27 Monika, Honorat, Časlav
 U 28 Augustin, Tin, Gustav, Pelagije, Zlatko
 S 29 Glavosjek Ivana Krstitelja
 Č 30 Feliks i Adaukt, Radoslava
 P 31 Rajmud, Rajko, Optat, Željko ○

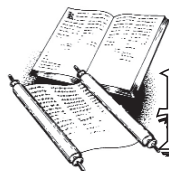
JUL / AVGUST - pravoslavni
 S 19 Sv. Stefan, Despot Srpski i pp. Evgenija
Č 20 Sv. prorok Ilija - Ilindan
 P 21 Sv. prorok Jezekilj
 S 22 Sv. Marija Magdalena (Blaga Marija)
N 23 9. po D.; Sv. m. Trofim, Teofil i drugi
 P 24 Sv. v. mučenica Hristina, Pp. Polikarp P.
 U 25 Uspenije sv. Ane
 S 26 Ppm. Paraskeva (Trnova) - Petka
 Č 27 Sv. vm. Pantelejmon, sv. Kliment Ohridski
 P 28 Sv. ap. Prohor, Nikanor, Timon i Parmen
 S 29 Sv.m. Kalinik i Serafima
N 30 10. po D.; Sv. svm. Valentin, pp. Angelina
 P 31 Sv. Evdokim i sv.m. Julita (Gospoj. poklade)
 U 1 AVG - Izn. Čas. Krsta, svm. Makaveji (poč. posta)
 S 2 Prenos mošt. sv. ppm. i arh. Stefana
 Č 3 Pp. Isakije, Dalmat i Faust
 P 4 Sv. 7 mučenika u Efesu
 S 5 Sv.m. Evsignije (Pretprazništvo Preobraženja)
N 6 11. po D. - Preobraženje Gospodnje
 P 7 Sv. ppm. Dometije i pp. Or
 U 8 Sv. Emilijan Ispovednik
 S 9 Sv. ap. Matija i sv. m. Antonije
 Č 10 Sv. m. arhiđakon Lavrentije
 P 11 Sv. m. i arhiđakon Evplo
 S 12 Sv. m. Fotije i Anikita i drugi s njima
N 13 12. po D.; Sv. m. Ipolit (Odanije Preobraž.)
 P 14 Sv. prorok Mihej (Pretraz. Uspenija)
U 15 Usp. Presv. Bogorodice - Velika Gospojina
 S 16 Nerukot. Obraz. G.I.Hr.; Sv. Jevstatije
 Č 17 Sv. m. Miron i Patroklo
 P 18 Sv. m. Flor, pp. Jovan Riiski

Sunce u kolovozu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	04	38	19	25
11.	04	50	19	11
21.	05	03	18	54
31.	05	15	18	36

Mjesečeve mijene u kolovozu:

	Dan:	h	m
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	2.	04	29
Posljednja četvrt:	9.	19	56
Mlađakt:	17.	16	56
Prva četvrt:	24.	14	55
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	31.	14	59

Rujan – Septembar

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

S 1 Egidije, Branimir, Tamara
N 2 22. N. KR. G.; Kalista, Maksima, Divna
P 3 Grgur Veliki, Gordana
U 4 Ruža Viterpska, Rozalija, Dunja, Ida
S 5 **Bl. Majka Terezija**; Lovro Just., Borko
Č 6 Zaharija, Boris, Davor
P 7 **Marko Križevčanin**; Blaženko
S 8 **ROĐENJE BDM (Mala Gospa); Maja** ☾
N 9 23. N. KR. G.; Petar Claver, Strahimir
P 10 Nikola Tolentinski, Pulherija
U 11 Hijacint, Cvjetko, Miljenko
S 12 Ime Marijino, Gvido, Dubravko
Č 13 Ivan Zlatousti, Zlatko, Ljubo
P 14 Uzvišenje sv. Križa; Višeslav
S 15 Gospa Žalosna; Melita, Dolores
N 16 24. N. KR. G.; Sv. Eufemija ●
P 17 Robert Belarmin, Rane sv. Franje
U 18 Josip Kupertinski, Sonja, Irena
S 19 Januarije, Suzana, Emilija (*kvatre*)
Č 20 Andrija Kim, Svjetlana, Pavao Chongt.
P 21 Matej ap. i ev.; Matko, Mato (*kvatre*)
S 22 Toma Vilanovski, Mavro (*kvatre*) ☾
N 23 25. N. KR. G.; Sv. Pio iz Piet., Lino
P 24 Gospa od Otkupljenja, Mirko
U 25 Firmin, Zlata, Kleofa, Rikarda
S 26 Kuzma i Damjan, Damir, Justina
Č 27 Vinko Paulski, Gaj, Berislav
P 28 Vjenceslav, Večeslav, Veco
S 29 Mihael, Gabriel i Rafael; Milan
N 30 26. N. KR. G.; Jeronim, Jerko, Jere ○

AVGUST / SEPTEMBAR - pravoslavni
S 19 Sv. m. Andrej Stratilat
N 20 13. po D.; Sv. prorok i svm. Samuilo
P 21 Sv. ap. Tadej, sv. m. Vasa sa decom
U 22 Sv. mučenik Agatonik
S 23 Sv. svm. Irinej i m. Lup (Odanije Uspenija)
Č 24 Sv. svm. Evthije, sv. m. Sara
P 25 Prenos mošt. sv. ap. Vartolomeja
S 26 Sv. m. Adrijan i Natalija
N 27 14. po D.; Pp. Pimen Veliki
P 28 Pp. Mojsej Murin i Sava Pskovski
U 29 Usekovanje glave sv. Jovana Krstitelja
S 30 Pren. mošt. Sv. Aleksandra Nevskog
Č 31 Polaganje pojasa Presvete Bogorodice
P 1 SEP - Pp. Simeon Stolp. - Crkvena nova god.
S 2 Sv. m. Mamant, sv. Jovan Postnik
N 3 15. po D.; Sv. svm. Antim, sv. Joanikije
P 4 Sv. svm. Vavila, sv. pr. Mojsej
U 5 Šv. pr. Zaharija i praved. Jelisaveta
S 6 Čudo sv. arhangela Mihaila
Č 7 Sv. m. Sozont (Pret. Rođ. Presv. Bogorodice)
P 8 Rođenje Presv. Bogorodice - Mala Gosp.
S 9 Sv. pravedni Joakim i Ana
N 10 16. po D.; Sv. Minodora, Mitrodora i Nimfodora
P 11 Pp. Teodora Aleksandrijska
U 12 Sv. svm. Avtonom - (Od. Rođ. Presv. Bogorod.)
S 13 Sv. svm. Komilije - (pretpraz. Vozdviženja)
Č 14 Vozdviženje Časnog Krsta - Krstovdan
P 15 Sv. vm. Nikita, sv. Josif Temišvarski
S 16 Sv. vm. Jefimija, pp. Dorotej i sv. Kiprijan
N 17 17. po D.; Sv. m. Vera, Nada i Ljubav

Sunce u rujnu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	16	18	35
10.	05	27	18	17
20.	05	40	17	58
30.	05	52	17	39

Mjesečeve mijene u rujnu:

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	8.	14	16
Mlađak:	16.	03	12
Prva četvrt:	22.	20	42
Uštap (<i>pun mjes.</i>):	30.	04	20

Listopad – Oktobar

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

P 1 Terezija od Djeteta Isusa
 U 2 Anđeli Čuvari, Anđelko, Anđela, Anđelka
 S 3 Kandid, Maksimilijan, Gerhard
 Č 4 Franjo Asiški, Franka, Kajo
 P 5 Flavijan, Placid, Miodrag, Gala
 S 6 Bruno, Fides, Verica, Vjera
N 7 27. N. KR. G.; BDM od Krunice (Ružarija)
 P 8 Demetrije i dr., Zvonimir, Šime
 U 9 Dionizije Areop., Ivan Leon, Denis
 S 10 Franjo Borgia, Daniel, Danko
 Č 11 Bl. Ivan XXIII., Emilijan, Prob, Milan
 P 12 Serafin, Maksimilijan, Makso
 S 13 Eduard, Hugolin, Edo, Hugo
N 14 28. N. KR. G.; Kalist papa, Divko
 P 15 Terezija Avilska; Zlata, Rezika
 U 16 Hedviga, Marija Margareta Alacoque
 S 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav
 Č 18 Luka ev.; Lukša, Svjetlovid
 P 19 Pavao od Križa, Ivan Br. i Izak Jog.
 S 20 Vendelin, Irena, Miroslava
N 21 29. N. KR. G.; Uršula, Zvezdan, Hilarija
 P 22 Ivan Pavao II., Marija Saloma, Dražen
 U 23 Ivan Kapistran, Borislav, Severin
 S 24 Antun M. Claret, Jaroslav
 Č 25 Krizant i Darija, Katarina Kotromanić
 P 26 Demetrije, Dmitar, Zvonko
 S 27 Sabina Avilska, Gordana
N 28 30. N. KR. G.; Šimun i Juda ap., Tadej
 P 29 Narcis, Donat, Darko, Ida
 U 30 Marcel, Marojko, Ferdinand, German
 S 31 Alfons Rodriguez, Volfgang, Vuk

SEPTEMBAR / OKTOBAR - pravoslavni
 P 18 Sv. Evmenije Gortinski i sv. m. Ariadna
 U 19 Sv. m. Trofim, Savatije i Dorimedont
 S 20 Sv. vm. Jevstatije
 Č 21 Sv. ap. Kodrat - (Odanije Воздвиženja)
 P 22 Sv. svm. Foka i sv. prorok Jona
 S 23 Zač. sv. Jovana Pret. i Krstitelja; Zadušnice
N 24 18. po D.; Sv. pm. Tekla
 P 25 Pp. Efrosinija i Sv. Sergije Radonješki
 U 26 Sv. ap. i jevandelist Jovan Bogoslov
 S 27 Sv. m. Kalistrat
 Č 28 Pp. Hariton Ispovednik
 P 29 Pp. Kirijak Otšelnik - Miholjdan
 S 30 Sv. svm. Grigorije i sv. Mihail K.
N 1 OKT - 19. po D.; Pokrov presv. Bogorodice
 P 2 Sv. svm. Kiprijan
 U 3 Sv. svm. Dionisije Areopagit
 S 4 Sv. Stefan i Jelena Štiljanović
 Č 5 Sv. m. Haritina i svm. Dionisije
 P 6 Sv. apostol Toma - Tomindan
 S 7 Sv. m. Sergije, Vakho - Srđevdan
N 8 20. po D.; Pp. Pelagija i Taisa
 P 9 Sv. ap. Jakov, sv. Stefan Stepi
 U 10 Sv. m. Evlampije i Evlampija
 S 11 Sv. ap. Filip, sv. Teofan Načertani
 Č 12 Sv. m. Tarah, Prov i Andronik
 P 13 Sv. m. Karp, nm. Zlata Maglinska
S 14 Pp. mati Paraskeva - Sveta Petka
N 15 21. po D.; Sv. svm. Lukijan, pp. Jevtimije
 P 16 Sv. m. Longin Sotnik
 U 17 Sv. prorok Osija, Ppm. Andrej Kritski
S 18 Sv. ap. i jevandelist Luka, sv. Petar Cetinj.

Sunce u listopadu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	05	54	17	37
11.	06	07	17	18
21.	06	20	17	00
31.	06	34	16	44

Mjesečeve mijene u listopadu:

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	8.	08	34
Mladak:	15.	13	04
Prva četvrt:	22.	04	33
Uštap (pun mjes.):	29.	20	51

Studeneni – Novembar

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

Č 1 SVI SVETI; Svetislav, Sveto
 P 2 **Dušni dan;** Dušica, Duško
 S 3 Martin P., Hubert, Silvija
N 4 31. N. KR. G.; Karlo Bor, Dragutin
 P 5 Emerik, Mirko, Elizabeta, Srijemski mučenici
 U 6 Leonard, Sever, Vedran, Vedrana
 S 7 Engelbert, Anđelko
Č 8 Gracija Kotorski; Bogdan
 P 9 Posveta lat. Bazilike, Ivan Lateranski
 S 10 Leon Veliki, Ivan Skot, Lav, Lavoslav
N 11 32. N. KR. G.; Martin biskup, Davorin
 P 12 Jozafat, Emilijan, Milan
 U 13 Stanislav Kostka, Stanko, Didak ●
 S 14 **Nikola Tavelić;** Ivan Trog., Zdenko
 Č 15 Albert Veliki, Leopold, Berto, Albe
 P 16 Margareta, Gertruda, Agneza As.
 S 17 Elizabeta Ug. (za opću Crkvu), Igor
N 18 33. N. KR. G.; Posv. baz. sv. Petra i Pavla
 P 19 Elizabeta Ug., Krispin, Severin, Matilda
 U 20 Feliks Val., Srećko, Edmund)
 S 21 Prikazanje BDM, Gospa od Zdravlja
 Č 22 Cecilija, Cilika, Slavujka
 P 23 Klement, Milivoj, Blagoje
 S 24 Krizogon, Krševan, Andrija, Firmin
N 25 KRIST KRALJ; Katarina Aleksand., Kata
 P 26 Konrad, Leonard, Dubravko
 U 27 Maksim, Severin, Virgilije
 S 28 Sosten, Jakov Markijski, Držislav ○
 Č 29 Iuminata, Svjetlana, Vlasta
 P 30 Andrija apostol; Hrvoslav

OKTOBAR / NOVEMBAR - pravoslavni
 Č 19 Sv. prorok Joil
 P 20 Sv. vm. Artemije
 S 21 pp. Ilarion Veliki; Zadušnice
N 22 22. po D.; Sv. ravnoap. Averkije Jerapoljski
 P 23 Sv. ap. Jakov, prvi episkop Jerusalimski
 U 24 Sv. vm. Areta
 S 25 Sv. m. Markijan i Martirije
Č 26 Sv. vm. Dimitrije Solun - Mitrovdan
 P 27 Sv. mučenik Nestor
 S 28 Sv. m. Terentije
N 29 23. po D.; Sv. Avramije, ppm. Anastazija
 P 30 Sv. kralj Milutin, Teoktist i Jelena
 U 31 Sv. ap. Stahije, Alimpije, Urvan i dr.
 S 1 NOV - Sv. Kozma i Damjan - Vračevi
 Č 2 Sv. m. Akindin, Pigasije i drugi
 P 3 **Obn. hrama sv. Georgija - Đurđić**
 S 4 Pp. Joanikije V., sv. svm. Nikandar
N 5 24. po D.; Sv. ppm. Galaktion i Epistima
 P 6 Sv. Pavle Ispovednik
 U 7 Sv 33 m. u Melitini, pp. Lazar
S 8 Sabor sv. arhang. Mihaela - Arandelovdan
 Č 9 Sv. m. Onisifor i Porfirije
 P 10 Sv. ap. Olimp, Erast Rodion i drugi
 S 11 Svm. Mina, Sv. kralj Stefan Deč. - Mratindan
N 12 25. po D.; Sv. Jovan Milostivi
 P 13 Sv. Jovan Zlatoust
 U 14 Sv. ap. Filip; (Božićne poklade)
 S 15 Sv. m. Gurije, Samon i Aviv; (Poč. posta)
 Č 16 Sv. ap. i jevanđelist Matej
 P 17 Sv. Grigorije Čudotvorac

Sunce u studenom:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	06	36	16	43
10.	06	48	16	31
20.	07	02	16	20
30.	07	15	16	14

Mjesečeve mijene u studenom:

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	7.	01	37
Mlađak:	13.	23	09
Prva četvrt:	20.	15	33
Uštap (pun mjes.):	28.	15	47

rosinac – Decembar

KATOLIČKI

PRAVOSLAVNI

S 1 Elegije, Natalija, Božena
N 2 1. N. DOŠAŠĆA; Bibijana, Živka, Blanka
P 3 Franjo Ksaverski, Klaudije
U 4 Barbara, Ivan Damašč., Kristijan
S 5 Saba, Krispina, Dalmatin, Slavka
Č 6 Nikola biskup, Nikša, Vladimir ☾
P 7 Ambrozije, Dobroslava, Agaton
S 8 **BEZGREŠNO ZAČEĆE BDM; Imakulata**
N 9 2. N. DOŠAŠĆA; Valerija, Petar F., Abel
P 10 Gospa Loretska, Judita, Julija
U 11 Damaz, Damir, Sabin
S 12 Ivana Franciska de Ch., Franjica (kvatre)
Č 13 Lucija, Jasna, Svjetlana ●
P 14 Ivan od Križa, Špiro (kvatre)
S 15 Drinske mučenice, Kristijana G., (kvatre)
N 16 3. N. DOŠAŠĆA - Materice; Adela, Etela
P 17 Lazar, Florijan, Zrinka
U 18 Gracijan, Bosiljko, Dražen
S 19 Urban, Tea, Božica, Vladimir ☽
Č 20 Amon, Eugen i Makarije
P 21 Petar Kanizije, Snježana
S 22 Honorat, Časlav, Zenon
N 23 4. N. DOŠAŠĆA - Oci; Ivan Krakovski
P 24 Badnjak; Adam i Eva, praroditelji
U 25 BOŽIC; Anastazija, Božidar
S 26 **SV. STJEPAN; Krunoslav**
Č 27 Ivan ap. i ev.; Janko, Fabiola
P 28 Nevina dječica, Mladen, Nevenka ○
S 29 Toma B., Davor, David
N 30 SVETA OBITELJ; Trpimir, Sabin, Liberije
P 31 Silvestar papa; Silvije, Goran

NOVEMBAR / DECEMBAR - pravoslavni
S 18 Sv. m. Platon, Roman i Varul
N 19 26. po D.; Sv. pr. Avdija, pp. Varlaam i Joasaf
P 20 Pp. Grigorije - (Pretprazniš. Vavedenja)
U 21 Vavedenje presvete Bogorodice
S 22 Sv. ap. Filimon, sv. m. Kikilija
Č 23 Sv. Amfilohije, sv. Grigorije
P 24 Sv. vm. Ekaterina
S 25 Sv. svm. Kliment (Odanije Vavedenja)
N 26 27. po D.; Sv. Alimpije Stolpnik
P 27 Sv. mučenik Jakov Persijanac
U 28 Sv. ppm. Stefan Novi
S 29 Sv. mučenik Paramon i Filumen
Č 30 Sv. ap. Andrej Prvozvani
P 1 DEC - Sv. prorok Naum i sv. Filaret
S 2 Sv. car Uroš, pp. Joanikije D.
N 3 28. po D.; Sv. pror. Sofonija i pp. Jovan Ćut.
P 4 Sv. vm. Varvara, pp. Jovan Damaskin
U 5 Pp. Sava Osvećeni
S 6 Sv. Nikolaj - Nikoljdan
Č 7 Sv. Amvrosije; pp. Grigorije Gornjački
P 8 Pp. Patapije; sv. ap. Sosten, Apolos
S 9 Začeće svete Ane (kada zače Bogorodicu)
N 10 29. po D.; Sv. m. Mina; sv Jovan - Detinjci
P 11 Pp. Danilo Stolpnik
U 12 Sv. Spiridon Ćudotvorac
S 13 Sv. m. Evstratija; sv. svm. Gavril
Č 14 Sv. m. Tirs, Levkije, Filimon i dr
P 15 Sv. svm. Elvterije, pp. Pavle
S 16 Sv. prorok Agej, sv. Teofanija carica
N 17 30. po D.; Sv. pr. Danilo, - Materice
P 18 Sv. m. Sevastijan; sv. Modest i drugi s njim

Sunce u prosincu:

Dan:	Izlazi:		Zalazi:	
	h	m	h	m
1.	07	16	16	13
11.	07	27	16	11
21.	07	34	16	14
31.	07	37	16	21

Mjesečeve mijene u prosincu:

	Dan:	h	m
Posljednja četvrt:	6.	16	33
Mladak:	13.	09	43
Prva četvrt:	20.	06	20
Uštap (pun mjes.):	28.	11	22

DECEMBAR - pravoslavni 2012./2013.

U 19 Sv. mučenik Bonifacije

S 20 Sv. Ignjatije Bogon. (Prepraz. Roždestva)

Č 21 Sv. m. Julijana i sv. Petar Kijevski

P 22 Sv. vm. Anastasija

S 23 Sv. 10 m. Kritskih (Tucindan)

N 24 31. po D.; Sv. ppm. Evgenija - Badnji dan - Oci**P 25 Roždestvo Hristovo - BOŽIĆ****U 26 Sabor presvete Bogorodice****S 27 Sv. prvomučenik i arhidakon Stefan**

Č 28 Sv. 20.000 m. Nikomidijskih

P 29 Sv. 14.000 mladenaca Vitljejskih

S 30 Sv. m. Anisija, pp. Teodora

N 31 32. po D.; Pp. Melanija (Odan. Roždestva)**BILJEŠKE**

Prosinac:

Vrijeme: Bolje prosinac ružan nego južan. Crni Božić, bijeli Uskrs. Kakve su otačke kvatre, tako je sve lito.

Dim se vije, Sunce sije. Dim k tlu teži, skoro će da sniježi.

Dragi Štioče!

Naša zvizda *Danica* je opet zasjala! Spreмна je da Te usluži. Svaki će dan probuditi Sunce, svaki će dan najaviti njegovo usnuće. Govorit će Ti o Mjesecu i njegovim mijenama. Stoljetna mudrost *Danice* predosjeća i naviješta vremenske prilike za ovu godinu. Koji su i kad su zapovijedani blagdani u našoj Crkvi. Kako i kada katolici poste ili drže nemrs – i to znade *Danica*. Pripadamo velikoj Kristovoj Katoličkoj crkvi. *Danica* Vam pruža najvažnije podatke o ustrojstvu Crkve u cijelom svijetu. Tko je na čelu Crkve u Hrvatskoj, u Bosni i Hercegovini, u Makedoniji, Crnoj Gori i Srbiji. I ovoga puta možeš doznati koji su sve katolički časopisi i koje novine dostupne. *Danica* Ti pruža i ono što će Ti svaki dan trebati: kalendar. Uz kalendar imaš dovoljno prostora, da upišeš i po koji važan datum ili podatak za sebe ili za Tvoju obitelj. *Danica* se raduje što Ti i ove godine može služiti.

Nema *Danice* bez Papine riječi.

Blaženi Ivan Merz je tri puta hodočastio u Rim, da učvrsti svoju vjeru. „Nikad nije obukao reverendu, a bio je stup Crkvi Božjoj“. Merz je zapisao: „Najveća stvar, koja postoji na svijetu jest sveta Crkva; najveća stvar u Crkvi jest misa, a u misi pretvorba. – Crkva je vrhunac i središte kulture i cijeloga čovječanstva. – Crkva je velebni odraz samog neizmjernog Krista. – Hrvatski se narod odnjhao u krilu svete Crkve Katoličke i od nje dobio mnoštvo duhovnih i vremenitih dobara.“ Blaženi Ivan Merz je o papi zapisao: „Papa je vidljivi i živi Krist na zemlji. – Papinstvo je podloga i nepomična pećina na kojoj je sazdana sva Crkva. – Providnost je na goru posadila jedan svjetionik – papinstvo, koje vjekovima svijetli svom zemljom i pomaže razlikovati istinu od zablude, dobro od zla. Jedna je od bitnih karakteristika svakog rimskog katolika da ljubi svetog oca Papu i da sve svoje misli i djela ravna prema njegovim odredbama i željama. Papinstvo je pećina i podloga duhovnom životu svakog vjernika. Zgrada našega duhovnog života, našega vjerskog znanja i naših djelatnosti, mora se podići na nepokolebljivoj podlozi istina što ih papinstvo neprevarljivo naučava. U Rimu se osjeća da su svi narodi samo braća i sestre u zajedničkoj obitelji i svetoj Crkvi, koje je otac i poglavar vječni Namjesnik Božji, biskup rimski.“ I zbog papinstva valja čitati *Danicu*: „Papa – to je Isus Krist na zemlji!“

Otac Ante Stantić piše o Sluzi Božjem Gerardu Stantiću. Otkriva nam nove pojedinosti. Dok molimo, da Bog proslavi svoga slugu Gerarda, pa da ga vidimo u zboru svetih, iz redaka ove *Danice* doznajemo da za njegovu svetost ne svjedoče samo svjedoci već i njegovi spisi napisani na hrvatskom, mađarskom, njemačkom i latinskom jeziku. Za njega je utjelovljenje

Isusovo stvaranje novog zemaljskog raja. Sluga Božji Otac Gerard negdje zabilježi: „Ponizan je prazan sud od sebičnosti... Sam Bog ga ispuni u korist drugih“. Pročitajte što su bogoslovne kreposti: „Vjera Boga vidi, ufanje ga pamti, ljubav ga voli“. Otac Gerard je zabilježio: „Isus je postao malen. Malen je ostao cijeloga života i sad je malen, te ima za prijatelje one koji su maleni“. Kao sin ravnice služi se slikom pšenice: „Žito raste i donosi plod unatoč bura i oluja, pa imamo što jesti... Kad Isusak u nama postane zrela vlat, po suzama pokore i vrućine srca postat će nam u nebu čudnovati Brat“. Otac Mato Miloš dodaje još nekoliko značajnih crta iz njegova života. Kad je odlučio poći u svećenike, trebalo je u školu, a škola na mađarskom jeziku. Od lijepe hrvatske ikavice trebalo je prijeći na drugi jezik. Dezső Marjai je zapisao: „Mali Bunjevci su naučili kako tako pisati, čitati i računati, kušali su svoje male bunjevačke jezičke slomiti u mađarskoj riječi“. To znači da je za oca Gerarda učenje mađarskog jezika teško išlo. Otac Gerard je bio karmelićanin. Tko su karmelićani i kako žive, kako izgleda njihova duhovnost. Pročitajte i tekst oca Mate, pa ćete naučiti lijepe stvari o duhovnosti.

Kako je i zašto car Konstantin dao slobodu kršćanima u Rimskome carstvu. O tome piše mladi svećenik i urednik lista *Zvonik*, Dragan Muharem. Doznajemo i za predviđene svečanosti o jubileju cara Konstantina. Iz pera Tomislava Žigmanova čitajte o krivici, odgovornosti, ekumenizmu.

Čitajte o lijepim, bijelim sončanskim kućama. Tako piše samo onaj koji zna, i koji voli svoje selo. O sončanskim vatrogascima i zvonima piše Ruža Silađev. O vješticama piše Alojzije Stantić. Obilje zaboravljenih riječi tumači u rječniku. Električna na salašu, brbljava snaša i još puno toga u narodnom blagu.

O stolu, televiziji, o šminki, i inim stvarima simpatično, uvjerljivo i lijepo piše marljiva Željka Zelić. Umješno je opet uredila dječju rubriku Katarina Čeliković. Tu su ministranti, tu slike, ilustracije, tu divna slika naše katedrale... stihovi... tekstovi. Postoji li adventski vijenac bez svijeća? Jaslice, a u jasicama dva Isusa?! Djeca i odrasli će lako doznati kako je postao mraz. Uzmite *Danicu*, pa čitajte.

Pozorno pročitaj rubriku mladih. To je žar vjere, žar optimizma i oganj ljubavi. Dvije će naše obitelji svjedočiti o Bogu, o Crkvi, o odgoju i o blagoslovu u obitelji. Što se sve pisalo u podunavskih Hrvata 2011. godine? Što je to svećenički dom, gdje je i kako živi? Pročitajte, kako je Blaško Rajić napisao povijest ugledne subotičke župe svetoga Roka! Župna crkva na Hajdukovu prošle godine napunila 75 godina, a kelebjska će ove. Kelebija dobila nove – druge po veličini subotičke orgulje.

Ne smijem Vam sve otkriti. Uživat ćete u stihovima, u lijepim slikama. Uzmite, tražite što još piše lijepa *Subotička Danica*. Da vidite kako Vam *Danica* čestita novo, 2012. lito! Uzmite, čitajte, preporučite je i drugima.

Papa govori Crkvi i svijetu

Prikaz dokumenta

Vrata vjere

Apostolsko pismo pape Benedikta XVI.

U nedavnoj povijesti Crkve naučili smo da se cijele godine posvećuju određenim velikim temama naše vjere. Tako smo u pripravi Velikog jubileja imali tri intenzivne godine, od kojih je svaka bila posvećena jednoj od Božanskih Osoba. Skoro smo imali Godinu svećenika i Godinu Biblije. I dok nam se možda učinilo kako se možemo odmoriti od tako intenzivnih godina, sveti otac Papa nam je najavio proglašenje Godine vjere. Apostolskim pismom u obliku motupropija, koje je objavljeno 17. listopada

2011., Benedikt XVI. je najavio da će se u katoličkom svijetu od 11. listopada 2012. do 24. studenoga 2013. slaviti Godina vjere.

Zašto baš u tom razdoblju slaviti Godinu vjere? Što nam Papa želi poručiti tom Godinom? Na ova pitanja, te o poruci prigodnog Apostolskog pisma iznijet ćemo par pojedinosti u recima koji slijede.

Obljetnica II. vatikanskog koncila i potrebe današnjeg vremena

Veliku prekretnicu u novijoj povijesti Katoličke crkve značio je II. vatikanski koncil. Današnji Papa ima u živom sjećanju te značajne koncilske događaje, jer je i sam u svojstvu teologa stručnjaka sudjelovao na njima.

Budući da je ostavština Koncila toliko obimna, te još uvijek puno toga nije zaživjelo u praktičnom životu Crkve, Papa želi iskoristiti prigodu da na 50. obljetnicu otvaranja II. vatikanskog koncila 11. listopada 2012. u cijeloj Crkvi otpočne Godina vjere. Ujedno će to biti dobra prigoda da se mnoge koncilске teme ponovno pokušaju razumjeti, kako bi ono što su nam ostavili koncilski oci zbilja zaživjelo na dobrobit svih vjernika. Papa u svom pismu tvrdi kako je taj Koncil izvor velike snage za uvijek neophodnu obnovu Crkve.

Naime, ono što je Papu posebno potaknulo da proglasi Godinu vjere je, među ostalim, duboka kriza vjere koja je zahvatila mnoge ljude današnjeg vremena. Vjera više nije podrazumijevana pretpostavka života današnjeg čovjeka – kako kaže Papa, te nadodaje – u današnjem svijetu se osjeti žurna potreba ponovnog otkrivanja puta vjere, i to tako da više do izražaja dođe radost vjere i obnovljeno oduševljenje susreta s Kristom. Iako se u našem kulturnom kontekstu teško prihvaćaju bilo kakve čvrste i postojeane istine, ni ljudi današnjice se ipak ne mogu odreći od traženja smisla života, i to onog konačnog. Ta čežnja, usađena u svako ljudsko srce, još uvijek predstavlja autentično „pedsobljje vjere“, u kojemu se potajno očekuje Spasitelj. Zato je danas potrebna uvjerljivija crkvena opredijeljenost radi nove evangelizacije kako bi se ponovno otkrila radost vjerovanja i oduševljenje posredovanja i prenošenja vjere koja mijenja ljudske živote i privodi ih spasenju. U tu svrhu svi vjernici su najprije pozvani otkriti okus Božje Riječi i hraniti se njome skupa s Kruhom života.

Sama Kristova ljubav, koja ispunja naša srca, potiče nas (usp. 2Kor 5,14) na taj obnovljeni angažman i navještaj Radosne vijesti, kojoj smo i sami povjerovali. Isus svojom ljubavlju privlači ljude svih generacija i to ne prestaje činiti ni danas. Na nama je da svjetlo vjere ne držimo sakrivenim, nego držeći ga visoko podignutim, dopustimo da ono obasja živote i svih onih s kojima se na svojim životnim putovima susrećemo, kao i da ne dopustimo da sol našeg vjerskog življenja ne obljutavi, da ne postane neprivlačna, bespotrebna, nego da po našem primjeru svugdje gdje se nađemo pruži dobar okus životnog smisla (usp. Mt 5,13-16).

Nadalje, proslava Godine vjere dobra je prigoda i za intenziviranje svjedočanstva ljubavi. Tek ako vjeru slijede djela, onda je onda atraktivna, inače je mrtva (usp. Jak 2,14-18). Uska je uzajamna veza između vjere i djela ljubavi kojima ona rađa, jer vjera bez ljubavi ostaje besplodna, a ljubav bez vjere prepuštena je na milost i nemilost stalnoj sumnji. Ustvari, kako kaže Papa, vjera i ljubav se uzajamno zahtijevaju. O tomu svjedoči i sam Gospodin kad se poistovjećuje s onima koji su potrebni naših djela ljubavi iz vjere, koja njima donose olakšanje, a nama priliku da susretnemo samoga Isusa (usp. Mt 25,31-46). Ustvari, odgovarajući na potrebe naše potrebne braće i sestara mi slijedimo poziva da onu istu ljubav kojom se sam Gospodin skrbi za nas, i mi darujemo drugima.

Vrata vjere su uvijek otvorena

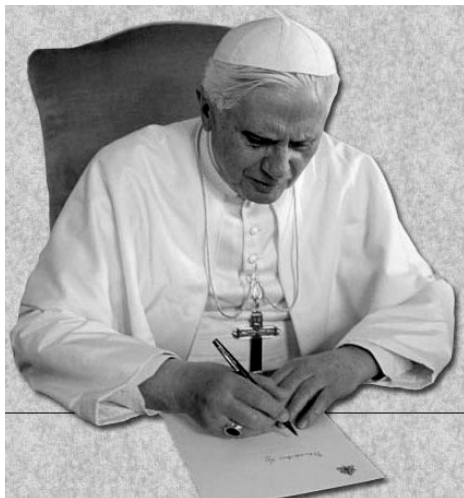
„Vrata vjere, koja uvode u život zajedništva s Bogom i omogućuju ulazak u njegovu Crkvu, su uvijek otvorena“ – tim riječima Papa započinje svoje Pismo. On tvrdi da je moguće je prijeći prag tih vrata kad se navijesti Božja Riječ a srce dopusti da ga oblikuje milost koja preobražava. Kao što je onomad Samarijanka u susretu s Gospodinom u sebi otkrila i osjetila potrebu da traži Boga (usp. Iv 4,1-42), slično je i sa svakim čovjekom današnjice. Tim i takvim ljudima, koji su sposobni otvoriti svoja srca i razum prema čežnji za Bogom i istinskim životom, mi vjernici pozvani smo pružiti priliku, i to svojim vjerdostojnim svjedočanstvom, da se upuste u avanturu susreta sa živim Bogom. To nam je moguće samo ukoliko iskrenim obraćenjem poradimo na sebi, kako bismo jače osjetili čežnju ispovijedanja vjere obnovljenim pouzdanjem i nadom. Ukoliko se čovjek slobodno otvori i učini raspoloživim za Boga, njegove misli i osjećaje, mentalitet i vladanje, polagano se čiste i preobražavaju – svjedoči Benedikt XVI. – a to se pretvara u hod koji nikad nije dovršen u ovom životu. Ustvari, taj traje cijeli život. Kad sami tako otkrijemo vrelo pravog, istinskog života, osjetit ćemo u sebi snažni poziv da i druge ljude iz pustinje užurbane rastresenosti povedemo prema oazama mira i duhovne radosti života. Pozvati drugoga da se osmjele uputiti stazom života, kojom sami već hodimo u vjeri, nije ništa nego dozvati u svijest onaj stalni poziv, upisan u ljudsko srce, da se čovjek uputi u traženje Onoga kojega ne bi tražio da mu već nije došao ususret.

Samo vjerujući vjera raste i biva snažnija

Apostolskim pismom, upućenim svim vjernicima, Papa prije svega poziva da si dozovemo u svijest dragocjenost dara vjere. Naime, vjera raste kad se živi kao iskustvo primljene ljubavi, te isto tako posreduje kao iskustvo milosti i radosti. U tom dozivanju u svijest dragocjenosti dara vjere pozvani smo zagledati se u Isusa, jer On je početak i dovršitelj vjere naše (usp. Heb 12,2). Boraviti s Isusom, kao što su to najprije iskusili Apostoli, uvodi u razumijevanje razloga zbog kojih se vjeruje, zbog kojeg se u Njega može imati potpunog pouzdanja i povjerenja.

Apostol Pavao je svom učeniku Timoteju naložio da traži vjeru istom ustrajnošću kao kad je bio mladić (usp. 2Tim 2,22 i 2Tm 3,15). Vjeru dakle ne posjedujemo jednom zauvijek, nego za njom uvijek trebamo tragati. Taj poziv upućen je svima, da nitko ne postane lijen u vjeri. Jedino živa vjera u

svijesti vjernika rađa poslanjem da postane živim znakom prisutnosti Uskrsloga u svijetu. Iako se taj poziv može činiti poput nedostižnog ideala, Papa sve vjernike hrabri riječima Apostola Petra: Radujte se, makar se sada možda trebalo malo i žalostiti zbog različitih kušnja: da prokušanost vaše vjere – dragocjenija od propadljiva zlata, koje se ipak u vatri kuša – stekne hvalu, slavu i čast o Objavljenju Isusa Krista. Njega vi ljubite iako ga ne vidjeste; u njega, iako ga još ne gledate, vjerujete te klikćete

od radosti neizrecive i proslavljene što postigoste svrhu svoje vjere: spasenje duša (1Pt 1,6-9).

Iskustvo radosti vjere moguće je samo ukoliko je ona življena u krilu Crkve, koja je vidljiva zajednica Njegova milosrđa. Da nije tako, kako bi pojedinac mogao prebroditi poteškoće i kušnje života vjere? Mnogi sveci su živjeli iskustvo samoće, iskušavani Božjom šutnjom, ali su ustrajali ostajući čvrsto u zajedništvu s Crkvom. Svima nam je poznato da kršćanski život poznaje iskustvo radosti i patnje, no jednako tako smo uvjereni da svaka bol i čežnja našeg srca u Isusu nalaze svoje ispunjenje i smisao. Neistraživo otajstvo isprepletenosti svetosti i grijeha, koje iskušavamo bilo kao pojedinci, bilo kao zajednica, bez čvrste sigurnosti da je Gospodin Isus pobijedio zlo i smrt, ne dopušta nam da se iako svjesni svojih slabosti povjerimo Njemu, izvoru sigurnoga spasenja. Radost ljubavi, odgovor na dramu patnje i boli, snaga opraštanja pred podnesenim uvredama i pobjeda života pred prazninom smrti, sve to nalazi ispunjenje u otajstvu Utjelovljenja, njegovog postanka čovjekom, tvrdi Papa, zaključujući kako nam je Isus, uzimajući našu ljudsku narav, postao toliko blizak da mu nisu nepoznate ni naše ljudske slabosti, te ih snagom svoga Uskrsnuća preobražava darujući nam spasenje.

U Isusu, umrlom i uskrsлом za naše spasenje, punu svjetlost nalaze primjeri vjere koji su označili ovih dvije tisuće godina naše povijesti spasenja. Najprije, Blažena Djevica Marija vjerom je prihvatila Anđelovu riječ i povjerovala navještaju (usp. Lk 1,28). Apostoli su puni vjere ostavili sve i pošli za Učiteljem (usp. Mk 10,28), a učenici su nošeni vjerom oformili prvu zajednicu okupljenu oko nauka apostolskog, te su za vjeru toliki mučenici dali svoje živote, da posvjedoče za istinu Evanđelja. Zbog vjere su nebroje-

ni muškarci i žene posvetili svoje živote Kristu, prožeti tom istom vjerom toliki su kršćani promicali djela u korist pravednosti, kako bi Božju Riječ učinili konkretnom, a mnoštvo vjernika svih dobi ispovijedalo je ljepotu nasljedovanja Gospodina Isusa tamo gdje je svako od njih bio pozivan da posvjedoči o tome da je kršćanin. Po toj istoj vjeri živimo također i mi, a ovi primjeri samo nas potiču da i naše svjedočanstvo raste u vjerodostojnosti.

Duboko jedinstvo između čina vjere i sadržaja vjerovanja

Osobitu pozornost sveti otaca Papa u svom Apostolskom pismu pridaje razlaganju dubokog jedinstva između čina kojim se vjeruje i sadržaja kojima dajemo svoj vjerski pristanak Bogu (usp. Rim 10,10). Zato on Godinu vjere za cijelu Crkvu vidi kao svojevrсни hod koji će pomoći dublje razumjeti sadržaje vjere i skupa s njima također i čin kojim se odlučujemo u potpunoj slobodi skroz povjeriti Bogu. Pri tome važno je znati kako je prvi čin kojim se dolazi do vjere Božji dar i djelo Njegove milosti. Naš odgovor na taj dar omogućuje nam ulazak u divnu „igru“ razmjene darova s Gospodinom, u kojoj nas On darom istog Duha potom osposobljava za poslanje i snaži naše svjedočanstvo, čineći ga jasnim i hrabrim. Osposobljeni i pozvani ispovijedati svoju vjeru ustima znači da to ujedno uključuje i javno svjedočanstvo i zauzetost, te – ispravno shvaćena – vjera nikako ne može biti tek privatna stvar pojedinca.

No, poznavanje sadržaja vjere nije dovoljno za to svjedočanstvo, koji bi u tom slučaju moglo biti samo na racionalne argumentacije. Ako srce nije otvoreno za milost koja omogućuje da se imaju oči za gledati u dubinu i razumjeti da je ono što je naviješteno Riječ Božja (usp. Dj 16,14), onda još ne možemo govoriti o vjeri. Vjera dakle u prvom redu uključuje prihvaćanje milosti dara vjere, koja prožima cijelo naše biće, naše srce i razum, te nam omogućuje ispravno razumjeti sadržaje vjere, bez čega ustvari ne bismo niti mogli dati svoj osobni razumni i voljni pristanak Gospodinu objavitelju. Svakako da otajstvo vjere nadilazi uske granice našeg razuma, no to ne znači da mu se nužno protivi. U vjeri smo upravo zbog toga pozvani na pouzdanje Onomu koji se objavio, jer tko može biti vjerodostojniji jamac objavljenih istina doli sam Bog objavitelj.

Kao sredstvo za bolje razumijevanje sadržaja vjere, Papa preporuča Katekizam Katoličke Crkve. U njemu su sustavno izloženi temeljni sadržaji vjere, te nas sveti otac Benedikt XVI. poziva da ih osobito tijekom najavljenе Godine vjere proučavamo. Zanimljivo je da će se na dan početka Godine vjere navršiti 20. obljetnica otkako je objavljen spomenuti Katekizam. U njemu je ponuđena snaga i ljepota naše vjere, te joj je on ujedno i sredstvom i potporom. Struktura Katekizma je vrlo pregledna, te i ona omogućuje bolje razumijevanja sadržaja vjere. Najprije je u njemu izložena ispovijest

vjere pa slijedi sakramentalni život. Bez liturgije i sakramenata ispovijest vjere ne bi imala svoju učinkovitost, jer bi joj nedostajala milost koja podupire kršćansko svjedočenje. Poslije nauka o sakramentima slijedi onaj o moralnom životu, koji dobiva svoje značenje tek ako se postavi u odnos s vjerom, liturgijom i molitvom.

Crkva je prvi subjekt vjere

Ispovijedanje vjere istovremeno je osobni i zajednički čin. Naime, vjera koju ispovijedamo do nas je doprla zahvaljujući vjernoj Predaji koja je počela od samih Apostola. Zato je Crkva pravi subjekt vjere. Za razliku od trenda našeg vremena kad se sve određuje mjerilima potrošača, koji svoj izbor kroji po vlastitim mjerilima, o vjeri ne možemo tako govoriti. Ona je dar i prije svega susret s neizmjerljivo velikim osobnim Bogom koji nas poziva k sebi. Taj veliki Bog živi u svojoj Crkvi. Nju nam je dao kako bismo mu lakše mogli pristupiti, te biti sigurni da pristupamo Njemu a ne predodžbama svojih traženja. Crkva, dakle, našem osobnom susretu s Bogom daje neophodnu objektivnu dimenziju, bez koje našem traganju za Bogom prijeti proizvoljnost subjektivnosti i rizik da na taj način propustimo dragocjenu mogućnost susreta s živim Bogom.

Crkva, kao zajednica vjernika, kako bi bila vjerodostojnim „mjestom“ Božje prisutnosti, pozvana je stoga na obnovu hodom pokore i obraćenja. obraćenje nije ništa drugo nego odlučno, ponizno i hrabro okretanje prema Gospodinu, jedinom Spasitelju svijeta, kako bi se iz snage Njegova uskrsnuća mogla crpsti jakosti za pobjedu svih poteškoća i kušnja, koje u Crkvi dolaze i iznutra i izvana. Poziv da kao pojedinci i kao zajednica hodimo u novosti života (usp. Rim 6,4) ujedno je i poziv na svjedočanstvo životom, jer na taj način odražavamo Riječ istine koja nam je kao Crkvi povjerena.

Stoga nas sveti otac Papa ovim pismom poziva da najavljenju Godinu vjere proslavimo tako da nam ona bude plodonosna, da se najprije sami osnažimo u vjeri. Jedino tako će naše vjerničko svjedočanstvo, u svijetu u kojem živimo, moći biti vjerodostojnije. Zato nas Papa najprije poziva na djelatnije slavljenje vjere u liturgiji, osobito u euharistiji, te na aktivnije promišljanje o vjeri kako bismo bolje razumjeli temeljne sadržaje vjere i osnažili svoje osobne pristanke uz Evanđelje a time i uz samoga Gospodina. On nadalje podsjeća kako je formula vjerovanja u prvim stoljećima bila svagdanjom molitvom, kako vjernik ne bi zaboravio obveze preuzete na krštenju. Otkriti bogatstvo sadržaja ispovijedane, slavljene, življene i moljene vjere, te to odraziti na sam čin kojim se vjeruje, znači jače osjeti potrebu boljeg poznavanja i prenošenja vjere budućim generacijama. Stoga, neka Godina vjere – zaključuje Papa – probudi u svakom vjerniku čežnju ispovijedanja vjere u punini, obnovljenim obraćenjem, pouzdanjem i nadom.

Priredio: mr. Mirko Štefković

Mr. Andrija Anišić

Ne boj se jer ja sam s tobom

Uvod

Svake godine nešto me potakne da pišem o određenoj temi za našu *Danicu*. Ove godine sam više puta čuo tvrdnju da u Bibliji 366 puta piše: „Ne bojte se! Ne boj se!“. Saznao sam za tu istinu pripremajući naše „hagioterapijske“ susrete ponedjeljkom. Od prvog dana to mi je škakljalo uši. To je doista predивно. Znači za svaki dan, pa čak i u prijestupnoj godini, po jedanput Bog nas želi ohrabriti, pomoći nam da se oslobodimo straha, tog osnovnog ljudskog negativnog iskustva. Odlučio sam pozabaviti se tom tvrdnjom, odnosno provjeriti stoji li doista u Bibliji baš toliko puta to, svima nama toliko potrebno, Božje ohrabrenje. I krenuo sam. Najprije sam povadio navode pod riječju „Ne boj se“, a potom „Ne bojte se“. Razočario sam se kad sam ustvrdio da se ti izrazi u Bibliji nalaze oko 130 puta. No, krenuo sam tražiti slične izraze. Tako sam još pod pojmom „Ne strahuj“, „ne straši se“, pronašao 10 a pod pojmom ne plaši se 9.

Zanimljivo je da sam pronašao odakle dolazi tvrdnja da u Bibliji piše 365 puta *ne bojte se!* Na Internetu sam uz pomoć tražilice naišao na zanimljivu web stranicu:

wiki.answers.com/Q/How_many_times_does_the_Bible_tell_us_to_Fear.

Ondje sam pronašao podatak odakle se vjerojatno pronijela tvrdnja o kojoj govorim. Naime, u tom izvoru piše da se u filmu „Facing the Giants“ (Sučeljavanje divova) kaže kako u Bibliji na 365 mjesta stoji „Ne boj se!“ U odgovoru na postavljeno pitanje na spomenutoj web stranici stoji također: „Ja sam čuo da se spominje 366 puta. Tako da Bog nije zaboravio ni prijestupni dan... ali to nije dokazano. U stvarnosti bi to moglo biti oko sto puta, koliko sam otkrio pretraživanjem Biblije u NAB verziji“.

U ovom svom radu ja sam, pretražujući biblijske tekstove, uz pomoć programa „BIBLIJA“, KS, Zagreb 2002., pronašao kako slijedi:

Ne boj se: SZ: 59 puta; NZ: 12

Ne bojte se: SZ: 39 puta; NZ: 13

Ostali izrazi:

Ne bojim se / ne bojimo se /ne bojmo se: 6 puta

Ne boji / ne bojeći se: 4 puta

Ne bojati se / nisu se bojali: 7 puta

Ne plaši / ne plaše / ne plašite se / ne plašeći se: 9 puta

Ne strahuj / ne strahuje / ne straši se / ne strašite se: 10 puta

Ne uznemiruj, ne uznemiruje, nemoj se uznemirivati: 5 puta

Valja napomenuti da ni izrazi *ne boj se* ili *ne bojte se* nisu uvijek upućeni čovjeku od strane Boga. Među tim izrazima su i oni koje su pojedinci upućivali jedni drugima ili narodu. U ostalim izrazima je dakako onih koji su upućeni s Božje strane još manje. No, to nije ni bitno. Želja mi je ovim prikazom i ovim radom pokazati da nas Bog neizmerno ljubi i da nas neprestano ohrabruje da izdržimo, da ne klonemo jer zna koliko smo krhki i kakve sve opasnosti vrebaju na čovjeka i zna koliko smo slabi. I zato nam je doista to ohrabrenje potrebno i trebamo ga prihvaćati sa zahvalnošću ali još više s vjerom i poslušom Božjoj riječi kao i riječi njegovih poslanika koji govore i uče nas u njegovo ime.

Strah – temeljno čovjekovo iskustvo

Svi ćemo se lako složiti da je iskustvo straha jedno od temeljnih iskustava svakoga čovjeka. Svi smo se nekoga ili nečega uplašili. Postoje različiti strahovi. Evo nekih definicija i podjela straha.

Definicija straha

Strah, *pavor* – *oris, m.* Intenzivna i kratkotrajna neugodna (dijelom instinktivna) emocija, najčešće izazvana svijješću o stvarnoj opasnosti od nečega čemu je uzrok poznat i određen.

Strah od smrti – *tanatofobija*, strah izražen u mnogih bolesnika, a čini se da je najdublji u bolesnika suočenih s neizlječivošću svoje bolesti. Prisutan je i u bolesnika pred operaciju. /*Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja, HAZU, Zagreb, 2006.*/

Prema Suvremenoj katoličkoj enciklopediji /*R-Ž*/, Split, 2005., str. 151.: Često pobrkan s tjeskobom, **strah** je ustvari prilagodljiv, psihofiziološki mehanizam koji se aktivira u prisutnosti zapažene prijetnje. Psihološki sastojak reakcije događa se u obliku kognitivnog prepoznavanja opasnosti. Kognitivno prepoznavanje može biti u rasponu od stvarnog znanja o izričitom i neposrednom događaju (npr. planirano smaknuće) do nejasnih nelagodnih osjećaja što dolaze od dojmova koji su predsvjesno složeni u mozgu, tj. prije nego što je obavijest stigla u jezične centre mozga. Fiziološki sastojak događa se kada se pobudi simpatetički zvučni sustav. Zapažena opasnost prouzrokuje da tjelesna tkiva izlučuju adrenalin, što ima za posljedicu brze otkucaje srca i odgovarajuće povećanje u dotoku krvi i napajanju mišića i mozga kisikom. Taj mehanizam valovitih padova, obično nazvan odgovor „poleti ili se bori“, mobilizira ljude da poduzmu akciju kako bi preživje-

li na najbolji način. Katkada je ta aktivizacija neprikladna ili pretjerana, a ljudi odgovaraju na nenadan događaj pa i ako nije nenadan, na neorganizirani i samouništavajući način. To se događa kada se uspaničimo ili se osjećamo „okamenjeni od straha“.

U stanjima tjeskobe, s druge strane, ne postoji stvarna, zamjetljiva prijetnja. Osjećaj bliskog zla je nejasan i vjerojatnije povezan s osjećajem srama i unutarnje neprimjerenosti a ne vanjske prijetnje. To ne znači da je tjeskoba nužno slabija od straha. **Tjeskoba** se može brzo prevladati i proizvesti panična stanja. Strah je, međutim, normalna i nužna reakcija u prijetećim situacijama koje nam pomažu stvoriti nužan odgovor za preživljavanje. Tjeskoba, koju svatko doživi nema prilagodljivu ulogu osim što nam pomaže da uočimo probleme unutar nas samih, povezane često s načinom kako sami sebe gledamo i cijenimo.

Nasuprot strahu stoji Strah Božji. Predstaviti ću taj izraz služeći se Rječnikom biblijske teologije (RBT, KS, Zagreb, 1969. stupci: 1271-1274). Stavke koje sam smatrao važnijim naveo sam u cijelosti uz naznaku stupca u spomenutom Rječniku (RBT, ...).

Obično se ističe da je Stari zavjet zakon straha a Novi zakon ljubavi. To je međutim samo približno točno, jer Zakon ljubavi ima svoje korijene već u Starom zavjetu, a Novi zakon „nije dokinuo strah, ukoliko je on temelj svakog pravog religioznog stava... Važno je religiozni strah lučiti od onoga ‘bojati se’ što ga svatko može doživjeti pred prirodnim nesrećama i napadima neprijatelja (Jr 6,25; 20,10). Samo onom prvom strahu ima mjesta u biblijskoj objavi“ (RBT, 1271).

Vrste straha

1. **Strah od ljudi** – Mnogi su zauzeli stav da se neće suprotstavljati drugima kako ih ne bi odbacili, što je krivo i može dovesti do raznih iskrivljenih ponašanja.

2. **Strah od suprotstavljanja** – stvara u čovjeku nesigurnost i korijen je ljutnje, pogotovo one dugotrajne srdžbe, koja može jako naškoditi čovjeku. Isus nas je učio da se trebamo boriti za istinu i pravdu. On se i tako suprotstavljao svima koji su činili zlo. A svojim učenicima je čak zapovjedio bratsku opomenu (usp. Mt 18,15; Lk 17,3).

3. **Strah „vjerovati Bogu“** – Neki, nakon što su doživjeli teške i bolne situacije, napose ako su molili Boga da se to nešto ne dogodi, recimo smrt drage osobe, prestanu se obraćati Bogu. Odbijaju nadu da ne bi opet pretrpjeli razočaranje. To je dakako krivo jer onaj koji vjeruje mora vjerovati i onda kad se dogodi nešto što on nije želio. Ako ja ne znam zbog čega se nešto moralo dogoditi, Bog sigurno zna i zato u njega treba uvijek imati povjerenja a pouzdanje u Boga u takvim situacijama vjerniku donosi mir i radost u srcu, bez obzira na ljudski osjećaj bola.

4. **Strah da nisam dovoljno hrabar ili mudar** za zadatke koji su mi povjereni. Takav strah treba otkloniti također povjerenjem u Boga. Ako nam je on povjerio neku zadaću, on će nam dati i dovoljno milosti da je doista ostvarimo.

5. **Strah da nisi dovoljno dobar ni sebi, ni obitelji, ni Bogu.** Radi toga stvaramo razne maske kako bismo prikriili svoje strahove te na taj način skrivamo pravu sliku o sebi. To, međutim, nema smisla jer istina kad-tad izađe na vidjelo. Ljudi više poštuju čovjeka koji je spreman podijeliti s njima stvarnog sebe – sebe sa svojim slabostima nego kad ih pokušava prikriti.

Razne vrste fobija (strahova)

naziv fobije = strah od...

1. aglofobija = bola
2. agorafobija = otvorenih prostora
3. aerofobija = letenja
4. akrofobija = visine
5. amaksofobija = vozila, vožnje
6. androfobija = muškaraca
7. antofobija = cvijeća
8. antropofobija = ljudi
9. arahnofobija = paukova
10. astrafofobija = grmljavine, munja
11. autofobija = samoće (drugi naziv je i monofobija)
12. batrahofobija = od žaba
13. blenofobija = od neugodnih tečnosti, sluzi
14. brontofobija = nevremena
15. glasofobija = govora
16. ginekofobija = žena
17. genofobija = seksa
18. dementofobija = ludila
19. dendrofobija = drveća
20. dromofobija = prelaska ulica
21. emetofobija = povraćanja
22. entomofobija = insekata

23. zoofobija = životinja
24. karcinofobija = raka (bolesti)
25. klaustrofobija = zatvorenih prostora
26. kakofobija = ružnoće
27. ksenofobija = stranaca
28. kinofobija = pasa
29. linonofobija = kanapa, gajtana i vezivanja
30. mizofobija = prljavštine i zaraze
31. nekrofobija = bolesti uopće
32. niktofobija = mraka
33. numerofobija = brojeva
34. nudofobija = nagosti
35. ofidiofobija = zmija
36. omitofobija = ptica
37. pekatofobija = grijeha
38. pirofobija = vatre
39. siderodromofobija = vlakova
40. sitofobija = jela
41. tafofobija = pomisli da ću biti živ sahranjen
42. tanatofobija = smrti
43. trihofobija = kose
44. triskaidekafobija = broja 13
45. tripanofobija = injekcije
46. fotofobija = svjetlosti
47. fobofobija = straha
48. fazmofobija = duhova
49. filofobija = zaljublivanja
50. hemofobija = krvi
51. herpetofobija = gmizavaca
52. hidrofobija = vode (drugi naziv je akvafobija)

*(Autorsko pravo preuzetog teksta je:
<http://www.znanje.org>. Ondje se može naći i više informacija)*

Strah – izvor bolesti i žalosti

Gornji popis svjedoči čega se sve čovjek boji. To je nevjerovatno. To nije dobro. Neprekidan i dugotrajan strah utječe ne samo na čovjekov duh i psihu, nego i na tijelo. Često je povezan sa simptomima tjeskobe i potresenosti. Strah lišava tijelo zdravlja i uništava sreću. Strah je uz grije čovjekov najgori i najveći neprijatelj. Ono čega se čovjek boji, to privlači. Strah je vjerovanje da je zlo, i sve ono što đavao čini, jače i nepobjedivo. Strah je zapravo znak naše malovjernosti.

Od ljudskog straha do straha Božjega

Čovjek pred veličanstvenim, neobičnim i zastrašujućim pojavama nekako spontano osjeća neku prisutnost koja ga nadvisuje i nadilazi. U toj prisutnosti osjeća se malenim, sićušnim. Taj strah može biti pod vidom *tremenduma* (strašnoga). Taj osjećaj postaje uravnotežen i pun smisla kad čovjek spozna Boga živoga „koji svoju veličinu očituje putem znakova kojih je puno njegovo stvorenje“. Tako se osjećao Izrael pred objavom Boga na brdu Sinaju (Izl 20,18 sl.). Slično se osjećao i Mojsije pred gorućim grmom (Izl 3,6) kao i Jakov nakon noćnog viđenja: *Jakov se probudi od sna te reče: „Zaista se Jahve nalazi na ovome mjestu, ali ja nisam znao!“ Potresen, uzviknu: „Kako je strašno ovo mjesto! Zaista, ovo je kuća Božja, ovo su vrata nebeska!“ (Post 28,16-17).*

Nasuprot tom strahu stoji čovjekov strah pred kozmičkim pojavama. Takve pojave kao što su potres, oluja i sl. izazivaju u čovjeku misao o Božjoj srdžbi. „S njim je pomiješan neki užas komu podrijetlo nije tako čisto“ (RBT, 1272).

Nova vrsta straha je strah koji je sastavni dio scenarija Dana Jahvina. O njemu piše prorok Izaija: *Pred Jahvinim dolaskom uđi među pećine, skrij se u prašinu, pred užasom Jahvinim, pred sjajem veličanstva njegova, kad ustane da potrese zemlju... Oholost ljudska skršit će se i bahatost ljudska ponižiti. Jahve će se uzvisiti, on jedini – u dan onaj, i kumiri će netragom nestati* (usp. Iz 2,9.17; Mudr 5,2). Sličan osjećaj imali su i stražari na Isusovom grobu na uskrasno jutro: *Po suboti, u osvit prvoga dana u tjednu, dođe Marija Magdalena i druga Marija pogledati grob. I gle, nastade žestok potres jer anđeo Gospodnji siđe s neba, pristupi, otkotrlja kamen i sjede na nj. Lice mu bijaše kao munja, a odjeća bijela kao snijeg. Od straha pred njim zadrhtaše stražari i obamriješe* (Mt 28,1-4).

Strahu koji izaziva užas stoji nasuprot strah iz poštovanja. Taj strah izražava se klanjanjem i „sasvim je normalan vjernički refleks pred božanskim očitovanjima“. Takav strah imao je Gideon (Suci 6,22 sl.), zatim Izaija: *One godine kad umrije kralj Uzija, vidjeh Gos-*

pada gdje sjedi na prijestolju visoku i uzvišenu. Skuti njegova plašta ispunjahu Svetište. Iznad njega stajahu serafi; svaki je imao po šest krila: dva krila da zakloni lice, dva da zakrije noge, a dvama je krilima letio. I klicahu jedan drugome: „Svet! Svet! Svet Jahve nad Vojskama! Puna je sva zemlja Slave njegove!“ Od gromka glasa onih koji klicahu stresose se dovraci na pragovima, a Dom se napuni dimom. Rekoh: „Jao meni, propadoh, jer čovjek sam nečistih usana, u narodu nečistih usana prebivam, a oči mi vidješe Kralja, Jahvu nad Vojskama!“ (Iz 6,1-5).

Takvo strahopočitanje doživjeli su i oni koji su susretali Isusa u raznim prigodama. Marko opisuje takav osjećaj učenika kad su ga susreli dok je hodao po moru: *Jer svi su ga vidjeli i prestrašili se. A on im odmah progovori: „Hrabro samo! Ja sam! Ne bojte se!“ I uziđe k njima u lađu, a vjetar utihnu. I veoma se, prekomjerno, snebivahu... (usp. Mk 6,50-52).* Luka opisuje sličan osjećaj svjedoka ozdravljenja uzetoga: *A sve obuze zanos te su slavili Boga i puni straha govorili: „Danas vidjesmo nešto neviđeno!“ (Lk 5,26).* Isto tako i nakon uskrišenja sina udovice iz Naina: *I mrtvac se podiže i progovori, a on ga dade njegovoj majci. Sve obuze strah te slavljahu Boga govoreći: „Prorok velik usta među nama! Pohodi Bog narod svoj!“ I proširi se taj glas o njemu po svoj Judeji i po svoj okolici (Lk 7,16).*

Osjećaj straha koji izaziva poštovanje doživjeli su i oni koji su bili svjedoci čudesa koje su činili apostoli: *Strahopoštovanje obuzimaše svaku dušu: apostoli su činili mnoga čudesa i znamenja (Dj 2,43).*

„Prema tome, strah Božji može se javiti na razne načine, a oni svi zajedno, svaki sa svoje strane, upućuju čovjeka prema sve dubljoj vjeri“ (RBT, 1272).

Strah Božji i pouzdanje u Boga

Pravi vjernici strah nadvladavaju pouzdanjem u Boga. „Bog ne želi zastrašivati ljude ni onda kad im se ukazuje On ih hrabri. U prilogu ovoga rada možete pročitati koliko puta Bog upućuje riječ „Ne boj se“ ili „ne bojte se“. To čini i Isus Krist. „Bog nije neki vlastodržac ljubomorani na svoju vlast; on ljude okružuje očinskom providnošću koja bdije nad njihovim potrebama“ (RBT, 1272). Kao što je iz Božje riječi razvidno on ohrabruje riječima „ne boj se“ ili „ne bojte se“ naše praoce u vjeri kad im saopćava svoje obećanje (Post 15,1; 26,24). Istim izrazima popraćena su i Božja eshatološka obećanja koje je dao narodu u vrijeme patnje (Iz 41,10.13 sl.; 43,1-5; 44,2) kao i Isusova obećanja „malom stadu“ (Lk 12,32; Mt 6,25-34). I prorocima pred kojima je mučno poslanje Bog upućuje riječi ohrabrenja jer će se morati sukobiti s ljudima, kojih se ipak ne moraju bojati (Jr 1,8; Ez 2,6; usp. 2 kr 1,15). Vjera u Boga je „izvor ohrabrenja koje razgoni i najobičnije ljudske strahove“ (RBT, 1273). „Ne boj se“ govori Bog Izraelu kad se mora u ratu suočiti s neprijateljem (usp. Br 21,34; Pnz 3,2; 7,18; 20,1; Jš 8,1).

I proroci su upućivali takva ohrabrenja. Izaija na taj način ohrabruje Ahaza (Iz 7,14) i Ezekiju (Iz 37,6). A Isus apostolima kojima će život biti u opasnosti veli: *A kažem vama, prijateljima svojim: ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, a nakon toga nemaju više što učiniti* (Lk 12,4; usp. Mt 10,26-31). Na taj način „često ponavljana poruka najzad postaje život. Oslanjajući se na svoje pouzdanje u Boga, pravi vjernici izgone strah iz svoga srca“ (RBT, 1273). To osobito dolazi do izražaja u psalmima: *Pa da mi je i dolinom smrtni proći, zla se ne bojim, jer si ti sa mnom. Tvoj štap i palica tvoja utjeha su meni* (Ps 23,4; usp. Ps 27,1; 91,5-13).

Strah od Božjih kazna

Prijetnja kaznom koju Bog upućuje svom narodu stvara u njemu spasonosni strah. „Proglašenje Sinajskog zakona popraćeno je prijetnjom kazni“ (RBT, 1273). U tumačenju Druge Božje zapovijedi Bog kaže: *Ne pravi sebi lika ni oblića bilo čega što je gore na nebu, ili dolje na zemlji, ili u vodama pod zemljom. Ne klanjaj im se niti im služi. Jer ja, Jahve, Bog tvoj, Bog sam ljubomoran. Kažnjavam grijeh otaca – onih koji me mrze – na djeci do trećeg i četvrtog koljena, a iskazujem milosrđe tisućama koji me ljube i vrše moje zapovijedi* (Izl 20,4-6; usp. 23,21).

Nedaće koje je izabrani Božji narod Izrael proživljavao tijekom povijesti proroci su smatrali providnosnim znakovima koji su izražavali Božju ljutnju kako bi čovjeka otriježnili, odvratili od zla. „U tom smislu se zakon doista pokazuje kao zakon straha“, a zapravo je to prigoda da se tuđinskim narodima uputi poruka „da se podlože Pomazaniku Jahvinu“. Na to ukazuje cijeli Psalm 2. a napose redak 11: „Služite Jahvi sa strahom, s trepetom se pokorite njemu...“ (usp. RBT, 1273).

Novi zavjet poznaje također srdžbu i sud Božji i pripisuje mu važnu ulogu. No pred njima trebaju drhtati samo grješnici koji su otvrdnuli u zlu. Takvu upozoravajuću prijetnju Jakov upućuje bogatašima: *De sada, bogataši, proplačite i zakukajte zbog nevolja koje će vas zadesiti!* (Jak 5,1). Knjiga Otkrivenja spominje i bogataše i sve druge „okorjele grješnike“: *Kraljevi zemaljski, i velikaši, i vojvode, i bogataši, i mogućnici, rob i slobodnjak – svi se sakriše u spilje i pećine gorske govoreći gorama i pećinama: „Padnite na nas i sakrijte nas od lica Onoga koji sjedi na prijestolju i od srdžbe Jaganjčeve. Jer dođe Dan onaj veliki srdžbe njihove i tko će opstati!“* (Otk 6,15-17; usp. i Lk 23,30).

Raskajani grješnici i oni koji su svjesni svoje slabosti i spremni su promijeniti se „boje“ se drugačije. Njihov strah nije ropski. Oni se uzdaju u opravdanje Božjom milošću (usp. Rim 3,23 sl.). Taj strah stvara u njima nutarnje raspoloženje ljubavi koje odgoni strah i duh Božjeg posinaštva. Ropski strah naime, računa s kaznom a onaj koji ljubi ne boji se kazne, pa makar ga i vlastito srce optuživalo. O tom piše Ivan u svojoj Prvoj posla-

nici: *Dječice, ne ljubimo riječju i jezikom, već djelom i istinom. Po tom ćemo znati da smo od istine. I umirit ćemo pred njim srce svoje ako nas ono bilo u čem osuđuje. Jer Bog je veći od našega srca i znade sve (1 Iv 3,20 sl.)*. Na drugom mjestu pak ističe da u ljubavi nema straha:

Straha u ljubavi nema, nego savršena ljubav izgoni strah; jer strah je muka i tko se boji, nije savršen u ljubavi. Mi ljubimo jer on nas prije uzljubi (1 Iv 4,18-19).

Novi zavjet je zakon ljubavi upravo imajući u vidu gore rečeno. „No, već je i u vrijeme Starog zavjeta bilo ljudi koji su živjeli pod zakonom ljubavi, a ima još i sada onih koji se nisu izdigli nad zakon straha“ (RBT, 1274).

Strah Božji i religija

Strah Božji u cjelini može se jednostavno poistovjetiti. Već u Knjizi ponovljenog zakona strah Božji se povezuje s ljubavlju prema Bogu i obdržavanjem njegovih zapovijedi te služenjem Bogu: *Ovo su zapovijedi, zakoni i uredbe koje mi Jahve, Bog vaš, zapovjedi da vas u njima poučim, kako biste ih vršili u zemlji u koju odlazite da je zaposjednete; da se svega svog vijeka bojiš Jahve, Boga svoga, ti, sin tvoj i sin tvoga sina, vršeći sve zakone njegove i sve zapovijedi njegove što ti ih danas propisujem, pa da imaš dug život... Čuj, Izraele! Jahve je Bog naš, Jahve je jedan! Zato ljubi Jahvu, Boga svoga, svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom snagom svojom! Riječi ove što ti ih danas naređujem neka ti se urežu u srce... Boj se Jahve, Boga svoga; njemu iskazuj štovanje; njegovim imenom polaži prisegu (usp. Pnz 6,2-13)*.

Izaija prorok „strah Božji“ svrstava među sedam darova Duha Svetoga (usp. Iz 11,2). Po mudracima je strah, pak, početak mudrosti (usp. Izr 1,7; Ps 111,10). Mudri Sirah, štoviše, „iznosi čitav niz tvrdnji koje pokazuju da je strah zapravo isto što i bogoljubnost (Sir 1,11-20)“ (RBT, 1274). Zato je blažen onaj koji se boji, kako ističe više psalama: *Blago čovjeku koji se boji Jahve, koji uživa u naredbama njegovim (Ps 112,1); Blago svakome koji se Jahve boji, koji njegovim hodi stazama! Plod ruku svojih ti ćeš uživati, blago tebi, dobro će ti biti (Ps 128,1-2)*.

Oni koji se boje Gospodina su miljenici Božji i njima je namijenjeno osobito Božje milosrđe: *Al' ljubav Jahvina vječna je nad onima što ga se boje, njegova pravda nad sinovima sinova, nad onima što njegov Savez čuvaju i pamte mu zapovijedi da ih izvrše (Ps 103,17-18; usp. Lk 1,50)*.

U vrijeme Suda grješnici će drhtati pred kaznom a pravednike, one koji se boje imena njegova, čeka nagrada: *Gnjevilu se narodi, ali dođe srdžba tvoja i čas da se sudi mrtvima i naplata dade slugama tvojim prorocima i svetim i svima koji se boje imena tvojega, malima i velikima (Otk 11,18)*.

Kad je riječ o strahu Božjem kao poštovanju, perspektiva Boga-Suca uglavnom je prisutna kod onih koji se Boga ne boje. To osobito ističe Luka (usp. Lk 18,2,4) i Lk 23,40, u prizoru pod križem: *Jedan ga je od obješenih*

zločinaca pogrđivao: „Nisi li ti Krist? Spasi sebe i nas!“ A drugi ovoga prekoravaše: „Zar se ne bojiš Boga ni ti, koji si pod istom osudom? Ali mi po pravdi jer primamo što smo djelima zaslužili, a on – on ništa opako ne učini“. Onda reče: „Isuse, sjeti me se kada dođeš u kraljevstvo svoje“. A on će mu: „Zaista ti kažem: danas ćeš biti sa mnom u raj!“ (Lk 23,40 sl.).

Novi zavjet govoreći o strahu okrenut je gotovo posve onom njegovom „dubokom smislu kojim strah postaje bitna krepost: *Uistinu, sad istom shvaćam: Bog nije pristran. Naprotiv, njemu je mio u svakom narodu onaj koji ga se boji i čini pravedno (Dj 10,34 sl.)*. Tako shvaćen strah jest put spasenja“ (RBT, 1274).

Strah je naravna pojava, ali...

Iz ovih definicija možemo zaključiti da je strah u biti naravna pojava u našem ljudskom životu. Bog je tako saznao čovjeka da on spontano reagira na neke pojave i to na tjelesno-psihički-duhovni način. To znači da se čovjek jednostavno u pojedinim situacijama života mora plašiti.

No, postoje i strahovi koji nisu „normalni“, koje treba otklanjati, izbjegavati, nadvladavati... I to zato što strahovi i brige iscrpljuju i zaustavljaju dotok Božje milosti u naš život. Čovjek koji se tako boji i tjeskobno brine pokazuje da se oslanja na sebe ili na ljude a ne na Boga, na Isusa. Takav strah dolazi često od iskrivljenih činjenica koje nam se na taj način počnu činiti stvarnima a u biti, u 99 % slučajeva stvari ili događaja koji se bojimo niti se ne dogode. Takvim strahom mi dajemo prostor đavlu. Strah i sumnja su đavlovi narkotici, koji nas opijaju, omamljuju i odvlače od prave istine. Kad god se čovjek preda strahu doživljava poraz. Strahom on počinje privlačiti ono čega se boji, kao što magnet privlači metal.

Strah = vjera izokrenuta naopako

Strah je vjera izokrenuta naopako. Tu istinu najbolje je objasniti na prizoru oluje na moru kad je Isusa spavao na krmu: *Najednom nastala žestoka oluja, na lađu navale valovi te su je već gotovo napunili. A on na krmu spavaše na uzglavku. Probude ga i kažu mu: „Učitelju! Zar ne mariš što gine-mo?“ On se probudi, zaprijeti vjetru i reče moru: „Utihnite! Umuknite!“ I smiri se vjetar i nastala velika utiha. Tada im reče: „Što ste bojažljivi? Kako nemate vjere?“ Oni se silno prestrašise pa se zapitkivahu: „Tko li je ovaj da mu se i vjetar i more pokoravaju?“ (usp. Mk 4,38-41). Matej će reći da je Isus rekao: „Što ste plašljivi, malovjerni?“ (usp. Mt 8,26). Malovjerni su ljudi male ili nikakve vjere. Strah se, dakle, pojavljuje ondje gdje nema vjere. Strah dolazi i ondje gdje se vjeruje u negativne stvari, u ono što đavao radi. Sjetimo se samo kako i koliko se ljudi danas žele magijom zaštititi od zla i negativnih utjecaja, a potrebno je vjerovati u Božju moć i njegovu dobrotu.*

I Isusove učenike uhvatila je panika, pokušali su vlastitim silama spasiti sebe i lađu, ali kad to nisu uspjeli, probudili su Isusa. Tek tada. I prije, dok su svojim silama pokušali oduprijeti se oluji, nisu se „sjetili“ da je Isus s njima. A čitavo je vrijeme bio s njima. To je slika i svakodnevnog života mnogih kršćana. Što sve ne pokušavaju kad zapadnu u nevolje. Isus je s njima, ali zaborave na njega. Mnogi ga se sjete kad već padnu u očaj, a mogli su puno toga izbjeći da su odmah tražili pomoć od Boga, od Isusa.

Strah dolazi kad se čovjek počne baviti negativnim mislima i okolnostima. Kad ne vidi rješenje i počne sumnjati da će to izići na dobro. Sumnja uvijek vodi u strah, a strah u poraz. Doista, kad strah uđe u čovjeka on ga paralizira i onemogućuje mu da djeluje ne samo nadnaravno, nego i naravno. Strah je uvijek ondje gdje svoje velike probleme uspoređujemo sa svojom snagom i ljudskim mogućnostima umjesto s Bogom i s onim što on može. Božju pomoć treba tražiti na vrijeme. Pa ćemo izbjeći strahu, tjeskobi i očaju.

Abraham i Petar – dva različita stava

Dobro nam je poznat Abrahamov slučaj, njegov primjer, njegova vjera. Sv. Pavao ga hvali i njegovu vjeru stavlja kao uzor s kršćanskom vjerom: *U nadi protiv svake nade povjerova Abraham da postane ocem naroda mnogih po onom što je rečeno: Toliko će biti tvoje potomstvo. Nepokolebljivom vjerom promotri on tijelo svoje već obamrlo – bilo mu je blizu sto godina – i obamrlost krila Sarina. Ali pred Božjim obećanjem nije nevjerman dvoumio, nego se vjerom ojačao davši slavu Bogu, posve uvjeren da on može učiniti što je obećao. Zato mu se i uračuna u pravednost (Rim 4,18-21).*

Da bi nam bilo jasnije kakva je bila Abrahamova vjera, moramo znati da je on Božje obećanje da će mu dati sina i da će od njega postati brojnan narod, primio u 75. godini života a do ispunjenja obećanja čekao je 25 godina. Ispunjenje dolazi u okolnostima i u času kada je gotovo nemoguće da se ono može ostvariti. Možemo samo zamisliti koliko je puta Abraham bio kušan a još više puta napastovan da posumnja u Božje obećanje, ali nije posumnjao. Razum mu je govorio: više nisi sposoban biti otac, ništa

od Božjeg obećanja. No, Abraham nije dopustio da ga obuzmu takve, negativne misli. On je vjerovao da je Bogu sve moguće. Vjerovao je i onda kad je Bog tražio da mu žrtvuje sina. Bog ispunjava obećanja onda kad on hoće, kad on odluči, a ne onda kad mi mislimo da bi ih trebao ispuniti. Abraham je vjerom nadvladao sve sumnje i bio je nagrađen. Dobio je sina Izaka „u vrijeme koje je Bog označio“ (usp. Post 21,4). Od njega je nastao veliki narod – izabrani Božji narod, iz kojeg je Bog izveo Spasitelja svijeta, otkupitelja čovjeka.

Abrahamova vjera i njegovo svjedočenje i kršćani trebaju slijediti. Moramo se boriti protiv sumnje. Vjerovati Bogu više nego svim negativnim i nepovoljnim okolnostima. I bit će nam. Ta Isus je obećao: *Sve je moguće onomu koji vjeruje!* (Mk 9,23); *Ljudima je nemoguće, ali ne Bogu! Ta Bogu je sve moguće!* (Mk 10,27); *Govoraše: „Abba! Oče! Tebi je sve moguće!“* (Mk 14,36).

U drugom primjeru, Petar je predstavnik onih koji su spremno povjerovali, a kasnije posumnjali. I ta je zgoda dobro poznata: *Lađa se već mnogo stadija bila otisla od kraja, šibana valovima. Bijaše protivan vjetar. O četvrtjoj noćnoj straži dođe on k njima hodeći po moru. A učenici ugledavši ga kako hodi po moru, prestrašeni rekoše: „Utvara!“ I od straha kriknuše. Isus im odmah progovori: „Hrabro samo! Ja sam! Ne bojte se!“ Petar prihvati i reče: „Gospodine, ako si ti, zapovjedi mi da dođem k tebi po vodi!“ A on mu reče: „Dođi!“ I Petar siđe s lađe te, hodeći po vodi, pođe k Isusu. Ali kad spazi vjetar, poplaši se, počne tonuti te krikne: „Gospodine, spasi me!“ Isus odmah pruži ruku, dohvati ga i kaže mu: „Malovjerni, zašto si posumnjao?“ Kad udoše u lađu, utihnu vjetar. A oni na lađi poklone mu se ničice govoreći: „Uistinu, ti si Sin Božji!“ (Mt 14,24-33).*

Vidimo kako Petar čini ono što je ljudski nemoguće. Želio je doći k Isusu po vodi. I Isus mu je rekao: „Dođi!“ Petar je krenuo. Hodao je po vodi. Činio nadnaravno dok je gledao u Isusa i oslanjao se na njegovu riječ i dok je vjerovao toj riječi činio je nemoguće. Oslanjanje na Božju riječ čini čovjeka sposobnim činiti nadnaravna djela. I Petar je stvarno to činio ali samo do trenutka kad je posumnjao. Kad je odvratio pogled od Isusa i ugledao vjetar i valove i kad se prestrašio, počeo je tonuti. Pomislio je: Što ja to radim? To je nemoguće. Nemoguće je čovjeku hodati po vodi. Sumnja je unijela strah u njegovo srce, a strah je rezultirao neuspjehom, porazom: počeo je tonuti. Tako se događa svim kršćanima koji mozgaju i ako se oslanjaju samo na vlastite sposobnosti i na svoju snagu. Mislimo da i nadnaravne stvari možemo činiti naravnim sposobnostima. A to ne ide. Ne smijemo dopustiti sumnji da uđe u naš um i srce, nego hrabro izgovarati Božje obećanje i slaviti Boga zbog njegove vjernosti. I sumnja će otići, i strah će otići a mir će doći.

Iz Petrovog primjera možemo naučiti još nešto: Isus nas neće ostaviti na cjedilu ni onda kad posumnjamo. Ako mu se obratimo kad počnemo „tonuti“, on će nam pružiti ruku i spasiti nas.

Oduprijeti se strahu – David i Daniel

Strah je pobijeđen kad mu se čovjek odupre. O tom lijepo svjedoče dva primjera iz Starog zavjeta. Radi se o Davidu i Danielu.

Golijat je bio gorostas, div sa sjajnom ratnom opremom. On je stupio pred Izraelce i izazvao ih. Umjesto da se narodi bore tražio je jednoga čovjeka za dvoboj. Obrazložio je svoj prijedlog: *Izaberite između sebe jednoga čovjeka pa neka siđe k meni! Ako pobijedi u borbi sa mnom i pogubi me, mi ćemo biti vaše sluge. Ako li ja pobijedim njega i pogubim ga, onda ćete vi biti naše sluge i nama ćete robovati* (1 Sam 17,8-9). Pisac 1. Knjige o Sameulu raspoloženje u suprotnom taboru opisao je kratko ovom rečenicom: *Kad je Šaul i sav Izrael čuo što je rekao Filistejac, obuze ih strah i drhat* (1 Sam 17,11). Kad je Golijat ispred tabora Filistejaca ponovio svoj izazov, zaključuje pisac: *Čim su Izraelci ugledali toga čovjeka, pobjgoše svi daleko od njega i strah ih uhvati* (1 Sam 17,24). Strah, međutim, nije uhvatio mladića Davida. On se sam ponudio kralju Šaulu da bude sudionik dvoboja ispred Izraelaca. Učinio je to sljedećim riječima, koje svjedoče o njegovoj neustrašivosti: *Neka nikome ne klone srce zbog onoga čovjeka! Tvoj će sluga izaći i borit će se s tim Filistejcem*. Ali Šaul se tome usprotivio: *Ne možeš ti izaći na toga Filistejca da se boriš s njim jer si ti još dijete, a on ratnik od svoje mladosti* (usp. 1. Sam 17,33). David je međutim svjedočio o svojoj neustrašivosti i svojoj vjeri: *„I lava je i medvjeda tvoj sluga ubio, pa će i taj neobražani Filistejac proći kao jedan od njih jer je izazvao bojne čete Boga živoga“*. David jošometne: *„Jahve koji me izbavio iz lavlje pandže i medvjede šape izbavit će me i iz ruku toga Filistejca“*. Tada mu je Šaul popustio i rekao: *„Idi i Jahve neka bude s tobom!“* (usp. 1 Sam 17,36-37).

Ishod dvoboja nam je dobro poznat. David je bez bojne opreme, svojom praćkom i kamenom svladao Golijata (usp. 1 Sam 17,40-54). David je u bitku ušao s vjerom u Božju pomoć: *Ti ideš na me mačem, kopljem i sulicom, a ja idem na te u ime Jahve Sebaota, Boga Izraelovih četa koje si ti izazvao. Danas će te Jahve predati u moju ruku... Sva će zemlja znati da ima Bog u Izraelu. I sav će ovaj zbor znati da Jahve ne daje pobjedu mačem ni kopljem, jer je Jahve gospodar bitke i on vas predaje u naše ruke*“ (usp. 1. Sam 17, 45-47).

David se odupro strahu i pobijedio je. Kao da je pred Golijatom rekao: *„Hvala Bogu što je tako velik pa ga ne mogu promašiti!“* On se nije pouzdao u sebe i u svoju vještinu nego u Bog i njegovu moć. Zahvaljujući vjeri u Božju svemoć, otvorio je mogućnost Božjeg zahvata u njegov život i njegovo djelovanje. Bog se borio za njega. Ne smije se drhtati pred „Golijatima“ koji se pojave na našem životnom putu. Moguće ih je pobijediti vjerom i pouzdanjem u Gospodina.

Danijel je čovjek koji se uzdao u Boga. Budući da se nije htio klanjati idolima, zapao je u nevolju. Bacili su ga u lavlju jamu. Ondje je bilo sedam

bijesnih lavova, koje su još prije nego će ga baciti dobro izgladnjeli da bi ga što prije proždri. No zahvaljujući Danielovoj neustrašivosti i vjernosti Boga ga je poštedito. Na čudesan način poslao proroka Habakuka da mu odnese hranu (usp. Dn 14,28.37). Kad je to čuo Daniel slavio je Boga: *Spomenuo si se mene, Bože, i nisi zapustio one koji tebe ljube (Dn 14,38)*. Kralj, koji je pristao na Danielovo smaknuće samo iz straha za vlast, došao je nakon sedam dana oplakati Daniela, ali kad je vidio da je Daniel živ proslavio je Boga Danielova i kaznio Danielove progonitelje: „*Velik si, Gospode Bože Danielov, i nema drugoga Boga osim tebe!*“ *I zapovjedi da Daniela izvede iz jame i da onamo bace one koji su njega htjeli upropastiti: lavovi ih učas požderaše pred njegovim očima (Dn 14,41-42)*.

I tu je Bog djelovao zahvaljujući Danielovoj vjeri kao što je djelovao i u Davidovu životu. Divlje životinje pred koje je bačen Danijel smirile su se i postale umiljate. Bog je učinio te lavove bezopasnim.

I nas životne situacije ponekad bacaju u „lavlju jamu“, pred „ričuće lavove“. Kako se ponašamo u takvoj situaciji? Bježimo li od „lavova“ ili im se suprotstavljamo čvrstom vjerom? Trebali bismo im se suočiti s vjerom u Boga. Najžešći lav našega života jest đavao. Petar je zapisao: *Protivnik vaš, đavao, kao ričući lav obilazi tražeći koga da proždre*. Zato je potrebno biti trijezan i bdjeti, jer on je doista opasan za one koji od njega bježe ili podlegnu njegovim napastima. No, nemoćan je pred onima koji mu se odupru čvrstom i neustrašivom vjerom, znajući da ga je Isus pobijedio: *Oprite mu se stamenu u vjeri*. Kako bi ohrabrio one koji su u sličnim opasnostima, Petar navodi primjere: *takve iste patnje podnose vaša braća po svijetu*. I ohrabruje ih: *A Bog svake milosti, koji vas pozva na vječnu slavu u Kristu, on će vas, pošto malo potrpíte, usavršiti, učvrstiti, ojačati, utvrditi (usp. 1 Pt 5,8-10)*.

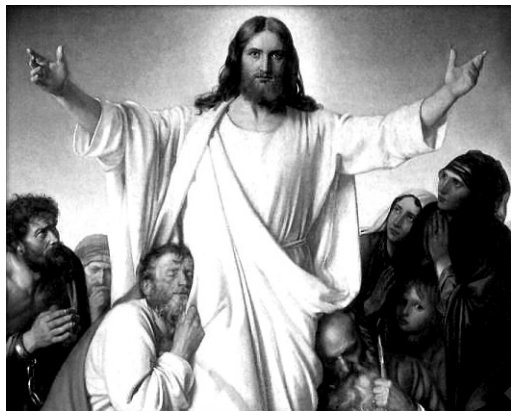
Đavlu, koji ubire plodove, zahvaljujući našem strahu, treba se oduprijeti čvrstom vjerom kao Abraham, David, Daniel i toliki drugi, osobito brojni mučenici tijekom povijesti Crkve. Samo vjerom i pouzdanjem u Boga čovjek može pobijediti đavla i sve teške životne situacije. Mnogi ljudi rade krivo: bježe od neugodnih situacija, pa onda one trče za njim i opterećuju ga. Treba se s njima suočiti i oduprijeti im se vjerom. Isus je jasan. Njegova je poruka pojedincima: Ne boj se, samo vjeruj! Tu njegovu riječ trebao bi čuti i usvojiti svatko tko se nađe u nekoj teškoj životnoj situaciji. Nadstojniku sinagoge Jairu, čija je kći već umrla, uputio je tu riječ: *Ne boj se! Samo vjeruj!* (Mk 5,36)

Tu riječ Isus upućuje i zajednici koja je u strahu i tjeskobi zbog neimaštine, kad se boje neuspjeha, kad se boje ljudi, u strahu od bolesti. U strahu zbog posla, financija, braka ili ljubavi: *Ne boj se, stado malo: svidjelo se Ocu vašemu dati vam Kraljevstvo* (Lk 12,32). Ako nam Isus obećava svoje Kraljevstvo, kako nam onda neće dati ono osnovno, što nam je potrebno za ljudski i kršćanski život. On traži samo našu vjeru. On želi da imamo pouzdanje u njega, u njegovu riječ: *Zato i vi: ne tražite što ćete jesti, što piti. Ne uznemirujte se! Ta sve to traže pogani ovoga svijeta. Otac vaš zna da vam je sve to potrebno. Nego, tražite kraljevstvo njegovo, a to će vam se nadodati!* (Lk 12,29-31).

Kako pobijediti strah?

Strah je jedan od čovjekovih najvećih neprijatelja i zato se prema njemu treba tako i postaviti: kao prema neprijatelju kojeg treba svladati i pobijediti. Evo nekoliko koraka koji nam mogu pomoći pobijediti strah.

1. Otjerati strah od sebe. U situacijama kad nas zahvaća nezdravi strah, treba izravno reći: Ne želim se bojati. Odbijam strah. U ime Isusa

Krista neka strah odstupi od mene. Slično nas uči sv. Jakov glede đavla: *Podložite se dakle Bogu! Oduprite se đavlu i pobjeći će od vas! Približite se Bogu i on će se približiti vama!* (Jak 4,7-8).

2. Čitati Božju riječ i ohrabriti se nad njezinim obećanjima. U prilogu ovoga izlaganja donosim sve navode iz Biblije koji pozivaju da se ne boji-

mo. Ovdje sam analizirao samo neke. Čitajući ih pomno i razmišljajući o njima, moći ćemo u njima pronaći ohrabrenje za svaku svoju tešku, životnu situaciju koja u nama pobuđuje strah. Snagom Božje riječi moći ćemo se tom strahu oduprijeti i tako sačuvati svoje psihičko i tjelesno zdravlje. Sačuvati životnu radost te izbjeći depresiju, očaj pa i samoubilačke misli.

3. U mašti pronaći rješenje svoga problema. U mašti gledaj kako ti Bog dolazi u pomoć i kako izbacuje zlo van iz tvoje situacije. Gledaj kako Bog tvoju bolest pretvara u zdravlje, tvoj neuspjeh u pobjedu, tvoje financijske probleme u izobilje, tvoje bračne ili obiteljske probleme u pomirenje i ljubav. Tako se prema sv. Pavlu potvrđuje istina: *Bog u svemu na dobro surađuje s onima koji ga ljube (Rim 8,28)*. I kad to uzmognemo počnimo Bogu zahvaljivati na tome. Preplavit će nas zbog toga osjećaj sreće, ohrabrenja i pobjede. Treba zadržati te osjećaje. Oni su Božji dar. Ne dopustiti da nam ih đavao kroz sumnju ukrade.

4. Ostati miran i strpljivo čekati iako se nakon prethodnih koraka nije promijenila. Nestrpljivost i obeshrabrenost mogu uništiti sreću i blagoslov koju ti je Bog namijenio za neko vrijeme. Kad postaneš nestrpljiv, sjeti se Abrahama. On je čekao 25 godina. I dočekao je. Zato ga je Bog silno blagoslovio. Učinio ga je „ocem naroda mnogih“. Bog nas voli svakako. Čak i onda ako nam uopće ne usliši neku molitvu. U tom slučaju je sigurno tada za nas pripremio nešto bolje. U Boga trebamo imati apsolutno povjerenje. U Božju dobrotu i ljubav nikada ne smijemo sumnjati.

5. Emocije ne smiju upravljati našim životom. Nikada se ne smijemo prepustiti negativnim emocijama kao što su osjećaj povrijeđenosti, razočaranja, obeshrabrenja, ljutnje ili srdžbe. To je otrov koji će ti zagorčati život, oduzeti životnu radost i zatvoriti te za Božje djelovanje i blagoslove. Negativne osjećaje treba izbjegavati i izbacivati iz svog života kao najgori otrov. U mom srcu mora vladati Božja ljubav, jer ona je razlivena u našim srcima po Duhu Svetom koji nam je dan. Negativne emocije vode u poraz a pozitivne, popraćene blagoslivljanjem i zazivanjem Božjeg smilovanja, vode k sjajnoj pobjedi.

Pobjeda nad strahom je otvaranje blagoslovu

Kad čovjek uspije svladati negativan strah, koji je znak malovjernosti, on se otvara Božjim blagoslovima i blagostanju. Sv. Pavao tvrdi: *Krist nas blagoslovi svakim blagoslovom duhovnim u nebesima, u Kristu (Ef 1,3)*. To znači da je Bog za nas već sve pripremio. On već ima odgovor na svaku našu tešku situaciju i rješenje za sve naše potrebe.

U biblijskom smislu blagoslov se odnosi na zdravlje, na uspjeh, na dug život ili bolje rečeno na ispunjen život, na izobilje, tj. da nam budu zadovoljene sve materijalne potrebe koje nam omogućuju da živimo život dostojan Božjega djeteta. Blagoslov se odnosi i na sreću u ljubavi.

Svaki koji vjeruje baštinik je tih blagoslova i može ih primiti. Oni mi kao Božjem djetetu pripadaju. Moj dio je porasti u vjeri i po vjeri otvoriti se primanju tih blagoslova. Isus nam je dao predivno obećanje koje sigurno ispunjava ako vjerujem: *Stoga vam kažem: Sve što god zamolite i zaištete, vjerujte da ste postigli i bit će vam (Mk 11,24)*. Prema tome, što god zaželimo i zamolimo, a treba nam za život i u skladu je s Božjom voljom i Božjim obećanjima, već je na putu prema

nama. Potrebno je ohrabriti se i o tom razmišljati i srce će nam se ispuniti radošću.

Utihni, umukni

Jedan događaj iz moje pastoralne prakse promijenio mi je život. Kad sam nakon deset godina svećeništva postao župnik imao sam puno planova, želja, akcija. Tada sam smo osnovali i *Zvonik* i ja sam bio prvi urednik. Puno toga mi se motalo po glavi. Bio sam pun poleta i zanosa. Čini mi se da sam bio spreman za velika djela. A onda mi je Gospodin jedne večeri, dok sam s mladima imao molitvu i klanjanje pred Presvetim u crkvi, jednostavno rekao: „Utihni, umukni!“ Naime, te večeri pročitali smo odlomak evanđelja u kojem je Isus tim riječima stišao oluju na moru. Rekao sam mladima da u tišini osluškuju što će im Gospodin reći kao poruku iz toga evanđelja. Naravno, i ja sam osluškivao i jasno čuo upravo te njegove riječi. Upitao sam ga: Kako to misliš, Isuse. Što to znači? Kako, pa to mi je dužnost i govoriti i raditi, planirati razne akcije, duhovne pothvate a tu je i *Zvonik* kao novi list... Čuo sam ga. Doista mi je rekao: Utihni, umukni! Nemoj misliti da si ti glavni, da možeš vlastitim snagama. Dopusti da ja budem glavni – i župnik i urednik i sve... A ja ću blagosloviti tebe i sav tvoj rad.

Bila je to za mene izuzetno značajna životna lekcija. I, ako sam od tada do danas učinio neko dobro, onda je to bilo onda kada sam Gospodinu sve predao, kad sam mu dopustio da on bude glavni, a ja u sjeni, njegov ponizni sluga. Hvala mu jako za to.

Otkriće blagoslova i blagoslivljanja također mi je puno pomoglo i pomaže u mom svećeničkom životu i radu. I mislim da sam poticanjem da nauče blagoslivljati mnogima pomogao.

U novije vrijeme susreo sam se pobliže s hagioterapijom. Mislim da mi je upravo to bilo potrebno u ovim godinama moga života i u ovoj fazi moga pastoralnog djelovanja. Osloniti se na Gospodina u svijesti da me Bog voli, ljubi, da me čuva i blagoslivlja pomaže mi da se oslobodim straha i tjeskobe i da uvijek vjerujem da će sve biti dobro. Upravo jutros sam to još jednom iskusio. Prognoze su govorile da će biti posvuda magla, a ja sam poslije Zornice trebao krenuti u Novi Sad na predavanja studentima na našem Teološko katehetskom institutu. Prijatelji su me upozorili: Jako pazi. Svugdje je magla. Odgovorio sam: Neće biti magle. Učinio sam to doista s vjerom jer sam morao stići na vrijeme. Iako je na polasku bilo magle i sve je ukazivalo da je tako do Novog Sada. Ipak, čim sam izašao na autocestu, shvatio sam da nema magle. Nije je bilo dok sam vozio tamo a ni natrag. Eto, sitnica, ali značajna. Ne boj se, samo vjeruj. Ne boj se, jer ja sam s tobom. To su Isusove riječi. Želim im vjerovati još više i sve će biti dobro. I sve će biti još bolje!

Prilog

NAVODI IZ BIBLIJE

(ovdje su primjeri navoda, a cjeloviti tekst dostupan je na www.suboticka-biskupija.info)

NE BOJ SE

Stari zavjet

1. Poslije tih događaja Jahve uputi Abramom riječ u ukazanju: „**Ne boj se**, Abrame, ja sam ti zaštita; a nagrada tvoja bit će vrlo velika!“ (Post 15,1)

2. Bog ču plač dječaka te anđeo Božji zovne s neba Hagaru i reče joj: „Što ti je, Hagaru? **Ne boj se!** Jer je Bog čuo plač dječaka u njegovoj nevolji. Na noge! Digni dječaka i utješi ga, jer od njega ću podići velik narod“. (Post 21,17)

3. Ali Jahve reče Mojsiju: „**Ne boj ga se!** Predao sam u tvoje ruke njega, sav njegov narod i njegovu zemlju“. (Br 21,34)

4. Ako pođeš u rat na svoje neprijatelje te vidiš konje, kola i narod brojniji od sebe, **ne boj ih se!** Tâ s tobom je Jahve, Bog tvoj, koji te izveo iz zemlje egipatske. (Pnz 20,1)

5. Tada Jahve reče Jošui: „**Ne boj se** njih, jer ću sutra u ovo doba učiniti te će svi biti pobijeni pred Izraelom; konje njihove osakati, a bojna im kola ognjem spali“. (Jš 11,6)

6. Anđeo Jahvin reče Iliji: „Siđi s njim, **ne boj se!**“. (2 Kr 1,15)

7. Kad su sluge kralja Ezekije stigle k Izaiji, on im reče: „Kažite svome gospodaru: ‘Ovako veli Jahve: **Ne boj se** riječi koje si čuo kada su na me hulile sluge kralja asirskoga‘.“ (2 Kr 9,6)

8. **Ne boj se** ako se tko obogati i ako se poveća blago doma njegova: kad umre, ništa neće ponijeti sa sobom, i blago njegovo neće s njime sići. (Ps 49,17)

9. **Ne boj se** nenadne strahote ni nagle propasti kad stigne bezbožnike. Jer će ti Jahve biti uzdanje i čuvat će nogu tvoju od zamke. (Izr 3,25)

10. **Ne boj se** zakona smrti, sjeti se onih prije tebe i onih što će poslije doći. (Sir 41,3)

11. (*Navještaj bogojavljenja*) Na visoku se uspnj goru, glasniče radosne vijesti, Sione! Podigni snažno svoj glas, glasniče radosne vijesti, Jeruzaleme! Podigni ga, **ne boj se**, reci judejskim gradovima: „Evo Boga vašega!“. (Iz 40,9)

12. **Ne boj se**, Jakove, slugo moja – riječ je Jahvina – ne plaši se, Izraele! Jer evo, spasit ću te izdaleka i potomstvo tvoje iz zemlje izgnanstva. Jakov će se opet smiriti, spokojno će živjeti i nitko ga neće plašiti – riječ je Jahvina – jer ja sam s tobom da te izbavim. (Jr 30,10)

13. Ne plaši se riječi njihovih i **ne boj se** nimalo njihova pogleda jer oni su rod odmetnički. Govori im moje riječi, poslušali oni ili ne poslušali, jer rod su odmetnički. (Ez 2,6)

14. Reče mi: „Sine čovječji, idi domu Izraelovu i prenesi mu moju poruku. I **ne boj ih** se i ne plaši, jer oni su rod odmetnički (Ez 3,4,9)

15. U onaj dan reći će se Jeruzalemu: „**Ne boj se**, Sione! Neka ti ne klonu ruke! Jahve, Bog tvoj, u sredini je tvojoj, silni spasitelj!“ (Sef 3,16)

Novi zavjet

16. Dok je on to snovao, gle, anđeo mu se Gospodnji ukaza u snu i reče: „Josipe, sine Davidov, **ne boj se** uzeti k sebi Mariju, ženu svoju. Što je u njoj začeto, doista je od Duha Svetoga“. (Mt 1,20)

17. No anđeo joj reče: „**Ne boj se**, Marijo! Ta našla si milost u Boga. *Evo, začet ćeš i roditi sina i nadjenut ćeš mu ime Isus*“. (Lk 1,30)

18. Nego, tražite kraljevstvo njegovo, a to će vam se nadodati! **Ne boj se**, stado malo: svidjelo se Ocu vašemu dati vam Kraljevstvo. (Lk 12,32)

19. Jedne noći reče Gospodin Pavlu u viđenju: „**Ne boj se**, nego govori i ne daj se ušutkati!“ (Dj 18,9)

20. I anđelu Crkve u Smirni napiši: **Ne boj se** onoga što ti je trpjeti! Evo, Sotona, će neke od vas baciti u tamnicu da budete *iskušani*. (Otk 2,10)

NE BOJTE SE

Stari zavjet

21. „Zato se **ne bojte!** Ja ću se brinuti za vas i za vašu djecu.“ Tako ih je smirio ljubeznim riječima. (Post 50,21)

22. „**Ne bojte se!**“ – reče Mojsije narodu. „Stojte čvrsto pa ćete vidjeti što će vam Jahve učiniti da vas danas spasi: Egipćane koje danas vidite nikad više nećete vidjeti. Jahve će se boriti za vas. Budite mirni!“ (Izl 14,13)

23. (*Mojsije upute*) Ohrabrite se i budite odlučni! **Ne bojte se** i nemojte predati pred njima. Ta sam Jahve, Bog tvoj, ide s tobom; neće te zapustiti niti će te ostaviti“. (Pnz 31,6)

24. Reče Jošua: „**Ne bojte se** i ne plašite se! Hrabri budite i odlučni...“. (Jš 10,25)

25. Recite preplašenim srcima: „Budite jaki, **ne bojte se!** Evo Boga vašega, odmazda dolazi, Božja naplata, on sam hita da nas spasi!“ (Iz 35,4)

26. **Ne bojte ga se** – riječ je Jahvina – jer ja sam s vama da vas spasim i izbavim iz ruku njegovih. I ja ću vam pribaviti milost da vam se smiluje i pusti vas da u zemlji svojoj živite. (Jr 42,11)

27. A u Babilonu vidjet ćete bogove – srebrne, zlatne i drvene: to bogovi nisu – njih se, dakle, **ne bojte!** (Bar 6,14)

Novi zavjet

28. **Ne bojte se** onih koji ubijaju tijelo, ali duše ne mogu ubiti. Bojte se više onoga koji može i dušu i tijelo pogubiti u paklu. (Mt 10,28)

29. A vama su i vlasi na glavi sve izbrojene. **Ne bojte se** dakle! Vredniji ste nego mnogo vrabaca. (Mt 10,31)

30. Isus im odmah progovori: „Hrabro samo! Ja sam! **Ne bojte se!**“ (Mt 14,27)

31. (*Preobraženje*) Čuvši glas, učenici padoše licem na zemlju i silno se prestrašise. Pristupi k njima Isus, dotakne ih i reče: „Ustanite, **ne bojte se!**“ (Mt 17,7)

32. A anđeo progovori ženama: „Vi se **ne bojte!** Ta znam: Isusa Raspetoga tražite! Nije ovdje! Uskrsnu kako reče“. (Mt 28,5)

NE BOJIM SE / NE BOJMO SE

33. Pa da mi je i dolinom smrti proći, zla se **ne bojim**, jer si ti sa mnom. Tvoj štap i palica tvoja utjeha su meni. (Ps 23,4)

34. (*Pjesma zahvalnica*) Evo, Bog je spasenje moje, uzdam se, **ne bojim** se više, jer je Jahve snaga moja i pjesma, on je moje spasenje. I s radošću ćete crpsti vodu iz izvora spasenja. (Iz 12,2)

NE BOJI / NE BOJEĆI SE

35. Nek' se vojska protiv mene utabori, srce se moje **ne boji**; nek' i rat plane protiv mene, i tada pun sam pouzdanja. (Ps 27,3)

36. Vjerom napusti Egipat, **ne bojeći** se bijesa kraljeva, postojan kao da Nevidljivoga vidi. Vjerom je obavio *pashu* i škropljenje *krvlju* da *Zatornik* ne dotakne prvenaca Izraelovih. (Heb 11,27)

NE BOJATI SE / NISU SE BOJALI

37. Blagoslovljen čovjek koji se uzdaje u Jahvu i kome je Jahve uzdanje. Nalik je na stablo zasađeno uz vodu što korijenje pušta k potoku: **ne mora se ničeg bojati** kad dođe žega, na njemu uvijek zelenilo ostaje. (Jr 17,8)

38. Vjerom su Mojsija netom rođena tri mjeseca krili njegovi roditelji jer vidješe da je djeteta lijepo i **nisu se bojali** kraljeve naredbe. (Heb 11,23)

NE PLAŠI / NE PLAŠE / NE PLAŠITE SE / NE PLAŠEĆI SE

39. (*Noemi Ruti*) I zato se, kćeri moja, sada **ne plaši**: učinit ću ti sve što zatražiš, jer sva vrata moga naroda znaju da si čestita žena. (Rut 3,11)

40. (*Prvi susret Judite s Holofernom*) Kaza joj tada Holoferno: „Budi hrabra, ženo! **Ne plaši se** u srcu svome! Jer nisam nanio zla nikome od onih koji odlučiše služiti Nabukodonozora, kralja sve zemlje“. (Jdt 11,1)

146. (*Tobija i Tobit*) Njih se dvojica preplašise i padoše ničice, jer ih zahvati velik strah. Ali im anđeo reče: „**Ne plašite se!** Mir s vama! Blagoslivljajte Boga uvijek!“ (Tob 12,17)

41. I ušavši u grob, ugledaju mladića zaogrnutu bijelom haljinom gdje sjedi zdesna. I preplaše se. A on će im: „**Ne plašite se!** Isusa tražite, Nazarećanina, Raspetoga? Uskrsnu! Nije ovdje! Evo mjesta kamo ga položise“. (Mk 16,6)

NE STRAHUJ / NE STRAHUJE / NE STRAŠI SE / NE STRAŠITE SE

42. Jahve je sa mnom i ja **ne strahujem**: što mi tko može? (Ps 118,6)

43. (*O vlasti*) Ta Božji je ona poslužitelj – tebi na dobro. Ako li zlo činiš, **strahuj!** Ne nosi uzalud mača! Božji je ona poslužitelj: gnjev njegov iskaljuje na onome koji zlo čini. (Rim 13,4)

44. Tko se boji Gospoda, ne boji se ničega i **ne straši se**, jer je Gospod nada njegova. (Sir 34,14)

45. **Ne strašite se** prijetnja grešnikovih, jer slava bezbožnikova za gnojište je i za hranu crvima. (1 Mak 2,62)

NE UZNEMIRUJ, NE UZNEMIRUJE, NEMOJ SE UZNEMIRIVATI

46. Ali Bog reče Abrahamu: „Nemoj se **uznemirivati** zbog dječaka i zbog svoje sluškinje; sve što ti kaže Sara poslušaj, jer će Izakovo potomstvo tebi ovjekovječiti ime. I od sina tvoje sluškinje podići ću velik narod, jer je tvoj potomak“. (Post 21,12)

47. Neka se **ne uznemiruje** srce vaše! Vjerujte u Boga i u mene vjerujte! (Iv 14,1)

48. Mir vam ostavljam, mir vam svoj dajem. Dajem vam ga, ali ne kao što svijet daje. Neka se **ne uznemiruje** vaše srce i neka se ne straši. (Iv 14,27)

Nemoć

Hrle. Nadiru. Bore se. Otimaju nebu plavetnilo. Zrake sunca gasnu. Gusti, tmasti, prijeteći. Salaš osamljeni natkrilili. Njive. Ravnicu cijelu. Bagreme svijaju u vjetra huku. Nose li kišu blagorodnu il' oluje bijes? Što tu nemoćnik čovjek može? Gledati, strahovati, strepiti, čekati. Skriven moliti.

Sanje

Lišće već opalo je. Studeni se kraju svome bliži. Neumitno. Sve hladnije vjetrovi planinskih snjegova svježinu donose. Parkovi napuštene. Ljulačke na dječjim igralištima zaustavljene, mirne, usamljene – tužno stoje.

Svatko od nas u nekome kutku skriveni djelić sjećanja na ljulačke nosi. To još neodraslo dijete u nama sjeća se onih pokreta nogu, snažnih zamaha tijela da se ode sve više, što dalje, do oblaka, do neba, da se poleti kao ptice što u visine odlaze raširenih krila, otvorenog srca, puni želja, htijenja, sanja.

Dobro jednog poslijepodneva

Teško je do tih putova doći, njima poći, do kraja proći. Gdje ravnicom, u šutnji vjetra, oblaci plešu. Raskošno. Zasljepe blještavilom svojim ogoljene bagremove grane. Omađija nebo u odlasku dana. Rastanak gdje je privid. Govor nijem rječit. Tek samo nas, ravnicom svladane, uznemiri vremena huj. Do tišine. Do mira. Trajanja dobrog.

Mirko Kopunović

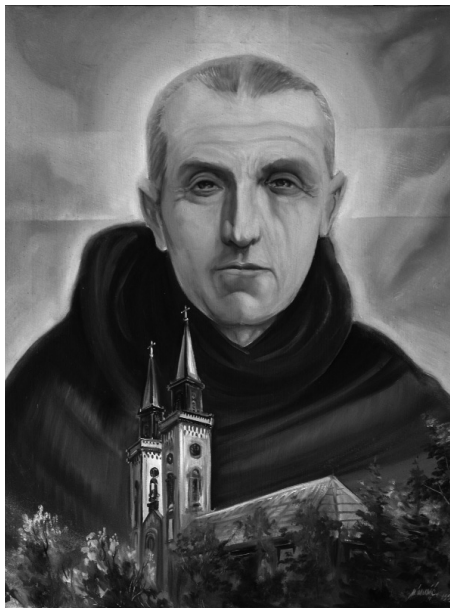
NAŠ KANDIDAT ZA SVECA O. TOMO GERARD STANTIĆ

Piše: o. Ante Stantić, OCD

Ponude Sluge Božjega o. Gerarda Stantića za autentični kršćanski život

Od 1985. godine nadvijam se nad brojnim rukopisima Sluge Božjega oca Gerarda Stantića. Dosta sam pisao o sadržajima njegovih rukopisa. U ovom će prikazu biti ponešto ponovljeno, a namjera mi je istaknuti ono po čemu njegovi rukopisi još uvijek imaju što poručiti za unaprjeđenje kršćanskog života u vremenu u kojem živimo!

Pri otvorenju procesa za beatifikaciju Sluge Božjega 1985. godine u Somboru, svečanoj misi koju je predslavio tadašnji subotički biskup Matiša Zvekanović, nazočio je generalni postulator akreditiran kod Svete Stolice za promicanje postupaka slugu i službenica Božjih iz karmelskoga reda za njihovo proglašenje svetima. Kad je generalni postulator vidio brojne rukopise Sluge Božjega oca Gerarda na hrvatskom, mađarskom, njemačkom i latinskom jeziku, reče mi: „Znaš, nisu svjedoci u postupku jednog sluga Božjega koji svestrano otkrivaju navlastitu svetost i poruke jednoga kandidata za oltar, nego su to njegovi rukopisi“!

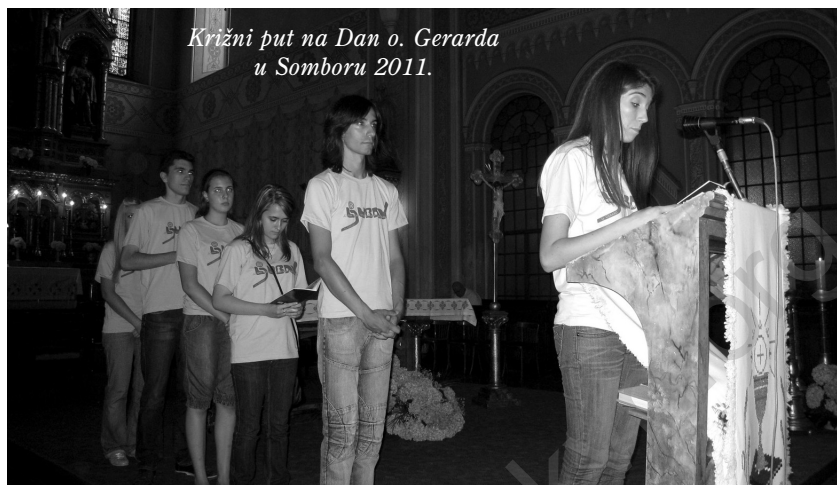
Kad sam počeo proučavati i analizirati Gerardove brojne rukopise, otkrio sam da je generalni postulator bio u pravu. Rukopisi jednog sluga Božjega su uistinu najmjerodavniji za otkrivanje autentičnog lika jednog kandidata za oltar. Namjera mi je stoga u ovom prikazu istaknuti glavnu i aktualnu poruku koju sadrže Gerardovi rukopisi.

Gerard, crpeći iz Svetoga pisma i učenja svetih: Terezije Avilske, Ivana od Križa i Male Terezije, koji su učitelji Crkve, dok osluškuje Božju riječ i slijedi učenje spomenutih učitelja u svom osobnom životu, tim istim učenjem nastoji poučiti, u prilagođenom obliku, vjernike Sombora koji su tada, uglavnom, seljaci ili seljačkog porijekla.

Polazeći od istine da je kršćaninova duša obilježena ranama „istočnoga grijeha“ koje se očituju kroz oholost i sebičnost, poziva vjernike na „liječenje duše“ od tih opakih bolesti duha.

Najprije poučava vjernike o stanju njihove duše poslije krštenja. Neprestano ističe kako je na krštenju otpušten „istočni grijeh“ u kojem su se rodili kao Adamova djeca, da je uliven u njihovu dušu Božji život ali da je na duši ostao „ožiljak“, sklonost oholosti i sebičnosti te da su one opasnost ne samo za osobni vjerski život, nego predstavljaju se i kao opasnost za međuljudske odnose. Stoga treba „liječiti“ dušu snagama koje su primili na krštenju, a to je posvetna milost, tj. Božji život, po kojoj su kršteni i postali „sinovi u Sinu“. Bog je, naime, toliko ljubio svijet, čovjeka kojeg je stvorio na svoju sliku i priliku, da je poslao svoga Sina koji se utjelovio i postao čovjekom, kako bi pomogao čovjeka da bude bolji.

Utjelovljenje Sina Božjega je lijek ranama koje su ostale na duši poslije krštenja. Te se rane očituju posebno u sklonosti oholosti i sebljublju. Sebičnost i oholost kočē, i ne samo kočē, krštene duše u odnosu s Bogom i u odnosu s ljudima. Navode na oholost i sebičnost.

Oslanjajući se na učenje Svetoga pisma, naš sluga Božji najprije naglašava kako je Sin Božji Isus Krist, svojim utjelovljenjem, mukom, smrću i uskrsnućem, vratio sinovima Adamovim mogućnost da ponovno postanu djeca Božja, da snagom njegove milosti „liječe rane“ koje su ostale na duši poslije krštenja. Da, ako liječe rane „istočnoga grijeha“ to jest oholost, mogu kušati Božju blizinu i popravljati i učvršćivati bratske odnose s ljudima. Naglašava, stoga, neprestano da je „Utjelovljenje Isusa Krista, stvaranje novog zemaljskog raja“ (*Put k Isusu*, 002835, 36).

Utjelovljenjem Isusa Krista, njegovom smrću i uskrsnućem smo, po svetom krštenju, postali djeca Božja ali nismo u „novom zemaljskom raju“ u punom značenju, naglašava Sluga Božji. Iako je čovjek krštenjem zadobio otpuštenje „istočnoga grijeha“ i otkupljen utjelovljenjem Sina Božjega, njegovom mukom, smrću i uskrsnućem, ostao je na čovjekovoj duši „ožiljak“ kao posljedica „istočnoga grijeha“ koja se očituje kroz oholost i sebeljublje (Nastupna propovijed u Somboru 1904. godine). Ako ne liječimo dušu od posljedica oholosti, oholost tada vodi u grijeh po kojima se udaljujemo ne samo od Boga, nego remetimo odnose i s bližnjima. Remetimo međuljudske odnose nepravdama, vladanjem čovjeka nad čovjekom. Stoga je Sluzi Božjem neprestana briga „liječiti duše od posljedica istočnoga grijeha“, to jest „liječiti duše“ od oholosti i sebičnosti.

Kako bi otklonio negativno djelovanje posljedica „istočnoga grijeha“, koje se očituju osobito kroz oholost, izričita mu je i neprestana nakana od samoga dolaska u Sombor „liječiti“ duše od „Rana koje su zadobili...“ (Nastupna propovijed 1904. g.).

„Lijek na rane“, ističe Sluga Božji, utjelovljeni je Sin Božji, Isus Krist. On je po svojem poniženju u utjelovljenju, svojom mukom, smrću i uskrsnućem, pribavio čovjeku Božje milosne snage, kako bi „rane liječio“. Utjelovljenoga Sina Božjega naziva „uvijek Malim“ jer se „ponizio“, postao čovjekom i „poniznošću“ pokazao put „ozdravljenja“ od oholosti.

Stoga nastoji pomoći svojim slušateljima da shvate što je „poniznost“ Isusa Krista u utjelovljenju „pomoću koje se liječi duša od oholosti“. Pojam poniznosti za o. Gerarda ima ono značenje što toj riječi daje sv. Ivan od Križa, a to je sloboda, ili kako se izražava sv. Ivan od Križa, „praznost“ od sebeljublja i od oholosti. Čovjek je slobodan kad je u stanju posvetne milosti, kad sa snagama milosti surađuje, te pomoću tih milosnih snaga „motri“ utjelovljenoga Sina Božjega i tim „motrenjem“ pobjeđuje sebeljublje i oholost. Poniznost stoga nije za sv. Ivana od Križa, niti za Gerarda, negativan pojam nego ima kristološko značenje jer se Sin Božji po utjelovljenju ponizio s ciljem da pomogne čovjeku; osloboditi kršenu dušu od „istočnoga grijeha“ i njegovih posljedica, te je učiniti Božjim djetetom u punini značenja te riječi. To znači opskrbiti Božje dijete milosnim snagama kako bi se othrvao oholosti i sebičnosti. U tom značenju, oslanjajući se na učenje sv. Ivana od Križa, naš sluga zapisuje: „Ponizan je prazan (od sebičnosti). Sam ga Bog

isprazni i ispuni u korist drugih“ (*Theologia pastoralis*, 003218). Kad kršćanin surađuje sa snagama milosti on zapravo nastoji „očistiti“ prostore duše kako bi dao što više prostora Bogu. Poniznost – sloboda, prema sv. Ivanu od Križa, čisti prostore duše od oholosti. Po poniznosti, shvaćenoj onako kao ju shvaća Gerard, po učenju sv. Ivana od Križa, čini čovjeka slobodnim i plemenitim, velikodušnim, u odnosu s Bogom i s ljudima, jer, zapisuje sluga Božji: „Poniznost je čista voda, da savjest bude visokoga roda“ (*Razgovor s Isusom*, 003922), jer: „Ponizan je prazan sud od sebičnosti“ (*Biser mišljenja*, 004696). Kad je kršćanin „prazan od sebičnosti“, ponovimo još jednom već navedene riječi: „Sam ga Bog ispuni u korist drugih“. To što se događa u „korist drugih“, po tako shvaćenoj poniznosti, Gerard definira riječima koje posuđuje opet od sv. Ivana od Križa: „Bog ukida progonstvo. Crkva napreduje jer takav život uspješnije djeluje za dobrobit Crkve“ (*Put k Isusu*, 003835-6. Usporedi: Sv. Ivan od Križa, „Malo čiste ljubavi vrijedi za Crkvu više nego sva djela“). Rekli bismo riječima Evanđelja: kad se čovjek oslobodi oholosti i sebičnosti, postaje kvasac. Kao što kvasac uskvasa cijelo tijesto, tako kršćanin „uskvasava“ Crkvu i čovječanstvo. „Liječenjem“ od oholosti i sebičnosti osposobljuje kršćanina da djeluje „Za dobrobit Crkve“. „Kad djeluje“ za „dobrobit Crkve“, djeluje na „dobrobit“ cijeloga čovječanstva!

Pošto je Sluga Božji definirao poniznost kao slobodu od oholosti, i učinkovitost slobode od oholosti za dobro Crkve, cijeloga čovječanstva, nastoji u prilagođenom obliku poučiti vjernike kojima je poslan, kako postati „ponizan“, tj. „liječiti“ dušu od oholosti, biti koristan, biti „za dobrobit Crkve“.

Temeljni uvjet u „liječenju“ od oholosti i sebeljublja je prije svega življenje u posvetnoj milosti. Stoga Sluga Božji posvećuje veliku pažnju tome da vjernici žive u posvetnoj milosti. U tu svrhu velikim marom nastoji biti vjernicima na raspolaganju za sakrament pomirenja, za sv. ispovijed, i to u svako doba! Jednako tako slavi sv. misu svakoga 25. u mjesecu u čast Djeteta Isusa te konkretnim riječima poučava vjernike kako „dinamizirati“ milosne snage koje su primili na krštenju te rasti najprije u „Isusovoj malečnosti“, to jest u poniznosti utjelovljenja Sina Božjega, te u Njemu postati sve veći i veći, odnosno slobodni od oholosti. Postići kršćansku zrelost u Sinu Božjemu Isusu Kristu, postati „Mali“ kao on po utjelovljenju po Kojem je Isus Krist „uvijek Mali“. „Mali u djetinjstvu, mali kao mladić, mali kao zreo čovjek“. Po logici, to znači da Isus, iako je od djeteta rastao do zrelosti, do 33. godine, uvijek je ostao „Mali“ jer se ponizio po utjelovljenju te tako pokazao čovjeku, kršćaninu, put u slobodu od oholosti! Znači, kako bi se kršćanin „liječio“ od oholosti, treba ostati uvijek „mali“ jer „malenost“ je isto što i sloboda budući da liječi od sebičnosti i oholosti. Kršćanin, kada je „ponizan“, u značenju slobode, postaje kao „dodatno čovječstvo“ Isusu Kristu, kako je to željela biti bl. Elizabeta od Trojstva, te tako „uspješnije djelovati

Dan o. Gerarda u Somboru 2011. - VIS Petrus, Bački Monoštor

za dobrobit Crkve“. Stoga Gerard, dok svim marom nastoji da vjernici žive u posvetnoj milosti, nastoji vjernike poučiti da nastoje graditi dublji duhovni život na temelju „poniznosti“, to jest slobode. Sve to nastoji crpiti iz učenja svetih Terezije od Isusa, Ivana od Križa te Male Terezije.

Konkretni program življenja po načelima „poniznosti – slobode“ očituje se u „Paženju na Isusa“. Tom riječju Gerard prevodi španjolsku riječ sv. Ivana od Križa: „Atenciñn amorosa“, koja u hrvatskom jeziku znači „ljubavna pažnja“. Ljubav, kako tvrdi Sveto pismo, „je jaka kao smrt“. Gerard pak učenjem sv. Ivana od Križa poučava vjernike kako dinamizirati u vlastitom vjerskom životu ljubav takve kvalitete koja ima moć, na temelju posvetne milosti, oslobađati se od oholosti, kako bi postali „mali“, slični Isusu, koji se iz ljubavi prema čovjeku i njegovu spasenju utjelovio. Drugim riječima, Isus Krist u svome utjelovljenju je pun „ljubavne pažnje“ prema čovjeku i ta ga je ljubav potakla da se utjelovi kako bi spasio čovjeka. Termin: „ljubavna pažnja“ Gerard preuzima od sv. Ivana od Križa, i objašnjava da ta definicija Ivana od Križa označava dinamizam bogoslovnih kreposti vjere, ufanja i ljubavi, koje „liječe“ dušu od oholosti, jer: „Vjera Boga vidi, ufanje ga pamti a ljubav ga voli“. Želi time poučiti vjernike da s posvetnom milošću koju su dobili na krštenju, ili sakramentima ispovijedi i pričesti, treba razvijati duhovni život i da su sredstva za razvijanje Božjega života u duši vjera, ufanje i ljubav. Na taj način želi pomoći vjericima da surađuju s posvetnom milošću, da vjerom, ufanjem i ljubavlju neprestano dinamiziraju borbu protiv oholosti i sebeljublja i dadnu mjesto poniznosti, to jest slobodi od oholosti. Da se otvaraju velikodušnosti i ljubavi prema Bogu i bližnjemu, da po „poniznosti“, „malenosti“ Isusa Krista po utjelovljenju, sloboda od sebičnosti uhvati korijenja te da rastu u Isusu Kristu. „Malenost“ utjelovljenoga Sina Božjega polazište je oslobađanja od oholosti, jer po Utjelovljenju: „Isus je

postao malen, malen je ostao cijeloga života i sad je malen te ima za prijatelje one koji su maleni, (*Theologia pastoralis*, 003175: „Jesus factus est parvulus, parvulus manebat per totam vitam ratione infinitae humilitatis; et nunc est parvulus et nunc habet eos ut amicos“). Kad kršćanin postane „malen“, to jest ponizan, slobodan, po uzoru na Isusa Krista u otajstvu njegova utjelovljenja, življenjem u posvetnoj milosti, koju dinamizira vjerom, ufanjem i ljubavlju, tada slijedi učinak: duša se oslobađa od sebičnosti i oholosti, i otvara si put rastu u Isusu Kristu, u njegovoj ljubavi i velikodušnosti! Takav proces priprema dušu autentičnoj slobodi, a po slobodi od oholosti otvoren je put ne samo autentičnom otkupljenju, nego se otvara put autentičnom iskustvu, mistici.

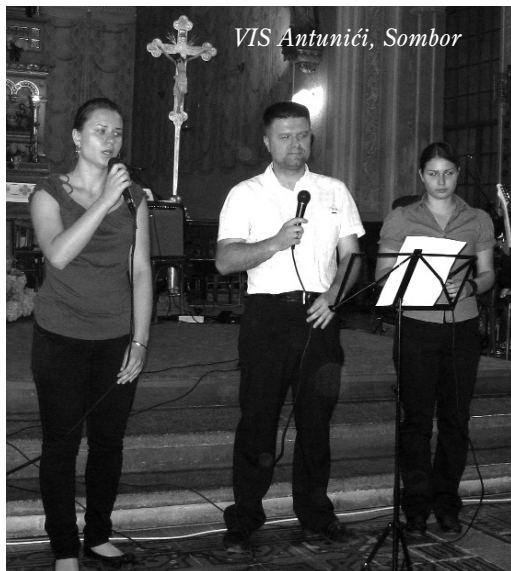
Na kraju je važno naglasiti navlastitost njegova propovijedanja. Gerard je uspio prenijeti učenje triju učitelja Crkve običnom puku služeći se slikama iz podneblja u kojem puk živi, a to je bačka ravan koju naš pjesnik Aleksa Kokić definira: „Ravan plodna i bez kraja žitom, cvićem mriši sva...“. Služeći se slikama pšenice na prostranim poljima bačke ravni koja se zeleni, raste i sazrijeva, unatoč bura i oluja, te imamo što jesti, Gerard cijeli proces rasta u „Malom Isusu“ predstavlja puku na njima razumljiv način. Primjerice, piše: „Žito raste i donosi plod, unatoč bura i oluja, te imamo što jesti... Kad Isusak u nama postane zrela vlat, po suzama pokore i vrućine srca postat će nam u nebu čudnovati Brat. Mi ćemo njemu biti sladak kolač a On nama“ (*Razgovor s Isusom*, 004065). Kao što je pšenica izložena burama i olujama, te unatoč bura i oluja uspijeva izrasti, sazrijevati te postati sladak kolač, tako nam postaje su-umiranje s „Malim Isusom“ po poniznosti-slobodi, po „ljubavnoj pažnji na Malog (poniznog) Isusa“. Oslobađamo se oholosti unatoč borbama i olujama, „tamnim noćima“, postajemo slobodni od oholosti, slični „Malom Isusu“, to jest utjelovljenom Sinu Božjemu!

Držim da Gerardova pismena ostavština o slobodi kršćanina, slobodi kojom nas je Krist oslobodio, sadrži vrlo aktualnu, konkretnu poruku mnogim molitvenim pokretima danas koji teže iskustvu, mistici, ali kao da preskaču „poniznost“, sinonim slobode od sebičnosti, koja je uvjet autentičnom iskustvu. „Preskaču putove“ „tamne noći“ u kojima treba živjeti vjerom, ufanjem i ljubavlju, što Sluga Božji nudi. Tako mogu biti slobodni, u slobodi kojom nas je Krist oslobodio, te tako biti otvoreni susretu s Njim, „sjedinjenu“ s Njime.

Gerardova poruka mi se čini aktualnom društvu našeg vremena u kojem egoizam i sebeljublje ne samo udaljuju od Boga, nego remete odnose među ljudima. Jer egoizam otvara put izrabljivanju čovjeka po čovjeku, pretvaranju svijeta u potrošačko društvo, uvlači čovjeka u ekonomsku krizu, zaduženost, u „recesiju“, a sve stoga što je danas u cijelom svijetu porasla oholost, egoizam i sebeljublje. Nije stoga slučajno da je sv. otac Benedikt XVI. posvetio svoje tri pobudnice bogoslovnim krepostima, vjeri, ufanju i ljubavi! Želi svijetu pomoći popraviti odnose s Bogom i čovjekom, a to je moguće onome koji vjeruje, koji ljubi, koji se nada, po Isusovu primjeru, po otajstvu utjelovljenja, muke, smrti i uskrsnuća.

Završavam ovaj prikaz apelom na molitvu za proglašenje o. Gerarda svetim, onako kako to znaju Talijani moliti. Molimo za njegov zagovor, prije svega da nam pomogne sačuvati naše vrednote duha, o kojima je znao tako pristupačno vjernicima govoriti. Talijani, kad umre netko na glasu svetosti, znaju s puno vjere moliti, preporučiti im se. Moliti, primjerice, i da po zagovoru određenog sluga Božjega, neizlječivi bolesnici ozdrave. Kojima medi-

cina ne može pomoći, Bog na žarke molite i pune vjere odgovori čudesima. Nastojimo ih u tome nasljedovati kako bi i naš Sluga Božji, a i drugi sluga i službenice Božji hrvatskoga naroda, činili čuda, bili proglašeni svetima i tako bili ne samo naši zagovornici kod Gospodina, nego nam pomogli biti autentičnim kršćanima, pobijediti sve natruhe sebeljublja i oholosti koji su, posebno danas, izvori svake nepravde i izrabljivanja čovjeka po čovjeku!

Sluga Božji O. Gerard Tomo Stantić, OCD, uzor ostvarenja životnog poslanja

Uvod

Tema predavanja posvećena je našem dičnom sinu bačke ravnice i đurđinskih salaša, Sluzi Božjemu o. Gerardu Tomi Stantiću, karmelićaninu. „Crkva, otajstveno Tijelo Kristovo“, po nauku Drugoga vatikanskog sabora, „trajno je sveta, jer ju je Krist Sin Božji ljubio kao svoju Zaručnicu i dao samoga sebe za nju da ju posveti. Stoga su u Crkvi svi pozvani na svetost, koja se ima očitovati u plodovima koje Duh Sveti proizvodi u vjernicima, na opće dobro Crkve i svijeta“ (Dogmatska Konstitucija o Crkvi, II. vatikanskog sabora *Lumen Gentium*, V. br. 39).

Iz ovog teksta, kao i iz drugih poglavlja ove saborske Konstitucije, vidljivo je da svetost Crkve i njezinih članova nije nešto kruto i statično, već je to živo promicanje dinamičnog, ljudskog, duhovnog života i kulture u zemaljskom društvu. Gdje god se iskreno živi sveta vjera Crkve, Krist daje da niču plodovi svetosti. Iako su nam poznate sablazni i grijesi nekih članova Crkve, o čemu nas još i danas zapljuskuju mass mediji, s punim pouzdanjem možemo reći da u Crkvi ima svetosti, što nam pokazuju toliki članovi Crkve sve do mučeništva. Svetosti u Crkvi ima i danas, premda je

suvremena civilizacija duboko prožeta nevjerom i relativizmom, te niječe Božju transcendenciju i stvarnost grijeha u svijetu. U takvoj tami i zamračenju čovječjeg razuma i savjesti Bog ne štiti. On progovara čovječanstvu preko svojih svetaca danas, kako je to govorio kroz prošla stoljeća.

Sveta Majka Crkva katolička, na ovim našim plodnim bačkim ravnica-ma stoljećima živi, sve tamo od vremena svete braće Ćirila i Metoda, neka-dašnje slavne Bačke nadbiskupije, pa sve do naših dana. Crkva je u tim sto-ljećima odgajala mnoge znane i neznane svece. Kao što je Bačka plodna raz-novrsnim zemaljskim plodovima i kulturama, tako je i katolička Crkva u Bačkoj plodna i svecima. Imamo ih puno, samo ih nismo do sada otkrili niti prepoznali. Jedan takav sin naše plodne Bačke, za kojega je 24. lipnja 1985. otpočeo službeni biskupijski Postupak za proglašenje blaženim, je Tomica Stantić s đurđinskih salaša, koji je postao redovnik i svećenik, karmelićan-skog Reda, te dobio redovničko ime, o. Gerard. Sada je on Sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić, karmelićanin.

Tko je o. Gerard Tomo Stantić?

Dobro su nam poznati đurđinski salaši s prostranim i bogatim njivama i još pitomijim hrvatsko-bunjevačkim žiteljima. Đurđinski salaši kraj Subotice, u vrijeme rođenja Tomice Stantića (o. Gerarda), pripadali su župi Bajmok, sve dok nije godine 1913. osnovana župa u Žedniku. Godine 1935., u mjesecu listopadu, subotički biskup, msgr. Lajčo Budanović, osniva i posvećuje novu crkvu sv. Josipa Radnika na Đurđinu (usp. Ante Sekulić, *U karmelskom ozračju*, str. 8).

Na salašu Đurđin br. 85, sada porušenom, u hrvatsko-bunjevačkoj obi-telji Josipa Stantića i supruge mu Đule rođene Jagić, osvanuo je radosni dan 16. rujna 1876., kada je ugledao svjetlo dana mali Tomica Stantić. Kako je bio vrlo slabašan, roditelji su ga dali istog dana krstiti u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Bajmoku. Krstitelj je bio svećenik Ivan Evetović, a kumovi su bili Luka Dulić i supruga mu Josipa Gabrić. Otac malog Tomice dvaput se ženio. Iz prvog braka je imao dvoje djece: Remiju i kćer Katicu. Majka malog Tomice također se dvaput udavala. Prvi put se udala za Mandićevog momka u Bajmok. Na dan vjenčanja, mladoženja je pao i ostao uzet punih sedam nedjelja, a onda je umro. Mlada žena Đula Jagić zvana „divica“ živjela je jedno vrijeme u kući Mandićevih, a onda se udala za Josipa Stantića, oca našeg o. Gerarda. U tom braku su rođena djeca: Mato, Stana, Manda, Mariška i Tomica kao najmlađe dijete (usp. isto).

Mali Tomica Stantić, slabašne tjelesne konstrukcije, rastao je na đur-đinskim salašima, okružen brojnim članovima obitelji koji su gajili pradjedovsku vjeru Katoličke crkve, pomažući u onim poslovima koje je moglo dijete obavljati. Sa sedam godina života mali Tomica se upisuje u osnovnu

školu u Đurđinu. U svojoj obitelji Tomica je naučio govoriti svoju hrvatsku ikavicu, a sada je trebao učiti mađarski jezik koji se službeno provodio u školi. Životopisac o. Gerarda Tome Stantića o tome piše ovako: „Mali Bunjevci su naučili kako tako pisati, čitati, i računati, kušali su svoje male bunjevačke jezičke slomiti u mađarskoj riječi“ (Dezse Marjai, *Zombor Hofbauer Szent kelemenye*, tipkopis, str. 7).

Nakon osnovne škole u Đurđinu, Tomica odlazi u Suboticu u gimnaziju. Bio je marljiv i radišan đak koji je srednjim ocjenama prolazio iz razreda u razred. Kao gimnazijalac redovito je išao na sv. misu, često se ispovijedao i pričešćivao, te srijedom, petkom i subotom postio. U šestom razredu gimnazije Tomica Stantić se odlučuje za gimnaziju koju su vodili Isusovci u Kaloči (Mađarska). Tu i sazrijeva njegova odluka da bude redovnik, karmelićanin. U tome mu je puno pomagao subotički župnik sv. Terezije, prepošt Matija Mamuzić i kaločki kanonik.

Tomica se najprije prijavio karmelićanima u Győru (Đur, Mađarska) koji su ga rado primili. Početkom mjeseca rujna 1896. započinje novicijat u Grazu (Austrija), gdje oblači redovničko odijelo i dobiva redovničko ime br. Gerard. Tomica je bio svjestan svoga neobičnog redovničkog imena za naš hrvatski puk i svoju rodbinu, pa se uvijek uz svoje redovničko ime Gerard potpisivao i Tomo kada bi pisao pisma svojim doma. Naš ga je somborski hrvatski puk zvao „o. Grgo“. Sam je o. Gerard jednom izjavio kako nije dobro davati imena „koja naš svit ne zna izgovoriti“.

Godina kušnje u novicijatu u Grazu brzo je prošla i br. Gerard 10. rujna 1887. polaže svoje prve redovničke zavjete. U mjesecu listopadu iste godine započinje studij teologije u Grazu. Nakon tri godine studija teologije polaže svečane redovničke zavjete, 11. rujna 1900. Iste godine odlazi u Győr (Mađarska), gdje završava svoj studij teologije. Győrski biskup, msgr. Nikola Szechenyi, 29. lipnja 1902. podjeljuje br. Gerardu svećenički Red. Kao mladomisnik o. Gerard je poslan u budimpeštanski karmelićanski samostan za ispovjednika i propovjednika. U tom samostanu o. Gerard doznaje kako se sprema osnutak novog samostana karmelićana u Somboru. Poglavarvari o. Gerarda šalju u taj samostan jer on govori hrvatskim jezikom. O. Gerard pribavlja sebi hrvatske knjige i nastoji obogatiti svoj rječnik hrvatskim književnim jezikom kojim će do svoje smrti služiti svome narodu i ostalim narodnostima u Somboru. On 16. kolovoza 1904. dolazi s još četvoricom redovnika karmelićana u novoosnovani samostan u Sombor. Tako će o. Gerard Tomo Stantić providonosnim prstom Božjim postati kamen temeljac buduće nove Hrvatske karmelske provincije sv. Oca Josipa sa sjedištem u zagrebačkim Remetama. U Somboru će o. Gerard od 1904. do 1956. razvijati i usavršavati svoj put kreposti i svetosti, kao i svoju veliku ljubav prema sakramentu sv. Ispovijedi i na taj način biti most koji pomiruje ljude s Bogom u tom čudesnom sakramentu pomirenja.

Tko su to karmelićani?

Karmelićani su katolički Red braće Blažene Djevice Marije od gore Karmela, monaški red koji je na Karmelu (otud mu ime) u Palestini utemeljio Berthold Kalabrijski 1185. po uzoru na pustinjake. Pravilo je dao jeruzalemski patrijarh Albert između 1206. i 1214., a odobrio papa Honorije III. Svrha je Reda molitva i kontemplacija te štovanje Blažene Djevice Marije i proroka Ilije. U 13. stoljeću karmelićani, bježeći pred Saracenicima, napuštaju Karmel i sele se u Europu. Pustinjački način života i prvotnu disciplinu spletom okolnosti u Europi ublažuju, te postaju tako zvani prosjački red, poput dominikanaca, franjevaca i drugih. Potvrdio ih je papa Inocent IV., 1248. godine. Od tada se počinju baviti dušobrižništvom i intelektualnim radom kao profesori na sveučilištima Europe: Oxford, Cambridge, Pariz, Salamanka... Godine 1452. blaženi Ivan Soreth osniva redovnice karmelićanke.

U 16. stoljeću sv. Terezija Avilska i sv. Ivan od Križa obnavljaju red vraćajući ga izvornomu strogom opsluživanju kontemplativnoga, pustinjačkog i aktivnog života. Sv. Terezija Avilska obnovila je 1562. ženski karmelićanski Red bosonogih karmelićanki, a sv. Ivan od Križa obnovio je 1568. muški Red bosonogih karmelićana. Danas Red ima 4560 redovnika i 13000 klauzurnih redovnica diljem svijeta. U Hrvatskoj djeluje Hrvatska karmelska provincija sv. oca Josipa, Zagreb-Remete. Toj provinciji pripada i samostan u Somboru. (Usp. *Opći religijski leksikon*, Leksikografski Zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2002., str. 428).

O. Gerard redovnik, svećenik, na putu k savršenosti

O. Gerard Tomo Stantić svjesno i odlučno se posvetio redovničkom i svećeničkom poslanju, uvjeren da potpuno pripada Gospodinu. Samo Bog i duše, životni je ideal njegova posvećenja Gospodinu. Posvetiti se redovničkom i svećeničkom životu, za o. Gerarda je značilo iznad svega dati potvrdu Božjem vrhovništvu. Javnim zavjetovanjem evanđeoskih savjeta, poslušnosti, čistoće i siromaštva u Crkvi, koje je prvi puta položio 1887., a svečano potvrdio 1900., o. Gerard svjedoči kako Bog zaslužuje da bude ljubljen iznad svega i da se poradi njega dragovoljno odriče zemaljskih dobara, osjećaja i same vlasti nad sobom, znajući da sve to ima tek relativnu vrijednost i da se time postizava posjedovanje samog Apsolutnoga.

O. Gerard je u svome redovničkom i svećeničkom posvećenju tražio samo Boga, da bi kroz Boga pronašao samoga sebe i vrednovao svakog čovjeka. Uz dugogodišnju vježbu, uz nemale žrtve i odricanja, vješto je spajao kontemplaciju koja je prvotna karizma Reda, s apostolskim zalaganjem, težeći za uključenjem samoga sebe u djelo otkupljenja svijeta i širenja kraljevstva Božjega na zemlji. Živjeti za Krista, za o. Gerarda znači živjeti za

Crkvu – otajstveno tijelo Kristovo, za svakog čovjeka. Sve što je svojim redovničkim zavjetovanjem i svećeničkim posvećenjem prikazao Kristu, nastojao je praktičnim kreposnim životom pridonijeti obogaćenju Crkve svetošću i njezinim širenjem u svijetu.

Spomenuli smo pojedine kršćanske termine: kršćanski život, molitva, meditacija, kontemplacija, mistika, savršenost. Što ti kršćanski termini znače za nas?

Kršćanski život je ljudski život življen u skladu s naukom Isusa Krista i njegova evanđelja, po kojima trebamo urediti sva svoja djelovanja na slavu Božju, ljubeći Boga i bližnjega prema njegovim zapovijedima. Dakle, kršćanska duša živi za Boga (Usp. Gabriel od sv. Marije Magdalene, *Meditacija*, Verbum, Split, 2011., str. 9).

Molitva je razgovor s Bogom u kojemu očitujemo želje svojega srca. Molitva može biti usmena ili mislena. Usmena molitva je ona u kojoj izgovaramo neku formulu koja izražava naše želje, poput molitve *Oče naš*, koju nas je naučio moliti Isus Krist. Sa silnom željom da im se iskaže čast, molitvu možemo upraviti i svecima (usp. isto, str. 12). Zašto? Zato što smo ganuti više primjerom svetaca koji su živjeli duhovni nauk i slijedili Isusa Krista, nego li njihovim apstraktnim izlaganjem duhovnoga nauka. Ako Bog sve zna što nam je unaprijed potrebno, zašto se onda trebamo obraćati molitvom svecima? Bog uistinu sve zna što nam je potrebno, ali je naša sinovska molba njemu draga. Kao što naš zemaljski otac i majka znaju što treba njihovoj djeci, lijepo je kada ih djeca zamole da im daju ono što oni već znaju da im je potrebno. Ili, kako u darovnoj molitvi (8. nedjelje kroz godinu) molimo: „Bože, sve što ti prinosimo tvoj je poklon, a ti ga ipak primaš kao znak naše pažnje. Tvoji su darovi jedino što imamo: daj da nam donesu vječnu nagradu. Po Kristu...“. Svci su oni koji su već u onostranosti i gledaju lice Božje, oni su naši zagovornici, naši podupiratelji molitve pred Bogom. Zato mi, npr. molimo Boga za tu i tu milost, po zagovoru Sluge njegova o. Gerarda, koji (nadamo se) već gleda lice Božje i kao što je za svoga zemaljskog života molio za nas, tako nas i sada u nebu može zagovarati. Ili, kako kaže sv. Terezija, kada se molila Bogu po zagovoru sv. Josipa, „možda je moja molitva nezgrapna i nije dobro izrečena, pa ti sv. Josipe tu molitvu pripravi da bude uslišana“.

Meditacija se sastoji u tome da govorimo Bogu „srcem“, ne više pripremljenim ili napamet naučenim formulama, nego na spontan način. U meditativnoj molitvi možemo očitovati sve želje koje nosimo u srcu. No, kako uči sv. Terezija Avilska, kontemplativna će duša nastojati reći Bogu da ga ljubi ili da ga želi ljubiti (usp. isto, str. 13). O meditaciji o. Gerard govori: „Vazda imam posla, jer moram razmatrati: kako djelovati i na Vas, Isuse

i Marijo, se oslanjati“ (o. Gerard, *Theologia pastoralis*, 002858). I još: „Bez razmatranja ništa. Razmatranje: disanje... Razmatrati mora svaki. Razmatranje mora biti preludij svakoga djela i slijediti iza svakog djela“ (isto, 002859). Molitva je dinamična stvarnost, koja može molitelja uvesti u „molitvu motrenja (kontemplacije), u mistiku“. O. Gerard će se gotovo pjesnički izraziti o meditativnoj molitvi: „Razmatranje: Bogu putovanje, s Bogom razgovaranje, Boga traženje, dokle god ne postignemo sjedinjenje, sada po vjeri, a poslije u slavi i ljubavi. Sadašnje sjedinjenje je duše uživanje, slađe nego tijela naslađivanje“ (o. Gerard, *Razgovor s Isusom i Majkom*, 004157).

Kontemplacija je životni oblik kršćanskoga života po kojemu se namjerava ne samo živjeti „za Boga“, nego „s Bogom“. Kontemplacija nije pridržana samo redovnicima i kleru. Ona se veoma dobro može živjeti u svijetu. Kontemplativni život se sav usredotočuje na traženje božanske blizine preko molitvenih vježbi. Kontemplativne molitvene vježbe trebaju biti popraćene asketskom vježbom, jer „molitva i udobnost ne idu skupa“, kaže sv. Terezija Avilska (usp. *Gabrijel od sv. Marije Magdalene*, Meditacija, str. 10).

O. Gerard je uistinu živio kontemplativni život molitve i askeze. U Pravilu karmelićana piše: „Neka svatko bude u svojoj ćeliji, razmatrajući dan i noć o zakonu Gospodnjemu i bdijući u molitvi“. „Po pravilu (u kojem ima puno mistike), moramo se moliti bez prestanka i to za Crkvu, za propovjednike da budu kao anđeli, za dobročinitelje koji nas hrane“ (o. Gerard, *Theologia pastoralis*, 003175). Na drugom mjestu o. Gerard kaže: „Dakle, što karmelićanin duhom čini u samoći, to treba u poslušnosti činiti riječju i

Mladi hodočasnici na Dan o. Gerarda u Somboru 2011.

djelom. Što je čuo od Isusa (u kontemplaciji), to treba priopćiti drugima“ (*Kronika somborskog samostana*, 001829). O. Gerard je vjerno obdržavao mnoge molitvene vježbe: dvaput dnevno prakticirao je meditaciju, sat vremena ujutro i sat vremena navečer, u koru molio Božanski časoslov, slavio sv. misu, boravio u Božjoj prisutnosti preko dana, a da i ne govorimo o osobnim asketskim i molitvenim vježbama koje je o. Gerard obavljao u skroviitosti svoje duše.

Zašto je potrebno s posebnom ljubavi govoriti s Bogom? Zato što je ljubav bit kontemplativnoga života. Kontemplativne duše trebaju biti velike prijateljice, prisne prijateljice Boga, a ljubav omogućava da procvjeta prijateljstvo s Bogom i uvodi u intimnost s Bogom. U molitvi trebamo biti uvjereni da nas Bog poziva da ga ljubimo te kada molimo odgovaramo na njegov poziv. Nije moguće ljubiti a da nemamo određenu misao o ljubljenu objektu. Da bi se ljubilo Boga, potrebno je misliti na njega. Može biti produženo razmišljanje o Božjoj ljubavi prema nama, ali može biti i jednostavno ljubavno prisjećanje na Gospodina i njegovu dobrotu. Prema tome, u molitvi mislimo na to kako bismo ljubili Boga, kako bismo hranili ljubav. Molitva nije „u mnogo misliti, nego u mnogo ljubiti“, kaže sv. Terezija Avilska.

A što je ljubav? Ljubav se sastoji u „htjeti dobro“ nekoj osobi, po slobodnu izboru i odlučnosti naše volje. Kada ta ljubav obuzme čitavu dušu, tada se želi pripadati ljubljenoj osobi, te joj svojevoljno posvetiti sav svoj život (usp. *Gabrijel od sv. Marije Magdalene*, *Meditacija*, str. 14-16).

Mistika, mistični život, što je to? „Duhovni rast teži za sve intimnijim sjedinjenjem s Kristom. To se sjedinjenje zove „mistično“, jer po sakramentima, „svetim misterijima“, sudjeluje u Kristovu otajstvu a po njemu u otajstvu Presvetog Trojstva. Bog nas sve zove u to intimno jedinstvo s njime, iako se samo nekima daju posebne milosti ili izvanredni znakovi toga mističnoga života kako bi se očitovalo da je nezasluženi dar koji je dan svima“ (*Katekizam Katoličke Crkve*, HBK, Glas Koncila, Zagreb 1994., br. 2014).

Danas se puno govori o mistici i mističnim fenomenima. No za nas kršćane jako je važno upoznati i znati što je to kršćanska mistika. Žalosno je što mnogi kršćani Zapada, zanemarujući svoj starodrevni kršćanski nauk o mistici, odlaze na Istok i tamo kod nekršćanskih religija traže svoja mistična iskustva. Čovjek po svojoj naravi teži k mistici, k mističnom. A mistično je, kaže naš o. Gerard „nerazgovitno“. To je čisti Božji dar kojega ne možemo mi proizvesti. To daje Bog onima kome hoće, kada i koliko hoće. O. Gerard je imao milost mističnog iskustva Boga u svom osobnom životu, kada u kronici somborskog Karmela i u svojim spisima zapisuje: „Danas je jednome od naših Bog dao milost sjedinjenja“. Ovo „jednome od naših“ odnosi se na o. Gerarda koji nikada nije u pisanju upotrebljavao riječ „ja“, nego „jedan od naših“, „ništica“, „nemo“... Na drugome mjestu piše: „Isuse, danas sam pod misom sve zaboravio. Daj mi stalnost ovakvog zaborava. Zaboravnost velika milost. Zaboravnost svega osim Tvoje ljubavi u sebi, u Tebi“ (o. Gerard, *Blago duše*, 008295). I još: „Pod sv. misom, kod oltara sv. Josipa sam odlučio: udisajte, izdisajte u meni ljubav svakih disanjem, neka gori, neka miriši sav svijet od Vaše ljubavi (8. listopada 1930.). Želio sam da dišeš na mene iz sv. Hostije. Jest, Tebe samog želim, Isuse, udisat i izdisat da sav svijet s Tvojom ljubavlju napunim. Moja mistika: što je vama milo, Isuse, Marijo? Bit ću mučenik ljubavi kako bi bio Vašeg društva dionik“ (isto, 008295).

O mističnom životu o. Gerard piše: „Mističnim životom živi duša koja je psihički zdrava, koja je ponizna, koja živi živom vjerom, pod Isusovim vodstvom... Isusu se sviđa ustrajnost kojom molimo (za dar mistike) jer kao što djeca dobivaju hranu, dobit će (ovu milost) koji je prose. Ako netko učini što je do njega, Bog mu neće uskratiti milost“ (o. Gerard, *Theologia pastoralis*, 003501-02). Kao da vas mlade o. Gerard pita: Mladiću, djevojko, zar ne bi i ti molio, molila za milost mistične molitve? A prema učenju Katekizma katoličke Crkve, mistična milost je „nezasluženi dar koji je dan svima“.

Prema učenju o. Gerarda, mistika nije u tome da netko ima viđenja, stigme, ili objave, već da istinski živi teološke kreposti, vjere, nade i ljubavi, do kraja bude ponizan, što znači slobodan od svega što nije Bog, da podloži svoju volju Božjoj volji, kako molimo u „Očenašu: Budi volja tvoja“,

a ne moja, kako bi se potpuno otvorio Bogu da ga On ispuni. Drugim riječima, mistik je onaj koji se dragovoljno upušta u avanturu s Bogom.

Savršenstvo, što je to? Savršenstvo je u kršćanstvu stanje religiozne i moralne zrelosti. Sastoji se u punini ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Apsolutni mu je uzor „Otac na nebesima“, a u vremenu Isus Krist, nasljedovanje Krista. Vjernik ga ostvaruje milošću i razmjerno svojim mogućnostima. Budući da je punina savršenstva ljubav, druge su kreposti u njezinoj službi. Za zemaljskog je života samo ideal kojim se čovjek potpuno približava. U službi je tog ideala i duhovno – asketski put. Prema kršćanskoj duhovnosti uspon prema savršenstvu traje cijeli ljudski život (usp. *Opći religijski leksikon*, Zagreb, 2002. str. 844-845).

O. Gerard se cijelog svog zemaljskog života uspinjao k putu savršenstva, prema knjizi sv. Terezije Avilske, *Put k savršenosti* i knjige sv. Ivana od Križa *Uspón na goru Karmel*. Evo kako o. Gerard smatra savršenstvo: „Isuse, operi me ako sam kriv, ako pak nisam kriv, ojačaj me. Gadno je uzrujati se kad se treba radovati, kad treba za Isusa trpjeti, Isusa slijediti. Tijelo i duša su Bogu zlotvori, ako nas ne tjera u svemu motor ljubavi“ (o. Gerard, *Milosrdnost*, 004850). Na drugom mjestu piše: „Isuse, sačuvaj u meni dobru želju, pa ne marim neka me kolju... Samo na temelju poniznosti (slobode) može se zidati zgrada (kršćanske) savršenosti. Sve je klimavo osim temelja poniznosti“ (isto, *Blago duše*, 000831).

Savršen kršćanin karakteran je čovjek i kršćanin: „Karakter (značaj) je pravi raj, jer se njemu možemo radovati, ako znamo po duhovnom životu, što više moralnoga blaga nabavljati. Karakter je nabavljena moralna dobrota. Duhovna dobrota: savjest čistoća. Savjest čistiti i kititi, to znači karakter imati... Onaj je velik čija je savjest velika. Nema sklada među snagama i darovima duše i tijela, ako nemamo karaktera, tj. mirnu savjest čistu od grijeha i sebičnosti. Dakle, borba za istiniti karakter pa makar bio i na smrt osuđen“ (o. Gerard, *Theologia pastoralis*, 002776).

Opredjeljenje za Isusa u nasljedovanju kreposti, Gerardova je „mistika“ kao dar Duha Svetoga: „Jelo tijelu, a duši djelo Duha Svetoga. Inače, bez Duha Svetoga čovjek će postati strвина!“ (o. Gerard, *Biser mišljenja*, 004253). O. Gerard, radeći na svome savršenstvu, želi postići dar preobraženja, iz nesavršenosti u potpuno savršenstvo za Boga koji je svet i potpuno savršen. Asketskim putem, osobito odricanja od svoga egoizma, dolazi do spoznaje istine o samome sebi i o Bogu, tko je Bog i tko je čovjek. To nije askeza zatvorena u samu sebe već otvoreni put u mistiku i izgradnju vlastite osobnosti. „Samo napredujući na putu pokore i obnove, i kroz uska vrata križa, može Božji narod širiti Kristovo kraljevstvo“ (*Katekizam Katoličke Crkve*, br. 853).

O. Gerard nam poručuje da onaj tko se uputi u „avanturu mistike“ ne gubi ništa od svoje ljudske osobnosti. Naprotiv, on se izgrađuje ne samo

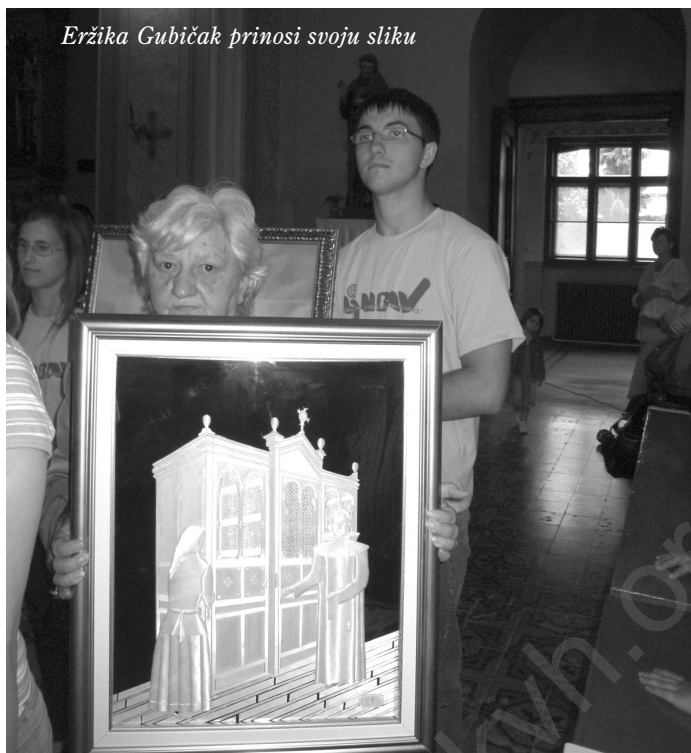
Hodočasnici na grobu o. Gerarda u Somboru 2011.

kao kršćanin, nego i kao čovjek. Zar nam takva zrelost danas nije potrebna? Zar nam nisu potrebni mistici, odnosno zreli kršćani, koji kušaju Božju blizinu i koji su po toj blizini bliski ljudima, kao što je bio naš o. Gerard? Glasoviti teolog Karl Rahner je rekao da je budućnost kršćanstva u tome hoće li danas biti mistika! Nismo ni svjesni kakvog „mistika“ imamo u osobi našeg o. Gerarda. Moramo ga upoznavati, o njemu čitati ono što je do sada pisano o njemu u *Zvoniku*, *Subotičkoj Danici*, u novoizišlim knjigama: *Zagrliti Krista i duše*; *Disanje duše*, koje je izdao o. Ante Stantić vicepostulator. Potrebni su nam ovakvi susreti s mladima, djecom, obiteljima, odraslima i vremešnima. Nepoznavanje naših velikana, nepoznavanje je svoga naroda, svoje duhovnosti i kulture. Vi, mladi, možete puno toga naučiti od svoga sunarodnjaka o. Gerarda, o izboru vašeg životnog poziva, primijeniti u svoom vlastitom duhovnom životu i druge oduševljavati duhovnošću i svetošću o. Gerarda. Ovakvi susreti idu u tom smjeru. Možda ste još neodlučni kojim putem poći u svom osobnom izboru zvanja. Molite Boga da vam po zagovoru našega zemljaka o. Gerarda On pokaže što od vas želi i koje vam je zvanje izabrati. Za svako zvanje treba osobne odlučnosti i spremnosti na rizik.

Zaključak

Zaključimo ovaj naš susret riječima Svetoga pisma: *Zato se raduj mladici, za svoje mladosti, i veseli se u danima svoga mladenaštva; idi putovima svoga srca i slijedi želje svojih očiju; ali znaj da će ti za sve to suditi Bog. Ukloni dakle jad iz svoga srca i udalji bol od svojega tijela. Ali je isprazna i mladost i doba tamnih kosa. I sjećaj se svoga Stvoritelja u danima svoje mladosti, prije nego dođu zli dani i prispiju godine, kad ćeš reći: „Ne mile mi se“... „Boj se Boga, izvršuj njegove zapovijedi, jer – to je sav čovjek“. Jer sva će skrivena djela, bila dobra ili zla, Bog izvesti na sud. (Propovjednik, 11,7–12,14). A o. Gerard vam poručuje: Mladići, djevojke, neka vam „Srce ne bude srce, nego riječ ispisana zlatnim slovima: Ljubav!“ (o. Gerard, *Theologia pastoralis*, 003140). Čovjek koji je slobodan u sebi, koji je postigao samoostvarenje u Bogu, sposoban je kroz „**Ljubav**“ birati istinske vrednote kako bi od njih živio. Birajte i vi uvijek vrednote istinske ljubavi.*

(Predavanje održano na Tribini mladih u Subotici, 13. ožujka 2011.)

Piše: Dragan Muharem

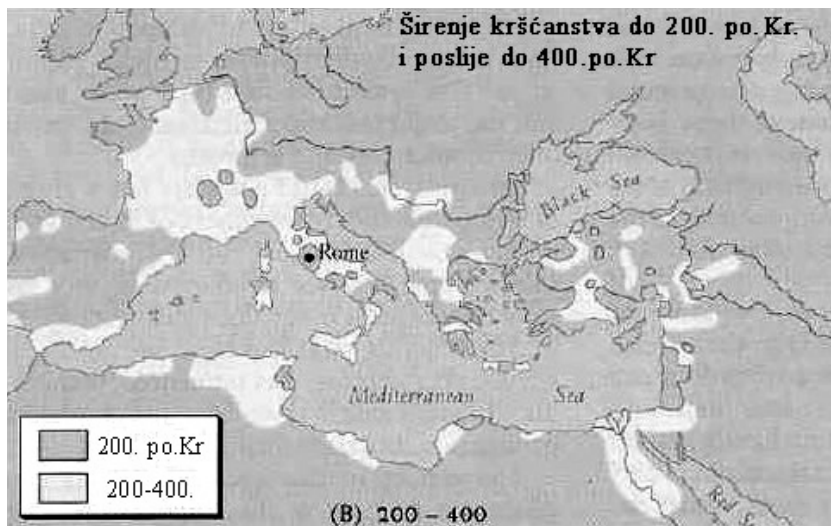
Ususret proslavi Milanskog edikta 2013. godine

U ranom četvrtom stoljeću, kršćani su i dalje bili strašno proganjeni. Car Dioklecijan zajedno s Galerijem naredili su 303. godine u povijesti poznati „veliki progon“. Pokušali su povratiti jedinstvo carstvu, kojemu je prijetnja bila nezaustavljivo širenje kršćanstva, po njihovom mišljenju. Među ostalim, naredili su rušenje kršćanskih crkava, spaljivanje primjeraka Biblije, predstavnike crkvenih vlasti slali su u smrt, zabranili su kršćanima obavljanje javnih službi i oduzeli im građanska prava, pod prijetnjom smrti prisiljavali ih činiti žrtve drugim božanstvima, itd.

Milanski edikt je uredba koju su 313. u Milanu zajednički proglasili Konstantin I. Veliki, tada tetrah Zapada i Licinije, tetrah Istoka, a njome je i službeno označen kraj vjerskih progona u Rimskom carstvu, dok je samo Carstvo zauzelo neutralan položaj u odnosu na religije. Ovaj je Edikt imao svoju značajnu prethodnicu u *Ediktu o toleranciji* što ga je 311. u Nikomediji proglasio car Galerije. U njemu se daje oprost kršćanima koji su, „slijedeći svoje hirove, bili obuzeti ludošću, te se nisu pokoravali drevnim običajima“. Kršćanima se tako priznaje pravo postojanja i sloboda okupljanja i gradnja svećišta.

Car Konstantin je rođen u Nišu, tadašnjem *Naisusu*, najvjerojatnije 280. godine. Kada je naslijedio prijestol od oca cara Konstancija Flava, vodio je velike bitke za utvrđenje car-

stva. Pred bitku s Maksencijem, rimskim tiraninom, Konstantin je bio u velikoj sumnji u svoj uspjeh. No, neposredno pred bitku ugledao je na nebu blještavi križ na kome je stajao natpis: „ἐν τούτῳ νίκα“ što znači „u ovom ćeš znaku pobijediti“. Car je naredio iskovati veliki križ sličan onome koji mu se ukazao kako bi bio stavljen na čelo rimske vojske. Silom križa zadobio je slavnu pobjedu nad brojno nadmoćnijim neprijateljem i pobjedonosno ušao u Rim.

U međuvremenu, Konstantin je bio izabran za cara na Zapadu nakon što je porazio Maksencija 312. godine. Tijekom mjeseca veljače iduće godine sastao se s carem Istoka Licinijem. Oni su, među ostalim, raspravljali i o kršćanima i dogovorili su se donijeti nova, povoljnija pravila za kršćane. Rezultat toga sastanka je poznati „Milanski edikt“. U prvom dijelu se donosi načelo slobode vjere za sve građane i kao rezultat toga se izričito navodi pravo kršćanima da uživaju u toj slobodi. Edikt je dopustio svima slobodno prakticiranje svoje vjere, ne samo kršćanima, bez obzira koja to bila. U drugom dijelu se naređuje povrat oduzetih prostora za okupljanja i bogoslužja, kao i druge nekretnine, koje su bile konfiscirane od rimskih vlasti i prodane pojedincima za posljednjeg progona.

Daleko od pridavanja kršćanstvu istaknutijeg mjesta, ediktom se želi pridobiti blagonaklonost svih božanstava u raznim oblicima u kojima se pojavljuju, u skladu sa sinkretizmom koji je tada prakticirao Konstantin, a koji je, unatoč favoriziranja Crkve, nastavio neko vrijeme klanjati se Nepobjedivom Suncu (*Sol Invictus*). U svakom slučaju, poganstvo prestaje biti službena religija Carstva i Edikt dozvoljava kršćanima uživanje istih prava kao i drugim građanima. Od tada, kršćanstvo je postalo dozvoljena

vjera i prima pravno priznanje od Carstva, što mu omogućava brz procvat. Tek 380. godine, uredbom cara Teodozija I., kršćanstvo će postati državnim religijom u Rimskom Carstvu.

Pripreme za proslavu i (mogući) doprinos Katoličke crkve u Srbiji

Konstantinov grad Niš, u kojem je proveo svoje djetinjstvo, bit će 2013. godine domaćin svekolikog kršćanskog svijeta i europske znanstvene javnosti kada se navršava 17 stoljeća od proglašenja *Milanskog edikta*. Beogradski nadbiskup Stanislav Hočevar, na pitanje Katoličkog tjednika o pripremama za obilježavanje 1700. godišnjice Milanskoga edikta, odgovara: *Možemo slobodno reći kako je za nas kršćane u pitanju poseban „kairos“ – trenutak milosti koji vjerojatno nije još dovoljno uočen i zaživljen. Kad je kršćanstvu dana sloboda, rodilo se svom žestinom pitanje: Što je to sloboda i znamo li živjeti u slobodi? Povijest je pokazala svu dramatičnost toga pitanja. Zato su kao moto izabrane riječi: „Za slobodu oslobođeni“ (usp. Gal 5,1), a za logo proslave – križ koji nosi i grlo čitav kozmos. Konstantin Veliki je prepoznao da kršćanstvo nosi budućnost! Pitanje koje možemo postaviti sebi – prepoznajemo li i mi tu snagu kršćanstva, prepoznaje li ju Europa?*

Obilježavanje obljetnice Milanskoga edikta ipak ne bi smjele prožeti samo izvanjske manifestacije. Nužno je započeti jak proces svestrane preobrazbe. Svima nama se radikalno postavlja pitanje kakvi će u budućnosti biti odnosi vjera – društvo te Crkva – država. Možda manjka u našim biskupijama jedno prisutnije promišljanje o ovoj temi. No, svakako nije kasno za budenje i jedno zauzetije djelovanje nas katolika u Srbiji.

Dio iz Milanskog edikta o slobodi religija u Rimskom Carstvu, što su ga 313. donijeli tetrarsi Konstantin i Licinije.

„(2) Kad smo se ja, Konstantin August, i ja, Licinije August, sretno susreli u Milanu, te raspravili o svemu što je do javnog dobra i sigurnosti, učinilo nam se da, među stvarima koje bi mogle koristiti mnogim ljudima, štovanje koje se prinosi Božanstvu zaslužuje našu prvotnu pozornost, te da je pravedno kršćanima i svima ostalima dati slobodu da slijede religiju koju tko hoće; tako da onaj Bog, koji sjedi na nebu, mogne biti dobrotiv i naklonjen nama i svima koji su pod našom vlašću. (3) Stoga držimo da je dobra i pravična mjera, i u skladu s ispravnom prosudbom, da nijednom čovjeku ne bude zabranjena mogućnost pristajanja uz obrede kršćanstva ili koje druge religije kojoj bi ga odveo njegov um...

(4) Zbog toga nam se sviđjelo da ti damo na znanje da, bez obzira na bilo koju prethodnu uredbu koja bi se odnosila na kršćane, svima koji izaberu slijediti tu religiju mora biti dozvoljeno ostati na potpunoj slobodi, te ih se ne smije smetati ni na koji način. (...) Doista je prikladno, poradi stabilnosti države i poradi mira u našem vremenu, da svakom pojedincu bude dozvoljeno pristajati uz religiju po vlastitom izboru; i ne predviđamo povlačenje ove uredbe, zbog dužne časti svake religije.“

Prijevod latinskog teksta kako ga donosi Laktancije u svome djelu „O smrti progonitelja“ (De mortibus persecutorum, XLVIII).

Svijest o krivnji – pretpostavka za dijalog i suradnju

*Kada ljudi ne bi nosili
nikakvu krivicu, bili bi anđeli.
Karl Jaspers*

1. Dijalog je nužnost kršćanstva

Nećemo biti prvi koji će koristiti sliku o *bratskoj svađi djece Božje*, kako bi se slikovito dobro opisala situacija u kojoj se nalazi (lo) kršćanstvo, budući da ono gdjekad nije imalo čak ni značajke miroljubive koegzistencije. Naime, više je događaja bilo koji govore u prilog toga da su odnosi između denominacija koje se pozivaju na Krista često bivale daleko od *bratske ljubavi*, što ih kao imanentni religijsko-etički imperativ treba u djelovanju voditi, te bi upravo takva morala biti i praksa u njihovim međusobnim odnosima. A takvi bi onda odnosi, odnosi u ozračju bratske ljubavi, morali imati različita usadržanja: od nepatvorene želje za cjelovitim upoznavanjem drugih i drugačijih, preko suradničkog djelovanja u različitim oblastima rada, pa do realiziranja zajedničkih pothvata i ostvarivanja strategije pozitivnog prihvata drugog. Dakako, da u tu skupinu aktivnosti onda spada i vođenje dijaloga. Dijaloga, koji mogu biti usmjereni na različite probleme, mogu imati različite intencije, različite ciljevi se također mogu u njima postavljati... no, on se mora odvijati u ozračju iskrenog povjerenja.

Tim prije sve to tako mora biti, budući da su kršćani pozvani na *isto djelovanje* koje se sažima u *djelotvornom mirotvorstvu*. Naravno, to nije praktički temelj samo kršćanstva, već i drugih monoteističkih religija svijeta. Pa ipak, na djelu se često zna dogoditi da se to načelo iznevjeruje u religijskoj praksi, to jest u praksi imamo svjedočenje nečeg drugoga. Uzrok tomu dakako su ljudske slabosti, koje se manifestiraju na sljedeći način: olako se u životu svode univerzalne etičke maksime na svoje partikularne inačice, zatim susreće se i funkcionalno poimanje i razumijevanje temeljnih kršćanskih sastavnica, krajnje instrumentalno se pristupa njihovu prakticiranju... U tome kontekstu biva onda jasno zašto povijest religijskih praksa zna gdjekad imati i značajke nasilnoga fanatizma, paralizirajućeg fatalizma,

nerazumne isključivosti, ispostavljanje zahtjeva za apsolutnošću, produciranje uzajamne agresivnosti i odbacivanje jednih od strane drugih... Sve to onda uvjetuje da se među Kristovim sljedbenicima umnažaju nesporazumi: naglašavaju se nebitne razlike, poziva se na povijesne opterećenosti, upada se u zamke etnofiletizma i ksenofobije... No, zajednički je sabiratelj svega da se iza toga ne kriju moguće manjkavosti religijske paradigme, budući da je njezina narav univerzalna i apsolutno inkluzivna, već iznad i prije svega u temelju su im *ljudske slabosti*. Ljudska je, naime, nesavršenost glavni razlog svih posrnuća, to jest ljudska je *grešnost* uzrok sviju pa i zala učinjenih u religijama i odnosima među njima.

Pa ipak, svijest o tomu često izostaje kada je u pitanju tematiziranje manjkavosti i drugih nedostataka u odnosima među religijama. To, naime, da je čovjek, prema kršćanskoj slici svijeta, izvorno nesavršen, da je nedostatan, da je sklon grijehu... Drugim riječima, bitna antropolojska crta kršćanskoga svjetonazora – činjenica izvorne ljudske krivosti, koja se slikovito označava grijehom Istoka – previđa se u njima često. A ona se u životu kršćanina mora stalno osvještavati, to jest na razne načine uvlačiti u svijest i tako uistinjavati, ne samo kada se misli o dijaloškim i suradničkim odnosima s odijeljenima, u čemu se, pak, pojavljuje kao njihova nužna pretpostavka.

Dakako, moramo osvijestiti i to da je krivica posljedica čovjekove slobode i odgovornosti. Naime, pod krivicom se razumijeva čovjekovo višersno trpno stanje s mahom negativnim značajkama koje nastaje zbog određenih učinjenih ili neučinjenih praktičko-moralno-vrijednosno propisanih *djela*, zatim njegovih *misli*, *riječi* i *propusta*.¹ U tom smislu je krivica onda, s jedne strane, samo puka čovjekova *potencijalnost* da se bude uistinu kriv, i istodobno ona je neposredna posljedica čovjekovih postupaka. Budući da je kod krivice riječ o čovjekovom djelovanju, još dva pojma se pojavljuju kao nužna za očitovanje krivice. To su *sloboda* i *odgovornost*. Pojam *sloboda* se ovdje koristi u svojem *ontološkom* značenju – ona je habitualna *bit* čovjeka. Čovjek nije biće koje je jednostavno određeno nužnošću, nego suprotno – otvorenosti ili mogućnošću. On jednostavno uvijek *može* na neki način biti, ali ne *mora*. Čovjek, naime, na temelju vlastite *odluke* uvijek mora postati i to isključivo *na neki način* – na temelju slobode i vlastitih moći i snaga oblikuje način svojega opstanka. Čovjek je stoga kao slobodan izvor no i izravno sam *odgovoran* za ono *što* i *kako* jest.²

2. Pripomena o odgovornosti i krivici

Kao takva, odgovornost u sebi podrazumijeva tri nužna sastojna momenta: 1. podnositelja (onoga *tko* je odgovoran), 2. predmet ili djelo (za *što* je netko odgovoran), te 3. instancu utvrđivanja (u *odnosu* na *što* je netko odgovoran). Također, odgovornost se razumijeva kao jedno *raspoloživo* stanje čovjekove *nedovršenosti*: odgovornost nije dana u statičnosti niti se tako

ostvaruje jednom za svagda. Jednom odgovoran ne znači ujedno i biti stalno odgovoran. Pri tomu se uvijek odgovornost odnosi isključivo na stvari na koje čovjek može, bilo posredno bilo neposredno, utjecati. Dakle, pojam *odgovornosti* je pojam s daleko širim opsegom važenja u njegovu odnosu na pojam *krivica*. Krivica je, naime, samo jedan *upojedinjeni, konkretni i posljedni* vid očitovanja odgovornosti. Odgovornost je, drugim riječima, onaj sastojni moment u životu čovjeka koji *dopušta* da se bude kriv, to jest na temelju čega je, na ovoj ontološkoj razini, moguća pojava zbiljske krivice, koja se, pak, uvijek pojavljuje pod ili u nekim uvjetima i pod nekim određenim okolnostima a na temelju ljudske odgovornosti.

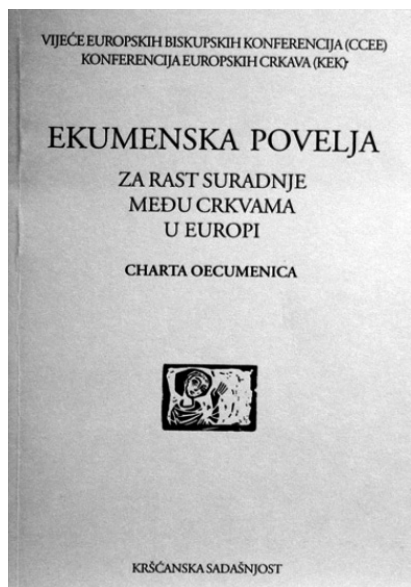
No, za razliku od slobode, kao puke mogućnosti da se nekako bude, i odgovornosti, kao raspoloživog stanja da se uvijek bude ali na jedan određeni način prema vlastitoj odluci, krivica jest njihova izravna konkretna *negativna* posljedica, ukoliko se, naravno, bude na način koji nije propisan ili na drugačiji način utvrđen kao dobar. Isto tako, krivica se uvijek *negativno* manifestira, istina na različite načine, kod pojedinca ili određenog kolektiva. Krivica se, dakle, uvijek posljedično pojavljuje kod *nekoga*, i to kod subjekta djelovanja, kao višestruko i *bitno* trpno *stanje*, u konkretnom odnosu na nešto, a zbog konkretnog nečega i to na jedan određen način.³ Kao takva, krivica može imati kod čovjeka svoju *subjektivnu* ravan očitovanja (npr. čutnja griže savjesti, osjećaj stida, ili neke druge negativne posljedice koje se snose u unutrašnjosti poput nelagode...) i *objektivnu* (vanjsko snošenje posljedica u vidu kazni – gubitak slobode, tjelesno kažnjavanje ...).

No za nas je od presudnog značaja sljedeće: onaj tko je u stanju krivice i ima svijest o toj krivici gubi sljedeća karakterna svojstva: ponos i osionost – „ponos biva slomljen (...) osionost postaje nemoguća“, kaže u tom smislu Jaspers.⁴ Ova se, dakle, ljudska karakterna svojstva uz postojanje svijesti o vlastitoj krivici pokazuju kao nemoguća, dok ih zamjenjuje *skrušenost*. Drugim riječima, iza ovoga stajališta se krije antropološka ideja o čovjekovoj *oholosti* kao glavnom toposu ili izvoru grijeha u kršćanskome poimanju, a o skrušenosti, dakle opozitu oholosti, kao toposu bezgrešnog držanja čovjeka. Ovdje se tako argumentira u prilog toga da stanovito držanje čovjeka u vidu „oholog“ ponosa, čija je jedna od značajki zatvorenost i isključivost spram drugih učenja, shvaćanja i Drugog kao takvog, nestaje ukoliko se osvijesti činjenica vlastite krivice. I upravo u tome, u pozivanju na vlastitu krivicu, mi vidimo mjesto koje otvara prostor za uspostavljanje dijaloga, budući da se na taj način gubi zahtjev za vlastitom nepogrešivošću, za apsolutnošću vlastite istine, ispravnosti vlastitih djela...

Konkretno, pak, to onda kazuje kako je za jedan međureligijski dijalog i međureligijsku suradnju uopće potrebna prije svega *samokritičnost* religija prema vlastitoj prošlosti ali i sadašnjosti (npr. kroz otvoreno priznanje da u svim religijama ima vjernika koji umjesto suradnje i razumijevanja prakticiraju aroganciju i konfrontaciju, te kroz radikalno odvajanje od svakovrs-

ne isključivosti). Drugim riječima, na početku jednog takvog *ekumenskog*⁵ projekta mora postojati jedna refleksija o *udioništvu u krivnji za postojeće zlo u svijetu od strane svake religije ponaosob te jasan smjerokaz za prevladavanje takvoga stanja*.⁶ Ovo posljednje se može ostvariti tek ukoliko se oni koji vjeruju bez obzira na religiju drže sljedećih obvezujućih moralno-etičkih načela, koja pak slijede iz istih takvih vrijednosti: *prva* je obvezanost na kulturu *nenasilja* i općenito poštovanja života, zatim, kao *druga*, obveza na kulturu *solidarnosti* i pravednosti svjetskog gospodarskog poretka, kao *treće* ima se obveza na kulturu *tolerancije* i života u istinitosti, a kao posljednje ima se obveza na kulturu *jednakopravnosti* i partnerstva muškarca i žene.⁷ S druge strane, da bi se uspostavila takva ekumena potreban je i napor za *upoznavanjem, učenjem, studiranjem* onih drugih. Nema, naime, teološkog sporazumijevanja bez obuhvatnog uzajamnog znanja i trajne uzajamne spremnosti na učenje. Nema ekumenskog dijaloga ako se ozbiljno ne uzima samorazumljivost postojanja drugoga i ako se ne prestane drugoga neprestano gledati iz vlastitoga kuta gledanja. Drugim riječima, kaže spomenuti Kuschel, „potrebna je jedna teologija koja bi ljudima u religijama argumentirano omogućila održavanje vlastitog polaganja na istinu bez isključivanja ili sotoniziranja drugih zahtjeva za istinom“⁸. Sve to, pak, postaje ostvarivo ukoliko se osvijesti činjenica vlastite krivice, koja sa sobom ukida moment nepogrešivosti i težnju za apsolutnošću.

3. Plodne posljedice u suvremenosti

I upravo u tome smislu, polazeći s tih idejnih polazišta, i mnoge su kršćanske Crkve u Europi u posljednje vrijeme učinile nekoliko osnovnih ali i odlučnih koraka u pravcu međusobnog približavanja, izgradnje povjerenja, te rada na stvaranju pretpostavki za ostvarenje jedinstva. Taj je proces snažnije započeo nakon II. vatikanskog sabora, a intenzivirao se u posljednjem desetljeću drugog tisućljeća, osobito u zapadnom dijelu Europe, dok ga u Srbiji do sada gotovo nije ni bilo. Jedan, pak, od najvećih vidljivih rezultata svih tih nastojanja dogodio se 31. listopada 1999. godine, kada su predstavnici Katoličke crkve i Luteranskih crkava u Augsburgu potpi-

sali *Deklaracija o opravdanju*, čime je premoštena najveća zapreka koja je stajala na putu dijaloga između ovih Crkava, ono, naime, o „pitanju opravdanja“.⁹

Druga i vjerojatno još značajnija stvar dogodila se nepune dvije godine kasnije, kada je daleko veći broj kršćanskih Crkava usvojio minimum zajedničkih principa i polazišta spram kojih se moraju ravnati jedni prema drugima, a s ciljem da zajedništvo među njima raste. Naime, 22. travnja 2001. godine u Strasbourgu je potpisana tzv. *Ekumenska povelja*, to jest *Charta oecumenica*.¹⁰ Svoj je potpis tada, u ime Vijeća europskih biskupskih konferencija (CCEE)¹¹, stavio tadašnji predsjedavajući Vijeća poljski kardinal Mirosław Vlk, a u ime Konferencije europskih Crkava (CEC)¹² to je učinio Mitropolit Jéréemie. Poveljom su se, naime, ove Crkve Europe obvezale da će nastojati njegovati zajedništvo, koje je, kako se priznaje, unatoč svemu ipak raslo među njima. Isto tako, ovom se poveljom iskazuje pristajanje na zajednički rad i zalaganje oko dijaloga i međusobne suradnje, a na svim razinama života Crkava, koje su članice ovih organizacija, prihvaća se promicanje ekumenske kulture. Nažalost, u našoj su javnosti neopaženo prošla ova dva događaja.¹³

Formalno promatrano, *Ekumenska je povelja* podijeljena na pet dijelova nejednake duljine i nejednake teološke važnosti i značaja. Na početku je kratki uvod, to jest preambula, zatim slijedi dio kojim se potvrđuje vjerovanje u „Jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu“, treći, programski dio, koji ima naslov „Na putu prema vidljivom zajedništvu crkava u Europi“, govori o temeljnoj zadaći Crkava na što se one i obvezuju – to je naviještanje i djelovanje u duhu evanđelja, četvrti dio *Ekumenske povelje* govori o odgovornosti Crkava u Europi, koja mora biti zajednička, i na koncu imamo kratak završni dio. Isto tako, ističemo da je ova povelja bitno kršćanska i isključivo europska, to jest ona govori o ekumenskim nastojanjima među rascjepkanim kršćanskim Crkvama, a odnosi se, to jest vrijedi samo za Crkve koje postoje na tlu Europe. U osnovi joj je, pak, svijest o vlastitoj krivici. Na taj način ona se pokazuje kao nužna pretpostavka za vođenje dijaloga i za početak jedne intenzivnije i svestranije suradnje među Crkvama.¹⁴

U tom smislu se konkretno u *Preambuli* Povelje eksplicite kaže kako „ipak ne smijemo ostati pri sadašnjem stanju. Svjesni svoje krivnje i spremni na obraćenje moramo nastojati prevladati podjele koje postoje među nama“.¹⁵ U drugom pak dijelu, koji govori o *vidljivom zajedništvu Crkava u Europi* se decidirano tvrdi sljedeće: „U duhu evanđelja moramo zajedno proraditi povijest kršćanskih Crkava, koja je obilježena mnogim dobrim iskustvima, ali i podjelama, neprijateljstvima pa čak i oružanim sukobima. Ljudska krivnja, nedostatak ljubavi te česta zloraba vjere i Crkava za političke interese teško su nautile vjerodostojnosti kršćanskog svjedočanstva. Ekumenizam stoga za kršćanke i kršćane počinje obnovom srca i spremnošću za pokajanje i obraćenje.“ I na koncu, kada se govori o *zajedničkoj*

odgovornosti u Europi svih religija ustvrđuje se ovo: „Tijekom stoljeća razvila se Europa religiozno i kulturno pretežito kršćanskih obilježja. U isto je vrijeme, zakazivanjem kršćana u Europi i izvan njenih granica, učinjeno mnogo zla. Priznajemo suodgovornost u toj krivnji i molimo Boga i ljude za oprostjenje. Naša nam vjera pomaže da učimo iz prošlosti te da se zauzimamo za to da kršćanska vjera i ljubav prema bližnjima izaravaju nadu za moral i etiku, za obrazovanje i kulturu, za politiku i ekonomiju u Europi i u cijelom svijetu.“ Nešto kasnije, kada se govori o Židovima, kaže se: „Žalimo i osuđujemo sve pojave antisemitizma, sve izljeve mržnje i progone. Za kršćanski antijudaizam molimo Boga za oprostjenje i naše židovske sestre i braću za pomirenje“.

¹ O svemu ovome sam detaljnije govorio u radnji *Jaspersovo razumijevanje pojmova krivice i odgovornosti*, u: *Habitus*, br. 5, Novi Sad 2001., str. 73-95. Ono što slijedi izravno je u sažetom u obliku preuzeto iz te radnje.

² U ovome se vidi i moguća imanentna etimologijska dimenzija u tumačenju pojma *odgovornosti* u južnoslavenskim jezicima. Naime, zato što je biće otvorenosti i slobode, čovjek se nalazi u stalnom stanju upitanosti (jer je značajka upitanosti, onoga *biti u pitanju*, upravo neimanje vlastite zatvorenosti), spram čega se ili spram kojih se onda u životu moraju davati *odgovori*. Čovjek je, drugim riječima, biće koje mora nekako *odgovarati* na pitanja koja mu nosi život. Kao takav, on je onda po sebi *odgovoran* – u stanju je stalnog davanja unekakvih odgovora, koje svjedoči vlastitim životom u svim različitim aspektima očitovanja: teorijskom, praktičkom i poietičkom. Naravno, kao biće koje je odgovorno, koje dakle daje unekakve odgovore na pitanja života, on je ujedno i u mogućnosti snositi posljedice za svoje odgovore. Drugim riječima, čovjek je biće koje je, na temelju odgovornosti, *uračunljivo* – ono „računa“ na koji će način odgovoriti, kako će realizirati vlastitu slobodu glede mogućih posljedica. Time se uz odgovornost nužno veže i *spoznajni* moment: on *prosuđuje* što će i kako će se djelovati te s kojim posljedicama valja računati, premda se odgovornost ne može svesti samo na spoznajni moment. U tomu je sastojan *ontološki* korijen ljudske odgovornosti, koja onda na nižim ontološkim instancama ima različite konkretne oblike upojedinjenja.

³ Dakako, ovakvo je etičko razumijevanje krivice moralno-praktički „ispravno“ jedino u duhu osnovnih polazišta „etike odgovornosti“ (njem. Verantwortungsethik), koju je, čini se, prvi u novije vrijeme ozbiljno reafirmirao Max Weber. Naime, za razliku od „etike uvjerenja“ (njem. Gesinnungsethik), čiji paradigmatički oblik imamo na tragu nekih ideja sv. Augustina, u protestantskom razumijevanju etike, prema kojoj se svekolika prosudba učinaka moralnog djelovanja prepusta izravno, dakle bez ikakvog posredovanja čovjeka, *premilosnom* Bogu (čovjek jednostavno ne može znati ništa o vlastitoj odgovornosti za svoja djela, jer se čovjekova slobodna volja razumijeva ochamistički kao *potestas absoluta Dei* – apsolutna Božja moć), dotle „etika odgovornosti“ inzistira, prateći na najbolji način dugu tradiciju konzekvencijalističkog stajališta u etici, na činjenici značaja čovjekovog

neposrednog snošenja *posljedica* vlastitog djelovanja – moralna se relevantnost djelovanja ovdje mora prosuđivati isključivo prema posljedicama, za koje je neposredno odgovoran, prije svega, moralni djelatnik, a tek nakon toga moguće je i očitovanje Boga. To je moguće stoga što se u ovoj misaonoj tradiciji, čije je podrijetlo vezano za Tomu Akvinskog, sloboda volje čovjeka razumijeva bez prevelikog utjecaja Božje milosti, čime se otvara mogućnost da čovjek bude neposredno odgovoran za svoje moralno djelovanje. Pri tomu se odgovornost razumijeva kao odgovornost za vlastita djela (za sebe), ali i za djela koja su usmjerena na druge, tako da je čovjek, zapravo, odgovoran i za druge, za društvo i svijet u kojemu boravi. Etiku odgovornosti u jednom takvom kontekstu osobito je snažno u prošlom stoljeću utemeljio Hans Jonas u svojem u čuvenom djelu *Princip odgovornosti* (Biblioteka Logos, Sarajevo 1990.).

⁴ Karl Jaspers, *Pitanje krivice*, Самиздат, FreeB92, Beograd 1999., str. 25.

⁵ U radnji rabimo pojam ekumenizam u njegovom najširem značenju: ukupnost onoga što se odnosi na aktivnosti koje su u funkciji uspostave dijaloga i suradnje svih svjetskih religijskih zajednica poradi ostvarenja nekakvoga, ali bitno ravnopravnog jedinstva.

⁶ Za ovo se eksplicite na ovaj način zalaže njemački katolički filozof i teolog Karl-Josef Kuschel. Ovo i što slijedi navodimo prema njegovoj knjizi *Spor oko Abrahama: što Židove, kršćane i muslimane dijeli – a što ih ujedinjuje*, Svjetlo riječi, Sarajevo 2000., str. 339.

⁷ Mjerila za ovo je postavila *Izjava o svjetskom etosu*, koju je donio Parlament svjetskih religija 4. rujna 1993. godine u Čikagu. Nju su naime prihvatili predstavnici svih velikih religija. Sama ova deklaracija počiva na činjenici da u svima njima, usprkos mogućim sadržajnim razlikama, postoji vrlo slični etički temelj, koji u obliku zahtjeva pred vjernika donose obvezujuće upute za konkretno djelovanje.

⁸ Karl-Josef Kuschel, *ibid*, str. 221.

⁹ O ovome sam više govorio u radnji *O Ekumenskoj povelji ovdje i sada*, u: *Religija & tolerancija*, br. 1, Novi Sad 2004., str. 46-54.

¹⁰ Bilo je to na kraju Trećeg ekumenskog susreta između predstavnika dviju najvećih crkvenih „krovnih“ organizacija u Europi. Prvi ovakav susret bio je u Bazelu 1989., a drugi u Grazu 1997. Upravo je na susretu u Grazu prihvaćena ideja da se pristupi izradi jednog za sve obvezujućeg ekumenskog dokumenta, a u procesu same izrade, koji se odvijao u nekoliko faza, ravnopravno su sudjelovali teolozi iz različitih Crkava. Na koncu je ovaj dokument nazvan jednostavno *Ekumenska povelja*, to jest *Charta oecumenica*.

¹¹ Tako glasi naziv na hrvatskom i skraćenica latinskog naziva (Consilium conferentiarum episcoporum Europae) „krovne“, europske asocijacije, koja okuplja 34 nacionalne katoličke Biskupske konferencije država iz Europe. Više o ovom tijelu Katoličke crkve vidi na njihovoj web stranici: <http://www.ccee.ch/>. Među ostalima, članovi Vijeća europskih biskupskih konferencija su i Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine, te Hrvatska Biskupska konferencija, dok, barem prema informaciji s ove internetske stranice, Biskupska konferencija Srbije i Crne Gore još uvijek nije postala članicom ovoga Vijeća.

- ¹² Ovo, pak, crkveno tijelo okuplja 125 nekatoličkih crkava, koje postoje i djeluju u Europi. Iz Srbije i Crne Gore članice Konferencije europskih Crkava su sljedeće četiri Crkve: Evangeličko-metodistička Crkva, Reformatska kršćanska Crkva, Srpska pravoslavna Crkva i Slovačka evangelička Crkva. Više o ovoj organizaciji može se pronaći na njihovoj web stranici: <http://www.cec-kek.org/>.
- ¹³ Istina, Katolički je mjesečnik *Zvonik*, kojega izdaje Rimokatolički župni ured sv. Roka iz Subotice, donio u br. 4 (90), str. 28, i 5 (91), str. 7, kratku vijest i osvrt o *Ekumenskoj povelji* iz pera Nike Ikića. Bilo je to točno godinu dana kasnije – u brojevima od travnja i svibnja u 2002. godini.
- ¹⁴ Još nam se važnim čini za reći to da je diskurs *Ekumenske povelje* općenit i načelan. Pri tomu, dominira odmjerenošću, pa se nigdje ne spominju kontroverzni dogmatski problemi: ovaj dokument, naime, polazi od onoga što Crkve objedinjuje a ne od onoga što ih razdvaja. To je vjerojatno učinjeno zbog toga da ne bi bila izričito zaničana i odbačena, to jest radi što „šireg prihvaćanja“. Drugim riječima, ovo je, čini se, dokument dobre volje nastao na početku trećeg tisućljeća, koji nudi teološki utemeljena pravila za još veći rast i bolju ekumensku suradnju među odijeljenim i uvelike posvađanim kršćanskim denominacijama.
- ¹⁵ *Ekumenska je povelja* prvi put na hrvatskome jeziku objavljena u sarajevskom časopisu za teološka i međureligijska pitanja *Vrhbosnensia*, kojega izdaje Vrhbosanska katolička teologija, u br. 1 za 2001. godinu u prijevodu s njemačkog Nike Ikića (str. 168-177). Dokument je izvorno napisan upravo na njemačkome jeziku. Mi se, pak, u ovoj radnji nećemo služiti tim prijevodom, nego nudimo integralni tekst s internet stranice Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kojega je priredio Odjel za ekumensku teologiju Instituta za ekumensku teologiju i dijalog „Juraj Križanić“ ovoga fakulteta na čelu s dr. sc. Jurem Zečevićem (vidi: http://www.kbf.hr/instituti/ekumenska_povelja.asp). U tom smislu, on se, čini se, može smatrati i službenim prijevodom koji važi za Katoličku crkvu.

Narodno blago

Sonćanske kuće su blještale bjelinom

Selo poput labuđeg jata

Još samo prije pedesetak godina većina kuća u Sonti građena je od zemljanog naboja. Svakako, sukladno ekonomskim mogućnostima velike većine mještana, vanjski izgled takvih kuća nije niti odavao raskoš, fasade se baš i nisu *cifrale*, ali su u svojoj čarobnoj bjelini odisale jednostavnom i toplom elegancijom. Za gazdaricu bi bio najbitniji dojam urednosti, što je predmnijevalo redovito ličenje i eventualno bojenje uljanom bojom prozora, ulaznih *vraca* i donjeg dijela fasadnog zida visine cca pola metra, kako bi se zaštitili od vanjskih vremenskih utjecaja. Tako su žene i djevojke *krečale* i *potkrečavale* fasadu kuće najmanje dvaput godišnje, za Uskrs i za Kirbaj, a ukoliko je u kući živjela koja udavača, krečalo bi se češće, kao bi se pokazalo koliko je ona *vidna* i *uredna*. Za *veliko krečanje* bilo je potrebno više žena, pa ukoliko ih u kući ne bi bilo, zvala se na ispomoć i bliža rodbina ili susjede. Kako su se fasade ličile redovito, nije na njima bilo pukotina, pa bi se samo stari sloj preličio *u dvi ruke*. Čistom vodom razrijedilo bi se gašeno vapno i to za prvi sloj gušće, za drugi sloj rjeđe. *Perajice* bi se dobro oprale, kako se u njihovim dlakama ne bi zadržalo niti zrnce nečistoće. Prvi, gušći sloj, nanosio bi se uz puno *trljanja* polukružnim pokretima. Iskusnije žene bile su sigurne u svoj posao, mlađe bi uvijek bile u

Fasada sa coklom od mramornih ploča

Fasada s ofarbanom coklom i drvenim kapcima na prozorima

strahu da iza njihovih perajica ne ostanu *švabe*, odnosno paralelne crte na zidu. Do ove pojave dolazilo je ili zbog perajice slabije kvalitete, ili nije napravljena smješa odgovarajuće gustoće. Nije se smjelo dopustiti ni neravnomjerno sušenje oličene površine. Nakon sušenja, nanosio bi se drugi, završni sloj, a posljednji, završni dio posla, *potkrečavanje*, obično bi bio rezerviran za djevojke. Prigodom ličenja donjega dijela zida izbjegavalo bi se dodirivanje tla, kako se za perajicu ne bi nahvatala zemlja i tako upropastila sav trud. *Potkrečavalo* bi se *perajičicom* kratke drške, tako što bi djevojka prvo popravila rubne dijelove zida, a onda bi i po tlu, odnosno zemlji uz zid vaprenom smješom povlačila crtu širine perajičice. Ukoliko je djevojka bila *lagane ruke*, ova crta izgledala bi kao da je po cijeloj duljini povučena jednim potezom. Tako oličene i uređene kuće bljesnule bi u svoj ljepoti svoje djevičanske bjeline, na ponos i diku gazda i gazdarica. Kako je i sirotinja u svakoj mogućoj prilici držala do sebe, fasada se morala malo i *nafrakat*, samo se pazilo da to baš ne bude jako skupo. Najpodesnija za to bila je uljana mat-boja, kojom bi se prefarbali ramovi i kapci prozora od ulice, a ukoliko bi domaćin bio u mogućnosti kupiti malo više boje, farbala bi se i *cokla*, odnosno pojas zida pri zemlji, širine od dvadesetak, pa sve do osamdesetak centimetara, opet ovisno od toga s kojom količinom boje se raspolagalo. Obično su se rabile tamno zelena ili smeđa boja. U toj boji bila su i *vraca* kroz koja se s ulice ulazilo u kuću. Stari ljudi objašnjavaju kako se cokla nije farbala samo radi estetike. Naime, u vrijeme jačih oborina kapljice vode koje su se odbijale od zemlje ostavile bi traga na donjem dijelu fasade, koji se mogao eliminirati jedino novim ličenjem. Farbanju cokle

dosjetile su se snaše, jer je u svakom slučaju bilo lakše samo prebrisati vlažnom krpom coklu, nego ličiti cijelu fasadu. Popravljanjem ekonomskog stanja Sončana fasadama kuća pridaje se sve veći značaj. Izrađuju se ornamenti oko prozora, pod krovom i između prozora. Ispod prozora se ubacuju mramorni ispusti, dodaju se mramorne cokle. Kako na tržištu nije bilo raznih lijepaka, za ovaj dio posla majstori su sami pripremali pomoćne materijale. Lijepljenje mramornih ploča na zidove od naboja bilo je prava umjetnost. Cementna smješa, kako god bila pripremljena, uvijek bi tijekom sušenja povlačila za sobom dio podloge i na taj način bi se ploča ne samo odvajala, nego bi za sobom povukla i dio zida. Zbog toga su stari majstori smješu pripremali od gline i vapna. U samo njima znanom omjeru u pripremljenu jamu se stavljala smješa gline i negašenog vapna. Dodavanjem potrebne količine vode dolazilo bi do procesa gašenja vapna, a miješanjem bi se dobijala kompaktna smješa žućkaste boje, gustine meda, koja bi trebala odstojati jedan dan, kako bi *uzrila*. Tako pripremljena smješa nanosila bi se na površinu zida, a na nju bi se postavila mramorna ploča, na isti način i druga, vodeći računa da između njih postoji razmak od dva do tri mm, kako bi i tu ušla smješa za lijepljenje. Tako nalijepljene ploče *potkajlale* bi se daskama i stupićima, koji bi se skidali nakon osam dana. Mramorna cokla kasnije se laštala petrolejskom smješom, koja se prodavala za tu namjenu i tako poslije svakoga pljuska više nije trebalo ličiti dio fasade. Drugi način uređivanja fasada bio je podzidanje čeonoga zida *na pola cigle*. Uz podnožje zida kopalo bi se udubljenje od oko pola metra, kako bi se salila neka vrsta temelja i postavila izolacija, a onda bi se zid od naboja ojačao dijelom debljine od jedne širine opeke. Zidalo se *malterom* i na taj način omogućavalo bi se postavljanje novih fasadnih smješa, koje su se u sve široj lepezi nudile na tržištu. Ugrađuju se i nove vrste prozora, *vraca* se zazidavaju, a fasade postaju sve više nalik jedna na drugu. Tako, poput ocvalih dama koje teret svojih godina pokrivaju novim slojevima šminke i ove stare kuće se odlikuju novom, umjetnom ljepotom, ali s druge strane, sve više gube dušu, udahnutu od starih gazdarica i mladih udavača u vrijeme krečanja i potkrečavanja.

Ivan Andrašić

Od ove kuće ostala je samo fotografija

Vatrogasi

Iljadudevestotridestrece stigo kip Sveti Florijan u bašču crkve sveti Lovra u Sonte. Podiglo ga dobrotvorno vatrogasko društvo od milodara građana općine Sonta. I danas još tako piše na kipu. Doto doba crkvencka bašča je bila odgradita. Ni ni bila bašča neg odgraditi dvor. Pa se istom zatrče i ker i svinče. I krava isprid čorde u bašču. A bila skorom ko Mostonga. Močvarna. S prolića i s jeseni se sve usmradi i stvori šuga po baružica. Blato i mulj. Jedva prideš crkve. Ka' je stigo Florijan nikako oma se i bašča ogradila i okolo šiširovina i kestenje posadilo. Tako je bašča postala za ugled.

Sveti Florijan je od vatre. Zaštitnik od ognja pa ga i vatrogasi metnili za njevoga zaštitnika. Držali vatrogasi a i svaj svit u Sonte Dan Florijana naveliko. Slabo se išlo radit jel je on Vatrenjak. Vatrogasi se uredu u njeva posvećana ruva. Na čelu komandir u bili rukavica, barjaktar barjakom sa izvezitim čekićom, sikiricom i šlemom. Nuž njega naj što dirigira trumbetašima. Poredu se u stroj stari vatrogasi. Počasni članovi. Pa onda već majstori-vatrogasi, pa mladi kalfe pa pioniri. Tako svega do dvisto članova. Prvi vatrogaski dom je bijo oma do opštine na današnjemu broju 61 Vojvođancka ulica. Drugi sokak. Krenu tako urediti strojevim korakom a u live ruke jim šlem, ko Florijanov, pa priko u crkvu na malu misu. U crkve se nakrca svita. Svako volji vidit vatrogasko društvo.

Posli mise svi ope u redu isprid Florijana. Postroju se i na komandu:

– Mirno! Pozdrav sad!

Lupu čizme o čizme, ruka k desnomu slipomu oku pojde. Pozdrav Florijanu! Pa kad zasviru u te njeve fanfare! Trumbete. Potrefilo se nikako da su baš svi trumbetaši i vatrogasi. Ponda se ope poreda ured na čelu sa raspećom i župnikom, gosponošama, vatrogasima i drugim svitom. Pa se obilazi oko Florijana, moli i piva. Ta to je bilo svita!

Vatrogas ni, ni mogo bit svako. Mada je bilo vatrogasko društvo dobrovoljno. Najviše su to bili majstori. Oni su uvik doma. Radu svoj zanat. Šusteri, šnajderi, štrikeri, mesari, tišljeri, moleri, kovači, cimermanni, bunardžije, ćurčije, čadžari... T' di su vako ljudi? Po njiva liti. Zimi po trske i po fatova. Ako se i trefilo da je kakigod paor bijo vatrogas, taj je bijo jako na oprezu.

Visoko gore na opštine, na krovu je bila napravita o' drveta ko forme čeka u šume. Tu je bila sirena. Sirena se oglašavala tako što se ručno okretala sa jednim točkim. Kad zasvira, svi trču. I malo i veliko se laća kabla i vode. Jedno nuz drugo se poreda pa onda „podaj dalje“. U požarno vreme je uvik dežuro jedan paor u opštine. Sa konjma i kolma dvajstčetiiri sata. Na koli dva velika bureta puna vode. Tako se svaki dan sminjivali. Vatrogasi

nisu imali spremu bogzna kaku. Imali su za navuč vatrogasko ruvo, radni opasač sa zataknitom sikiricom. Na glave šlem a na noga gumene čizme. Imali su još i nekoliko gas maski. Vatrogaska kola su imala jedno veliko drveno bure. Otrprilike oko pesto litri vode je u njega stalo. I ta su kola vukli konji. Opština je imala svoje konje. Svoju ergelu. Al ako se potrefilo da su konji zauzeti a sirena zasvira, prvi paor koji naide nuz opštinu, mora stat. Ispregne konje i upregne u vatrogaska kola. Punila su se vodom jel u Jamača jel sa kanala kod Sveta Ivana. Pumpala su ručno po dva čoveka jel po četiri. Dok nije novo vrime donelo motore. U požarno vrime, a to je najviše u vrime žetve, sokakom je išo birova sa ručnom sirenom. Danju i noću. Obilazijo je selo. Dežuro. Najveće zlo sa vatrom se dešavalo u Abisinije. U Srcu Valpova. Dabome u Sonte. Tamo su bile skoro sve starovircke kuće. Pojate. Ukopane u zemlju otrprilike tako oko po metera. Niske i trskom pokrite. Svaki krov su mogla dodirnit i dica od šest, sedam godina ako se pripnu na prste. Tu su dvorovi bili puni puzdera. Najviše se š njim grijalo. Puzderače se ložile. Donašo se iz fabrike. Kudeljare. Za džabe. Doduše bilo je i kukuruzvine i ogrizina. Tu kad bukne oma izgori desetak kuća. Zoto se prija nisu somporače ostavljale da su svakomu pri ruke. Somporače je imala samo reduša. Didaci su lule palili trudom. Ka' su se ostavljala dica sama doma, sakrivale se. Za nedajbože! Čadžari su imali isto uvijek pune ruke posla. Mada su i sami ukućani čistili svoje odžake. Nijedna kuća u selu se nišćim drugim nije grijala neg samo tvrdim gorivom. Drvetom, puzderom, ogrizinama, kočanjama pa i simenjačom i prošćom ako je koja latež dotrajala. Malo ko je, do pedeseti prošloga vika trošijo ugalj. Potpaljivalo se slalomom. Dvorovi su bili puni taki matrijala za ložit. Pa je onda i bilo fanj:

– Eno gori vatra!

Sirena zavije, a vatrogasi iz isti stopa trč na vatru makar bili i u kućni aljina.

Na Dan Svetoga Florijana uveče je uvijek bijo vatrogaski bal. Obdržavo se na čošu današnje Vojvođanke br.79. To je bijo bircuz kod Vendlike a posli Marka Franciša. Na vatrogaski bal je mogo it svako, ne samo vatrogasi. Ope je svirala njeva pleh-muzika. Oni koji su zaslužili dobijali su kolajne. Tombola je isto uvijek sigrala. Od tombola se malo pripomoglo vatrogasima. Zarad toga se pravijo vatrogaski bal još i na Poklade.

Još i sad opstojava vatrogasko društvo u Sonte. Ni se utrnilo. Tinja. Ima desetak članova. Vežbu pomalo i idu se kadgoda utecavat na takmičenje. Moderno doba je donelo za vatrogase prominju na bolje al kad stignu moderna vatrogaska kola iz varoši, tu su još uvijek naši vatrogasi. Oni svoji ma uputama pomognu a najviše kod kuća nabijača.

Dan Svetoga Florijana se vada još situ samo oni koji taj dan idu na misu. A to su uglavnomu starije žene i di koji muški. Jedino oni ne zaboravu Florijana pa ga posli mise otidu pozdravit.

Ruža Silađev

Zvona

– Skine li još kogod u Sonte šešir u podne? Kad zazvoni? – upito je naš velečasni Jakob Grunčić ranji osamdeseti ka' su mu došli gosti iz Sonte u Subaticu a on već bijo u penzije.

– Ne znamo ni mi šta je, jel ko li je u falinke – odgovorili gosti.

– Jese žali struja, jese žali vrime jel teško pritisnit puca al zvona se naritko čuju. A šeširi još riđe skidu.

A zvonilo je kadgoda „u sva zvona“. Penjali se prakaturi a i 'vako ljudi, gore na toranj crkve svetoga Lovre u Sonte i po deset put na dan. Ako je bila potreba. I dandas još visi u tornju malo, sridnje i veliko zvono. Al zvonu samo sridnje i veliko i to jako naritko, a malo je pokvarito.

Asnirala se zvona prija puno put. Kad god je Dunov plavijo, ljudi, dica, mladež pa i žene ko će prija žurili na toranj. Vukli jedeke iz sve snage. Zvonili da javu da ide voda. Učitelji i učiteljice bi oma raspušćali dicu iz škole da budu u pomoći oko zvonjenja.

U slučaju vatre bilo di da gori oglasilo se najpri veliko zvono pak onda sridnje i na kraj malo. Onda zvonu sva tri zajedno. Tako je svako čeljade znalo kaka nevolja ide.

Ako bi naišlo nevrime, zvonilo se da zvona razbiju oblakove. Da ne dojde rulja i luja. Prvo se oglasilo malo zvonce, pa onda sridnje i na kraj veliko i ondak zvonu sva tri zajedno.

– Prija je bilo Grebencijaša. Oni su vukli oblakove. Al kad zalaje sončancko štence, onda se moru vratit natrag – kaže baka Eva Šimicina da su stari tako pripovidali.

Puno se žita i druge litine sačuvalo sa zvonima. Cilo selo ni žalilo truda ni vrimenta za it zvonit. Na tomu se niko ni obaškato. Posli drugoga rata kolonisti su se isto oma priključili i verali po skalina u toranj. Mada su druge vire bili.

Svaki dan redovno je triput zvonilo na pozdravljenje. Zvalo virnike na pozdrav Gospe. Na „Anđeo Gospodnji“. Ujtru prvi put, liti u četiri sata a zimi u pe'sati. U podne. Uveče liti u osam sati a zimi u sedam. Uveče je uvik zvonilo malo zvonce. Posli večernjega pozdravljenja sva dica unutra. U kuću. Nema više sigranja. Onda na red dolazu anđeli-čuvari. A nije bilo jedno dite da je upitalo:

– Bako pa di su anđeli-čuvari? Ne vidim ji a moram it 'nutral!

U deve' sati uveče zvonilo je isto malo zvonce. Pokoj vičnji. Za mile mrtve. Pa se izmoli Očenaš i Virovanje. Svakoga petka u tri sata posli podne zazvoni za spomen muke i smrti Isusove pa se izmoli ope' Očenaš i Virovanje.

– E, a kad Šantoš zazvoni, ko je na salašu nek klekne u taj čas. Nek se pomoli. To mu je ko da je bijo na mise – kazivali su naši stari. Šantoš je zvono kratko. Sridnje zvono.

Kad kogod umre, oglasi. Za muške triput. Za žencke dvaput. Oglašavalo se sa sridnjim zvonim osim malima do prve pričesti. Oma bi narod izašo na s'kak. Prama zvonu koje nastavi zvonit znalo se koje je dobi umrlo čeljade. Ako je umrlo malo, jel dite do prve pričesti, oglasi malo zvonce i nastavi i dalje zvonit malo. Za sridnjake, nevinčane i mladež zvoni sridnje zvono. Za stariju čeljad zvoni veliko zvono. Ko je imo više novaca i ako je bijo bolji gazda, drugače je zvonilo neg siromu.

– U tri čljana zvoni! – čulo se na s'kaku kad su zvonila sva tri zvana.

– Umro je bogati! – rekli bi.

– Zvoni u jedan čljan. Siroma je umro!

Kad je bogati, onda je znalo zvonit i svaka dva sata. Siromu je oglasilo pa onda još u podne i ka' se pojde saranjivat. A svakomu, bijo bogat jel siroma, ka' se sa lisom krene odoma, najpri bi poslali kako dite da javi prakaturu da će sarana krenit, počela bi zvonit zvona. Zvonila su cila puta sve dok ne dojdu do četvrta sokaka. Ondak bi počela zvonit zvona na Kalvarije. Malo bi pristala dok se ne obavi ukop. Cilo selo je znalo da je sarana. Zvonilo je da se sitiš da si skoro ništa no 'vomu svitu. Da se pomoliš za pokojnoga a i za se jel si možda sa' ti na redu.

A čula se zvona jasno i glasno. Mada su se morala vuć na jedeke. Ako je kogod radijo na njiva pod Doroslovom na Popovcu, jel na Grede, po' Dunovom u Selckomu Ritu i pod Svilajevom na Kričkoviću, pod Gombošom čak do svete Ane, lipo se čulo. Svako bi se načas ostavijo posla i pozdravijo Gospu. I šešir skinijo. A danas zvona mada su na puce, ritko zvonu a šeširi... Skoro da ji i nema.

Ruža Silađev

Vištica u bilom

Zapravo se trevilo. Imena ljudi sam zaminio.

Prija rata jedne Gospodnje godine jedva smo dočekali da malo odanemo. U ravni smo do svete Kate dogotovili sve poslove u ravni, žitišta su ozelelenila, čardakovi i daščare nabrekli od klipova kuruza, rpe blitve i bundeva pokrivene su slamom, a guvna su okitili badnjovi kuružne. Čekali smo kad će se dô zaledit da pokosimo trsku i obogatimo guvno sa dvi-tri klupe tog raslinja.

Prvi dana adventa vrime je zaladnilo, gornjak se zauko i duvo ko da je pobisnio, kako su kazali „tira kera ispod slame“, al nije dono snig. Vrime se udesilo za komšijanje i kartanje. Jedno večer kad smo naranili ranjenike i drugi josag, posli večere očli smo kod bać Stipe „Lesekura“ na divan i filkanje. Kad smo posidali za astal u vrućoj sobi divan smo načeli oćel gornjak skoro dotirat snig i pokrit žitišta, da njim ne naudi golomrazica. Bilo je i riči ko će do Mikulaša, al najdalje do Luce zaklat i kolikog ranjenika s kojim će otpravit Božićne svece, od Materica do poklada.

Po adetu, bać Stipe je ko dobar domaćin na sv. Martina svećano načo ardo mladog vina kojeg smo onda s guščijom pečenicom koštali i uvirili se kako se dobro očistilo i da se dobro kliza nuz gegu, nema mu se šta zabavit.

Bać Stipe se nije dugo nećko. Sašo je u podrum i dono dva bokala vina kevidinke koje smo ćaskom dodnolili. Kad vino, pa još dobro, iz bokala piju više ćeljadi, a mira su usta i cug ćeljadeta, onda je dno bokala plitko. Uoćan bać Stipe vidio je da neće ispast na dobro ako ćemo vino pit iz bokala. Često će se morat šetkat do podruma. Kod razlivanja vina u drugu burad, suvišno je nalio u nekoliko demizona. Dono je i na stoc nuz astal metnio petlitereški demizon i nuz njegov metnio lončić malko veći od frtalj litre. Poćeli smo pit iz lončića. Pokatkad je nestrpljiv javlio zaostanutog nek vino ne cidi kroz zube, jel i drugi čekaje u redu, a samo je jedan lončić.

Kad je vidila snaš Doma, bać Stipina žena, počela je zanovetat da ne pijemo vino ko konji iz kabla, jel kako smo počeli, ćaskom će od nas bit konji. Bać Stipe nisu kazali ništa, rad mira u kući. Ženino zanovetanje su propuštali kroz uši, malo su zasukali brkove i napunili lončić hamade do vrva.

Kad smo jedno-dvared triput okrenili, počeli su nam bridit obrazi, divan nam je počo bit malko grlatiji, pa su nas snaš Doma opomenili da ne grajimo jel je majka rđavo, otpoćiva u kujni na drvenicama.

Filkali smo se u šestoro, pa onda partija ćaskom istrće. Udivanili smo se da će ona trojica, koji barem dvared za redom nadobiju drugu trojicu,

moć popit po lončić vina. Kako to već ide u filkanju, karte ne vole uvijek istu čeljad, pa smo svi došli na red za koštanje mlade kevidinke izmiješane s malo slanke.

Bać Stipe su imali pet motika vinograda, a kako je ove godine rod dobro pono morali su uzajmit burad za pritanje. Kadarku još nisu koštali, šiljer se još nije iščistio, a starovinskog krajadera imo je za malo bure. Njeg neće načet do Blagovisti, s njim će otpravit adet vaćanja krvi. Bože, na kuvane i malko posoljene mrvljene kuruze, vino nam je tako dobro palo, da smo čakom dodnolili demižon. Kad se uzme da nas je bilo jedno osam muškaraca, a pile su pomalo i žene, petlitarški demižon čakom smo dodnolili. Al onda je bilo malo divana oćedul baćo još jedared zakoracit u podrum rad demižona, el ne. Snaš Doma su zanovetali da ne pijemo vina ko konji vodu, jel ako tako počmemo zalivat advent, vina neće dotec ni do Uskrsa, kamol za dužijancu, a dotle triba otpravirt i poklade. Bać Stipe se nisu dali, poslušali su ženu samo toliko da ocele vino nećemo pit iz demižona, već iz boce i čaša, ko redovna čeljad.

Kad su baćo sašli u podrum rad vina, okanili smo se filkanja, pa smo se zapripovidali. Jopet je Josi „Truti“ pala na pamet pripovitka kako je niki Ivša „Trumin“ jedared iz momćenja išo nakresan. Kano marodu teško mu je bilo ić, bio je malo herlav i kad je dobatrgo do roglja nuz Maćkov salaš, vidio je na stazi oćičenu čeljacku glavu koja iznutra svitli. Pomislio je da je to kaka copra. Malo je zasto, protrljo oći da bolje vidi, kad je odjedared iz kuruzišta na čas provirila avet u bilom. Kaže da je najpre mislio da mu se manta u glavi, ko da mu se avet pričinja. Poklem mu se jopet avet čakom pokazala i friško zašla u uvratine kuruza, pa jopet izašla i tako nikoliko puti, skonto je da je to morala bit vištica. Posli je Ivša pripovido kako je oma napravio kerdalj na roglju, otaleg odjedared zgrajso i prikim putom krivudavo odtabano friškim korakom. Do salaša se dobrim zajapurio i skoro istriznio.

Na to će Markuš „Tenkar“:

– Da znate da ima štogod u tom, jel se jedared i meni prikazala vištica el vištac u bilom i to nadovat rovaša bunara u bać Timinim uvratinama.

Pripovido je Markuš, a da mu se viruje, kaki je red, najpre je zasuko desni brk:

– Da znate, dobrim posli ponoći rastali smo se nas trojica: ja, Ive „Baćkalaćka“ i Jašo „Košpenda“. Bili smo u momćenju i fajn nakresani vraćali se na salaš. Kad smo se posli roglja razišli, kod rovaša mi se na čas pokazala avet u bilom, pa onda odjedared nestala ko da je u zemlju propala. U prvi ma’ nisam znao el klapim el sam vidio pravu karakondžulu. A posli nikoliko koraćaja jopet mi se pokazala, pa oma nestala. Zasto sam, protrljo oći, nisam vidio ništa u bilom.

Bać Stipe, ko najstariji, počo nas upućivat:

– Sićam se da su starija čeljad pripovidala da se vištice i sotone noćom

kupe na roglju di prave igranku, hep-haj terevenku, kad u svoje društvo primaje mlade za vištice, a pripovijade da se katkad i sjednavaje s krampusima.

To mi se nikako usiklo u sićanje. Jedared sam pripovitku o višticama ispriповido mojim pajtašima „Malom“ Peri i Stipi „Paradički“. Jedva su dočekali da me ismiju, pa će mi Stipe:

– Ti kad piješ, ne znaš stat, oždereš se pa ti se svašta pričinjava. Nije čudo zašto često bulazniš.

Onda je onako nadvoje-natroje ispriповido da sam s višticom prošo ko bać Ive „Tatoš“ kad je bio momak. Tako je i za njim stazom išlo prase i gurlikalo, a kad se okrenio, nema praseta. A on korak-dva, pa jopet čuje gurlikanje. Kad se okrenio učinilo mu se da je bilo prase utrčalo u kuruze. Malko se vratio natrag da vidi nijel se možda čije prase izgubilo. Zagledao je u kuruze pa ništa. Vratio se na salaš.

Za njim je ostala pripovitka. Jedni su pripovijadali da se to pričinjava čeljadetu kad popije više neg koliko mož podnet, a drugi su bili cigurni da se čeljadetu mož trevit tako štogod, jel svit ne bi pripovido makar šta.

Šalu na stranu. Markušu, pomalo tisonog nosa, baš se nije sviđalo da ga njegovi pajtaši prid drugima tarmaje, pa se još podsmijavaje da se tako oždero da su mu se pričinjavale vištice. Čašu je prilila mlađa sestra Mara kad mu je počela zanovetat zašto tušta pije, a njoj je i Milka, „koja šara“, pripovijadala da nema bosorki. Počela ga ružit prid njegovim pajtašima. Markuš, ko stariji brat prigovorio joj:

– Mare, dosta pripovitke. Nemoj bit tako jogunasta pa još i blebetuša. Nikom ne š tribat, ne š se moć udat. Nikom u kući ne triba goropadna žena.

Da bude što uvirljiviji počo je svitovat nek pazi da ne dođe na rđav glas kod kake lendupe, jel će onda to doznat cio svit, a ako se to trevi, naposlitku će spast na kakog čikesanju.

To je Maru uvridilo, danima nije tila divanit s Markušom.

A onda jedared uveće Markuša nikako da spopadne san i ko da mu se odjedared lampaš upalio prid očima. Palo mu na pamet i časkom je izgustiro kako će naučit pameti pajtaše koji ga često svituju. Kradom je oćo u atar do rovaša bać Timinog bunara. Zavirio je u bunar, rovaš je bio zdrav, ošacovo ga da je širok malko više od podrug metera. Na salašu je našo daske koje su ostale od krpļjenja ograde, iskrojio ji tako da su u rovašu pokrile bunar. Zakoracio je priko rovaša i uvirio se da će ga daske izdržat. Na dva mista je izbio ćvor iz daske rovaša da kroz jamice mož virit. O tom šta je uradio, nikom ni rići. Ćeko je kad će mu doć jarani da udivane provod na bajmaćkom petrovaćkom vašaru. Znao je da s vašara, proštenja el kake igranke nikad nisu krenili dok se nisu dobrim uvukli u mrak, al i onda baš dobro nakresani.

Da uradi šta je naumio, Markuš se prid Petrov napravio da ga zabolila glava, a uveće se tužio na leđa i da mu je ladno, ko da će ga trest groznica.

Lego je i pokrio se dunjom. Mára su mu kazali nek meće ladnu oblogu na čelo. Probo je, al mu nije pomoglo. Onda su mu svitovali da probaje iz sela donet Marišku apolkinju, bila je na glasu i ko babica, znala je ličit čeljad od lakši bola, a znala je bolje trljat od Milke trvalje. Prigovorio je Mari, šta su ga toliko napopali, nije mu toliko rđavo na leđima da triba zvat apolkinju el trvalju, izličice se sam, pribortaće groznicu. Mara ga jopet podbola:

– Ne triba tebe ličit od bole, već od pića.

Markuš je očutio Marino zanovetanje samo da bi ispalo kako je on smislio. Sítio se da su majka zimus pili niki praškav lik kojeg njim je pripiso na recepis bajmački doktor Mačašovski, dobro je ličio čeljad, a žena mu je držala pateku. Majka nisu popili sav lik, a kaki su čuvarni, nisu bacili bile papire u kojima je lik bio smotan. Uzo je dva taka papira, u nji naso malo čistog brašna. Kazo je mami i Mari da će popit večeras majkin lik možda će mu bit bolje. Jedan lik je popio prid mámom. Na to će Mara:

– Neće tebi pomoć majkin lik, ni lik kojeg bi ti doktor ispiso, tebi triba malo mišomora da ti se zgadi vino.

Nise tio inatit s Marom jel da joj kazo samo jednu sto bi dobio natgrag. Učutio je. Oma se i Mara smirila.

Malo posli zalajale su vaške. Markuš je znao da će rad njegov doć jarani. Dočekala ji Mara i kazla njim da se Markuš razbolio i leži rad groznice. Oglandžavio se u krevetu ko pijan konj.

Kaže Markuš Peri, bio je razgaljeniji od Stipe:

– Jeto vidiš kako me trese groznica da se i u srid lita moram pokrit dunjom i malo ako me neće tribat nosit pod „križ od groznice“.

Prid jaranima je od Mare isko lončić vode. Lik je ostavio na vidiku da ga prid njima popije. Kaže mu Stipe:

– Avjak, Markuše, nemoj pit toliko lika, od tog mož umrit i to baš sad, u risno vrime. Ako te i dalje tresla groznica, ko će te nosit pod „križ od groznice“.

Sva je srića da je žito još jako. Rad bole Markuš nije bio za divan, kazo je da će, ako Bog dá, do risa pribortat bolu. Al kad su vidili da meni nije do divana, očli su brez njegov na vašarsku igranku. Naprid Pere, a za njim se Stipe vuko kano čičak. A da izgledaje ko pravi kicoši šešire su malko zabacili na zatiljak, a kapute pribacili na bendek.

Čim su očli dalje, đipio je Markuš iz kreveta. Mára su me ružili da nije lipo tako privarit najbolje drugove, a Mara nije smila ni da zucne odkako je izružio.

Markuš se latio nauma. Čeko je da padne mrak. Znao je da ova dva bećara neće za dana krenit iz sela. Zavio je i zapalio cigaretlu, metnio bili čaršap pod pazuvo i polagano odtabano do bunara. Načekao se dok izdaljeg nije najpre čuo da kogod zdravo ukрупno divani. Po glasovima je razazno da idu ona dvojca, jel ko bi drugi i svratio u naš ortaćki put. Ciguran je bio da po adetu ne mogu bit trizni. Časkom je zakoracio u bunar, pokrio se čar-

šapom i kad su mu se primakli na jedno pò duži, malko se izdigo iz rovaša i časkom ćucnio. Nisu ga vidili, batrgali su čas vagašom, čas oputinom. Kad ji je vidio kako batrgaje, znao je koliko su povukli. Nakanio se da će zaređat pokazivanje dok ga ne spaze. Posli par koračaja, jopet se izdigo i friško ćucnio. Vrebo ji je kroz bušu i učinilo mu se ko da ga jedan uočio. Jopet se izdigo i oma spuštio. Stipe je zasto, pa će onako užegureno:

– Avjak, Pere, jesil vidio?!

– Šta?

– Pa pokazala se nika avet u bilom, izvirila je iz rovaša!

Na to će Ive:

– Nemoj bulaznit, to ti se pričiniło, mora bit da te malo više uvatilo vino. Čini mi se da si danas bio slabiji na čaši.

– Bogarati tvog, Stipe, nisam se ja opio al sam vidio koga u bilom kako izviriva iz rovaša Trominog bunara. Nisam taki luckast da šuketam koješta, jel sam tog vidio mojim očima. Malo ako to nije bosorka.

El je, el nije vištica, nji dvojca se o toj dvojbi počela dišputat. Dok su o tom raspredali, Markuš je u rovašu čeko da se još više primaknedu. Kad su dobatrgali na oko frtalj duži, on se opet izdigo i kreštevo zagrajió:

– Pijandure, ajte u kolo vištica!

Naglo sam se spuštio u rovaš. To je vidio i Stipe, pa će:

– Jesmarija, ajdmo mi zaobać rogalj, malo ako tamo nema vištica. Ti kako oćeš, al ja ću prikim putom na salaš!

Dvojica bećara malo ako se nisu ufonjali. Otrčali su ko da njim je tijo skrojiti gaće dida Đurin bisni „Pikin“ puštan s lanca. Baš kako su kadgod kazali, „izvadili su zečji pasoš“ i kerdalj.

Sutradan su se našli Pere i Stipe, došli su da vide el je Markušu bolje. Maru je da sklonio ne bil štogod zucnila. Kaže pajtašima:

– Izgleda da ću pribortat, sad se već miškoljim u krevetu. Valjda mi pomogo majkin prašak. Malko se izdižem iz kreveta, možem pomalo radit, al se još moram čuvat dok me sasvim ne prođe groznica, jel ne daj Bože, da se izrodi sušica.

Na to će mi Pere:

– Nemoj na tako štogod ni mislit. Triba još da živiš i dao Bog da na nas ove godine zoveš u čast. Pazi, sad ti je vrime, jel lako možeš ostat adumac.

– Ta manite se vi mene i časti, kažite mi jel ste se lipo proveli na vašaru. Jeste l' bili na promenadi, jel vam zapala za oko kaka divojka?

Stipe je ko kaka plečkuša, u njemu nije moglo ostat ništa, ko ni u protaku vode. Počo je:

– Markuše moj, mi smo tili otić i u kolo kod birtaša Luca i tamo se probat izmišat med Švabice el Madžarice, al smo se zabiljardovali nuz rozlinkavu kadarku i kad smo se sitili kola, skontali smo da je vrime zatabanat na salaš. Al da samo znaš kao smo nas dvojica noćos prošli, ne smim ti ni ispriповidat. Ocele i ja virujem da ima vištica.

Isprivedali su kaka ji je patalija snašla kod Truminog bunara. Zato su otaleg zgrajšali. Dobrim posli kad se ovo trevilo, Stipe je prizno kako mu je komšinca Nena „Pileškinca“ više puta tolmačila poklem je čula od starije čeljadi da se na roglju javljaje bosorka, zato noćom triba krajčit rogalj.

Markuš ji svitovo:

– Nije pomanjkanje pit vina, nemojte ga se okanit, ono je dobro za krv, pa još kad je kadarka, samo nemojte baš uvik pritirat. Mož vas opet digod poplašit vištica, el će za vama gurlikat prase, el gakat čopor gusaka, el... Pazite se jel kogod od vas dvojce mož dopast vištici i napravit da bude vištac.

Ne d'o Bog.

Siti se Stipe kako ti je litos Giza lendupa komendirala risoškinju Mandu „Bocinu“ s desetak lanaca zemlje, čak te tila vodit „na ugled“. Mogo si se lipo ogazdit. Ti si se snebivo, zabavljo si joj jel nije lipa, a čuo si i da je goropadna, nuz to i blebetuša, pa ovo, pa ono. Otezo si se s nakanom, dok je nije zapio bać Ivan „Frasa“ za sina Timu. Posli si nam prizno da si se pokajo. Ne vidite momci da vam se vrime odvađa. Zato se što prija udomite, pa u pokladama više nećete „vuć panj“.

Odjedared su se digli obadvojca ko opareni, procidili su kroz zube zbogom i očli svojim putom.

Nisu tili zabavit zašto ji Markuš karo, bili su uviđavni na njegovu bolu.

Kako to već kod nas ide, Mara je odrišila jezik, počela Markuša svitovat, tarmat, a on da je ućutka, izašo iz sobe.

* * * * *

Momci: nemojte pritirat s pićom, jel vam se mož desit da za vama gur-iče prase..., el da vas, ne daj Bože, digod uzbuni bosorka. U momčenju nemojte i pijančit, napiti na salaš krenite prija ponoći, dok vištice ne izađe-đu napolje, jel one ne volidu da u nji zure čeljad koja neće s njima u kolo.

Alojzije Stantić

RIČNIK/RJEČNIK

adumac – stariji momak, neoženjen čovjek

ardo(v) – *mađ.* (hordó) obručima sastavljene *duge* ili od lima itd. naprav-
ljen bačvasti spremnik za tekućinu, s mogućnošću ispiranja, *bure*

avet – *tur.* (afet) strašilo, *utvara*, *sablast*

avjak – uzvik čuđenja [~ al je to velika laž]

badanj – *mađ.* (bődön – bačva, kaca) kružno i uvis složeni snopovi kuku-
ruzovine

batrgat – batrgati, 1. izvoditi kretnje u mjestu radi otimanja od čega ili izvla-
čenja, oslobađanja; koprcati se; 2. mučiti se čime, gnjaviti se

- bećar** – *tur.* (bekjar) 1. veseo, razuzdan čovjek; 2. neoženjen čovjek, momak, samac; 3. nekada odmetnik koji se bavio pljačkama u *pustari*; *živanj*
- bendek** – *na bendek*, kaput nošen preko leđa nenavučениh rukava
- biljard** – biljar, *franc.* (billard) igra s tri ili više kugli od slonove kosti i sa štapovima na ploči pokrivenoj suknom; *karambol*
- birtaš** – onaj koji drži ili radi u *birtiji*; krčmar, gostioničar, *mijandžija*: 2. onaj koji se ponaša neuglađeno; prostak
- blebetuša** – brbljavica, ona koja govori koješta, priča sve i svašta
- blitva** – stočna repa koja se koristi kao krmivo *lat.* Beta vulgaris
- bogarat** – nepotrebno (pogrdno) spominjati ime Božje; *bogoradiš*
- bola** – bolest; pometnja funkcija organizma, narušenost zdravlja; 2. pretjerana strast, manija
- bosorka** – vještica, *mađ.* (boszorkány) u narodnom vjerovanju žena s prirodnim osobinama stečenim iz druženja s đavlom, *vištica*
- bulaznit** – bulazniti, besmisleno govoriti, *buncat*
- buša** – soj domaćeg goveda
- copra** – *njem.* (Zauberei) vračka, vradžbina, vračarija
- cug** – *njem.* (Zug) 1. propuh, promaja; 2. dobro potegnuti iz čaše; 3. gutljaj; 4. povorka, kolona; 5. dva ili tri para volova u vuči tereta; 6. vlak, željeznica; – **cuk katana** = povorka vojnika
- čardak** – *tur.* (čardak) 1. spremište za klipove kukuruza, obloženo prorijeđenim letvama, uskim daskama, vrbovim opletom ili opletenom žicom; 2. zgrada drvena ili zidana ili na stupovima s (izbočenim) drvenim gornjim katom; 3. kula stražara; 4. krevet čardaka – *v. krevet*
- čast** – 1. poštenje; čast (djedovska, očinska i sl.); 2. gozba, svečanost uz blagovanje; 3. pir, svadba
- čičak** – raslinje, korov, *lat.* *Arctium lappa*
- čikesanja** – stari momak
- daščara** – spremište za klipove kukuruza obloženo prorijeđenim uskim daskama, okrajcima dasaka ili opletenom žicom, pokrivena snopovima kukuruzovine
- demižon** – *engl.* (demijohn, od *perz.* Damaghani – grad u kojem je bila jako razvijena staklarska industrija) pletara, pletenka, opletena boca od nekoliko litara
- dišputat** – *lat.* (disputare – raspravljati, prepirati se) 1. rasprava, prepirka; 2. diskusija, debata
- divan** – 1. razgovor; 2. počivaljka za sjedenje i ležanje, *sofa*; 3. običaj zimskog okupljanja susjeda na jednom mjestu radi zajedničkog ručnog rada uz razgovor
- do** – dol, nizinski spori vodotok obrastao trskom i drugim barskim raslinjem; močvarna udolina

doktor – 1. akademska titula; 2. liječnik; 3. veterinar

drvenice - 1. uzdužne stranice kreveta; 2. drveni krevet s jednom visokom uzdužnom stranicom

dunja – *mađ.* (dunna) pokrivalo u krevetu napunjeno perjem

duž – 1. mjera za duljinu (zemlje) = 200 hvati (1 hvat = 1,8965 m.); 2. označavanje dijela prostora u njivi ili ravni [uzorali smo drugu ~]

dužijanca – kod Bunjevaca svečanost poslije završene ručne žetve pšenice, *dožejanca, dožeteonica itd.*

đipit – skočiti, naglo ustati (iz postelje, s ležaja)

el/il – ili, rastavni veznik označuje izbor između dvojega ili više mogućnosti [jedan ~ drugi]; 2. uključuje pogodbu u konstrukciji s udvajanjem [on ~ ja]; 3. označuje način da se drugačije kaže [magarac ~ tovar]; 4. označuje približnost; oko, otprilike [u dva ~ tri sata]

fajin – dosta; 1. **a.** koliko je dovoljno, toliko da više ne treba; **b.** u obilju, u dovoljno velikoj količini; 2. riječ kojom se traži da prestane ono što se radi

filkanje – vrsta uzbudljive kartaške igre s *madžarskim kartama*, u kojoj je najjača karta *filko*

frišak – *njem.* (frisch – svjež) 1. svjež; 2. žuran

frtalj – *njem.* (vierter Teil – četvrti dio) 1. četvrti dio, četvrtina; 2. gradski kvart, rajon

gakat – gakati, glasati se s „ga“, *npr.* kao guska

gega – *mađ.* (gége) *v. grlo*

grlo – ždrijelna duplja s gornjim dijelom grkljana i jednjakom, *grša*

gornjak – 1. sjeverna, sjevero-istočna i sjevero-zapadna strana svijeta; 2. sjeverni, sjevero-istočni i sjevero-zapadni vjetar; 3. u *madžarskim kartama* u rangu treća karta (Vilhelm Tell), u *filkanju* najjača karta; 4. gornji dio jarma, *ramenjača*

goropadan – srdit, naprasit, bijesan, neobuzdan, nasilan

groznica – 1. stanje tijela koje drhti u povišenoj temperaturi; 2. ono što slična to stanje □ *putna* ~uzbuđenje pred putovanje; *zlatna* ~ razdoblje kada su na sjevernoameričkom kontinentu velike mase ljudi kretale u traženje zlatne rude

gurlikat – oglašavanje svinje kada je gladna ili kada želi van iz *obora*

gustirat – 1. kušati; 2. uživati u jelu ili promatranju nečega; naslađivati se; 3. dobiti na nešto tek, merak: savjetovati nekome u odabiranju ukusnog predmeta za kupnju

gumno – gumno, mjesto gdje je na *salašu* odložena *pića* i nastor za stoku

hamade – skoro, već

heptika – *grč.* (hektikós) sušica, tuberkuloza (TBC); **heptikav** – bolesnik od tuberkuloze, *jektika, sušica*

herlav – šantav, nesiguran u hodu

igranka – zabava s plesom

jaran – *tur.* (jar) 1. prijatelj, drug; 2. dragan, ljubavnik

Jesmarija – izzvuk čuđenja (Isuse-Marijo) od *mađ.* Jézus Mária [~ ko nam to ide]

jogunast – koji se bez razloga opire; samovoljan, tvrdoglav

josag – *mađ.* (jóság) domaće životinje, prvenstveno konji i goveda

kadarka – *mađ.* (kadarka) sorta vinove loze od nje se dobije crno vino ili *šiljer*; ime po Skadarskom jezeru odakle je dospjela u Bačku i druge krajeve

kano – *etn. reg.* kao

karakondžula – *tur.* (karakondžolos) *v. vištica*

kerdalj – zapovijed „na lijevo krug“, vratiti se natrag

kevidinka – *mađ.* (kövidinka) sorta vinove loze s crvenkastim plodom i vino od nje

kicoš – muškarac koji uočljivo mnogo polaže na dotjerivanje; gizdelin

klapit – sanjati, 1. (koga, što) imati snove; 2. snivati (o čemu)

komendirat – *lat.* (commendare) preporučiti, preporučivati, čest običaj med mladima kad su jedni drugima preporučivali radi upoznavanja i mogućeg zabavljanja

kradom – kradomice, tako da nitko ne vidi, iskradajući se, krišom

krampus – *njem.* (*austr.* a tamo porijeklo riječi neustanovljeno) đavao iz dječje priče

krajčit – izbjegavati, bježati, sklanjati se s puta

krajader – sorta vinove loze čiji su grozdovi slični grozdovima rizlinga, ali su manji, a bobice u grozdu sitnije i još više zbijene nego u rizlingu. Vino krajadera je suho i ukusnije od rizlinga.

куруžна/куруžња – kukuruzovina, posječene stabljike kukuruza s kojih su obrani klipovi, šašljika

lampaš – *njem.* (Lampe) svjetiljka; 1. petrolejska svjetiljka plafonska, zidna ili stolna; 2. fenjer, svjetiljka koja se nosi u ruci ili obješena o seljačka kola i sl.

lanac – 1. mjera za površinu zemlje (10 motika tj. približno 0,72 ha); 2. etalon mjerila lanac duljine 10 hvati za mjerenje površine zemlje; po etalonu je i mjera dobila ime; 2. niz spojenih alki različitih oblika i izvedbi [običan, *gvoždarski* ~; lađarski ~; ewart ~; galov ~ itd.]

lendupa – provodadžijka, onaj koji nastoji pomoći i posreduje u sklapanju brakova

Luca – narodni naziv za sv. Luciju, slavi se 13. prosinca

luckast – koji je pomalo lud, sulud, koji odudara od općih pravila ponašanja

mantat – 1. patiti od vrtoglavice; vrtjeti se u glavi, magliti se (komu); 2. ne biti pri sebi, ne govoriti razborito

marod – *franc.* (maraud) iznemogao, nemoćan, slab, bolestan

Mikulaš – *mađ.* (Miklos *čit.* Mikloš) spomen dan sv. Nikole (6. XII.), *Nikolinje*
miškoljit (se) – nemirno sjediti ili ležati
mišomor – vrsta praškastog otrova za miševe
motika – 1. poljoprivredna alatka, 2. mjera za površinu zemlje = 200 kv. *fati*
mrvit – 1. krutu stvar pretvarati u mrve, drobiti; 2. runiti kukuruze
nakresan – biti pijan, omamljen od alkoholnog pića, *naljoljan*
napopast – napopastiti se, navaliti na koga ili što, dosađivati zahtjevima, željama
ocele – ubuduće
ogazdit se – obogatiti se, povećati bogatstvo
oglandžavit/oglendžat – olabaviti, bespomoćno opustiti tijelo
oputina – uzvišenja na sredini i bokovima kolotruga zemljanog puta
ortrački put – zajednički put između dvije ili više njiva ili salaša, koriste ga samo vlasnici tih nekretnina; tzv. put služnosti širok je 1 hvat (1,8965 m)
ožderat – previše piti alkoholno piće, opiti se preko mjere
pajtaš/pajdaš – *mađ.* Iz *tur.* (pajtás – drug/ar/) suradnik, poslovni prijatelj
patalija – gužva, nered, nevolja, nesreća
pateka/poteka – ljekarna, farmacija
Petrov – Sv. Petar i Pavao, apostoli, spomendan 29. lipnja
podbost – podbosti, 1. u jahanju konja odozdo ubosti nogom mamuzama na čizmama, potaći ga na poslušnost; 2. *pren.* učiniti da se tko naljuti i sl.; raspaliti, jako potaknuti koga
podrug – jedan i pol
poklem – jer, budući da
povuć – nategnit, 1. povući iz posude (ob. o piću); 2. potežući napeti, zategnuti
pribortat – prizdraviti, donekle ozdraviti, biti u stanju oporavka poslije bolesti
promenada – *franc.* (promenade) 1. šetnja, šetanje; 2. šetalište, perivoj, *korzo*
protak – krupno rešeto za pravljenje tarane i sl.
ranjenik – tovna svinja; *hranjenik*
raspredat – pričati naširoko i nadugačko
ravan – 1. ravna površina, ravnica, nizina; 2. njive, oranice u ravnici
razlinkav/rozlinkav – ružičast; rumen, rumenkast
rđav – 1. loš, neposlušan; 2. biti lošeg zdravlja
recepis – recept, od *lat.* (receptum – primljeno, prihvaćeno) pismeni nalog liječnika za izdavanje ili primjenjivanje lijeka; 2. uputa za pripremanje nekoga jela, smjese itd.
risoškinja – djevojka bez roditelja koja odmah donosi uz *prćiju* i dio pripadajuće zemlje, *taloškinja*
rogalj – mjesto gdje se putovi ili ulice sijeku pod kutom od 45°

rovaš – *mađ.* (rovás – u drvo, kamen i sl. urezan znak ili ukras) 1. okvirna ograda kopanoga bunara; 2. obilježena perad odsječnim pandžom, vrha prsta ili kavim zasjekom između prstiju; 3. usjek na komadu drveta kojim se bilježi račun, *raboš*

ružiti – grditi, vrijeđati, *karat*

slanka – sorta vinove loze (grožđe se dodaje drugom grožđu radi poboljšanja bijelog vina)

sneivat (se) – pretjerano se ili namješteno čuditi

stoc – stolica, sjedalica, komad pokućstva s naslonom namijenjen sjedenju za jednu osobu

spopadati – spopadati, uhvatiti, obuzeti, napasti (*ob.* o pojavama, pojmovima)

sušica – *v. heptika*

svitovat – savjetovati: zajednički razmotriti nešto, raspravljati o nečemu, dogovoriti se

šacovat – *njem.* (schätzen – ocjenjivati) 1. ocjenjivati odoka; 2. kada djeca puštaju visoko u zrak igračku *zmaj*, na dugaškom kanapu nastane „stomak“ preko kojeg druga djeca prebace kanap i ukradu *zmaj*

šarat – ukrašavati okrečeni zid ili štogod drugo (tortu, kolač, odjevni predmet i sl.) raznim bojama po obojenoj podlozi

šiljer – šiler, *njem.* (Schieler) 1. vrsta vina od bijelog i crnog grožđa; 2. vino ružica dobiveno iz grožđa *kadarke*

šuketat – govoriti besmislice, gluposti; lupetati

tabanat – pješačiti, ići pješke, hodati

tarmat – obezvrjeđivati, omalovažavati, ocrniti, umanjiti ugled

tužiti se – 1. tugovati; 2. žaliti se, negodovati

ufonjat se – unerediti se (osobito djeca); 2. uplašiti se

uvratine – mjesto gdje se u njivi iz uzorane brazde okreće plug na kraju oranja i ubrazdi u novu brazdu

užegurit (se) – uznemiriti se, uplašiti se

vagaš – *mađ.* (vágás - usjek) kolotrag seljačkih kola

vašar – *mađž.* (vásár – sajam) 1. sastanak prodavača i kupaca u određeno vrijeme godine ili na određeni dan radi izravnog trgovanja [*Matijski ~*, prve nedjelje poslije spomen dana sv. Matije apostola, slavio se 24. II.; *Petrovački ~* sv. Petar i Pavao 29. VI., zeleni /jesenski/ ~ itd.]; 2. velika poslovna priredba općeg ili specijaliziranog tipa; 3. *iron.* veliki nered sa razbacanim stvarima

vidik – ono što se vidi s neke visine dokle seže pogled. Izreke: svom svitu na *vidiku (javno)*; držati na *vidiku (motriti)*; biti na *vidiku (približavati se)*; proširiti *vidike (proširiti znanje)*

vištica – vještica, *lat.* maleficae 1. žena koja ima moć da nanosi ljudima zlo; *bosorka, coprница, karakondžula*; 2. zla, svadljiva žena; 3. zao duh; 4.

noćni leptir *lat.* Sphinx; **zabavit** - 1. prigovoriti; 2. razonoditi, razveseliti; 3. posvetiti se čemu, uzeti u razmatranje
zajapurit se – zajapuriti se, postati crven u licu od uzbuđenja ili napora
zanovetat – zanovijetati, smetati komu pitanjima, govorom; mučiti, opterećivati koga svojim teškoćama
zapat (divojku) – zaprositi djevojku; zatražiti njenu ruku radi ženidbe
zucnit – zucnuti, reći neku pojedinost o čemu, natuknuti, nabaciti
zurit – zuriti; gledati napadno u što; uporno netremice gledati u što (nepri-
stojno, besmisleno itd.)

IZREKE

biti tisnog nosa – biti osjetljiv, lako se uvrijediti
ići na ugled (ogled) – nositi ili voditi momka djevojkinim roditeljima radi dogovora o braku
izvadić zečji pasoš – naglo pobjeći s određenog mjesta
jako žito – još nedozrela pšenica za košenje
koja šara – žena koje boji zidove u salašu i nanosi šare u boji radi ukrasa
križ od groznice – križ kod kojeg su bolesnika od groznice (visoke temperature) na Velik petak, prija zore, donosili na molitvu za ozdravljenje. To je svaki križ koji je postavljen na uglu gdje se sijeku tri ulice ili tri puta; npr. u Subotici Blaškov križ na Somborskom putu. Kod križa za groznice se u bilo koje vrijeme moli za ozdravljenje bolesnika
skrojiti će mu gaće – morat će velikom brzinom pobjeći ispred ujeda psa
užeguriti (se) – uznemiriti se, uplašiti se
vuć panj – narodni običaj Bunjevaca kada na treći dan poklada, dan uoči Čiste srijede, neoženjeni stariji momci vuku panj kao znak da im je krajnje vrijeme za ženidbu

lektorirala: Hilda Heinrich

Ana puna divana

Godinama su Ana i Jaga, dve druge iz donji salaša, išle na pijacu i bile nerazdvojne gotovo cili svoj vik, ko dve rođene sestre. Još ko dica su zajedno odrasle, išle u škulu, i svaka je svršila po četiri razreda škole u salašima. Kad je tribalo ić u varoš, dalje, nijedna nije nastavila jer su tribale baći i nani pomoć u poslovima na salašu. I u vrime divojčenja su uvijek bile zajedno. Sudbina je tako tila, i kad su se udale, očle su u iste salaše. Ana se udala s prolića za Vranju, a Jaga je s jeseni uskočila za Vranjinog brata od ujaka, Stipana Tunišovog. Moglo bi se reć da su jetrve, samo ne rođene. Godina i godina je prošlo odkad su prvi put krenile na pijacu i redovno su išle i po dva puta nediljno. Kuću su držale i dicu su iškolovale od tog što su zaradile na pijaci. Tušta su svita iz varoši upoznale, imadu svoje stalne mušterije i uvijek sve prodaju što donesu na pijacu. Biciglom su išle, i po suncu, vitru, snigu i kiši. Ana još uvijek iđe, a Jaga samo kad je dica nose na koli, ne može na bicigli, noge je zdravo bole.

Dok su išle zajedno, izdivane se putom i na pijaci, a odkad iđe samo Ana, Jagi fale ti divani i te visti sa pijaca i iz varoši. Zato Ana, kad ugrabi vri-
mena, dođe do Jage na kafu i izdivani joj sve što ima novo i što je čula u varoši.

Eto baš nikoj dan joj se žalila kako su ovi iz varoši podigli cine za misto što triba platit kad štogod prodaješ na tezgi. Kaže, uvijek je to bilo vridnost deset jaja, a sad triba prodat petnaest, da platiš misto. Kad bi mi podigli cine, oma bi se to čulo, digla bi se larma. „Sićaš li se Jago onog gospodina, uvijek je kupovo živo živinče, i uvijek štogod zabavlja, a novaca, pun buđelar. Sad kaže kako sam ja donila kokoš prošle nedilje, nisam je prodala jel je skupa, sad opet držim tu cinu i opet je neću prodat, pa sledeći put kad budem išla na pijacu, da je puštam, sama će doć, zna već put do varoši. Vidiš ti kako je on pokvarit. On ni ne zna kako je to odranit živinče.

Srila sam Jago i snaš Baru, s naši divojački salaša. Sirota žena. Žali mi se na unuka, tog što je osto bez oca i matere. Kaže, ne mož vladat šnjim. Slabo ući, biži iz škole, čula je da oće i ukrast, što oči vide, to ruke ne ostavljaju. Voli se i potuć, tako kogoder njegov otac što je bio. Od njeg se u kući sve mora sakrivat što vridi. Jedared je našo njene dukate, prodo dva komada i kupio mobilni telefon, a da Bara nije ni znala za to. Već tušta puti je milicija bila kod nji na salašu. Sakloni, Bože, take nesriće.

Vidla sam Jago i Julku, pokojnog Mate. Išla je krv vadit, ne osića se ništa najbolje, ko kanda je šećer dobila, ima priko 12, nesmi tušta jist tista i kruva. Kaže, na tu svu nesriću, s dicom je sritna, svi dobro uče. Eto i tog najmlađeg, Antuša su primili u miliciju. Iće u škulu, učiće za milicajca. Bože, nisam ni znala da i za milicajca treba učit škulu.

Znaš Jago, ko te pozdravio? Ne mogu se baš sitit imena, a znaćeš o kim se radi. Njena mater je kadgod kopala kuruze kod vas. Jedared su i brali, i ona je bila ubacivat u elevator, onako crna, visoka. Tu digod stoje, kad se priđe kanalić, pa oma livo. Mislim da joj je tata strado digod u saobraćaju, ima još jednog brata i dvi sestre. Tako je opravita, namazana, ko glumica. Kod Stane je kupila deset jaja. Pito je tamo kogod, kad su je vidli, di ova radi? Niki je čovik valda pozna pa kaže, onako tiho: Kod vojske, na aerodromu, pištolje čisti!! Pa sad ne znam, jel ovaj laže, il je tako. Ako je tako, to je u državnom priduzeću, cigurna plata. A opet, ne bi rekla, ruke su joj namazane, nokti svitle, a da čisti pištolje, propale joj uke od tog olaja. Mož bit da ovaj laže.

Išla sam Jago i po dućanima. I to više nije ko što je kadgod bilo. Bać Lazo mi dao novce da mu kupim brnjica, krmače mu dižu ciglje u svinjaku. Obašla sam cilu varoš, nigdi one stare gvoždare. Nisam kupila, niko me nije mogo uputit di su se priselili. A tamo, di se kadgod ruvo prodavalo, sad je nika banka. Sva je srića pa je apateka ostala na starim mistu, morala sam Grgi kupit praška za glavu. Uviek ga glava boli, pa kaže kad uzme tog praška, bude mu lakše.

Svrnila sam i u crkvu, došla već prid kraj mise. Popo je navistio krštenje za nedilju troje dice, a u subotu će bit misa, šest nedilja za pokojnog bać Josu Vitinog. Vidla sam i Macu Albinu, i ona je bila u crkvi na ispovini. Kaže, već misec dana nosi mliko prodavat na pijacu. Našli joj vode u mliku, kad je pridavala u mlekaru, pa je kaznili tri miseca da ne nosi. Kaže, metla je samo jedan lončić, tolko je usfalilo do pune kante, i oma je kaznili. Sad je bolje, jest da se više naradi, al oma dobije novce i bude više para. Ima ti najlonski boca, salije oma u nji, do devet sati sve proda, i kući je prija deset.

Jago moja, kazat ću ti još i ovo pa idem, moji će me tražit. Sad, zadnji put kad sam išla kroz varoš da pazarim, tu digod, između cukrazde i one špecerajske radnje, dvoje drže nike papire u ruki i izišli prid mene. Dobar dan, dobar dan. Vi ste mi ništa poznati, kaže ta jedna mlada. A otkaleg ću ti ja bit poznata, rano moja, mislim se u sebi, možda me prv put vidla. Ja kažem da sam sa salaša. Kaže, nema to veze, vi ste dobili večeru za dvi osobe u restoranu, rekla je ona kojem, nisam upamtila. Triba samo da dođete u subatu sa ovim papirima u šest sati pridveče, sve je besplatno. Fala vam, dico, koda sam i bila. Mi imamo posla priko glave u to vrime na salašu, triba namirivat, i nisam to uzela, a oni su oma prišli drugog vatat, i ista priča. Sve poznadu i kupe za njevu večeru. To sam kazla Maci, kako sam prošla, i ona mi je rekla, dobro ste uradili. Ona je to već jedared dobila, i bila je sa čovikom

na večeri, i zdravo se privarila. Za večeru niki cubok paprikaš sa fličkavim krompirom, piće moraš sam platit, a oni niku posteljnu nude i nike noževe prodaju. Ona je to uzela, gadno je pogrišila i potrošila nekoliko iljada, a ništa ne vridi. Sritna sam što to nisam uzela, a da sam uzela, bila bi grdita i od Vranje.

Jago moja, eto to je za ovaj put. Ako sam štogod zaboravila, kazaću ti drugi put. A sad idem, moji će me tražit, stavila sam užnu da se kuva. Zbogom!!!

Vinko Janković

PUT ŠINŠOKA

Priko dižona
lozane milana sežane
erduta lemeša
i bajmaka
za jedne materice
u aptikama
na salaš stigo
sustanut još od puta
a nana već s praga
čega si se dite
uželio
kaži derane divani
ta već jedared gukni
krezavo sam se u slime
čiste sobe zagledo
pa onako iz dubine lanio
riči lipi riči
i zerdelija zeleni
sam se nane
zdravo zaželio
a iz očivi
šišnok mi izbio.

*iz zbirke „Rič fali“
Vojislav Sekelj*

ŽIVOTA LJULJ

Razor bora
brigu čuva
lice ćuti spokoj.

Sjaj u oku
zebnju taji
vjeđa gaji radost.

Osmijeh stamen
obraz ljubi
žena nosi život.

Tomislav Žigmanov

Elektrika na bunjevačkom salašu

Ti visoki stupovi od betona prošarali su plodne oranice subotičkog atara. I kad ih gledam, čini mi se kao da su silno ponosni. Tako su uspravni, tako plećati i snažni da cilom ovom širokom ravnicom mogu poneti mnogo, vrlo mnogo svitla, topline i snage.

Danas više nije krivo kad ih vidim kako su se ukopali u zemlju, u plodne oranice. Ta, pod teretom se moraju odupirati. Inače će posrnuti, ispast će im teret, pa će prosuti blago. A to bi bila šteta.

Jedan takav niz betonskih stupova udario priko bać Ivšine njive. U početku je i njemu bilo krivo, ali šta će – morao se pomiriti. Sad je već navikao na njih i ne smetaju mu. Zemlja se i pored njih daje lipo obrađivati. Nije to kao kad su njegovom ocu prije rata iskopali priko njive duboke rovove za obranu od neprijatelja. Ta je zemlja bila upropašćena. Ali, ovo je štogod drugo.

Prolazile su godine, a bać Ivša i njegova žena Martuna (Marta) svakim danom stariji ali i salaš im je svakim danom sve puniji. Imadu velik maksim zemlje, koji im je ostavila agrarna reforma. Više ne mogu teći. A i šta bi? Njih dvoje, su sami. Služinčad je teško pogoditi, a i nadničare. Nije to ko, kadgod da se zna ko kod koga radi, i to godinama, pa i kroz cili vik.

Salaš je uvijek salaš! Bać Ivša je imao srićnu ruku za svašta. Dali mu se svinji, marva, pa i konji. Svakim se danom sporila krajcara. A snaš Martuna domaćica koja je domaćinstvo učila kod svoje matere, a viši tečaj domaćinstva svršavala je kod svoje pokojne svekrve. Ona nije ni u čem nagadila. Kad pogledaš onaj pilež po ledini... Milina ti je gledati. A kuća puna svega. Sasvim prirodno: njih dvoje radini, trizni i čuvarni. U sve su se dobro razumili.

Jedne nedilje, pošto je iza užine odspavao podne, leškario je baš Ivša na svome krevetu. Martuna je oprala sude i, jer nikad nije podnom spavala, uzela je radije svetu knjigu da posvršava svoje molitve, dok im kogod ne dođe na divan.

A kad je s molitvom bila gotova, kaže Ivši:

– Jesi li se naspavao?

– Jesam – odgovori Ivša zijevajući.

– A sad gustiraš – opet će Martuna.

– Da, gustiram – odgovori Ivša.

– A mogu li i ja znati o čemu? – umiljavala se Martuna.

– Pa eto, mislim kako smo obadvoje zašli u godine. Nikako me teže pada svaki posao, a opet taki smo obadvoje ko prikovani uz taj naš posao.

Nikad malo rasonode, ništa. Samo radi i hrnjaj od jutra do mraka. I taj salaš... Tako mi je ko kaka pustinja... Nego slušaj! Kako bi bilo da mi malo preuredimo naš život? Čemu nam novac, ako ga ne koristimo? Da strepimo nad njim?

– Ne znam šta misliš – reče Martuna, puna povirenja u Ivšu.

– Mislim, eto, kako bi bilo da uzmemo arendu od onih betonskih stupova, što se koče na našoj zemlji – reče bać Ivša, smišeći se.

– Kako to misliš? – snebiva se Martuna.

– Mislim da uvedemo električno svitlo u naš salaš. Dosadili mi lampaš i fićura. Neću sav vik provest u mraku, a električka mi na njivi. Hoću da mi salaš trepti u svitlosti. Nek se vidi... Hoću da mi noć bude svitla ko dan.

– Pa da, i meni je dosta lampaša – rekne Martuna. Jedan lip luster, ah... Kraj lampaša ću oči izgubiti...

– Pa onda, ti svinji. Svake godine u’ranimo tolike svinje. Koliko puta moram radi njih u kruparu dok ne budu gotovi. Više neću. Uredit ću kruparu na salašu čim uvedemo električku – opet će Ivša.

– I meni je bome teže prati, nego prije. Pa onda peglanje... Kad ugljem peglam, tako me boli glava. Tu bi električka mnogo mogla pomoći! – unese se življe u razgovor i Martuna. – A električni šporelj? To ti je blago... A ‘di je još lerna?

– Ležimo na novci – s ponosom će Ivša – a onamo po vazdan smo prljavi, i kad dođe veče, nemaš se ‘di redovno umiti. Kupatilo mi je prika potri-ba. Neću više brez kupatila. Martuna moja! Šta veliš ti na to?

– Uvik sam imala povirenje u tebe, a sad... sad vidim da si divan čovik. Alaj će to bit lipo...

Vaške zalaju, a bać Ivša izađe da vidi ko dolazi...

—

Ja raskrilio kišobran i polako idem u grad. Kad mi je put zapričio čovik, podignem kišobran, a prida mnom bać Ivša. Baš je izišao iz „Elektrovo-jvodine“. Smije se...

– Šta ti tu radiš po ovakom vrimenu? Ti bar nemaš struje – reko mu.

– E, to i jest! Zato sam i došo što nemam struje, a želio bi’ da je imam – reče Ivša razdragano. – Dosta mi je mraka! Hoću svitlo na salašu! Mrzim lampaš i fićuru! Hoću električne žarulje! Svuda! I nasrid avlije...

– E to je zbilja lipo. Čestitam! Tako i triba, kad ti mož’ biti – i stisnem mu ruku.

—

Još prije nego su počele duge jesenje noći, iznio bać Ivša električare na salaš da mu uvedu struju i namiste sve moguće električne naprave, počev od krupare pa do kupatila.

Majstori su svaki dan radili, i kad su noći postale duge, poslovi su bili gotovi. Martuna je radnicima dala bolju večeru, a onda oni odoše...

Martuna je ostala sama s Ivšom. Upalili su sva svitla, u sve tri sobe, u kuhinji, u kupatilu, u dvorištu... Otvorili su radio...

I onda su njih dvoje zajedno prošetali salašom, koji je blistao u svitlosti, dok su svi drugi salaši bili u tami. U šetnji ih je pratio začuđen Bundaš koji ništa od svega nije razumio. A kad su se vratili u sobu, odakle su krenuli, stade Ivša nasrid sobe prid svoju ženu, položi svoje ruke na njezina ramena pa joj rekne:

– Martuna moja, vidiš li sad bolje, dedara mu gosinoga?!

– Vidim. Tako mi je lipo. Sve trepti. A ti, Ivša?

– I ja vidim bolje nego ikad do sad. Martuna moja, nikad do sad nisam vidio tako jasno da smo nas dvoje sami...

Martuna i Ivša stajali su tako niko vrime tužno, gledajući jedno drugo, svisni da se tu više ništa ne može pomoći...

(Iz zbirke *Deran s očima*, Subotica, 1969.)

Ivan Kujundžić

Božić – pun stol ili skromnost božićnih jaslica?

Kad vam *Danica* za 2012. godinu bude u rukama, radovat ćemo se Božiću, ali ćemo isto tako čekati Novu godinu. Upravo ta činjenica ponukala me je pisati o sveaktualnoj temi, kako i na koji način proslavljamo blagdane? Svode li se sve naše proslave na pun stol, bogate i brojne darove, ili pak u tim danima pokušavamo pronaći neke druge poruke, potpuno strane suvremenom konzumističkom društvu.

Naime, većina će spominjući pojam „priprave za blagdane“ pomisliti na ono izvanjsko: pripravu hrane za Badnju večer i božićne blagdane, kićenje bora, čišćenje stana, prozora, kupnju darova i pakiranje istih. No, što je s unutarnjom pripravom? Mnoge kućanice bivaju osuđene provoditi dane i sate u kuhinji i pored štednjaka kako bi uspjele sve pripremiti na vrijeme, zaboravljajući pri tom na sebe kako bi drugima ugodile, ali istodobno gomilajući nesvjesno stres koji zasigurno ne može doprinijeti unutarnjem miru. Prisjetimo se samo jednog od mnogobrojnih istraživanja koje je pokazalo kako 42% anketiranih smatraju tjedne uoči božićnih i novogodišnjih blagdana najstresnijim dijelom godine.

Ne tako davno, u uvodniku jednog časopisa napisala sam sljedeće: „Selidbe, renoviranja, putovanja i raspremanja, prava su prilika za promjene, raščišćavanje i oslobađanje od svega suvišnog. Kad doveden do svršenog čina čovjek bude primoram osloboditi se svega materijalnog što ga pritišće, baciti i odreći se svega suvišnoga što mu godinama samo zauzima mjesto, shvaća da sve što mu je doista potrebno može stati u onih nekoliko većih crnih vreća. A onda, kad malo bolje pogleda ispred i iza sebe, shvati da se lako može živjeti i bez tih nekoliko vrećica. Sve, dakle, vrijedno u životu ne nosimo u vrećicama crnim, bijelim i šarenim, već duboko u sebi. To su osjećaji, sjećanja, slike, susreti, riječi, pogledi. A sve to jedino nam može darovati susret i čovjek“.

Materijalno vs. duhovno

U naše vrijeme sve je komercijalizirano, pa čak i proslava kršćanskih blagdana kao što su Uskrs i Božić. Taj je trend osobito vidljiv u većim gradovima: konzumizam i komercijalizam nasuprot skromnosti i duhovnosti. U nekim se gradovima prve žarulje u raznim bojama i lampioni pojavljuju već krajem studenoga. Trgovinski lanci nude različita sniženja kako bi što više privukli kupce, mlađe i starije podjednako, koji će zadužujući se trošiti novac koji zapravo nemaju. Kad smo onomad svi naveliko pisali o svjetskoj

ekonomskoj krizi, učinilo se da će suvremenog čovjeka ova nužda možda natjerati da se vrati prije svega duhovnim vrijednostima, ili će i dalje pomahnitalo kupujući pokušati zaboraviti na stvarne probleme, stvarajući pri tom lažnu sliku stvarnosti.

Kada govorimo o poštasti današnjice – potrošačkom mentalitetu – psiholozi, teolozi, ali i ekonomisti, složit će se u jednom – u središtu svega nije više čovjek i njegova dobrobit, nego profit. A dobro je poznato da ondje gdje čovjek postaje instrument za postizanje nekoga cilja, u ovom slučaju što veće zarade, unatoč prividnom i kratkotrajnom blagostanju, svi drugi stupovi društva bivaju uzdrmani, čemu smo i sami svjedoci, a što ostavlja trajne posljedice. Što je više slobode, to su ljudi više zarobljeni: u vlastite požude i porive kojima je teško odoljeti.

Kad pogledamo Isusove jaslice, dobivamo sliku jedne stvarnosti posve drukčije od naše, sliku poniznosti, jednostavnosti i skromnosti. No, unatoč skromnosti, božićne jaslice odašilju poruku mira, radosti i ljubavi. To je samo znak da za čovjekovu sreću nije potreban novac (koji nam je ipak potreban za život), već sve ono što nam niti jedno materijalno sredstvo ne može nadomjestiti – a to je ČOVJEK!

Hoćemo li 2012. godinu dočekati sretniji?

Proslavit ćemo i dolazak 2012. godine. Jedni ćemo drugima zaželjeti puno uspjeha, ljubavi, zdravlja sreće... Teško je to u ovom trenutku kad vidimo da je sve više nezaposlenih, da cijene rastu a plaće padaju. Ipak, trebamo li u novu godinu ući s pesimističnim mislima, ili pak porukama nade. Puno puta kaže se da čovjek često doživljava upravo ono o čemu neprestano razmišlja i govori. Zato, dobro pripazimo kakvim ćemo mislima ispuniti godinu koja je pred nama. Iskoristimo blagdane kako bismo pomogli onima u potrebi, ne misleći samo na sebe! Oslobodimo se suvišnih vrećica s početka ovoga teksta. Jer, jedino bez čega ne možemo su LJUDI! U njihovim očima ovih blagdana prepoznamo radost, mir i prijateljstvo.

U tom smislu, dragi čitatelji *Danice*, svima Vama i Vašim najdražima želim blagoslovljenu cijelu novu godinu!

Željka Zelić

Božja providnost

Bližili su se blagdani. Trebalo je pripremiti toliko toga. Okititi bor, kupiti darove, spremiti jelo, kolače... Lucija nije znala što bi prije. Brojni gosti posjetit će ih ovih dana. Zato je najprije odlučila napraviti kolač, trudeći se unijeti u njega i dio radosti zbog predstojećih slavlja. Toliko su danima prije toga razgovarali o jednom ukusnom kolaču da je jednostavno morala napraviti ga. Potrudila se nabaviti recept od malo starije i iskusnije prijateljice. Ali baš onda kad je sve trebalo ići po planu, kolač nije uspio. Sjela je za stol i umalo zaplakala. Što učiniti? Zašto baš sad kad je željela obradovati sutrašnje goste?

Pozvala je poznanicu kako bi ju upitala treba li krema za kolače biti doista tako rijetka, na što je odgovorila da ništa ne brine, doći će ona uskoro do nje pa će skupa vidjeti može li se što učiniti.

Sva u očaju, odjenula se i krenula u dućan kako bi ponovno kupila sve namirnice, prije nego joj se na vratima pojavi prijateljica. Tek što je koraknula na ulicu, ugledala je Ljiljanu kako sva ozarena stiže kod nje, noseći u rukama vrećicu.

– Kamo si krenula Lucija?

– Uđi u kuću, odmah se vraćam, samo da skoknem do dućana kupiti sve što nam treba.

– Vraćaj se natrag. Donijela sam sve potrebno – izgovorila je u jednom dahu.

Lucija je ostala bez riječi. U srcu je osjetila nježnost, radost, nije znala bi li od dragosti prije zaplakala ili se nasmijala. Toga poslijepodneva Ljiljana i ona napravile su kolač baš kakav je trebao biti. Još dugo te večeri, Lucija nije mogla zaspati. Zahvalila je Bogu što ipak sve providi, pošalje prave ljude u pravi trenutak. Tako je to kad se čovjek prepusti i dopusti da ga Bog vodi. Netom kasnije, ispostavilo se da je toga dana Ljiljana planirala praviti isti kolač, ali je čuvši za prijateljčinu nevolju odlučila da će ona moći bez njega, te je sve sastojke darovala prijateljici i pri tom joj pomogla napraviti ga.

Tog Božića, Lucija je po tko zna koji put shvatila da Božić nije ni puna trpeza, ni okićen bor, ako nisi okružen plemenitim ljudima, pravim prijateljima i toplinom ljudske riječi i ruke. Zato je i ove godine blagdane proslavila puna srca.

Da je priča izmišljena, možda bi bilo teško u nju povjerovati, ali kad je stvarna, čovjek skoro da može „dotaknuti“ Božju ljubav i providnost koju nam šalje po drugim ljudima.

Željka Zelić

Što nam na stol stvarnosti serviraju televizijski kanali?

Dobro poznate bajke u kojoj se princ zarobljen u tijelu žabe zahvaljujući poljupcu princeze pretvara ponovno u princa te se bajka završava dobro znanom rečenicom „I živjeli su tako sretni do kraja života“ ..., odskora je i u Srbiji postala stvarnost. Istina, ne ni u jednom obliku crtića ili dugometražnoga filma za djecu, već u formi na zapadu već davno viđene reality emisije koja je kod nas dobila zanimljiv naslov „Moje novo ja“, „Bol i patnja postat će prošlost za /.../. S novim izgledom nastavit će samouvjereno koračati kroz život“, „Hvala ti moje novo ja“, „Nakon slapova suza“ ..., samo su neke od patetičnih rečenica koje se ponavljaju tijekom emitiranja svake od emisija. Sudbine nekih od žena doista su teške i zahtijevaju više društvenoga angažiranja od pukog popravljanja tjelesnih nedostataka, ali i otvaraju jednu posve novu perspektivu, bori li se ova država (pa i sedma sila) doista s krucijalnim problemima kao što su nasilje u obitelji, siromaštvom koje zahvaća sve dublje u različite slojeve društva i brojnim drugim problemima ili pak osiromašenom narodu daju tek kruha i igara?

Odavno je poznata činjenica da se po zdravlju zuba stanovništva jedne države, lako i bez posebnih istraživanja može doći do podatka u kakvoj materijalnoj situaciji isti žive. Od početka emitiranja gore spomenute emisije, niti jedna od kandidatica uz sve ostale tjelesne nedostatke nije imala zdrave zube (neke su imale tek nekoliko u ustima). Sve je više, čak i među mlađima, koji nemaju prirodne zube ili pak imaju pokvarene zube, a sve je to odraz da živimo u neimaštini i bijedi, jer ljudi nažalost nemaju novca ni za osnovne životne potrebe a kamoli za popravljanje zubi koje kod nas za mnoge postaje luksuz! Međutim, kada na naše samopouzdanje počinje djelovati i to imamo li dovoljno velike grudi, idealnu stražnjicu, napućene usne ili savršeno isklesano tijelo, onda situacija postaje ozbiljnija. Jedan od gledatelja spomenute emisije koji se potpisuje kao Branko dobro je ustvrdio: „Kamo ide ovaj svijet, kada je nečija sreća počela ovisiti o nosu, stomaku, grudima ili bubuljicama. Pa, tako nam i treba, kad smo najgluplja nacija na planetu – ne putujemo, ne čitamo, ne komuniciramo jedni s drugima, ali zato gledamo televiziju više od bilo kog drugog naroda... Ljudi!! Čitajte, obrazujte se – nemojte smanjiti nos, pa misliti da će vas netko više poštovati (normalan svijet će vas samo još manje uvažavati)“. Nešto goru prognozu dao je zabrinuti gledatelj koji se pita: „Bojim se da ćemo za nekoliko godina ako eutanazija bude dopuštena (mnogi se zalažu čak i za to) gledati emi-

sije gdje će se obitelji pred malim ekranima opraštati od oboljele osobe i da ćemo gledati i sam čin eutanazije koju će izvoditi neki liječnik. Čini mi se da je u nekoj zemlji bila jedna emisija o tome koja je izazvala burne polemike. I na zapadu su počeli s ovakvim emisijama o transformacijama pa tako zna dokle ćemo dogurati i što će biti sljedeće“.

Što dakle čini naše-tvoje-moje „ja“? Svođenje čovjekova dostojanstva iliti razloga „da se srami ili bude ponosan“ samo na puku tjelesnost i vanjštinu, više je degradiranje istoga nego pokušaj izgrađivanja „mojeg novog ja“. Može li doista novi izgled vratiti samopouzdanje nekome u tako kratkom vremenskom razdoblju?

Koliko je reality show uistinu stvaran?

„Posljednjih godina problem sve više postaju mediji koji se temelje na fikciji jer su oni u velikoj mjeri počeli utjecati i na medije koji se temelje na činjenicama – izmišljena je priča daleko zanimljivija od novinskog izvještaja, pa novinari počinju objašnjavati stvarne događaje jezikom medija koji se temelje na fikciji. Tako nastaje izmišljena stvarnost, odnosno reality show (Malovic, 2007.), koji sadrži i fikciju i stvarnost. Stvarni se događaji počinju prezentirati kao izmišljena stvarnost i tu se briše crta između stvarnosti i fikcije“.

Zato su u novije vrijeme, kada je većina televizija koje postoje na ovim prostorima prešla u ruke stranog vlasnika i njegova kapitala, i kod nas postale zanimljive emisije kao što su: Menjam ženu (Mijenjam ženu),

Paklena kuhinja (Jezikova juha), Dođi na večeru (Večera za 5), Domaćine oženi se (Ljubav je na selu), Moja desna ruka, Top model by... i sl. Miodrag Stošić dobro je ustvrdio napisavši: „Vlasnici televizija žele naš novac. Imaju kamere i stoga im je ovoga puta to sredstvo za proizvodnju. Oni nas ne vole. I bilo bi čudno kad bi nas sve voljeli jer nas ima osam milijuna a njih je nekoliko. Zato ih nazovimo prodavačima zabave. Oni emitiraju ono što se gleda“. U NIN-u od 13. svibnja 2010., na str. 28-29 objavljena je sljedeća konstatacija na koju malo koja televizija danas obraća pozornost: „Slično je i sa reality showom: moje pravo da pravim profit proizvodeći reality show ne daje mi za pravo da (eksplicitno ili implicitno) obezvređujem ljudsko dostojanstvo, radnu etiku, i umanjujem značaj obrazovanja u društvu kome su takve vrijednosti potrebne. Ograničenja koja proisteknu iz ovako definiranog opravdanja i dalje bi svakome ostavila pravo na izbor zabavnog programa“.

Međutim, analiziramo li malo situaciju iza kamera dok se isti ti nazovimo realityji snimaju, onda postaje jasno da je sve manje-više režirano, jer producerske kuće imaju svoje zamisli koje kandidati moraju poštovati. Iz pouzdanih i provjerenih izvora saznajem da npr. iza kamera u emisiji koja se emitira na Prvoj TV „Dođi na večeru“, nema ni trunke spontanosti, točno se zna tko što mora reći (čak i ako se to ne slaže s njegovim mišljenjem), jer tako će za gledatelje biti zanimljivo. Snimanje se odvija bez ikakve prirodnosti, što a priori kvari raspoloženje i prijateljsku atmosferu samih natjecatelja. Zato, prije nego se možda odlučite prijaviti za taj ili neki sličan show, dobro prije promislite koliko ste spremni zaboraviti „svoje ja“, da biste za potrebe gladnog i žednog gledateljstva prikazali neko „novo ja“ koje su (pre)ambiciozni producenti zamislili!

Umjesto zaključka

Kada se u javnosti raspravlja o odgovornosti medija prema primatelja ma informacija i medijskih sadržaja tj. toliko spominjanoj a u suvremenim medijima malo poštovanoj i primijenjenoj medijskoj etici, malo tko govori o odgovornosti gledatelja tj. primatelja informacija. Naime, koliko bi mediji trebali biti odgovorni prema gledateljima, isto toliko bi gledatelji trebali biti odgovorni i kritički nastrojeni prema sadržajima koji im se svakodnevno serviraju. Netko će reći, svatko u svojim rukama drži daljinski od televizora i može promijeniti kanal kad god to poželi, i moram se složiti s tom konstatacijom. No, smijemo li i možemo li pred sadržajima koji nam se serviraju, a prezentiraju moralne i druge vrijednosti koje nisu ispravne, tek zatvoriti oči i promijeniti kanal? Istina, da bismo mogli donijeti ispravni sud o nečemu, u isto moramo biti upućeni. No, ukoliko se naše „gledanje televizije“ pretvori samo u gledanje, bez pokušaja vrjednovanja istoga, onda samo postajemo dio mase koja se zadovoljava formatima emisija proračunom iznad, a kvalitetom (osobito moralnom) često ispod svake razine.

Posve je jasno da će komercijalne televizije svojim gledateljima pružiti forme emisija koje će ih na trenutak odvojiti od surove stvarnosti u kojoj žive, emisijama u kojima je moguće da ružna stvarnost preko noći postane bajka. No, nitko se dosad nije upitao što se na primjer nakon snimanja emisije događa sa ženama kojima su napravili frizuru, liposukcijom dotjerali liniju, ugradili silikone, ispeglali bore, namjestili osmijeh. Jesu li im možda uz desetke tisuća eura koliko koštaju silne operacije i intervencije na tijelu, darovali i posao kako bi mogle zaraditi novac barem za osnovne potrebe, hranu, režije, pa možda nešto ostane i za zdravlje zuba i kose? Pitam se, kolika je dakle odgovornost gledatelja koji se dive plemenitosti ovakvih formata emisija, podržavajući ih pozitivnim komentarima, ako dobro znaju da će se iste te žene sutradan kada se isključe svjetla reflektora i kada ne budu u objektivu kamere, vratiti svojem starom načinu života, istina s „njihovim novim ja“. Pitanje je samo koliko će isto to novo ja potrajati, tj. tko će im osigurati novac za njegovanje novog stečenog ja!? Na to pitanje, nažalost, nitko nema odgovor!

Kad bi oni koji su krivi za stanje u kojemu se sada nalazimo, konačno shvatili da je kultura i obrazovanje stup jednoga društva i da u prvom redu država treba ulagati u mlade naraštaje i njihovo obrazovanje, onda bi zasigurno bilo manje onih koji bi imali vremena razmišljati o silikonima, kako ništa ne raditi a brzo zaraditi, kako se dokopati realityja i preko noći postati slavan i sl.

O vlastitomu izboru većinom ovisi naš svakodnevni reality u kojemu baš i nije sve tako jednostavno kako nam se servira na malim ekranima. Pa iako se već čini pomalo dosadnim stalno govoriti, pisati i ukazivati na pošasti današnjih, u prvom redu upitnih televizijskih sadržaja, uvijek ostaje nada da će možda i jedan obraćenik biti kadar napraviti revoluciju!

Željka Zelić

Mlade „starice“

Djevojka od šesnaest godina, svaki dan u 6.30 sati kreće u školu. Rujan je, vrijeme je zahladnjelo, oblači traperice i vesticu, oko lakta ruke stavlja veliku narančastu trenutačno vrlo „in“ torbu, obuva visoke gležnjače i polako izlazi iz stana. Brzim koracima pokušava stići na vrijeme jer već kasni, ali joj to baš i ne uspijeva jer je na previsokim petama. Usput susreće mladu djevojku od tridesetak godina koja gotovo ne može vjerovati svojim očima i koja se usput pita je li dotična krenula na posao ili u školu? Ovo prvo je malo vjerojatno, drugo sasvim izvjesno. Je li moguće? Njen frapantni pogled slijede i dvije srednjoškolke odjevene u traperice i tenisice, i po njihovim izrazima lica vidi se da ne mogu vjerovati da je njihova vršnjakinja u 7 sati izjutra odjevena kao za večernji izlazak.

Subota je večer. Djevojka od petnaest godina sprema se krenuti u večernji izlazak. Na lice stavlja puder, korektor, sjenilo, ajlajner, maskaru, rumenilo, ruž i sjajilo. Odijeva suknju nešto iznad koljena, vesticu i balerinke, uzima osrednju torbu i kreće se pozdraviti s roditeljima. Upozoravaju je da se najkasnije do 1 sat iza ponoći mora vratiti doma. Vani je čeka taksist, govori mu kamo da ju vozi. Poslije desetak minuta stižu na odredište i taksist, budući da je djevojka sjedila na zadnjem sjedalu, očekuje novac za obavljenju vožnju. Međutim, ona ga istom moli da ju malo pričeka, na što on sliježe ramenima. Ipak, na retrovizoru ugleda prizor, ne mogavši povjerovati u ono što upravo vidi, da se djevojka preodijeva. Kad je završila, uredno mu je platila vožnju i lagodno izašla iz auta. Imao je što i vidjeti. Preodjenula se u ekstremno kratku suknju, dekoltiranu usku srebrnu majicu, obula je visoke potpetice, pokupila dugu kosu u visok rep i krenula ponosna u grad. Cijeli svijet je sada njen!

Gore opisane situacije, nisu tek plod mašte moje malenkosti, već istinita iskustva dvoje Subotičana, naših sugrađana, ali isto tako nerijetko viđen prizor na našim ulicama. Pedagozi i sociolozi svakako imaju možda najbolji uvid u stvarno stanje, budući da se svakodnevno susreću s generacijom koja, nažalost, prebrzo odrasta i što je još gore, ugleda se na pogrešne idole. Ako malo bolje zapazimo, u većini današnjih kafića i diskoteka puno je čak i osnovaca, tu svakako mislim na sedmi i osmi razred, koji bez roditeljskoga nadzora ostaju do kasno u noć na mjestima koja im nisu primjerena, tiskajući se sa svojim vršnjacima, ali i onim puno starijima, u zadimljenim prostorima. Mnogi roditelji, pretpostavimo kao i roditelji djevojčice iz drugoga slučaja, ne znaju u kakvom im se društvu kreću kćeri i

sinovi, niti mogu (neki ne stignu) kontrolirati njihovo ponašanje, pa čak ni odijevanje, jer danas eto i taksi može poslužiti kao mjesto za preodjenuti se. Doma je ostavljena pozitivna slika, u gradu se već postaje netko drugi.

Možemo li pred ovim fenomenom prebrzog odrastanja današnjih generacija tek tako zatvoriti oči i postoji li uopće rješenje za tu problematiku, svakako je tema prvenstveno za obrazovne institucije, ali također ukazuje da su vrijednosti u današnjih mladih uvelike narušene i da roditelji jednostavno vode neprestanu bitku s vremenom koje bi željeli, a zbog sve bržega tempa života ne uspijevaju posvetiti svojoj djeci, te postaju gubitnici u toj surovjoj utrci.

Čini se da je cijeloj ovoj situaciji uvelike doprinijela i sama „klima“ u današnjem društvu, kada je mladima na raspolaganju sve manje kvalitetnih kulturnih ili pak sportskih događaja, sve se pravda nedostatkom novca, pa mladima uzor postaje „Grand parada“ i njima slični, od kojih malo što dobrog mogu vidjeti, a još manje naučiti. Ne čudi onda stoga što djevojka od šesnaest godina smatra da je sasvim prirodno u 6.30 izjutra biti sređena tako da čovjek ne zna je li možda upravo stigla iz noćnog izlaska pa se nije stigla preodjenuti za školu, ili je izgubila pojam o vremenu. Nažalost, s naslovnica vodećih magazina za teenagere, ali i mnogih drugih koji nisu vrijedni spomena, smiješe se mršave djevojke, profesionalno našminkane, koje djevojkama (i djevojčicama) nameću sve više kompleksa, zbog čega je sve više anoreksičnih djevojaka, ali i bulimičnih tj. onih koje imaju neki od poremećaja u prehrani.

Gdje je granica dobrog ukusa?

Mnogi stranci, kad posjete našu zemlju, nerijetko ostaju zatečeni količinom šminke na licima naših žena, nedostatkom prirodnosti i ležernosti u svakodnevnoj komunikaciji i odijevanju (i kod muškaraca), savršenim „otufitom“ u sred bijela dana, opsjednutošću „brendovima“ i „markama“, što je zapravo odraz zemalja u tranziciji i siromaštva na svim razinama. Jer posjedovanje određene marke jamči nam u društvu određeni položaj! Razumljivo je da je svakomu potreban period traženja, ispitivanja vlastitih granica, eksperimentiranja.... To je jedini put da čovjek otkrije što mu paše, gdje vidi svoje mjesto pod zvijezdama. Ali, žalosno je da sve više djevojaka postaju pokretne reklame određenoga brenda, sve nekako slične jedna na drugu: duge peglane kose s kratkim, po mogućnosti ravnim šiškama, traperice, uska majica, visoke štikle, dekoltei i prekratke suknje, mala clutch ili velika torba, prejaki parfemi koji se osjete kilometrima... Malo je onih koji shvaćaju da dekolte i kratka suknja ne idu skupa, da su trenirka i kompletna šminka nespojive, da plišana haljina nije za školu i posao i da satenska haljina nije za dan već za večer, da je manje ustvari više.... Nema nekog osobnog pečata, malo je istaknute prirodne ljepote (a svaka je žena lijepa,

samo je važno istaknuti prednosti, a sakriti mane), čast iznimkama. Nedavno sam sjedeći u subotu navečer u jednom od subotičkih kafića pokušala u „moru“ sređenih djevojaka i žena pronaći jednu koja bi mi zapala za oko zbog osobnosti, načina na koji hoda ili nosi ono što je odjenula, a da se iz zrakoplova ne vidi da je provela pet sati pred zrcalom. Nažalost, zaključila sam da danas mnoge žene, ali i muškarce nosi odjeća, a ne oni odjeću...

Kako uživati u svojim godinama?!

„Dobro se sjećam da sam, kad sam punila 18 godina, pomislila u sebi kako bih već voljela imati preko dvadeset, steći određenu zrelost, žalila sam što vrijeme tako sporo prolazi, želeći što prije odrasti, početi raditi, nositi visoke potpetice... Ali, neke se stepenice jednostavno ne mogu prijeći tek tako. Onda sam otišla na studij, dane sam provodila na fakultetu, družeći se s prijateljima, posjećujući kulturne manifestacije, čitajući knjige i slušajući pametne ljude, gradeći svoj mali unutarnji svijet, a ne tek vanjštinu. Potpetice o kojima sam sanjala nosila sam tek ponekad, vrijeme (čitaj godine) su prolazile i dok sam se okrenula, oni snovi koje sam sanjala kad sam imala 18 godina, odjednom su postali stvarnost. Prve, istina sitne bore su se pojavile oko očiju, ali ja sam danas sretna zbog njih jer daju pečat mojem licu. I nije mi žao što sam najljepše godine provela bez gomile šminke, što

kosu nisam počela bojiti s 15-16 godina, što nisam držala restriktivne dijete. Svoj sam stil gradila i otkrivala godinama, bilo je tu i eksperimentiranja i pogrešnih odluka, ali danas točno znam što volim, a što ne, što mi dobro stoji a što ne. Ne podnosim neodobnu odjeću i grozim se kad vidim ljude kojima odjeća postaje oklop, u kojoj se ne osjećaju dobro. Užasavam se i onih koji kopiraju jedni druge, volim biti posebna i ne smatram da u tome ima nešto loše. Štoviše, kopija nekoga je uvijek kopija i nikada nije original. A ja želim

biti original, ne tek blijeda kopija nekoga. Danas, u tridesetima, ne čekam da dođu četrdesete ili pedesete, ne želim preskakati pojedine faze života, već se radujem svakom darovanom danu. Više šjećem, manje sjedim ili se vozim autom, manje vremena provodim pred ogledalom nego kad sam imala dvadeset... I sve je to normalno. Željela bih vam poručiti da više ulažete u sebe i svoje znanje, malo manje na vanjštinu. Ne pokušavajte biti netko drugi nego slušajte i slijedite nutarnje poticaje. Godine brzo prolaze, iako se čini da je drukčije, i nemojte dopustiti da prebrzo ostarite, da već s trideset godina postanete mlade starice koje su sve probale i kojima više ništa novo. Monotonija je gadna stvar.“

Ovako govori tridesetogodišnjakinja koja je prošla sve ono što prolaze i današnje generacije. Paradoksalno je da današnje djevojke žele što prije postati žene, dok se one u zrelim godinama sve češće u javnosti pojavljuju kao odrasle djevojčice, uz neizostavne količine ubrizganog botoksa i različitih filera koji peglaju bore.

Poznata glumica i jedna od „ikona stila“, Audrey Hepburn, davno je rekla, a to će vam se u ovom trenutku možda učiniti kao klišej: „Ljepota žene nije u njenoj vanjštinu, nego se prava ljepota žene očituje u njenoj duši. To je pažnja koju ona nesebično pruža, ljubav koju ona pokazuje. Ljepota žene se povećava kako godine prolaze“. Zvuči nelogično, ali vjerujte, istina je!

Željka Zelić

Da ih ne zaboravimo

Katarina Čeliković

2012. – GODINA STOLJETNIH OBLJETNICA HRVATSKIH VELIKANA U VOJVODINI

Narod koji poštuje svoje velikane, koji ne zaboravlja svoju povijest, može računati na vlastitu opstojnost i u teškim vremenima globalizacije i u manjinskom položaju, izvan prostora države matičnog naroda kojemu pripada. Hrvatska je zajednica u Vojvodini tijekom povijesti iznjedrila brojne velikane koji su svojim djelovanjem, društvenim i crkvenim, ostavili neizbrisive tragove dajući primjer drugima kako se svjedoči odanost narodu, Crkvi i profesiji. A naša se veličina mjeri po tome koliko pamtimo i znamo cijeniti one koji su nesebično ugrađivali svoje živote i svoj rad u napredak društva i razvitak naroda kojem pripadaju.

Kako velikani duha i uma ne bi ostali tek u svojim djelima koja prečesto postaju eksponati, zaboravljeni ili povremeno stavljeni pred oči javnosti, važno je među novim generacijama obnoviti svijest o potrebi učenja vlastite povijesti i upoznavanja velikog lanca ljudi koji su svojedobno doista bili cijenjeni na područjima svojega rada i djelovanja, ne samo u našoj sredini, u svom zavičaju, već su postigli i svjetsku slavu. Onodobni uspjesi, u cijelom svijetu cijenjeni i slavljani, u našem su kraju prečesto potpuno nepoznati. Hrvati u Vojvodini, s višestoljetnom poviješću, nalaze se u povijesnom trenutku ustrojavanja svojih vlastitih institucija, što onda znači da su dosad, živeći donedavno u zajedničkoj državi (Jugoslaviji), bili bez profesionalnih institucija u kojima se čuva kolektivno sjećanje. Za razliku od drugih nacionalnih manjina (primjerice Mađara, Slovaka, Rusina, Rumunja i dr.), koje imaju razvijene institucije, Hrvati tek odnedavno počinju sustavno raditi na svom kulturnom, povijesnom i društvenom memoriranju, osnivanjem od strane države/pokrajine institucija (Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, osnovan 2008., obrazovanje na hrvatskom, 2002.). Upravo su ovakve institucije preduvjet za izlazak iz neformalnih folkloriziranih načina bavljenja vlastitom kulturom i poviješću. Budući da su manjinske zajednice, u čemu je hrvatska kao nova manjina u lošijem položaju od svih postojećih, lišene pomoći državnih institucija, one se moraju okrenuti ustrojavanju kulturnih

„mehanizama“ i svojevrsnoj „prosvjetiteljskoj“ akciji kojima će se približiti bogata kulturna povijest.

Kako nam se ne bi „dogodila“ stara, istinita izreka, da narod koji zaboravlja prošlost nema ni svoje budućnosti i brzo nestaje u globalnoj i lokalnoj asimilaciji, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata pokrenuo je 2010. godine izradu baze s podacima o hrvatskim velikanima u Vojvodini. Ona sadrži oko 150 imena, više i manje poznatih osoba, a iz koje je razvidno da je početak 20. stoljeća bilo doba rađanja značajnog broja naših velikana. Doba dvaju svjetskih ratova nije uništilo hrvatski narod, niti kontinuitet njegova postojanja na prostorima današnje Vojvodine. Kraj 19. i početak 20. stoljeća iznjedrili su velikane čiji su povijesni doprinosi veći od ovog prostora. Cilj nam je sada obnoviti sjećanje na njih obilježavanjem godišnjica njihova rođenja, ili smrti, posvijestiti njihovu i našu zajedničku nacionalnu pripadnost – bunjevačkom i šokačkom rodu, a hrvatskom narodu. Iako je i do sada bilo obilježavanja godišnjica nekih ličnosti, često se ono odigravalo u „mjesnim“, odnosno lokalnim prostorima čime smo ostali bez više nego važnog osjećaja zajedništva i pripadnosti istom narodu, istoj povijesti i kulturi.

U želji da se dostojno odužimo svojim predšasnicima, nezaobilaznima kada je u pitanju izgradnja kulturne povijesti Hrvata u Vojvodini, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata usustavljuje rad na obilježavanju obljetnica događaja i velikana s ciljem svjedočenja da smo zajednica ponosna na vlastitu povijest i velikane koji su ju obilježili. Mladim generacijama tako nudimo uzore koje mogu nasljedovati i na koje mogu biti ponosni.

Godina 2012. je godina u kojoj obilježavamo više obljetnica rođenja velikana knjige i riječi, umjetnosti općenito. Tako ćemo obilježiti stotu obljetnicu rođenja književnika i bibliografa **Ivana Kujundžića**, književnika i sakupljača narodne književnosti **Balinta Vujkova**, književnika **Ante Jakšića**, fra **Stjepana Beata Bukinca**, kiparice **Ane Bešlić**, književnika **Ivana Petreša**, a proći će i 150 godina od rođenja pjesnika **Ante Evetovića Miroljuba**.

Godine rođenja spomenutih velikana bit će izazov i dobar povod hrvatskoj zajednici za zajedničko okupljanje i pristupanje stvaranju okvira za kvalitetan pristup obilježavanju godišnjica uz što sadržajni program, te uz sudjelovanje što većeg broja sudionika s čitavog prostora Vojvodine.

U nastavku nudimo kratka biografska podsjećanja na najznačajnije vojvođanske Hrvate čije ćemo godišnjice proslaviti 2012. godine. Neke od biografskih bilješki ustupilo je uredništvo *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, na čemu im zahvaljujemo.

Opširnije na www.zkvh.org.rs

150. obljetnica rođenja ANTE EVETOVIĆ MIROLJUB

(Aljmaš, 12. VI. 1862. – Valpovo, 24. II. 1921.), franjevac, svećenik, pjesnik, lektor filozofije i crkvene povijesti. Otac Dano Evetović „Grujin“ i majka Imerka Antunović imali su trinaestero djece, od kojih je Miroljub rođen kao šesti. Na krštenju dobiva ime Franjo, a ime Antun nosi od stupanja u franjevački red te ga zadržava i nakon prelaska u svjetovne svećenike. Njegov je brat Ivan, župnik i prepozit u Baču, bio upravitelj biskupskih dobara te zastupnik u mađarskom i jugoslavenskom parlamentu. Obitelj je bila u srodstvu s biskupom Ivanom Antunovićem, čiji je Miroljub bio štitićenik.

Nakon završene osnovne škole u rodnom mjestu, isusovačku gimnaziju završio je u Kalači i stupio, prema preporuci biskupa Antunovića, u franjevačku provinciju sv. Ivana Kapistrana 1881. Novicijat je proveo u Beču, a nakon njega je studirao filozofiju u Vukovaru i Fedvaru (mađ. Dunaföldvár) te bogoslovlja u Baji, gdje je 1886. zaređen za svećenika. Mladu misu imao je u rodnom Aljmašu.

Kao mlad i obrazovan svećenik, najprije postaje lektor filozofije u Fedvaru, a zatim je u Baji profesor crkvenog prava i povijesti. God. 1897. izabran je za gvardijana franjevačkog samostana u Baji, ali je 1899. istupio iz franjevačkog reda te postao svjetovni svećenik Pečuške biskupije. Tako je najprije postao kapelanom u Eragu (mađ. Egerág), malenu baranjskom mjestu, a 1900. prelazi u Slavoniju. Ondje je isprva kapelan u Valpovu, sljedeće godine župnik u Veliškovcima, a od 1902. do 1912. u Harkanovcima. U Valpovo prelazi 1912., gdje ostaje župnik do svoje smrti. Pokopan je na valpovačkom groblju.

U književnosti se javio 1884. kao bogoslov i za četrdesetak godina svojega djelovanja ostavio je dubok trag u hrvatskoj književnosti u ugarskom Podunavlju. Njegova lirika ima i preporodnu notu s obzirom na to da je i sam uočio važnost materinskoga jezika i pripadnosti hrvatskomu narodu. U tome je napose pomogao zaštitnik biskup Antunović svojom bogatom knjižnicom, u kojoj je upoznao djela hrvatskih pisaca i hrvatske novine (*Obzor*, *Vienac* i dr.). Stekao je izvrsno obrazovanje, govorio je nekoliko jezika (njemački, francuski...) i sam je sudjelovao u društvenom životu. U Osijeku je 1909. bio jedan od osnivača Kluba hrvatskih književnika i umjetnika.

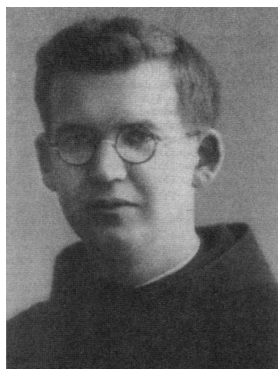
Pjesme je pisao hrvatskim književnim jezikom, ali je do kraja života ostao vjeran zavičajnomu govoru, ikavici, kojom je i počeo pisati. Objavljivao je pjesme u *Nevenu* i u kalendaru *Subotička Danica*, u *Subotičkim novinama* te u hrvatskim književnim časopisima, kao što su *Vienac*, *Smilje*, *Kolo Matice hrvatske*, *Prosvjeta*, *Narodna obrana*, *Jeka od Osijeka*, *Hrvatski branik*. Iako je važniji kao lirski pjesnik, napisao je i četiri epske pjesme. Pod pseudonimom Miroљjub ulazi u hrvatsku preporodnu književnost, pokazujući izrazito pjesničko umijeće. Piše rodoljubnu poeziju, lirski i socijalno intoniranu, nježnu i pejzažnu, duhovnu i refleksivnu, katkad prigodnu, a najčešćim ciljem razvijanja nacionalne svijesti među suzavičajnicima. Svojom poezijom postao je prvi pjesnik među bačkim Hrvatima koji se za života etablirao pišući hrvatskim književnim jezikom te s njime počinje suvremena povijest bunjevačke književnosti.

Klub hrvatskih književnika i umjetnika u Osijeku otkrio mu je 1931. spomen-ploču na župnom dvoru u Valpovu. U sklopu proslave 250. obljetnice doseljavanja veće skupine Bunjevaca u Bačku u Subotici mu je 1936. podignuto poprsje, rad Ivana Meštrovića. Uklonjeno je nakon uspostave mađarske vlasti 1941., a 1996. vraćeno je na isto mjesto u park kod katedralne crkve. Od tada aljmaški Hrvati svake godine početkom lipnja priređuju Spomen-dan Miroљjuba Ante Evetovića.

(*Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, 7, Dž–F)

Katarina Čeliković

100. obljetnica rođenja BUKINAC, Beato (Stjepan)

(Bač, 31. VII. 1912. – Karlovac, ? 29. VI. 1945.), franjevac, povjesničar, profesor. Rodom je iz poljodjelske obitelji Grge i Marije rođ. Vorgić. Osnovnu je školu završio u Baču, a u franjevački je red stupio 1928. na Trsatu te je dobio redovničko ime Beato. Franjevačku klasičnu gimnaziju završio je u Varaždinu 1932., a iste se godine upisao na Teološki fakultet u Zagrebu. Nakon prve godine studij je nastavio u Rimu na *Antonianumu*, franjevačkoj visokoškolskoj ustanovi, i završio ga je 1937. U Rimu je položio svečane zavjete 1935., a tu je zaređen i za svećenika 1936. Mladu misu služio je 9. VIII. 1936. u Baču.

Poslije ređenja studij nastavlja na *Antonianumu* te je ondje 1939. i doktorirao obranivši disertaciju posvećenu djelovanju franjevaca u seobama

Bunjevaca i Šokaca u Podunavlje u XVI. i XVII. stoljeću. Dio disertacije objavio je poslije kao knjigu. Nakon povratka iz Rima predavao je vjeronauk u gimnazijama u Karlovcu 1940.-45. Partizanske su ga vlasti nakon zauzimanja Karlovca uhitile i prema kratkom postupku osudile na smrt pod optužbom da je prijavljivao učenike koji su simpatizirali s partizanskim pokretom. Jedan je od prvih bačkih Hrvata koji su znanstveno obrađivali povijest Hrvata u ugarskom Podunavlju.

(*Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, 4, Bu)

S. Beretić i T. Vuković

100. obljetnica rođenja JAKŠIĆ, Ante

(Bereg, 22. IV. 1912. – Zagreb, 30. XI. 1987.), pjesnik, pripovjedač, romanopisac, novelist. Sin je Antuna i Marije, rođ. Pivar. U rodnom je mjestu završio šestogodišnju osnovnu školu 1920.-25. Nakon što je napustio školovanje za bravarski obrt, upisao se u sjemenište u Baču. Ispite je, skupa s ostalim sjemeništarcima, polagao privatno u državnoj gimnaziji u Subotici 1925.-28. Gimnazijsko školovanje nastavio je u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji u Travniku 1929. te u Somboru 1930.-32., gdje ga je i završio. Studirao je hrvatski jezik i romanistiku na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a nakon zavr-

šetka studija 1937. radio je kao profesor hrvatskoga jezika u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji u Travniku 1937.-38., u Franjevačkoj gimnaziji na Badiji na Korčuli 1939., u državnoj gimnaziji u Tuzli 1939.-44., u Osijeku 1944.-45., u Belom Manastiru 1945.-46, u Slavonskom Brodu 1946-52., u Gospiću 1952.-53, u mješovitoj gimnaziji u Subotici 1953.-56, u osnovnoj školi u Karlovcu 1956.-57 i u srednjoj ekonomskoj školi u istom gradu 1957.-62 te u Zagrebu od 1962. kao odgojitelj u Omladinskom muškom prihvatilištu, odakle je otišao u mirovinu 1970. Posljednje dvije godine života proveo je u zagrebačkom domu za ostarjele osobe *Božidar Adžija*. Preminuo je u bolnici Sestara milosrdnica u Zagrebu. Pokopan je 4. XII. 1987. na seoskom groblju u rodnom Bregu.

U književnosti se javlja još u gimnazijskoj dobi. Svoju je prvu pjesmu objavio 1929. u gimnazijskom listu *Travničko smilje*. Ubrzo nakon toga, 1930-ih godina priključuje se krugu književnika bliskih Katoličkoj crkvi,

okupljenih oko časopisa s kojima tada i sam uspostavlja suradnju: *Hrvatska prosvjeta* (1933.-37.) i *Hrvatska straža* (1933.-37.). Do kraja života surađuje u mnogobrojnim, uglavnom katoličkim časopisima i periodičkim publikacijama kao što su *Mladost* (1930.-33.), *Omladina* (1930.-34.), *Hrvatski list* (1934.), *Ilustrovani glasnik* (1932.-33.), *Luč* (1932.-39.), *Krijes* (1932.-33.), *Hrvatska revija* (1940.-43.), *Obitelj* (1934.-44.), *Glasnik sv. Ante* (1936.-45.), *Kalendar Gospine krunice* (1937.-43.), *Marulić* (1968.-87.), *Marija* (1969.-84.), *Danica* (1967.-86.) i dr. U zavičajnoj periodici u Bačkoj suradnik je u gotovo svim časopisima: *Bunjevačko kolo* (1933.-34.), *Klasje naših ravni* (1935.-44.), *Subotičke novine* (1936., 1939., 1941.), *Subotička Danica* (1933.-41, 1946., 1971.-72., 1984.-87.), *Rukovet* (1960., 1963.) i *Bačko klasje* (1982.).

Njegov pjesnički opus obuhvaća više od tisuću pjesama razasutih u periodici i u objavljenih 12 zbirka, od kojih je većina izdana u vlastitoj nakladi. Bio je jedan od „istaknutijih pjesnika katoličke usmjerenosti“ u XX. st. u hrvatskoj književnosti, a uz Aleksu Kokića bio je jedan od najvažnijih pjesnika bačkih Hrvata. Slovi za pjesnika platoničke ljubavi, romantičnih čežnja i elegičnoga svijeta zavičajja. Oblikuje i često u formu soneta, iz kojih isijava nostalgija, odanost i privrženost bereškumu te općenito bačkomu zavičajju. Snažni su u njegovoj poetici i nanosi socijalnih i domoljubnih elemenata. Ipak, književna ga je kritika prije svega označivala za pjesnika autentične religioznosti, čija je lirika prožeta „dubokom kršćanskom inspiracijom“. Na taj način pjesnički usmjeren, literarno se formirao i nastavio djelovati izvan modernističkih struja hrvatske književnosti, napose onih dominantnih nakon Drugoga svjetskoga rata, zbog čega je izostajala i književnoznanstvena interpretacija i valorizacija. Pjesme su mu prevedene na njemački, španjolski, slovenski i češki.

U prozi se pojavljuje 1937. sa zbirkom pripovjedaka *Marija : lirska novela*. Nakon toga slijedila je objava nekoliko romana, koji su bili iznimno popularni i omiljeni kod čitatelja. Prvi mu je roman *Šana se udaje*, koji je izlazio u nastavcima u *Subotičkim novinama* 1939. (br. 22-52) i 1940. (br. 1-5). Roman koji donosi slike iz šokačkoga života i neslomivu ljubav dočekao je još dva izdanja (1943. i 1980.), ali i dramtizaciju i scensko izvođenje. U svojim proznim djelima tematizira uglavnom događaje i motive iz narodnoga života rodnoga kraja, snažno se naslanjajući na tradiciju kršćanske moralne proze. Za života je objavio četiri romana, a u rukopisu su mu ostala još tri: *Niz tamne stube* iz 1940., *Pod bičem spoznaje* iz 1943. i *Kći sunčanih žala* iz 1944. Njegovo djelo *Dječak sa žitorodnih ravni* također je ostalo neobjavljeno.

Autor je i epske pjesme *Marin i Stana*, koja je u nastavcima izlazila u *Subotičkim novinama* (br. 8-14/1941.) sve dok Drugi svjetski rat nije prekinuo izlaženje toga lista te nije objavljena do kraja. Osim toga, prema zapisima Josipa Andrića, autor je i dviju drama, od kojih je jednočinka *Dida Tomin jid* izašla u *Subotičkoj Danici* za 1936., a druga je ostala u rukopisu.

Preveo je roman ruske katoličke književnice Nadežde Lappo-Danilevske *K sreći*, koji je objavljen 1936.

Religiozno nadahnuće i uvelike religiozna tematika njegova pjesništva i proznoga stvaralaštva bili su glavni uzrok dugogodišnjega prešućivanja u hrvatskoj službenoj književnoj povijesti sve do kraja XX. st. Ako bi ga se do tada povremeno kao književnoga stvaratelja i spomenulo, bilo je to isključivo u katoličkoj periodici. Iako je uvršten je u *Leksikon pisaca Jugoslavije*, u natuknici se navodi samo literatura za razdoblje 1934.-54., a za vrijeme nakon 1945. samo dva bibliografska podatka.

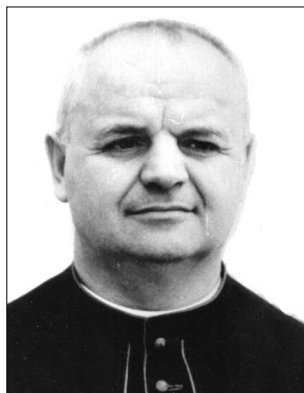
Pjesmu su mu uvrštene u desetak antologija.

Bio je član Hrvatskoga književnoga društva sv. Ćirila i Metoda, Društva hrvatskih književnika i član uredništva *Hrvatske književne revije Marulić* od osnutka 1968. U Zagrebu jedna ulica nosi njegovo ime, a u rodnom je Bregu 4. VII. 2004. na njegovu rodnu kuću u ulici Ive Lole Ribara 23 postavljena spomen-ploča. Bilo kakvi daljnji koraci u očuvanju same kuće izostali su te je polako nagriza zub vremena. U povodu 70. obljetnice života i 50. obljetnice stvaralaštva god. 1982. u rodnom Bregu uručena mu je povelja pape Ivana Pavla II. kojom mu se odaje priznanje kao uglednom katoličkom djelatniku.

(*Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, 11, J, u pripremi)

Marina Balažev

100. obljetnica rođenja IVAN KUJUNDŽIĆ

(Subotica, 2. VI. 1912 – Subotica, 24. V. 1969.), svećenik, književnik, bibliograf, prevoditelj. Rođen je 2. lipnja 1912. godine u seljačkoj obitelji Grge Kujundžića i Pauline r. Stantić na salašu, na Verušiću kraj Subotice. Osnovnu školu je pohađao u Subotici, a gimnaziju u Zagrebu, Osijeku i Subotici, a završne razrede završio je u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji kod isusovaca u Travniku. Bogoslovski fakultet je završio u Zagrebu. Biskup Lajčo Budanović zaredio ga je za svećenika 1934. godine. Bio je vjeroučiteljem u osnovnim školama i radio je u uredu Bačke

Duhovne oblasti. Kao vjeroučitelj u muškoj gimnaziji u Subotici radio je od 1936. do 1941., kada je mobiliziran kao vojni svećenik Potiske divizije te je povlačeći se s vojskom dospio u zarobljenički logor u Doboju. Iste se godi-

ne vratio u Suboticu, gdje je već bila mađarska vojska koja ga je osudila na kućni pritvor. U listopadu 1941. otišao je u Zagreb i tamo radio kao korektor u Društvu sv. Jeronima. U Suboticu se vraća za Božić 1943. Neko vrijeme bio je gost biskupa Lajče Budanovića, a onda kratko vrijeme kapelan u Janošalmi u Mađarskoj.

Nakon Drugoga svjetskog rata Kujundžić je radio kao vjeroučitelj u Državnoj muškoj gimnaziji i u Učiteljskoj školi u Subotici, ali je zbog sukoba s prosvjetnim inspektorom bio otpušten. Kraće je vrijeme bio kapelanom u crkvi sv. Terezije u Subotici, do 10. rujna 1947., kada je odveden u subotički istražni zatvor pod optužbom da je bio član grupe „čiji je cilj bio borba protiv narodnooslobodilačke borbe, protiv njenih osnovnih načela, a naročito protiv bratstva i jedinstva jugoslavenskih naroda i federativnog uređenja Jugoslavije“. Svi su članovi spomenute grupe osuđeni na vremenske kazne, a Kujundžić je osuđen na „na kaznu lišenja slobode sa prinudnim radom u trajanju od 13 godina“ računajući od dana hapšenja 10. rujna 1947., na gubitak građanskih prava u trajanju od 5 godina nakon izdržane kazne.

Iako se u sudskoj presudi ne spominje konfiskacija imovine, njegova je privatna knjižnica konfiscirana i prenešena u subotičku Gradsku biblioteku. Ivan Kujundžić je bio u zatvoru u Sremskoj Mitrovici i u Nišu. Kazna mu je smanjena te se u Suboticu vraća 1954. godine kada odlazi na mjesto župnika župe sv. Roka, nakon smrti Blaška Rajića, po prijedlogu biskupa Lajče Budanovića.

Uz svoje svećeničke poslove, vršio je odgovorne dužnosti u pojedinim upravnim i organizacijskim tijelima Subotičke biskupije za vrijeme uprave biskupa Lajče Budanovića i biskupa Matije Zvekanovića. Za svoj pregalački rad dobio je najviša crkvena odlikovanja. Ivan Kujundžić iznenada je umro 23. svibnja 1969. godine, a sahranjen je 24. svibnja u obiteljsku grobnicu u Kerskom groblju u Subotici.

Na kulturnom području Kujundžić je imao iznimno važnu ulogu. Aktivno je sudjelovao u radu Subotičke matice, od 1935. do početka rata 1941. godine. Njegov doprinos je bio u organiziranju tada veoma važne priredbe pod nazivom „Razgovor“, koji se održavao svake godine početkom siječnja u čast obljetnice smrti prosvjetitelja i preporoditelja biskupa Ivana Antunovića. Bio je referent za hrvatska omladinska katolička društva i duhovnik križarskog bratstva za srednjoškolce u Subotici. Ivan Kujundžić je bio jedan od glavnih organizatora izložbe „Smotra bunjevačke prošlosti“, priređene u Subotičkoj matici od 29. IX. do 2. XI. 1935. godine. Sudjelovao je kao tajnik u organizaciji najveće nacionalne manifestacije, proslave 250. godišnjice seobe jedne veće grupe Bunjevaca u Bačku, održane od 14. do 16. kolovoza 1936. godine.

Uređivao je *Subotičke novine* od 1935. do početka rata 1941., kada su novine prestale izlaziti. Kao izdavač i odgovorni urednik naznačen je Blaš-

ko Rajić, ali urednik je bio Ivan Kujundžić. Objavio je brojne članke o pojedinim aktualnim temama. Bio je članom Hrvatske kulturne zajednice, osnovane 1936., s ciljem da ujedini i usmjerava rad svih hrvatskih društava u Bačkoj.

Prevodio je s francuskog jezika, a knjige su često bile umnožene šapirografom.

I. Kujundžić je pisao pripovijetke, većinu svojih pripovijesti je objavio u časopisu *Obitelj* (Zagreb, 1942. i 1943.), a neke u zbirci *Deran s očima* (1969.), čije objavljivanje nije doživio.

Iznimno je važan njegov bibliografski rad, napose knjige *Prilog kulturnoj povijesti bunjevačko-šokačkih Hrvata* (Subotička matica, 1946.) te *Bunjevačko-šokačka bibliografija* (Zagreb, 1969.). Istražujući dugi niz godina povijest i književne prinose, Kujundžić je skupio veoma bogat fond knjiga, časopisa i novina i osnovao 1946. godine „Bunjevačko-šokačku knjižnicu Ivana Kujundžića svećenika“. Na žalost, veći dio je konfisciran za vrijeme montiranog sudskog procesa 1948. Po povratku iz zatvora, obnavlja svoju knjižnicu.

Za istraživače je osobito važna knjiga I. Kujundžića *Izvori za povijest bunjevačko-šokačkih Hrvata* (Matica hrvatska, Zagreb, 1968.). Djelo je nepotpuno, ali daje obilje izvora za proučavanje kulturne i političke povijesti bačkih Hrvata. Njegov bibliografski rad nezaobilazan je za sve istraživače kulturne povijesti bačkih Hrvata.

100. obljetnica rođenja BALINT VUJKOV

(Subotica, 26. V. 1912. – Subotica, 23. IV. 1987.), književnik, sakupljač narodne književnosti Hrvata, kulturni djelatnik. Rođen je u siromašnoj obitelji krojača Franje Vujkova i majke Jelene, rođ. Poljaković Kovačev. Rano je ostao siročić bez oca koji je poginuo u Prvom svjetskom ratu 1915. godine. U svom rodnom gradu završio je sveukupno školovanje: osnovnu školu (1919.-23.), gimnaziju (1923.-31.) i pravni fakultet s diplomom (1931.-36.). Nakon završetka studija kao pravnik zaposlio se u jednoj banci u Subotici, a zatim radi kao odvjetnički pripravnik u više subotičkih odvjetničkih ureda sve do 1944. godine. Sa svojim prijateljima pokrenuo je 1932. književni časopis *Bunjevačko kolo*, koji je izlazio tri godine.

Za vrijeme Drugoga svjetskog rata ilegalno surađuje s narodno-oslobodilačkim pokretom u ovom kraju. Zbog toga i zbog svojih političkih ideja uhićen je od okupatorske vlasti i poslan na prisilni rad, otuda u kažnjeničku četu, a kraj rata i oslobođenje dočekaao je u jednom nacističkom logoru u Austriji. Poslije povratka u Suboticu odmah se uključio u politički i kulturni rad. Postao je urednikom subotičkog dnevnog lista *Slobodna Vojvodina* čije je latinično izdanje izlazilo u Subotici. Od druge polovice 1948. godine bio je glavni urednik novina *Hrvatska riječ*. Od veljače 1949. jedan je od vodećih ljudi i organizatora Saveza kulturno-prosvjetnih društava u Subotici, ali je dobio otkaz zbog sukoba oko uvođenja hrvatskog jezika u pojedine škole (1953.).

Od 1954. godine vršio je razne dužnosti kao pravnik i odvjetnik. Od 1966. do 1973. bio je sudac Okružnog suda u Subotici. Tijekom poznatih političkih zbivanja s grupom hrvatskih intelektualaca uklonjen je iz javnog života. Oduzeta mu je putovnica i prije vremena je umirovljen. Nije mogao nastaviti sakupljanje narodnih pripovijedaka u susjednim zemljama. Izgubio je nekoliko dragocjenih godina. Izolacija u javnosti je probijena 1986. objavljivanjem zbirke bunjevačkih narodnih pripovijedaka *Jabuka s dukatima* (edicija „Osvit“, NIP „Subotičke novine“). Nedugo nakon toga Balint Vujkov je iznenada umro 23. travnja 1987. u svojoj 75. godini.

Jedan je od najzaslužnijih kulturnih pregaoca vojvođanskih Hrvata napose u očuvanju od zaborava narodnog književnog blaga. Sakupljanjem i objavljivanjem bunjevačkih narodnih „pripovijedaka“, uvijek ih je stavljao u okvir sveukupnog hrvatskog narodnog stvaralaštva. Objavio je više od 10 knjiga pripovijedaka Hrvata iz Vojvodine, Mađarske, Rumunjske, Slovačke, Austrije, Češke, Kosova. Bez njegovog sakupljanja, u našoj kulturnoj baštini imali bismo samo ono što je sakupljeno i zapisano prije Balinta Vujkova.

Osim sakupljanja bunjevačkih narodnih „pripovijedaka“ objavio je i cijeli niz izvornih književnih djela: S Franjom Bašićem i Blaškom H. Vojnićem objavio je zbirku pjesama *Pupoljci* (Subotica, 1934.). U vlastitoj nakladi objavio je bajku *Cviće i kamen* (Subotica, 1938.), u izdanju novina *Hrvatska riječ* objavljena mu je novela *Dva borca* (Subotica, 1947.), subotička *Minerva* 1953. objavljuje mu knjigu *Bajka o mravljem caru* izd. Minerva, Subotica, 1953., a knjigu pripovijesti *Prašina po dugama* objavljuje u Subotici 1971.

Njemu u čast Hrvatska čitaonica 2002. godine pokreće književnu priredbu Dane Balinta Vujkova, dane hrvatske knjige i riječi, čiji je temeljni cilj valorizacija bogate Vujkovljeve zaostavštine i očuvanje ikavice, narodnog govora bačkih i srijemskih Hrvata, te tiskanje Vujkovljevih djela namijenjenih djeci i mladima. Na višednevnoj manifestaciji tematizira se i suvremeno književno stvaralaštvo Hrvata u Podunavlju.

(Prema rukopisnoj zaostavštini)

Bela Gabrić

ZVIZDA NOVA ZASJALA

Zvizda nova zasjala
iz karmelskog reda,
k tebi vape grišnici
kad pritisne bijeda.

Prema majci Božjoj
žar ti srca godi,
o malenom Isusu
tvoj nam život zbori.

O. Gerarde oče,
žrtve nek se vinu,
malenome Isusu
k Bogu u visinu.

Usliši nam molitve
ovdi što se čuju,
mole ti se virnici
što te vično štuju!

Cecilija Miler, Sombor

MALA DANICA

Uredila: Katarina Čeliković

Liturgijsko ministrantska skupina „Pavlovi maratonci“

Kako samo znakovito zvuči već sam naziv skupine „Pavlovi maratonci“, prema velikom sv. Pavlu, apostolu pogana, apostolu naroda, koji je svoj život dao kako bi ljude priveo spasenju, koje nam je obećao Gospodin Isus. I to tako da je za svoga života skakutao s kontinenta na kontinent kako bi svi koje je sretao na tom putu čuli riječ Božju. Koliko je samo on prepješačio, preplovio, bio u oskudici – zapisano je u Djelima apostolskim, ali daleko je to više nego što današnji čovjek može zamisliti. Ono što je prolazio sv. Pavao, kada bi se prenijelo u naše vrijeme i naše mogućnosti, sigurno je sve puta deset više, najmanje!

I naši ministranti, dok je još ovdje bila i vodila ih časna sestra Jasna Crnković, izabrali su baš ambiciozno ime: Pavlovi, pa još maratonci! A jesu li u tome uspjeli i pokazali to na djelu u proteklih dvije-tri godine, reći na ovaj skromni uradak.

Kao što ste zaključili, radi se o skupini ministranata koji su nezamjenjivi dio liturgije, osim ako ih nema, ali tad kod oltara mora sve obavljati sam svećenik. To su oni dečki koji svećeniku na oltar donose i odnose vrčice za vino i vodu, koji dodaju rupčić o koji svećenik tako elegantno briše ruke i pribor koji koristi.

Tako je u župi sv. Roka osnovana Liturgijsko ministrantska skupina dječaka koji su imali želju ministrirati na sv. misi, čak što više, naučiti o sve-toj misi, družiti se i zabaviti. A župnik ih je, kako to već biva, kod nas „Kerčana“, podržao. U počecima njihova rada vodila ih je časna Jasna, ali ne zadugo budući da je zbog svog poziva morala svojim sestrama u Split. Kako ne bi ostali bez voditelja, župnik je imenovao Ivana Piukovića kao starijeg iskusnog ministranta i katehetu Silvestera Bašića, koji ih vode i poučavaju.

Ali, važna osoba na samoj svetoj misi, naročito kada su to one blagdanske, posebno svečane mise, je ministrantski ceremonijar, koji je – kako ono kažu – na licu mjesta vodi i upućuje naše dečke u svemu da sve štima, a taj mladi gospodin je Nebojša Stipić. Svoje je ministriranje „ispekao“ tijekom puno godina.

Tko je ikada bio ministrant ili slušao dogovore pred samu svetu euharistiju, zna da ovaj zadatak nije nimalo lak. Bezbroj je tu sitnih zadataka koji se moraju izvršiti, pa je osobito važno znati kada kleknuti, kako držati ruke, pa ako niste znali i kako sjediti, jer za sve postoje točno određena pravila o kojima se mora voditi računa.

Kad bi netko slušao dogovore, a da ne zna puno o ovoj službi, sigurno bi se začudio čuvši fraze koje koriste, recimo: „prvi“ i „drugi“ put. Pitao bi si vjerojatno o kakvim putovima se tu radi, dok bi iskusni ministrant odmah znao da je riječ o putu tj. zadatku koji pojedini ministrant ili njih više mora izvršiti.

Ministrant osim liturgijskog držanja mora i poznavati svetu misu u tančine, svaki njen dio, jer je vrlo važno kako će odgovoriti svojim tijelom, držanjem ili riječima. On je kraj oltara u kojeg su uprte oči sviju vjernika na misi, i to nije šala, te mora biti i pristojnog izgleda. I tako bismo mogli u nedogled, ali možda bi bilo najbolje da odsad na svetoj misi obratimo više pažnje na ministrante, te tako možda i upoznamo važnost svakog trenutka svete mise.

Još nešto, ministranti se vole i natjecati, a natječu se u tome tko će više tijekom mjeseca radnim danima ministrirati na misi. Pobjednik stiče zvanje *ministrant mjeseca*, prigodnu nagradu i diplomu. Ministranti su prvi kad treba pomoći u školi, na župi, župniku, časnim sestrama.

Jednom godišnje ministranti se ogledaju na susretu svih ministranata župa Subotičke biskupije u znanju i nogometu. Sve to treba uvijek biti, znati i svladati, te se ministranti rado okupljaju subotom na sastanke svoje skupine u župi.

Dobrog ministranta moraju resiti i ove osobine:

1. revnosta za slavu Božju, 2. poslušnost i poniznost, 3. čistoća duše,
4. strahopočitanje, 5. urednost i točnost, 6. prijateljstvo i 7. marljivost.

Svi ministranti jedne župe sačinjavaju „zbor ministranata“.

U „zbor“ može biti primljen svaki dobar dječak koji ima pravu nakanu:

- služiti na veću slavu Božju,
- redovito i točno sudjelovati u službi Božjoj i na sastancima,
- doći barem desetak minuta prije mise kako bi se pripremio za ministriranje (uredno odjeven, počesljan, čiste odjeće, ruku i obuće),
- prije i poslije mise obaviti molitvu,
- pobožno i sabrano obavljati svoju službu kod oltara,
- pristupiti što češće sv. pričesti,
- čuvati i spremati ministrantsko odijelo,
- spremati i čuvati sve crkvene predmete, stavljati ih na određeno mjesto,
- ispričati svaki izostanak od mise ili sastanka; ako je spriječen posluživati, neka misli o zamjeni.

Priznat ćete svi vi, mladi dečki, kako ovo što ste pročitali zvuči prilično zanimljivo. Možete i vi razmisliti o pozivu ministranta. Ako niste znali, mnogi svećenici su upravo prvo bili ministranti i dok su tako kraj oltara ministrirali, kalio se njihov poziv za svećeničku službu. Ništa ne ide preko noći, i Bog kad izabire one koji su mu spremni služiti, lagano ih uvodi u nešto veće i veće, čarobno, zar ne?

Ovim putem potičem sve one koji su nekad pomislili naći se u ruhu ministranta i ogledati se u ministrantskoj službi, a time preuzeti na sebe veće služenje Bogu i ljudima, da se jave svom župniku. A onima, pak, koji su već ministranti, zahvaljujem što odvajaju svoje vrijeme za zajednicu. A svi skupa zahvaljujemo za onu ljubav kojom nas uzljubi naš najveći ministrant Isus Krist, koji je cio život proživio u služenju. Latinska riječ „ministrare“ znači služiti.

I na kraju, PRIMITE PUNO BOŽJEG BLAGOSLOVA i neka vas sveti Tarcizije, sveti Polion, sveti Dominik i svi sveti ministranti čuvaju na vašem putu.

Za vas Silvester Bašić

Zlo u svijetu

Zlo je u svijetu
Kao ptica u letu,
Jednom će stati
I zauvijek nestati

Svi se protiv zla borimo,
Ali ga i sami činimo,
Nismo ni svjesni toga,
Mi ne znamo šta je sloga

Ljubav će jednom doletjeti
Sa prijestolja zlo otjerati
Mir će tada zavladati
I sve nas zauvijek spasiti

Katarina Vojnić Tunić,
6. r., Stari Žednik

*Teo Margetić, 6 godina - Katedrala
vrtić „Marija Petković“ Subotica*

Glad, svi smo mi krivi za to. Siromašnih je puno, škrtih je puno. Ali ljudi koji hoće pomoći ili rade na tome, njih je malo. Veoma malo, i ne toliko dovoljno da bi mogli pomoći svima. Neka djeca i ljudi bacaju svoju užinu, bacaju! A nisu ni svjesni zapravo koliko bi tek, koliko bi samo mogli pomoći da ne bacaju hranu! Jer neki ljudi ne znaju da se hrana ne baca, i da time samo odmažu. Koliko ljudi troše novac na svakojake gluposti, ne znaju što će više od novca. Da su samo malo ljudi darežljiviji i ljubazniji, puno toga bi se promjenilo. Bog nije htio ovako, Bog je htio ljubav, mir, sreću, u svakoj obitelji brižnost! Ali neki to i ne žele. I koliko li samo djece u Africi umire zbog toga, bar desetero u pet minuta. Baš zbog toga ne treba bacati hranu, niti kada ti majka skuha ručak, i ako ti se ne sviđa pojedi to, i tek to svakoj majci znači puno! Bog je stvorio svako dobro, ali ljudi su to dobro pretvorili u zlo!

Danijela Siracki, 6 razred OŠ Pionir
Župa sv Marko, Stari Žednik

ŠTO JE CRKVA?

„Pačići“ (djeca od 3-4 godine):

- ... tamo se moli ...
- ... to je Misa ...
- ... krunica, Isus, Bog ...
- ... tamo isus živi! ...
- ... to je Isusova kuća! ...

„Cvjetići“ (grupa od 5-6 godina)

i „Pčelice“ (predškolci)

- ... tamo dolaziš da se moliš Isusu! ...
- ... da se molimo za malu Anu, onu koja ide u naš vrtić, onu koja je bolesna! ...
- ... i za ostale bolesne ...
- ... kuća u koju mi idemo da se molimo! ...
- ... Crkva je naša kuća i Isusova kuća! ...
- ... i da se volimo, da se krstimo u crkvi ...
- ... ali Isus živi u našim srcima! ...

*Martina Vojnić Tunić
6 godina,
Vrtić „Marija Petković“*

Dječja Dužijanca 2011., mala bandašica Katarina Piuković i mali bandaš Luka Skenderović s roditeljima i župnikom Andrijom

Biseri Očeva milosrđa

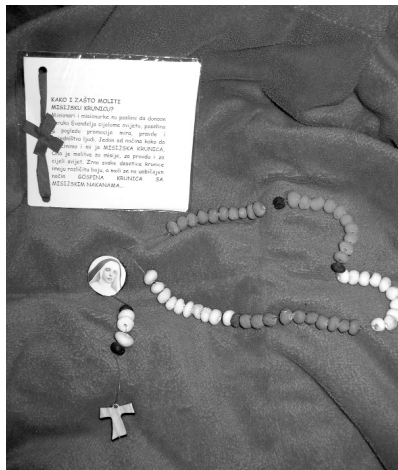
Kao što su otoci biseri plavog Jadrana, tako je blažena Marija Propetog Petković biser hrvatskoga naroda. Mi također želimo biti BISERI, pa smo osnovali „Bisere Očeva milosrđa“ (kraticom BOMI).

Biseri Očeva milosrđa župe svetoga Roka iz Subotice sastaju se svake subote na susret od 9 do 11 sati. Zajednicu BOMI resi iskreno prihvaćanje, pa i prijateljstvo, ali i nešto puno više: među nama je prisutan Isus, darovan Sin Božjeg očinstva i milosrđa.

Na svojim se susretima družimo, molimo, planiramo, prakticiramo djela milosrđa: obilazimo bolesnike, organiziramo prigodne akcije, radimo u radionicama, učimo o životu bl. Marije Petković, pratimo događaje u crkvi. Svakog dana u podne nastojimo se sjetiti jedni drugih i izmoliti samo jedno „Slava Ocu“ jedni za druge – tako razvijamo zajedništvo, ljubav i prijateljstvo. Nastojimo svakog 9. u mjesecu biti skupa na misi i moliti Blaženičin zagovor da budemo onakvi kakve nas želi naš Nebeski Otac. BOMI župe sv. Roka žele vam ispričati što im se najviše svidjelo u svezi Misijske nedjelje, koju smo u crkvi slavili 17. listopada, a za nju se pripremali skoro mjesec dana prije.

„Radili smo misijske krunice i mini molitvenike uz njih (koju smo i molili prije mise!), napravili plakate NAŠE MISIJE nakon razgovora o tome i – smislili malu predstavu koju smo izveli na misi nakon Evanđelja! Za kraj razgovora sa župnikom, koji nas je „ispitao“ što su

naše misije i što za njih činimo, veselo smo otpjevali pjesmu GLASNIK VELIKOGA KRALJA i pozvali i drugu djecu i mlade da nam se pridruže na našim susretima. Krunice smo prodavali i novac poslali za misije, a naš župnik Andrija Anišić je jednoj od nas „BISERA“, Dajani (ona je prva dignula ruku kad je on pitao tko želi biti misionar ili misionarka) darovao prekrasnu krunicu s likom sv. župnika arškog. Svima nam se sviđjelo pjevanje i gluma, ali i krunica na različitim jezicima. Na Svjetski dan krunice molili smo krunicu na latinskom, engleskom,

talijanskom, njemačkom, mađarskom i slovačkom jeziku. No, jednoj je djevojčici bilo najljepše ono što bi svima trebalo biti najljepše, a to je da je s nama Bog i što smo mogli to naučiti.

Meni se najviše sviđjelo to što smo novac dobiven od naših uradaka mogli dati za Misije. Živeći svoju vjeru, darujemo se drugima u potrebi i svima oko sebe svjedočimo o Biserima Očeva milosrđa. Pridruži nam se i ti, čekamo te!“

Zdenko i Biseri Očeva milosrđa

Na vjeronauku u Đurđinu

I ovaj sat vjeronauka započeli smo molitvom Očenaša, pa da vridno nastavimo izradu božićnih ukrasa, čestitaka, ikebanica i slično. Oko stola su djevojčice 7. i 8. razreda iz Đurđina, dok su dječaci za to vrijeme bili zauzeti drugim „poslom“ – „Ne ljuti se, čovječe“. Kad malo bolje razmislimo, i ovo je prigodna vježba u vrijeme Došašća: ne ljutiti se kad drugi dobija, već se nadati i biti radostan.

Vera Dulić

Dva Isusa u jaslicama

Ovo je istinita priča jednog misionara. U božićnom vremenu 1994. godine dva mlada misionara držala su sat vjeronauka skupini dječaka i djevojčica koji su bili napušteni, zlostavljani i ostavljeni u jednom moskovskom sirotištu.

Većina djece nije nikada čula za Božić pa su ova dva misionara započela priču o Mariji, Josipu i njihovom dolasku u Betlehem gdje nije bilo mjesta za njih pa su tako morali ići u staju gdje je dijete Isus rođeno i položeno u jaslice. Tijekom priče djeca i službenici u sirotištu sjedili su zadivljeni. Neki su sjedili na rubu tronožaca pokušavajući uhvatiti svaku riječ. Završivši priču, misionari su podijelili djeci po tri komada kartona da naprave od njih grube jaslice. Svatko je dobio mali žuti kvadratić izrezan iz rupca. U gradu nije bilo šarenih papira.

Slijedeći upute djeca su izrezala papir i pažljivo posložila trake koje su poslužile kao slama u jaslama. Maleni flanelni kvadratići izrezani iz istrošene spavačice poslužili su kao djetetov pokrivač. Bebu lutkicu napravili su od pliša kojeg su dobili iz Amerike. Dok su djeca bila zao kupljena izrađivanjem jaslica dva misionara su šetala uokolo da vide treba li ikome pomoći. Ovdje nastavlja misionar:

– Sve je išlo uobičajenim tokom dok nisam došao do stola gdje je sjedio mali šestogodišnji Miša. Izgledalo je kao da je završio s radom. Kad sam se približio dječakovim jaslicama začudio sam se **vidjevši u jaslicama ne jedno već dvoje djece**. Brzo sam se obratio prevoditelju i zamolio ga da upita dječaka zašto je stavio u jasle dvije bebe. Prekriživši ruke, dječak je, gledajući u jasle, ponovio još jednom priču ozbiljnim tonom.

Točno je prepričao priču o Božiću (što je bilo jako neobično za tako malog dječčića), sve dok nije došao do dijela gdje Marija stavlja dijete u jaslje. Tada je Miša sam izmislio svoju verziju završetka i rekao: „Kada je Marija položila dijete u jaslje, Isus me pogledao i pitao imam li mjesto gdje ću živjeti. Rekao sam mu da nemam ni mamu ni tatu i da nemam gdje živjeti. **Onda mi je Isus rekao da mogu ostati kod njega.** Ja sam mu odgovorio da ne mogu jer nemam poklon za njega kao i ostali. Ali ja sam toliko želio ostati s Isusom pa sam pomislio da bih mu mogao dati na poklon ono što imam. Ako bih ga grijao, to bi mu možda bio dobar poklon“.

Onda sam upitao Isusa: „Ako te ugrijem, hoće li to biti dovoljno dobar poklon?“ A Isus mi je rekao: „Ako me budeš grijao, to će mi biti najbolji poklon koji mi je itko ikada poklonio!“ I tako sam ušao u jaslje, a Isus mi je rekao da mogu ostati s njim – zauvijek“.

Dok je Miša završavao priču, njegove oči su se punile suzama koje su obilno tekle malim obrazima. Prekrivši lice rukom nagnuo se nad stol dok su mu se ramena trzala od jecaja.

Napokon, malo siročić našlo je nekoga tko ga neće nikada napustiti ni zlostavljati, nekoga tko će ostati s njim ZAUVIJEK...
(<http://www.admg.blogger.hr>)

Mali župljani župe sv. Marka u Žedniku ovako provode svaki četvrtak u druženju i slavljenju Boga.

Kako je posto mraz

Bunjevačka narodna pripovitka
Zabilježio i obradio: Balint Vujkovi

Kad je Bog stvarao svijet, zemlja ispala velika, a nebo malo. Bog sazvo sve životinje da pita šta bi trebalo činiti, pa da zemlja stane pod nebo. Došle sve životinje, samo jež nije. Bog poslao radnjeg među, ovaj oči u proliće, vratio se u lito, a ježa još nema.

– Jesi li ga našo? – Bog nestrpljen.

– Jesam, al jež kaže da još ima kada.

Bog sad pošalje čelu:

– Ubodi ga ako neće da požuri.

Odletila čela:

– Ajde, ježe, nemoj se šaliti, zove te majstor. Požuri ako neš da te ubodem.

Kad je jež čuo kako mu se čela priti, on oma krene i veli:

– Ajde, leti i kaži da se žurim, kad je već tako da je on majstor a ne zna pa ja jež triba da znam.

Čela ko čela, poslušaj, a jež onda ko jež i jevo njega, stigo na Božić, pa već iz daleka viče:

– Čerez tog triba dizati toliku graju?! Majstore, stegni malo zemlju, pa da vidiš kako će lipo stat pod nebo.

I onda Bog pušti mraz na zemlju, da je ne bi moro rukama stezati, kad na Božić ne valja ništa raditi.

I kraj konac, zapo zec u lonac.

(Žig, 99/1999., str. 16.)

Adventski vijenac bez svijeća

Marina je svake godine pravila adventski vijenac uz pomoć mame, a ove bi godine to učinila sama. Sve je imala u dvorištu: lozu bi iskoristila za krug, borove grančice za zelenu podlogu, vrpce ima u nekoliko boja, a svijeće bi joj mama kupila.

– Mama, mama! Probudi se! – Marina je tresla nepomičnu mamu, micala joj ruke, glavu dizala svojim slabašnim rukama. Poljubila je mamu u čelo, a oči su i dalje ostale zat-

vorene, a ona bez pokreta. Tata je već bio na poslu. Dvanaestogodišnja djevojčica požuri do telefona i usplahireno zove tatu. Nema ga, sastanak je izvan ureda, nedostupan je na mobitelu! Oh, sjeti se da je vidjela broj hitne pomoći na ormariću u predsoblju. Prsti su jedva pronašli brojeve 94.

– Molim vas dođite! Moja mama se ne budi! Dođite! – drhtavim glasom Marina govori u telefon. S druge strane čuje utješan glas:

– Budi mirna, reci mi gdje stanuješ. Bravo, dobro si uradila što si nas pozvala. Zoveš se Marina? Dobro, otvori vrata i evo liječnika za nekoliko minuta.

Sve se munjevito odvijalo te srijede. Kola hitne pomoći prebacila su mamu u bolnicu, tata je ubrzo bio s Marinom u bolničkom hodniku i čekao vijesti. Što se to dogodilo mami? Nakon dugog čekanja, liječnik je polako izašao pred četiri zabrinuta i vlažna oka. Dok nije progovorio, kao da je prošlo stotine minuta a ne tek jedna.

– Nema velikog razloga za brigu, napravili smo pretrage, gospođa će ostati par dana u bolnici na promatranju. Ne brini, Marina, brzo će se mama vratiti kući.

Već prilično smirena, Marina je otišla i u školu, a putem je prolazila pokraj crkve na čijem su krovu jesenske ptice pomalo drhtale. Pogled joj odluta prema prozoru kroz koji je dolazilo svjetlo. Vođena tim svjetlom, približila se ulazu i ušla, začuđena što je crkva bila otvorena. Mislila je da je crkva samo za nju otvorena i odmah molitvom poleti Isusu.

– Molim te, Isuse, ozdravi mi mamu!

Dani su se nekako sporo, ali ipak sigurno primicali nedjelji. U sobotu je shvatila da mama neće biti s njom i da na stolu neće biti adventskog vijenca.

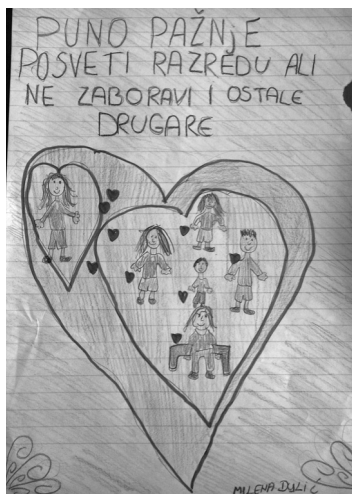
Odjednom joj pogled padne na zelenu borovu grančicu koja se približila prozoru. Izađe, otkine grančicu, skupi nekoliko grana vinove loze i napravi vijenac. Stavila je trake. Neka, pomisli, dok čeka mamu, napraviti će joj iznenađenje kad se vrati. Vijenac bez svijeća stavi na stol i zamisli mamino iznenađeno lice kada vidi da ga je sama izradila.

Nedjeljno jutro počelo je tatinim poljupcem i riječima:

– Lijep ti je adventski vijenac. Mama ti je nešto ostavila u ormaru. Dok je trčala prema ormaru, nije ni slutila da su u njemu četiri svijeće pripremljene za njihov adventski vijenac.

Sada jednako radosna čeka i Božić i povratak mame iz bolnice.

Katarina Čeliković

Milena Dulčić, Žednik

Tamara Vojnić Hajduk, Žednik

Za Uskrs je besplatno

– Ivaneeee! – strogo i zvanično vikne mama.

– Ivane, brzo ovamo! – Sad još glasnije i zastrašujuće mama dozva svoga desetogodišnjeg jedinca.

Znao je da nešto nije u redu, ali se nije mogao sjetiti što bi mogao skriviti, a mama ga ovim opasnim glasom zove na uskrsno jutro. Sve je izgledalo tako savršeno: suncem obasjano jutro probudilo je sve u kući, čak i njega koji je volio dugo spavati, Žučko je veselo trčao po mirisnom i rascvjetanom dvorištu, djed je hranio živahne piliće u njihovom toplom domu u šupi. Ah, mislio je da će ovo biti najljepši dan, dan koji je tako radosno čekao punih četrdeset dana. Tako se pripremao za ovaj Uskrs; poslušao je i baku da češće ode u crkvu pa je u seoskoj crkvi pred križem bilo puno njegovih papirića na kojima je pisalo da je bio na Križnom putu. Slušao je i svoga župnika koji je u propovijedima govorio oduševljeno o odricanju i duhovnoj pripremi. Baš se trudio. Što onda ipak ne valja?

Pogleda usmjerena prema zemlji i gledajući u nove cipele, Ivan je stajao pred mamom i tatom. Nikako da već kažu što je tako strašno da

on mora prije odlaska u crkvu dobiti „lekciju“. A oni čekaju, kao da žele da on prvi kaže. A što da kaže? Pa on i ne zna da je nešto loše učinio. Pametni su oni, prvo mu kupe dar za Uskrs, svi se sprema za slavlje u crkvi u koju danas ide cijela obitelj, a onda mu hoće sve pokvariti. Neka već kažu što imaju pa da se riješi ovog straha i tajne koja ga tako pritišće. Ako je kriv, u redu. Priznat će, ali nisu mu morali pokvariti baš uskrsno jutro.

– Ivane, imaš li ti ikakve veze s nestankom kobasica iz korpe koju smo nosili na blagoslov jela?

Au! To je znači problem? Ivan se brzo u glavi počeo sabirati i pomalo stiskati usnice.

– Na koje kobasice misliš?, upita oprezno mamu?

– Dobro ti znaš na koje kobasice mislim. Nemamo puno vremena za priču. Reci gdje su te kobasice. Znaš da se do Uskrsa ova hrana ne jede, a uostalom nisi mogao sam pojesti dva para kobasica.

Sad je već Ivan počeo shvaćati da njegov potez možda i nije bio najbolji. Kako sada da im kaže istinu kad su počeli tako strogo ispitivanje? Stalno mu govore da uvijek treba govoriti istinu. Pa dobro, reći će im istinu!

– Kobasice sam dao susjedi Ruži.

– Susjedi Ruži? Kad si prije stigao dati kobasice kad je blagoslov bio rano jutros?

– Danas smo svi ustali ranije pa sam otrčao i stavio joj na prozor.

– A otkud ti uopće ideja da naše blagoslovljene kobasice nosiš susjedi?

– Čuo sam u crkvi da za Uskrs moramo besplatno davati onima koji nemaju.

– Bože blagi, moj sin baš sluša sve što se kaže! A da nemaš možda neke veze i s drugim nestalim stvarima? Jesi li i kremu za lice i šampon možda nosio našoj susjedi, a nestajale su i neke čokolade zadnjih mjesec dana, pa i tvoje nove olovke, flomasteri i tko zna što još?

Vidio je Ivan da ga roditelji gledaju optužujućim pogledom i odjednom se nešto slomilo u njemu. Suze su naglo krenule i više nije mogao zaustaviti navalu tuge. On je mislio da riječi koje je čuo na Čistu srijedu od župnika – *Besplatno si dobio, besplatno i ti daj da bi zaslužio raj* – vrijede i za njega. Zato se jako trudio sam pronaći one koji nemaju, pa je tako siromašnoj obitelji na kraju sela odnio sapun, zubnu pastu i šampon, a Vesni je dao svoje flomastere.

Suze su učinile svoje. Roditelji i djed i baka su sjeli, posjeli i njega i blago ga pomilovali po njegovoj neukrotivoj svijetloj kosi. Shvativši koliko je dobrote u njihovu Ivanu, oprostivši mu njegovo tajno darivanje, rekoše mu:

– Sine, dobro si činio, ali nikada nemoj ništa zatajiti svojim roditeljima. Uskrs treba svima biti radostan, ali se u kući moramo uvijek dogovarati. Hajde, glavu gore! Danas je dan radosti za sve nas.

Katarina Čeliković

Malo se šalimo

Bog i slatkiši

Majka: „Jesi li znao da je Bog bio nazočan kad si u kuhinji ukrao slatkiše?“

- Da.
- I da te je cijelo vrijeme gledao?
- Da.
- I što misliš, što ti je rekao?
- Rekao je: Samo smo nas dvojica ovdje – uzmi dva.

Dva pauka

Dva pauka razgovaraju:

- Ja sam proveo zimu u crkvenom tornju. Užasno. Nemoguće je spavati uz zvonjavu.
- A ja sam blaženo prespavao cijelu zimu – odgovori drugi.
- Nitko te nije dirao? Je li moguće? A gdje si bio? – upita prvi.
- U škralblici u dnu crkve.

Palačinke

Majka priprema sinovima, petogodišnjem Ivici i trogodišnjem Peri, palačinke. Kada su se djeca počela svađati oko toga tko će dobiti prvu palačinku, majka je vidjela priliku da svojoj djeci održi lekciju: Da je Isus tu, on bi rekao: „Neka moj brat dobije prvu palačinku, ja mogu čekati.“ Ivica se okrene mlađem bratu: „Pero, ti budi Isus!“

Jedanaesta zapovijed

Vjeroučitelj: „Kako glasi jedanaesta Božja zapovijed?“

Vjeroučenik: „Ne pravi budalu od bližnjega svoga!“

Zdrava smrt

Kad je otac Atanazije već bio na samrti, liječnik ga je pregledao i ustanovio da ne boluje ni od čega.

„Tim bolje, umrijet ću zdrav“, reče starac.

Biskup i djevojčica

Nakon propovijedi pita biskup nemirnu djevojčicu:

- Zašto ti hodaš po crkvi dok svi ostali sjede?
- A zašto ti govoriš dok svi ostali šute? – odgovori djevojčica.

mladi subotičke biskupije

*Uredila:
Nevena Mlinko*

PRIMA: Isus

Isuse, cijeli život učim i slušam o Tebi, Ocu i Duhu Svetom, a čini mi se da nikada neću dovoljno naučiti. Toliko je beskrajna tvoja veličina! Učim o tebi u crkvi i u školi na vjeronauku, a od malih nogu i kod kuće jer su se roditelji uvijek trudili pružiti nam kršćanski odgoj. Ipak, ponekad mi se čini da se ne mogu do kraja posvetiti tebi, sve je teže koncentrirati se na molitvu zbog raznih obveza.

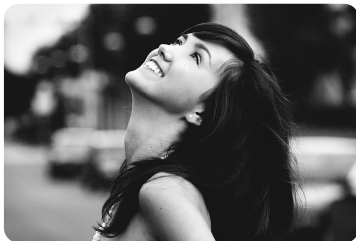
Često mislim kako imam puno problema, kako sam nesretan i da me nitko ne razumije, da nitko ne razumije kroz što prolazim. Ja ne mislim da radim išta loše, ali drugi mi govore da nisam u pravu. Ja mislim da sam dobar, ali loše ocjene, svađe s roditeljima, braćom i sestrama, prijateljima se nagomilavaju.

Ja, ja, pa ja. Isuse, Ti nisi bio tako sebičan. Mislio si na druge ljude, zalagao se za njih i volio ih. Hoću li ikada moći postići i mrvicu od onoga što si Ti učinio? Slab sam i ne mogu pronaći način prodrijeti u tuđa srca. (Možda bih jednostavno trebao pustiti druge u svoje srce. Ukoliko ostanem ovako zaleđen, moje srce ostat će slomljeno.) Nisam siguran da to mogu. Isuse, Ti si Bog, Ti možeš sve, ali ja sam samo ljudsko biće i ja ne mogu tako „hladnokrvno“ i smireno oprostiti drugi-

ma, ne mogu okrenuti i drugi obraz kad mi zadaju udarce – ne mogu dovoljno otvoriti vrata svoga srca za sve ljude.

O Isuse, koji si umro za nas, usliši moje molitve.

Hvala ti što mi u svakom zlu pružaš ruku, u svakoj tami daješ svjetlo, što si me uvijek izvodio na pravi put. Hvala ti što mi nisi okrenuo leđa i što si me svaki put bodrio da idem dalje. Nikad Ti se neću moći odužiti za to, ali trudim se. Oh, kako se trudim!

Molim te, Isuse, spriječi ratove, pomoz siromašnima i bolesnima, posebno te molim za toliku djecu koja su cijelo djetinjstvo provela u ratu, nesigurnosti i neimaštini.

Isuse, molim te da nas čuvaš od svakog zla i da nas upućuješ da činimo dobro i pomazemo jedni drugima. Budi uz nas pa čak i kada te zapostavimo.

Isuse, molim te da mi daš snage u daljnjem životu da ne postanem od svoje vjere i da budem odlučan i hrabar u onome što radim. Ja, Isuse, možda i jesam „pogrešan“ i možda me cijeli svijet nikada neće prihvatiti, možda me Crkva nikada neće primijetiti, ali ja te trebam, Isuse, treba mi Tvoj zagrljaj i podrška, treba mi Tvoj blagoslov, Tvoj savjet.

Ovaj život vrijedi samo ako si Ti uz mene, Bože!

ŠALJE: 2f

Križni put mladih župe Uskrsnuće Isusovo

Na Pepelnicu nakon sv. mise mladi župe Uskrsnuće Isusovo održali su predstavljanje knjižice „Križni put mladih“ koja na jedan sasvim drukčiji način prikazuje kušnje, teškoće i nutarnje borbe mladog čovjeka modernog doba, stavljajući ih u postaje i tako u križni put mladih današnjice.

Na križnom putu počelo se raditi 2010. godine u ožujku za susret mladih u Baču da bi se nastavilo tijekom cijele godine do ovogodišnje korizme. U izradi je sudjelovalo tridesetak mladih naše župe. Neki od njih su otišli na studij, ali priključili su nam se novi sa svježim idejama.

Svjedoci smo da se mnogi s različitim izazovima ne mogu izboriti na pravi način i da dolazi do padova. U tome pak je najvažnije: spoznati svoju pogrešku, tražiti oprostaj, pronaći snagu za dizanje i nastavak hodanja.

Isusov križni put prepun je bolnih emocija. No, u svakom koraku, kroz patnju, strah, bol i nerazumijevanje nadasve se očituje beskrajna ljubav do u konačnici onog doživljaja velike radosti, veselja i nade ponovnog susreta.

Marija Vidaković

Ulomak iz IX. postaje:

Isuse moj! Evo još jednog pada mladosti. Jednog od najtežih. Pad u kojem sudjeluje tijelo, a najveće rane ostaju na srcu i duši. Sati osobnih lomova, kada mladost pada pod teretom života, pa ga krivim izborima i lažnim sjajem pokušava uljepšati. Pad po kom hladnu zemlju dotiče svaka stanica bića i na najružniji način vrijeđa dostojanstvo čovjeka. Put lažne ljubavi na kom mnogi imaju novca, ali nikada dovoljno snage dići se i kupiti

kartu povratka. Pomozi, Isuse, da u mladosti svladam napasti lake zarade po kojoj ću padati u blato, te obezvrijediti i obeščastiti sliku čovjeka, Tvoje djelo koje si po svom liku s ljubavlju Neba stvarao, molimo Te!

autorica:

Josipa Dević

2. POSTAJA Isus prima na se' križ.

JMJ MADRID 2011.

!!!Firmes en la Fe!!!

**2.000.000 mladih na aerodromu veličine 48 nogometnih terena...
193 nacije... 30.000 volontera... 14.000 svećenika... 800 biskupa...**

„Ukorijenjeni i nazidani na Kristu, učvršćeni vjerom“ (Kol 2,7), geslo je XXI. Svjetskog dana mladih, održanog u Madridu, glavnom gradu Španjolske, od 16. do 21. 08. 2011. Susret je započeo **misom otvaranja**, na trgu Cibeles. Euharistijsko slavlje je predvodio Antonio María Rouco Varela, nadbiskup madridski.

Sljedeći je dan, 17. 08. bio popraćen **katehezama** koje su se održavale u raznim dijelovima Madrida. Mladi hodočasnici iz Srbije su prisustvovali katehezama s mladima iz Hrvatske u naselju Aranjuez, udaljenom oko 50 km od Madrida. Kateheze su predvodili biskup srijemski msgr. Đuro Gašparović, i nadbiskup zagrebački msgr. Josip Bozanić, a trajale su 3 dana.

U četvrtak, 18. 08. uslijedio je **doček sv. Oca** na trgu Cibeles, gdje je Papa pozdravio mlade hodočasnike riječima: „Mladi ljudi, donijeli ste veliku radost Papi! Neka nas sve prati zagovor blaženog Ivana Pavla II. da ovu radost pronesemo cijelom svijetu“. Tako su sve podsjetili bl. Ivana Pavla II. koji je započeo ovakav susret. Potom je pozvao mlade: „Dragi prijatelji, budite oprezni i mudri, gradite svoje živote na čvrstom temelju koji je Krist“.

Petak je obilježen **križnim putem**, na kojem su tisuće mladih pomno promatrale postaje križnoga puta na ulicama Madrida. Papa im se obratio riječima: „Križ nije bio rezultat neuspjeha; on je izražaj najveće ljubavi; dati svoj život za druge“.

U subotu 20. 08. bilo je dirljivo **bdijenje** sa sv. Ocem na aerodromu Cuatro Vientos, gdje su mladi i prenoćili. Molitveno bdijenje uslijedilo je nakon neugodne oluje, koja ipak nije uznemirila mlade. Sveti Otac je odgovorio na pitanja mladih: „Kako mlada osoba može ostati dosljedna vjeri, a ipak i dalje težiti ka visokim idealima današnjeg društva?“

U nedjelju 21. 08. je uslijedio vrhunac susreta, **misa sa sv. Ocem**; cijela je Crkva bila na okupu: vrhovni pastir, kardinali, biskupi, svećenici i vjernici. Misi je nazočilo skoro 2 milijuna vjernika. Sv. Otac se u propovijedi osvrnuo na pročitano Evanđelje (Mt 16,13-20) u kojem je Isus pitao apostole: Što ljudi kažu tko je On? I što oni sami kažu, tko je On? Papa je dalje rekao: „Dragi mladi, i danas Krist pita vas: ‘Što ti kažeš, tko sam ja?’“. Odgovorite mu velikodušno, s hrabrošću kako dolikuje vašim mladim srcima“. Na kraju sv. mise je objavljeno da će se idući susret održati u Rio de Janeiru 2013. /**Petar Gaković**/

Dojmovi

– Bilo je približno dva milijuna mladih... može svatko pretpostaviti kolika je gužva bila, ali čak i dok stojiš na nečijoj nozi ili ti je u trbuhu nečiji lakat u metrou, sve to podnosiš lako, jer se usput pjevaju duhovne pjesme sa svih strana svijeta, uzvikuje se „Esta es la juventud del Papa“ (Ovo je Papina mladež), kliče se Kristu! (**VLADIMIR**)

– Snažna povezanost Univerzalne Katoličke crkve: naša pripadnost toj Crkvi, preispitivanje, te nalaženje odgovora i smisla života. Osnajeni vratili smo se našim domovima i obiteljima, župnim zajednicama i prijateljima kao svjedoci žive vjere koju smo imali priliku i čast iskusiti na susretu s Papom i mladim kršćanima iz cijelog svijeta. (**PETAR**)

– Divno je to što ovakvi susreti, koliko god naporni bili, utječu na osobnu izgradnju jer samo malo prije susreta misliš da daješ sve od sebe u širenju Radosne vijesti, a onda ipak shvatiš da su Božje granice daleko iznad naših i onih koje se usudimo sebi zacrtati. (**MARIJA**)

Zajedno u Kristu – s Papom u Hrvatskoj

Poglavar Katoličke crkve papa Benedikt XVI. posjetio je 3. i 4. lipnja 2011. Hrvatsku. Tko god je u ta dva dana uključio televizor, nije ga mogla zaobići informacija da je Papa u Hrvatskoj. Brojni mediji pratili su Papin posjet Hrvatskoj, možda više zbog ekstravagancije nego zbog toga što žele čuti i prihvatiti ono što je on govorio. Na moju radost, i ja samo jedan od 73 mladih koji su iz Subotičke biskupije hodočastili u Zagreb, na susret s našim Papom.

Festival mladih, koji je trebao popuniti program do zvaničnog preprograma, bio je odlično organiziran. Mladi volonteri su pripremili velika platna na kojima smo mogli nacrtati nešto za Papu ili mu napisati porukicu.

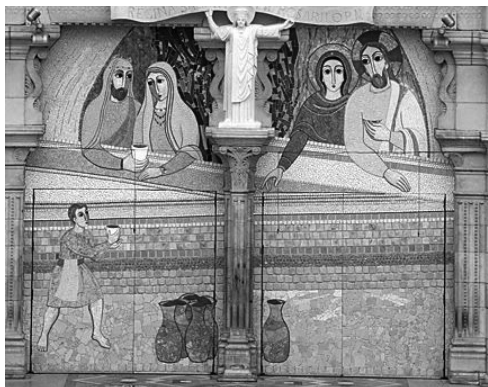

Naravno, nismo propustili priliku kazati Papi da ga podržavaju i mole za njega mladi iz Subotičke biskupije, „To je tu u Srbiji, čekamo Vas da nam dođete!“. Nadamo se da će je pročitati i doći k nama. Mladi, odjeveni u 12 apostola i sve hrvatske svece i blaženike okupirali su park i prolaznicima objašnjavali tko su oni, a za to vrijeme nekolicina mladih je trčala okolo u majicama. „Ako voliš Papu, zagrlji me.“ Ovi mladi su imali pune ruke posla! Nakon pjesme „Mreža ribara“ uslijedio je bogat glazbeni i plesni program sve do pola 8, kada je Papa stigao na Trg bana Jelačića. U tom trenutku nastao je delirij oduševljenja. Papa nas je sve pozdravio na odličnom hrvatskom jeziku i po ko zna koji put dobio skandiranje „Papa mi te volimo“. Svi smo pozorno slušali što nam Papa govori i s oduševljenjem prihvaćali njegove savjete, a onda je uslijedio nevjerojatan trenutak. Papa je iznio Pre-sveto i kleknuo pred njim, što je učinilo i mnoštvo mladih na trgu. Nakon nekoliko zaziva i molitava, Papa je zamolio da ostanemo nekoliko trenutaka u šutnji. Kakva je to bila scena: 26000 ljudi kleči na koljenima, na centralnom trgu u milijunskom gradu i moli za svoj grad, zemlju, narod! Subota večer, 21 sat, u gradu se nalazi oko 2 milijuna ljudi, 300 tisuća automobila, a na trgu tišina, ljudi na koljenima i u zraku se osjeća kako Duh lebdi nad svima... Neobjašnjivo, neponovljivo...

Pokisli smo nekoliko puta u tome danu, ali to nije bilo bitno. Spavali smo 3 sata u hangaru na betonu, ali ni to nije bitno. Uranili smo ujutro u 5 i zaputili se na hipodrom na nedjeljnu svetu misu s Papom, e to jest bitno! Misa je bila posvećena obiteljima, 2011. godina je Godina obitelji. Nakon mise uslijedio je povratak kući. Obnovljeni, puni Duha, ohrabreni Papinim riječima došli smo kući. Iako ne fizički, ali u Duhu, međusobno i s Papom ostajemo „Zajedno u Kristu“.

David Anišić

Pobožnost molitve krunice među mladima

Iako rezervacija za molitvu krunice stoji na imenu „baka“, mladi su prepoznali i usvojili u svojim životima druženje s rožarijem. Pri Radio Mariji, studenti i mladi radnici u Novom Sadu zajedno s gospođom Slađom, već tri godine jedanput tjedno u jutarnjim satima podižu svoja tijela i glasove Isusu utječući se Majci koja nikada ne odbija čuti i uslišiti svoju djecu.

Trenutno uz meditacije, molitve i pjesme promišljaju otajstva svjetlosti koje je u povodu Velikog jubileja 2000. godine, uveo bl. papa Ivan Pavao II.

☀ ISUS JE NA RIJECI JORDANU KRŠTEN BIO

Na krštenju je zapaljena svijeća našega Života. Mnogi se toga i nejećamo jer je to bilo davno, jer smo bili djeca, a život nas baca iz jednog u drugi događaj, iz tuge u radost, s jednog posla na drugi, od prijatelja do neprijatelja. Velika nam je zadaća povjerena: biti svjetlo svijeta! S obvezom su nam dane milost i snaga za njeno izvršenje. Rasplamsaj u nama žar Svetoga Duha kako ne bismo potamnili i iskopnili za život u vječnosti.

☼ ISUS NAM SE NA SVADBI U KANI OBJAVIO

Imati stalno otvorene oči i srce u svome životu je izuzetno zahtjevno. Obratiti pažnju i na potrebe drugih često djeluje kao nemoguća misija. Kada ćemo povjerovati da se ljubav darovana drugome nama vraća stotruko!? Gospo, koja si imala materinsko srce od čiste ljubavi, izmoli nam ljubav koja neće proračunavati, koja se neće nagađati i izmišljati opravdanja. Molimo za nesebičnu ljubav!

☼ ISUS NAM JE KRALJEVSTVO BOŽJE NAVIJESTIO I NA OBRAĆENJE NAS POZVAO

Tako je lako i ugodno slušati Tvoje riječi koje propovijedaju ideale. Naš svijet djeluje tako ispražnjen od smisla i od svakog konstruktivnog principa. A mi i dalje sjedimo i slušamo Te, smješamo se i klimamo glavama. Poziv na obraćenje nije jednokratna da bismo ga tako lako prečuli kao već jednom odrađenog. Rasti u svetosti svakim danom, rasti u svetosti svakim satom, rasti u svetosti svakim dahom – na to nas pozivaš! Na izgradnju Kraljevstva tvojih svetih još na zemlji! Ohrabri nas za svetost!

☼ ISUS SE NA GORI PREOBRAZIO I SVOJU NAM SLAVU OBJAVIO

Sindrom nevjernog Tome zagrebao je svačije srce: ne vjerujem dok ne vidim! Tvoja slava u punini, Bože, ostaje i ostatak će nam nesaglediva i neshvatljiva sve dok se ne sretnemo u vječnosti. To ne znači da ti nisi Velik, da Ti nisi Snažan, da Ti nisi Divan i Svemoćan u svakoj situaciji, u svačijem životu, u svakoj tišini, pjesmi i molitvi. Osnaži moja čula za Tvoju neizmjernu dobrotu i ljubav koje nas nikada ne napuštaju.

☼ KOJI NAM SE U OTAJSTVU EUHARISTIJE DAROVAO

Bolne tišine s jedne i histerični napadi s druge strane svakodnevno napadaju ljude upirući prstom u njihovu napuštenost, nemoć, bezvrijednost. Veliku istinu izrekao je jedan naš suvremenik i budući svetac, a ona glasi ovako: „Svetost i životna snaga duše ovise o svetoj pričesti“. U pričesti spoznaješ da si stvoren kao veličanstven, da te Bog voli, da te je opremio za svijet i da te čuje, razumije i pomaže. Ne zaboravi i ti sam reći Isusu da ga voliš svojim odlaskom na svetu misu i pričest.

Nevena Mlinko

Overdose (priko mire)

Umjerenost – kako dosadna krepost, čini se. To znači biti prosječan? Biti kao svi drugi i ne isticati se? Ili je to u onom smislu, gledaj da ima i gorih od tebe? Trend koji nam donosi suvremeni način razmišljanja je jasan, prosječnost ne prolazi. Moraš biti najbolji kako bi opstao. Na poslu moraš biti najbolji kako bi zadržao svoje radno mjesto. U školi moraš biti najbolji kako bi bio primijećen. U gradu se moraš isticati kako bi bio zapažen, često to znači da moraš imati najkraću suknju. Moraš biti po posljednjoj modi kako bi bio IN. Moraš pratiti sve najnovije tehnologije kako bi bio u tijeku. Čini se kako je previše onoga „moraš“, ali jasno je, to je ono što ti nameće suvremeno društvo. Dobro, a što nam onda hoće reći ta krepost umjerenosti, kao da se malo kosi s maloprije navedenim činjenicama. U Svetom pismu ovako piše: *Slušaj, sine moj, i ne preziri me, na kraju ćeš shvatiti moje riječi. U svim djelima svojim budi umjeren i neće te snaći nikakva bolest* (Sir 31,22). Ne samo zato što sam vjernik, ali prije bih vjerovao u ono što nam savjetuje sam Bog i mnogi stariji ljudi, nego u ono što nam stavljaju kao apsolutnu odrednicu neki suvremeni mozgovi za koje ni ne znamo točno tko su.

Značajka nas, današnjih mladih, jest „momentum“. Želimo nešto sad i odmah, i kada to nešto dobijemo, trošimo ga koliko god možemo u tom trenutku. Neki to nazivaju nestrpljivost, neki razmaženost, ali čini mi se da se to može svrstati u neumjerenost. Primjer 1: radno vrijeme se sve više produžava (a često ti izvori prihoda nisu dovoljni, pa moramo raditi još nešto) i stječemo dojam da puno radimo, ponekad čak i previše (postoji neumjerenost i u radu), kada se napokon dohvatimo odmora kao nagrade za naporan rad, pretjeramo i u odmoru, pa smo u stanju spavati i po 12 sati (neumjerenost u odmaranju). Primjer 2: Dočekamo da nam se ono što trebamo naučiti nagomila i onda učimo dan-noć kako bismo stigli sve naučiti (neumjerenost u učenju) i onda kada sve prođe, knjigu više ne možemo ni smisliti na neko vrijeme i dopuštamo da se gradivo opet nagomila (neumjerenost u odmoru). Primjer 3: Cijeli dan nismo ništa pojeli, jer smo stalno negdje jurcali i kad se napokon dohvatimo hrane, najedemo se tako da naredna 3 sata nismo u stanju ništa raditi (neumjerenost u jelu). Za sve ishode mi imamo dobro opravdanje: nisam ništa jeo cijeli dan, učim već 3 dana i 3 noći, radim cijeli tjedan. Našao sam nešto zanimljivo u Svetom pismu na ovu temu: *Kad naiđeš na med, jedi umjeren, kako se ne bi prejeo i pojedeno izbljuvao* (Izr 25,16). Ili ovu misao: *Umjeren obrok – dobar san, i čovjek rano ustaje, pun svježine. A besanicu, bljuvanje i srdobolju mora pretrpjeti proždrljivac* (Sir 31,20). Izgleda da se netko već ranije susretao s ovim problemom te je nama ostavio ovu mudru poruku.

Mi mladi današnjice kao da smo izgubili osjećaj za gledanje na malo duže staze. Kao da uopće ne razmišljamo kakve će posljedice biti nakon onoga što sada radimo, kao da samo gledamo da trenutne potrebe momentalno i što bolje zadovoljimo. Ako mi se sada spava, spavat ću – ni ne razmišljam da možda navečer zbog toga neću moći dokasna zaspati. Ja hoću večeras izaći u grad, iako možda sutra neću biti funkcionalan. Ja hoću popiti još jednu čašicu, iako je baš ona ta zbog koje će me sutra boljeti glava. Ja se hoću večeras ovako obući, iako ću sutra imati upalu bubrega. Ja neću danas ići na misu, na ispovijed, na vjeronauk, jer mi se ne ide, iako ćemo tamo primiti savjete za radostan život i primiti potrebne nam milosti za idući tjedan. To sve u nama izaziva svjesno i podsvjesno nezadovoljstvo i patnju. Kada smo u stanju cijeli dan izbacivati gomilu negativnosti, zapitamo se kad smo postali tako ogorčeni, na druge i na cijeli svijet? Čini se kao da uzimamo neko instant rješenje za sreću kojoj težimo, ali ju ne nalazimo, ona samo trenutno ispunjava naše želje, ali nas ne čini sretnima. Navodi iz Svetog pisma upravo to poručuju. Naši stari mnogo bolje znaju vrijednosti koje donosi umjerenost, čini mi se da su oni uvijek znali umjerenost raditi i odmarati se, jesti i piti, i po snijegu pješice kilometrima ići na misu, jer su znali da je tamo Isus koji jedini može dati život u radosti i ispunjenosti.

I za kraj, umjerenost ne znači prosječnost, ne znači nedovoljno zadovoljavanje mojih potreba, ne znači nikad biti do kraja ispunjen i sretan, baš naprotiv, umjerenost je rješenje za sreću. Druge mogućnosti nam donose sreću po cijenu sutrašnje „nesreće“, dok nam umjerenost daje sreću danas, a misli na sreću i sutra.

David Anišić

Duhovna glazba – evangelizacija pjesmom

Cijela Biblija pjeva! Pa tako i stranice koje piše današnje kršćanstvo, prožete su pjesmama i radosnim srcem, koje ne može štetiti, kao što ni Marijin Magnificat nije mogao biti prešućen. Suvremena duhovna glazba je sve prisutnija na teritoriju naše biskupije, u kojoj djeluje nekoliko vokalno instrumentalnih sastava: VIS Ritam Vjere, VIS Apostoli Radio Marije, VIS Proroci, VIS Markovi lavovi, kao i mnogi drugi koji se još rađaju.

Ovom ćemo prilikom predstaviti jednogodišnji rad VIS-a Proroci (tijekom 2011. godine), a koji djeluju već 7 godina.

* Drugi gradski koncert, 4. 11. 2010. u Subotici, pod geslom „Zagrljeni u duši“, koncert je održan u dvorani KTC-a. Kao gosti nastupili su mladi hrvatski glazbenici: Apostoli mira iz Zagreba i VIS Matheus iz Bizovca.

* BONOFEŠT – 6. i 7. 05. 2011. – Vukovar. Prva večer s pjesmom „Mreža ribara“ (tekst: Josipa Dević, glazba i aranžman Viktor Kesler) – band aid Mreža ribara, a druga večer pjesma „Amen“ (tekst Nevena Mlinko, glazba Darko Temunović a aranžman Viktor Kesler) u izvedbi VIS-a Proroci. Ovdje je vrijedno napomenuti da su band aid „Mreža ribara“ imali priliku prisustvovati snimanju spota „Mreža ribara“.

* Posjet sv. Oca Hrvatskoj, 4. i 5. 06. 2011. – Zagreb. Bdijenje s Papom, kada su s band aidom izveli pjesmu „Mreža ribara“.

* Susret svih biskupija Srbije 18. 06. 2011. – Tekije. Proroci su animirali pjevanje na sv. misi, imali su koncert, animirali su pjevanje na cijelom susretu.

* Spomendan oca Gerarda 24. 06. 2011. – Sombor. Izveli su pjesmu „Bosonogom mirotvorcu“ (tekst Nevena Milinko, glazba Darko Temunović).

* Proročko more od 14. do 24. 60. 2011. – Podstrana. Koncert i dnevno animirane sv. mise.

* HOSANAFEST 18. 09. 2011. – Subotica. Izveli su pjesmu „Zagrljeni u duši“ kao prošlogodišnju pobjedničku pjesmu, te novu pjesmu „Pretvorba“ (tekst Mirjana Jaramazović, glazba Darko Temunović, aranžman Viktor Kesler).

* MARIJAFEST 8. i 09. 10. 2011. – Molve. Prvi dan duhovni kamp sa sudionicima Marija Festa, a drugi dan nastup na festivalu s pjesmom „Izgubljeno dijete“ (tekst Nevena Mlinko, glazba i aranžman Filip Čeliković).

* Beli Manastir 24. 11. 2011. Promocija trilogije pod nazivom BITI U VEZI p. Antuna Volenika.

* Proroci redovito sviraju na sv. misama u župi sv. Roka u Subotici!

Darko Temunović

Izgubljeno dijete (molitva za S.)

Ne zna samo doći
dijete izgubljeno pluta.
Ti ga sad dotakni, Ljubavi,
pokaži u svjetlosti puta.

Ne dopusti bijeg
u očaj, strah i bijes.
Izmoli mu srce
koje će prihvatiti svijet.

Pogledaj, prisluhni
najljepša među ženama,
Majko nevina
srca probodena.

Izmoli, majko, čvrste vjere dar,
hrabrost da se preživi dan,
smisao za novo sutra,
snagu srca da ljubav kuca.

Nevena Mlinko

Kronika važnijih događaja

Duhovna obnova za mlade Subotičke biskupije

Tridesetak mladih sudjelovalo je u Duhovnoj obnovi za mlade Subotičke biskupije, održane 24.-26. 03. 2011. u župi sv. Roka. Predavač, isusovac p. Mijo Nikolić održao je niz predavanja na temu „Obratite se i vjerujte Evanđelju“.

Križni put mladih

Deveti po redu Hodočasnički križni put, okupio je 9. 04. 2011. stotinjak mladih.

Bdjenje mladih

Tradicionalno bdjenje mladih održano je 16. 04. 2011. u sjemeništu Paulinum. Mladi su i ove godine organizirali meditativnu večer, koju je glazbeno pratio VIS Proroci. Biskup msgr. Ivan Pénzes je po završetku bdijenja mlade blagoslovio i podijelio slike Srca Isusova.

Susret mladih Subotičke biskupije

Pod geslom „Ukorijenjeni i nazidani na Kristu, učvršćeni vjerom“ (usp. Kol 2,7) održan je 28. 05. 2011. Susret mladih Subotičke biskupije, na kojem se okupilo oko 300 mladih. Prema Papinoj poruci, himna susreta bila je pjesma „Postojani“. Vlč. Marijan Vukov, povjerenik za Pastoral mladih Subotičke biskupije, održao je predavanje na temu susreta srednjoškolcima i studentima. Krizmanici su poslušali predavanje vlč. Stjepana Beretića. Nakon predavanja, uslijedio je rad po grupama, koji su pripremili i vodili animatori. Sportski dio programa se odigrao na tvrđavi, a plenum, plod rada po grupama, prikazao je slikovito nazidanost na Krista, tako što su predstavnici svih grupa donijeli cigle na kojima su bili ispisani citati i poruke. Potom je uslijedilo i proglašenje pobjednika za najbolju pjesmu – bio je to VIS Markovi lavovi iz Starog Žednika. Euharistijsko slavlje je predvodio vlč. Marijan Vukov, a u koncelebraciji su bili svećenici Subotičke biskupije. Cijeli susret je glazbeno animirao VIS Ritam vjere.

Posjet sv. Oca Hrvatskoj / bdjenje mladih

Jedan od najznačajnijih i najveselijih susreta je svakako bio posjet sv. Oca Benedikta Hrvatskoj, 4. i 5. 06. 2011. kojem je nazočilo i 70-tak mladih Subotičke biskupije. Geslo susreta je bilo „Zajedno u Kristu“.

Na bdijenju su mladi iz VIS-a Proroci pjevali u okviru aid benda „Mreža ribara“ istoimenu pjesmu. Iako je cijeli dan padala kiša, vrijeme Papinog posjeta ostalo je bez ijedne kapi. Mladi, oko 26.000, pokazalo je što znači voljeti Isusa u Presvetom Sakramentu, klečeći na koljenima, na mokrom gradskom trgu. Ovaj susret je bio još jedan u nizu u kojem sv. Otac

moli s mladima pred Presvetim sakramentom, što je ostavilo za poruku mladima da im ne treba previše govora, nego prvenstveno poziv na molitvu.

Susret mladih Međunarodne biskupske konferencije Sv. Ćirila i Metoda

Susret mladih MBK sv. Ćirila i Metoda, koji je održava svake druge godine, održan je 18. 06. 2011. na Tekijama, pod geslom Svjetskog dana mladih „Ukoričeni i nazidani na Kristu, učvršćeni vjerom“.

Gerardovo

Spomendan o. Gerarda Tome Stantića, 24. 06. 2011. bio je sadržajno vrlo bogat. Za geslo su izabrane riječi o. Gerarda: „Ljubav nema stanice, ljubav nema granice!“. Nakon Križnoga puta prema mislima o. Gerarda, sv. mise koju je predvodio msgr. Ivan Pénzes, biskup subotički, slijedio je glazbeni program u kojem su sudjelovali dječji zborovi i sastavi iz Subotičke biskupije.

Bog

**Molim za glosu, Bože!
Molim, jer želim u tu haljinu
da obučem svu daljinu
koja spaja Tebe i Mene.**

**Molim za glosu, Bože!
Jer osjećam u sebi taj oblik
kao Tebe, kao Tvoj lik.
Ipak, ne mogu, ipak se ne može
stvoriti glosa od Tebe, moj Bože!**

**Ne, jer ćeš u vidu pjesme
izletjeti iz mene uz lep
snažnih krila,
uz vjetar, dah Tvog Duha!
Bila bih nijema i gluha...
Ne! Glosa se ne smije!**

**I da li da u smrti kontinuitetu
dam sebe svijetu, pa tako i
Tebe, Bože,
što dišeš mi iz kože?**

**Put ću ka Tebi utrti putem
male smrti,
i proći pustinju i more i šume,
i osloboditi se mora i šume
i đavoljeg pseta.
Čuj me, čuj topot mog ljeta!**

**Letim u sebi ka Tebi, Bože.
Počuj žubor ove pjesme,
pa neka se glosa ne smije.
Primi ovu žrtvu,
iz mene meso Tvojih riječi;
kad pronađu mene mrtvu,
logos će da ječi!**

Jelena Maričević

Hodočašće u Taize

Na tradicionalno hodočašće u Taize, otputovalo je tijekom srpnja i kolovoza više od 400 mladih iz Subotičke biskupije.

Svjetski dan mladih – JMJ Madrid

Susret koji je bio najveći događaj za Katoličku crkvu 2011. godine, okupio je preko 2 milijuna mladih vjernika u Madridu, pod geslom „Ukorijenjeni i nazidani na Kristu, učvršćeni vjerom“. Misa otvaranja, kateheze, doček sv. Oca, križni put, bdijenje sa sv. Ocem i završna misa, samo su neki od događaja koji su se zbili tijekom susreta. Iz naše biskupije hodočastilo je oko 150 mladih.

Čikerijada

Tradicionalni susret mladih „Čikerijada“ održan je 26. 08. 2011., a sv. misu je predvodio vlč. Marinko Stantić. Bio je to dan i za ugodno druženje u prirodi.

Hosanafest

„Slaviti Boga pjesmom, učvršćeni vjerom“ geslo je šestog po redu Hosanafesta, održanog u Subotici u dvorani sportova 17. i 18. 09. 2011. Festival humanitarnog karaktera (prilog od ulaznica je bio doprinos Humanitarno-terapijskoj zajednici za pomoć ovisnicima – Hosana) okupio je 15 izvođača, od kojih su nagradu za tekst dobili VIS Emaus iz Sarajeva („Korak iza“), nagradu stručnog povjerenstva dobio je VIS Tobija iz Zagreba („S nama si ostao“). Nagrada publike pripala je Marini Kozina iz Nuštra kraj Vinkovaca („Ponesi svoj križ“), a nagrada zajednice „Hosana“ Jeleni Barić iz Tugara („Čuvar“). Glavnu nagradu je osvojio VIS Damjan iz Vukovara („Tvojim putem poći“).

Petar Gaković

Obitelj

Uredila: obitelj Huska

Obitelj u Godini vjere – 2012.

Krajem studenoga 2011., u bazilici svetoga Petra, papa Benedikt XVI. najavio je Godinu vjere od 11. listopada 2012. do 24. studenoga 2013. godine. Riječ je o tome – kako je rekao – da se da novi polet poslanju kako bi svijet upoznao ljepotu evanđelja koje daje život.

Godina vjere poziv je na istinsko i obnovljeno obraćenje Gospodinu, jedinom Spasitelju svijeta – objasnio je Sveti Otac.

Obnova se Crkve – istaknuo je Benedikt XVI. – zbiva po svjedočenju vjernika, pozvanih da osvijetle riječ istine koju nam je ostavio Gospodin. Hranjena riječju, Crkva hodočasti na zemaljskom putu kroz progone i Božje utjehe. Iz snage uskrsloga Krista crpi snagu da punim ljubavi pobijedi nutarnje i vanjske jade i teškoće. Svojom ljubavlju Krist uvijek k sebi privlači ljude, s poslanjem koje je uvijek novo.

Subotička Danica nudi svjedočanstva dviju obitelji, o kršćanskom životu, o izazovima s kojima se susreću, o odgoju, ljubavi koja nadmašuje svakodnevne poteškoće.

Oni svjedoče svojim riječima, stoga je njihov jezik autentičan, bez većih jezičnih zahvata, što tekstove koji slijede svima nama čini bližima i vjerodostojnima. Hvala im za ovo izvanredno svjedočanstvo.

Razgovarali: Vesna i Ladislav Huska

Vjera u svakidašnjem životu mlade obitelji Kujundžić

Obitelj Jasne (36) i Marinka (37) Kujundžić sa Bikova ima troje djece: Milu (7), Ivu (5) i Mariju (7 mjeseci). „Stoje“ na salašu na Čantavirskom putu, u „proširenoj obitelji“ – skupa s Marinkovim roditeljima. Jasnini roditelji su Marija, rođ. Skenderović i pok. Pere Dulić, ima sestru Gordanu i brata Zvonimira. Marinkovi roditelji su Marija, rođ. Ivković i Bela Kujundžić, a Marinkova sestra Blaženka. Jasna je agent prodaje, Marinko je poljoprivrednik. S njima razgovaramo o rađanju njihova skladnog braka i krasne obitelji, o življenoj vjeri prije braka, u braku i skupa s djecom, ali i roditeljima, na poslu, u zajednici...

Priča o ljubavi...

JASNA: Upoznali smo se 1998., tako što je Gordanin momak Ivica imao druga Marinka. Jedno vreme smo izlazili svi skupa i onda posli nekog vremena smo shvatili da se ja njemu sviđam i da se on meni sviđa i eto tako – ljubav na treći pogled. Odlučili smo se vinčat tako što sam ja jako molila sv. Josipa – Devetnicu, jer smo se „zabavljali“ već četiri godine i ništa se nije događalo. Onda sam ja kazala – ovo je stvarno sad već previše, ja mislim da smo mi već oboje zriili da krenemo u zajednički život, a ništa se ne događa. Kazala sam, moleći Devetnicu: Dragi sveti Josipe, ako se tu do Uskrsa ništa ne dogodi (nešto „konkretno“ sam naravno mislila!), onda to virovatno znači da mi nismo jedno za drugo i da treba da se razidemo. Prid Cvitnu nedilju sam dobila poziv da izađemo da se provozamo na Palić i tamo pod tor-

njem je on mene zaprosio. Tako da – svaka cura koja oće da nađe momka (dobrog, prim. ur.) i da se uda, triba da moli sv. Josipa.

MARINKO: Svatio sam... da su tu godine (smijeh – Jasna se ubacuje: „da je ova što god zdravo bisna“). Čovik svati da triba napraviti rez u svojem životu pa uraditi i to. Svakom dođe taj redoslid događanja u životu – moraš i da se oženiš. Pošto sam vidio da druge i bolje nema, odlučio sam. U mnogim tačkama smo se baš našli, nismo se puno razilazili u mišljenjima i vidio sam da je to-to. Tražio sam curu koja je od našeg svita, koja ide u crkvu, koja je redovna... Tražio sam curu koja će bit moja cura i koja će kasnije bit moja žena – da pripada našoj viri katoličkoj, jer je to kasnije i za kompletan život i obitelj vrlo bitno i lakše. Važno je znat tko je Bog, ali i lakše, recimo, kad se ide kod babe na užnu – kako, zašto – nego da cio život nekom tribaš objašnjavat. Lakše je kad oboje znamo neki red.

Onda su došla djeca...

JASNA: S obzirom na to da se mi nismo rano vinčali – ja sam imala 27, Marinko 28 godina, dicu smo dobili s 29, 31 i 36 godina – i nama je „biološki sat“ već davno otkucavao. Sad kad gledam, sad bismo virovatno pravili drukčije odluke. Mislim da smo sve uradili malo kasno, da smo mogli malo prije početi – vinčat se i osnovat obitelj i da jako griše mladi koji odlažu brak do tridesete. Jer, sve je nekako to Bog smislio prirodnim nekim tokom da se zasnivanje obitelji događa do recimo 25. godine.

MARINKO: Mislim da u društvu ta sama priča kako je teško s dicom kad su mala, kako je puno obaveza, da i to usporava mlade u odlučivanju.

JASNA: Danas se bolje živi nego recimo prije deset, petnaest, dvadeset godina. Zašto bi sad neka

cura ili momak koji u kući ima sve servirano, ušao ili ušla u nešto nepoznato di ga čeka jako puno obaveza, samostalnih odluka, puno rada, truda – zašto, kad kod kuće sve ima servirano? Mislim da je i to jedan od razloga. Situacija u kojoj živiš, npr. sa bratom i sestrom u jednoj sobi te „natira“ na neki način da sad kažeš: „E, sad!“, ne zato što se ne slažete ili slažete, nego – red je da već krenem u svoj život i da rešavam neke stvari. U situaciji di se svi zatvaraju u svoju sobu, di imaju svoj kompjuter, svoj mobitel, znači sve ponuđeno – zašto da minjam? Fino vruće, mama pere, mama skuva – to je virovatno jedan od uzroka. I to između ostalog – završit ću prvo fakultet, pa nać ću poso, pa ovo, pa ono – mislim da su to samo izgovori. Jer, završavale su fakultet i one koje su se udale, nalazili su poso i oni koji su se oženili – to nije uopće prepreka. Može biti olakšanje kada je sve sređeno, ali ne može biti prepreka za zasnivanje braka. Normalno je i logično da se u nekoj 25., 26. razmišlja o tome, a ja kao roditelj mislim da imam dužnost da ih u to uputim, ali ne znam koliko to ustvari danas roditelji rade. Nudi se sve i svašta, sve imaju na gotovo i mislim da to više šteti nego koristi u svemu, pa i u zreлом razmišljanju o životu, braku, dicit.

Jeste li što izgubili što niste bar malo obišli svijet, putovali, provodili se? Jesu li troje djece prevelika obveza i odricanje, kako danas mladi ljudi poput vas često misle?

JASNA: Mora preovladati neki zdrav razum. Tek kad dobiješ prvo, drugo dite, svatiš da si sve prethodno vrime izgubio. Kad razmišljam – zabavljali smo se četiri godine – zašto? Mogli smo se vinćat posli dvi, i oma imat dicit. Mislim da smo tu vrime izgubili. Ne znam objasnit zašto se sve odlaže i što se čeka, zašto mladi hoće putovat il ovo ili ono. To sve je i stvar savjesti, jer, Božji naum je jasan!

MARINKO: Mladi se boje odgovornosti, nekih obaveza. Taj bauk oko dice je tolko u nekim slučajevima preuveličan, da je to ne znam – obaveza ovaka, obaveza onaka. Kad dicit dobiješ, onda svatiš da je to tako normalno, udeš u neku kolotećinu, uopće ne razmišljaš da je to teško, da je to velika obaveza. Jednostavno, oni te ponesu, i ti jednostavno, očeš-nećeš, upustiš se u to. Normalno ti je imati neku obavezu, normalno je imati dicit, normalno da danas radiš ovo, sutra imaš nešto drugo. Mi nismo ništa izgubili. Štaviše, puno smo dobili s ovim malim anđelima. Tako razmišljamo.

JASNA: Taj svit nas čeka – Pariz, London, piramide nas čekaju kad odemo u penziju, kad oni narastu i odu svojim putem.

MARINKO: Ako budemo išli – mada ja nisam neki zaljubljenik u putovanja – biće lipo. Ali, na putovanje odeš, svašta vidiš, pola zaboraviš, pola ne, a oni ostaju, nji imaš stalno, to je prava vridnost.

JASNA: Ono što smo dobili zauzvrat je taka jedna srića, jedno ispunjenje koje se ne može mirit ni sa jednim putovanjem. Mi smo ušli u jedno tako putovanje, u jedno roditeljsko putovanje, da mi o drugom putovanju ni ne

razmišljamo. Sem u smislu – volili bi otić do Pariza, do Rima, računamo – jednog dana možda će biti, kad oni narastu, kad jednom ne budemo morali čuvati unuke jedne nedilje, otićemo do Rima.

Odričete li se puno toga?

MARINKO: Ne. Bar ja, uopće ne razmišljam o tom jel se nećeg odričem – to je neki redoslid događaja, stvari koje se moraju. One moraju na spavanje, prije tog ih kupam – to nije odricanje. Čisto – gledaš njihove potrebe, zahtjeve. Odrekli smo se možda nekih večernjih izlazaka, ali o tome ni ne razmišljam tako da bi mi falilo ili teško palo ili predstavljalo problem. Mislim da sam u svojem životu dovoljno izlazio i družio se, bar mislim, pa ništa ne gubim. Možda se još družimo priko dana, al kad dođe osam sati navečer – to je to.

JASNA: Ne priuštimo sebi toliko garderobe ili obuće, ali ne pada nam ni to teško. Nekako, čini nam se to sasvim normalno i to smo tako prihvatili. Nemaju ni drugi, pa sad šta, moš mislit, nije to najbitnije. Ne doživljavamo da smo se nećega odrekli.

Kažite nam nešto o vašem življenju vjere prije braka. Kako ste živjeli svoju vjeru kao „momak i divojka“?

MARINKO: Odgojen sam kršćanski, svake nedjelje smo išli redovito na svetu misu, na vjeronauk – to nam je bilo najvažnije kao pravog katoličkoj obitelji. Slavili su se uvijek svi blagdani, poštivale zapovidi.

JASNA: Odrasli smo u jako sličnim obiteljima. Kad sam se udala, meni nije bilo ništa drugačije po tom pitanju nego kad sam bila kod kuće. Znalo se sve – kad, što. Išlo se u crkvu nedjeljom kao i do tad, molilo se prije ila, navečer zajedno – ništa se nije prominilo u braku. Vira nam je značila – sve. Kako sam razmišljala i prije braka, tako se i nastavilo: na prvom mistu je Bog i kako Bog da, tako će i biti, tako je bilo i posli, u braku, bez razlike. Išli smo zajedno na molitve, na duhovne obnove, zajedno smo molili prije braka, bili smo zajedno u Rimu 2000.-te na susretu s Papom. Ne bi mogli zabavljat se četiri godine da nije Bog bio središte našeg susreta. Možda ljudi ne ustraju u vezama jer sve shvate pogrešno i malo se uzdaju u Božju volju i u Božju providnost. Jer, četiri godine bit zajedno, a nijedared zajedno ne izmoliti i kad je teško i kad je kušnja ne okrenit se molitvi jest jako teško. Ni kako su se obaveze povećavale i mi se zbližavali, nismo imali problem oko toga jer je Bog i dalje bio centar našeg svita.

Kako živite vjeru u svakidašnjem životu, vas dvoje kao muž i žena i kao roditelji, s vašom djecom?

MARINKO: Živimo! Idemo na svetu misu svi zajedno, molimo se prije svakog ila, molimo zajedno molitvu Anđelu čuvaru, nas dvoje takođe moli-

mo zajedno. Stignemo moliti i sami – kratko, ali slatko. To nam daje spokojstvo i neki mir. Trudimo se curama da objasnimo neke osnove vire, prenesemo stečeno znanje, da ih naviknemo na molitvu, da im pokažemo neke osnove virskog života, a kasnije ćemo dalje.

JASNA: Ono što dicit možda najviše znači je primer. Desi se da bude ono: Jako sam bisna, sad se samo okrenite i spavajte, kažnjene ste! Desi se da priskoćimo i ovo i ono, da pogrišimo u puno bitnih trenutaka, bude tu svega i svačega. Al možda se najviše trudimo da one vide – ružno je lagat, ne triba ukrast, ne smi se psovat. Taj primer je možda najveće što mi možemo dat, drugo ne znam. U našem virskom životu od kad imamo dicitu – sad nas nije dvoje, već (ovisno od prilike) šestero. Što nas je više, to je molitva jača ili što je kušnja, napast veća, to je molitva jača. Kad se Marija tribala roditi – sve je bilo tako jako napeto, kao kod svake trudnoće kod svake žene, jer je ona bila karlično postavljena. Svi su bili zabrinuti – kako će to biti, hoće li biti carski rez. Ja sam govorila: Ja stvarno ne znam, ja nisam doktor, Bog će nekako to riješiti. Bilo je dogovora – hoće biti ovaj ili onaj doktor, međutim, od tih silnih naših dogovora, Marija je jednostavno krenila napolje u niko doba noći. Prije nego što smo krenili u bolnicu, zapalili smo Marinsku sviću i izmolili. Ja sam tako sigurna ušla u bolnicu da uopće nisam razmišljala o tome šta će se sad dogodit, ja sam jednostavno znala da će se Marija roditi živa i zdrava, da će to biti sve u redu i da ćemo mi posli dva dana ići kući. Jednostavno sam tako virovala snažno u to da je to neopisivo i tako je sve i bilo. Kad sam ja posli divanila ženama koje znaju šta je porođaj, koje znaju šta je karlično, nisu mogle da viruju. Bog je tako jasno, tako živo bio tamo prisutan da je to neverovatno pozitivno. To je jedan od trenutaka kad se to živo življenje vire pokazalo kao jedino ispravno, jedino moćno, jedino pravedno, jedino moguće. Nijedan novac, nijedna babica, nijedan doktor; možeš ti platiti, sve svoje novce dati tamo, ali to je samo nešto jako labavo po meni i jako veliki rizik. Kao što sam ja rekla i kod prvog i kod drugog i kod trećeg porođaja, mi novaca nemamo, bogati plate, siroti se mole. Drugog nema. To je jedan od primera di se točno vidilo kako mi želimo i znamo živit tu našu viru.

Molitva nam se događa često jako spontano. Jednostavno, u nekom trenutku misliš, e sad molit triba, ne razmišljaš puno, ne fantaziraš, ne filozofiraš, nego jednostavno – tu je svića, dvi sklopljene ruke, pridruži se on ili još netko i to je to. Kad sam krenila u bolnicu, samo sam pustila poruku onim ljudima koji su kazali da će moliti i stvarno sam očla tako, jer sam znala da svi ti ljudi mole za mene u tih sat-dva dok to triba da se završi. Nama je to sve normalno i mislim da nismo jedini kojima je to normalno. Ima obitelji koje su nama uzori, koje nam tisuću puta padnu na pamet: „Kako oni mogu?“ I dok je takvog svita, ko što su te obitelji, koje mi znamo i koji nas znaju, ove vire će bit. Biće ljudi koji vride. Ne triba se obazirati, ne znam – ovaj živi ovako, ovaj živi ovako, ovi se razveli, ovaj privario ženu, to su stvari jako nebitne, ne triba se obazirat, triba tražit pozitivne primere.

Kako na poslu, u svijetu? Uspijevate li tamo živjeti svoju vjeru?

JASNA: Radim na mistu di je puno ateista. Ritko nađem osobu koja se u nečem sa mnom može složiti, ali razmišljam – vira i moje življenje vire je moja odluka, moj put. Hoće će se neko s tim složiti ili ne – to je njegov problem. Uvijek se trudim pokazati, bez obzira kolika napast bila na poslu, da ja ne moram i ne trebam razmišljati kao većina njih. Tamo niko ne ide u crkvu. Ritko ko viruje u Boga („postoji tamo nešto“), ali onda ja pokušavam opet kao i u drugim stvarima, kao i dicit, recimo, i u svemu drugom – pokazat nekim svojim primerom. Ako neko primeti dobro, ako ne – ne. Ako mi se nešto ne dopada, ako mi se pruži prilika kazat, ja ću reći moje mišljenje o tome: „Ja ne mislim tako, ja mislim drugačije“. Trudim se da ne ulazim puno u rasprave, jednostavno nekim tihim primerom pokažem svoj kršćanski stav.

Kao majka troje djece, doživjela sam različite stvari. Čula sam i ovo – pavela je i svoju i tuđu dicit, na šta sam ja zinila: „Molim? Pa, sva su moja!“ Vjerojatno je bilo komentara na poslu sad u vezi treće trudnoće, ali mi niko nije smio kasti. Jednostavno, po nekim pogledima sam zaključila da su me smatrali za malo ludu i nenormalnu. Roditi jedno je veliki podvig, roditi dvoje – možda ti se desilo, roditi treće – to je ludost. Na poslu, niko nema troje dicit, jedno ili dvoje možda, troje nikako – to je luda žena!

MARINKO: Dok, vidiš na mom poslu, u poljoprivredi je drugačije. Naši stari salašari su se uvijek pouzdavali u Boga, jer je sve u njegovim rukama. Ti posadiš, uradiš to što možeš, a Njegovo je dal će past kiša, dal će ti dat da ti potuče led il ne. Ne radim nediljom i blagdanima. Kad je vrime vršidbe žita, onda se radi nediljom, ali i to izbegavam – sićam se, prije dvi godine sam radio u nedilju. Pošto imamo krava i svega, onda radiš, moram ih raniti. Obično se onima koji „ne poštuju svetac“, ne poštuju nedilju, desi neka šteta – nešto se pokvari. Neki kažu – gubiš novac. To što kažu da gubim novac me ne zanima – ako izgubiš zato što nisi radio na svetac, to nije ništa u poređenju s onim što ćeš izgubiti kad ti se nešto pokvari, što se obično desi, pa zarada isklizne. Nedilja mora bit nedilja. Taj dan Gospodnji se mora poštovat. Iđemo u crkvu, a prije crkve se svi užurbano pakujemo, malo možda ponekad i kasnimo. Ako nismo kod Jasninih – Jasnine mame – zvani na užnu, onda dolaze Jasnina sestra i šogor. Nediljom je obiteljska „užna“ – u proširenom sastavu. Ne „podnujemo“ nediljom, što nam fali pomalo. Dok se Marija nije rodila, još je bilo, sad ponekad bude po sata, pa te neko zove: „Mama! Tata!“ Tako će bit još malo, dok su cure male, al za jedno 5-6-7 godina ćemo „praviti podne“ nediljom. Uživamo u nedilji. Ništa drugo ne radimo, svo vrime je posvećeno njima. Ima malo vrimenta za divan s ukućanima, što je priko nedilje ritko. Nedilja je ono vrime koje se trudimo

provesti u nekom druženju, razgovoru, „nerađenju“ ničega, iako je to i vrijeme s pitanjima: „Jesi spremila knjige za sutra? Jesi uradila svu zadaću?“ (smijeh).

Živite s roditeljima. Kako s njima živite vjeru?

JASNA: Mogu ja? Ja sam snaja. Meni je to najbolja stvar koja se nama desila. Često to nije lako. Marinko tisuću puta mora balansirat, praviti kompromise. Ipak, za život u proširenoj obitelji kao što je naša – to je stvarno super, savršeno! Dica toliko stvari upijaju i od tih starih ljudi, toliko stvari mogu naučit, toliko toga doživjeti s njima. Jednostavno, njihova blizina je sama po sebi često dovoljna: „To je nana kazala, nana to ovako radi, čiča to ovako...“. Druga stvar je što mi od toga imamo i neke koristi, koliko puta ima: „Nemoj nosit Mariju, ostaću ja s njom“. Stari roditelji su i velika pomoć, na šta i mi računamo kad ostarimo – taj „kredit“ i mi unaprid koristimo. Velika pomoć su nam kako u odgoju, tako i u „tehničkim“ stvarima. Mislim da je to najbolje što nam se dogodilo.

MARINKO: Naši roditelji su relativno stari ljudi. Mi njima pomažemo, oni nama. Ono što je super, je to što se to sve na daci vidi – dica su nam zdrava, oni su tamo napolju na friškom ajeru, njima ući u papučama u korlat, u đubre nije nikakav problem i mislim da rast u prirodi, uz prirodu, uz te životinje jako puno znači – i za fizički i za mentalni razvoj...

JASNA: Što se tiče balansiranja i traženja kompromisa – toga je što dalje sve manje potrebno! Toliko smo se saživali jedni s drugima, da meni na-na dođe ko rođena mama. Ja ne znam kako bi – ne daj, Bože – živila bez nje.

Kad sam se udala i došla na salaš, promena je bila jako velika, pošto sam ja odrasla u stanu, na Prozivki, na betonu. Prve dve nedilje sam svako veče sidila na krevetu i plakala (smijeh). A sada sam se tako saživila ode da ne bi ni u ludilu mogla živiti u zgradi. Možda digod u varoši u nekoj kući, ali u zgradi nikako. Ono što se mož doživiti na salašu, što varošćani ne znam kad su i dal su ikad doživili – iza našeg salaša možeš otići u atar. Tamo ne čuješ ništa. Možete vi to zamisliti? Ostiš samo miris, miris zemlje, miris žita ako je lito, miris mladi kuruza koji rastu, možeš viditi kojeg zeca ili fazana, ševu ako čuješ. To je ono što se u gradu ne mož. S dicom sam isto išla – ideš i ideš i nema kraja, auto–put je daleko. Doživiš jedno tako blaženstvo – samo Boga čuješ. Preporučujem svakom – misto „bensedina“. Sigurno je da priroda jako puno utječe na čovika i to je ono što su ljudi u varoši izgubili – ne treba daleko otići, idite samo malo van grada. Doživiti ćete, kažem, „gomilu bensedina“. To se ne mož minjat za kuću u varoši, a kamoli za stan na spratu.

Pomislite li ili osjetite nekad da ste u odgoju pogriješili i kako se odnosite prema tome?

JASNA: Pa, padne nam to na pamet svaki dan. „Pa, di smo pogrišili, zašto sad ovo? Šta je to pogrešno bilo ranije urađeno da bi sad doživili ovo?“ I onda tako uzmeš malo knjigu, pogledaš, vratiš se malo unatrag, udariš sebe u glavu, pitaš se – di smo pogrišili, što bi mogli ispraviti? Ako vidiš da si možda stvarno pogrišio, da si mogao drugačije, ako još ima vremena ispravljaš, ako ne, tišiš se – Bog je tako dao, to je Božja volja (*smijeh*).

Kako osvježavate vašu bračnu ljubav?

JASNA: Koristimo sms poruke (to je sigurno da drugi članovi obitelji neće pročitati). Zatvorimo se u kujnu i ako neko oće ući, kažemo: „Samo 10 minuta, tata i mama razgovaraju“. Razminimo par riči, poljubac... Tog nikad dosta. Kod svakog vinčanja mi doživimo da se uvatimo za ruke – jer svaki put nam se vraća u misli ono što smo nas dvoje jedno drugom obećali, a i ono što vlč. Andrija Anišić uvik kaže: Po sakramentu vinčanja dobili ste sve, samo morate dopustiti Bogu da i dalje igra najvažniju ulogu u Vašem životu. Sitimo se i onog što smo se nas dvoje na početku braka dogovorili: „Dobro, sad smo se vinčali i druge nema. Kako ćemo do kraja života živiti zajedno, zavisi samo od nas“. Nekad se čuje opcija – ako ne valja, razvešćemo se. Nema te opcije! Ne smiš razmišljati tako!

MARINKO: Nekad mojoj Jasni priredim neko sitno iznenađenje, znak pažnje.

JASNA: Iznenadiš ti mene kad mi skuvaš ujutru kavu i doneseš i kažeš: „Draga, davno si već tribala ustat.“ (smijeh)

MARINKO: „Polak osam je“ (smijeh)

JASNA: „Već sam ti i kavu skuvo.“ (smijeh)

MARINKO: „Drugu. Ona se oladila.“ (smijeh) Bitno je obradovat voljenu osobu, uradit nešto umisto nje. Ja sam podmazo vrata, ona se obradovala...

JASNA: Ja sam jučer donijela čutke, pa nije on moro. (smijeh) Bitno je kod svakog bračnog para da se ne zaborave šalit i da to prenesu i na svoju dicu – da imaju smisla za humor, dobro raspoloženje. Kad jedan padne u neko lošije raspoloženje, drugi ga pokušava oraspoložiti šalama ili se bar trudi...

Draga Jasna i Marinko, vi ste nas svakako oraspoložili, ali i duhovno obnovili, na ljubav oduševili! Bog vas blagoslivljao uvijek, skupa s vašom djecom, a i roditeljima!

O SVOJOJ DJECI KAŽU... Mila je jako društvena, komunikativna, jako voli pivat, plesat i sve tako neobavezno, a Iva je temeljna u svemu što radi, više privržena roditeljima, „tataroška“, a Marija je slatkica! „Tataroške“ su sve! (Jasna) Ja sam uvijek želio samo divojčice i da budu prave tatine maze, al izgleda da sam pritiro u molitvi. (Marinko)

O SVOJIM ŽIVOTNIM CILJEVIMA... Dal ćemo imat više novaca, manje novaca, očemol ić u Rim il ne, nije važno. Naravno, cilj nam je da se na dicit vidi ono što mi živimo i na šta smo svaki dan koji nam je Bog dao potrošili.

O ZAJEDNICI BRAČNIH SUSRETA... Prekrasno nam je u Zajednici, puno smo naučili, jedino ne možemo često odlaziti jer su djeca mala. Roditeljima sa malom djecom je potpuno nemoguće otići na mnoga mjesta u večernjim satima – mnogi mogu doći tek od 20 sati, a nama sa male-nima je to vrijeme – samo za obitelj...

Mirjana i Zoltan Baka obiteljski slave Boga!

Obitelj Baka vidimo svake nedjelje na svetoj misi u crkvi svetoga Roka u Subotici. Jedno pored drugoga uvijek, sve pažljivo prate, ali i sudjeluju. Zoltan, kao pročelnik Liturgijskog odjela Pastoralnog vijeća budno pazi na sve što se tijekom mise događa, spreman pomoći ako je potrebno. Mirjana i on skupa sudjeluju u pobožnostima (Krunica, Križni put), ali i na klanjanjima, hagioterapijskim susretima u župi. Njihove kćeri također su redovite na misama, često i tijekom tjedna, kada mole krunicu s djecom, a na misi ne propuštaju prije pričesti prići svojim roditeljima – pružiti mir. Želimo vam ih predstaviti u njihovom obiteljskom domu, u kojem su nas prvo upoznali sa svojom dragom majkom Marijom. Ona već godinama leži u krevetu, u lijepoj sobici punoj uspomena, fotografija, ali i veoma često – njenih najbližih. Dirljivo je poštovanje i ljubav koje joj iskazuju svi, dostojno prave kršćanske obitelji.

Zoltan Baka (53) nas je lijepim kršćanskim pozdravom „Faljen Isus i Marija!“ dočekaao i sve čitatelje *Subotičke Danice* pozdravio, a zatim s očitim

ponosom i radošću sve članove svoje obitelji predstavio: suprugu Mirjanu (44), kćeri Alinu (13) i Eminu (10) i staru majku Mariju (83), Zoltanovu mamu, koja zbog bolesti od početka njihova braka živi skupa s njima. U braku žive „ako dragi Bog da, na godinu 20 lipi godina“, na čemu Zoltan otvoreno i iskreno zahvaljuje svojoj supruzi Mirjani. Zoltan je po zanimanju slastičar – konditor (sitni kolači), a otkad je poslije 31 godine radnog staža ostao bez posla radi privatno, kao „domaćica – domaćin“, Mirjana je frizerka, koja također „drži“ nekoliko domaćinstava.

ZOLTAN: Radim ono što mogu! Radim tamo di su me jako dobra čeljad primila – kuvam, spremam, peglam, perem. Ja sam domaćica ili domaćin u toj kući, ne stidim se toga posla, poštenu su, poštuju me, ko i ja nji, imaju lipu rič. Kad iđeš na poso s radošću i kad se vraćaš s još većom radošću kući, to je jako veliko zadovoljstvo. Vrimenta su takva kaka su, pa samo kažem Bogu fala, jer svagdašnji kriv na astalu imamo. Molitva je tu i samo mogu kazat – Bogu fala!

MIRJANA: Po zanimanju sam frizerka – muška i ženska, a sada vodim domaćinstvo u dvije kuće, a treća je naša. Također sam zadovoljna svojim poslom.

Podjela poslova je jasna – svi radimo zajednički!

ZOLTAN: Mi u ovoj našoj kući sve radimo zajednički. U ovoj kući nema – moj poso, tvoj poso, nit je bilo kad smo bili sami nas troje (supruga i ja s majkom), nit onda kad se moja Mira porodila i s jednim djetom i s drugim djetom. Ja sam i kupo dicu i peglo i prao. Nikad neću zaboravit kad je došla jedna patronažna sestra – Mira leži u krevetu, nije se mogla naravno dignit – pokazat kako baratat s djetom. Alina je bila ko veknica. Korito pripravito, sve to što je tribalo. Babica zove: „Mamice?“ „Ne“, kažem, „tata će.“ Ona me pogledala onako, a ja je pito – jel ima neki problem? Bilo joj je čudno, jer se još niko ko otac nije ponudio. Ako je to dite moje supruge, onda je i moje. Tata je dosta godina kupo svoje cure. Kadgod je tata više bio moka nego cure, ali i to nije bitno. Bila je uživancija! Ako Mira moja pere, ja peglam; ako Mira loži, ja usisavam...

MIRJANA: Ali kuvat ne možemo zajedno! To moramo priznat! Imamo različite stilove – tako je najbolje... Napravimo raspored tko je kad u kuhinji ili – on radi slano, ja slatko – tako se ne svađamo.

ZOLTAN: Nedilja je moja – tako da kažem – što se tiče užne. Ja sam taj koji nediljom prvi ustaje, koji nastavlja čorbu, koji skuva kafu, budi suprugu. Majku probudim, obično je majka već budna, pa onda s njom prvo popijem kafu. Onda sa suprugom – za to vrime dok dica spavaje, mi imamo svoj razgovor. Nije dugačak, kratak je, al u tih par riči, recimo u tih pola sata, imamo zdravo tušta kast jedno drugome. Ne zaboravim kasti „Volim te,

mama!“ (mama – ja sad tako govorim ko što moja dica) ili sad – da kažem? To je moj maćak, a ja sam njezin maćak. E, sad to je tepanje – tako smo od prvog dana tepali.

Živjeti ljubav...

ZOLTAN: Živio sam samo sa svojom mamom otkad su tata umrli 1991. Bio sam već „stariji momak“, s 34. godine, kazli su – ovaj se nikad neće oženit. Reko sam sebi – pošto je moja mater bolesna, ja ću se oženiti, ako je to Božja volja, ali svoju mater ostavit ne mogu, jer ona bez tuđe pomoći nije vridna sama. Miru sam upozno priko drugih, a njoj su kazli – to je taj brkati Zolika. Iskren da budem, meni se ona jako dopala – zato što je crna, zato što ima lipe ruke... kako sam i zamišljo. Tako je Svevišnji odredio, da to bude TO... Ona je privatila da se „zabavljamo“, ali meni je već bilo u glavi – ne zabavljat se ko zabavljat, jer ja, iskreno kažem, nisam imo vrimena. Moj voz sam uvatio i nemam se vrimena zabavljat. Moju Miru sam zaprosio prid Uskrs. Kupio sam jedan skroman prsten i zamolio Miru strogim glasom da posli posla dođe u „Tiffany“, jer imam s njom jedan divan. Ponudio sam joj da sidne u čošak – da ne može nigdi pobići. Ona poblidila, nije znala šta je čeka. Ja kleknem prid nju, izvadim kutiju i kažem: „Želim da te oženim i tvoj odgovor je DA! Drugo nema!“ Moja Mira je odgovorila – DA!

MIRJANA: To je bio maj misec, a u junu 27. smo se vinčali... Sama sam kreirala vinčanicu, Zolika mi je sam kupio ures za kosu. Zolika nije bio moj tip. Ali, kad smo počeli razgovor, „sklopilo se“. Puno zajedničkog razgovora, razmjene mišljenja je pomoglo da opstanemo. Nismo uvik na istoj valnoj duljini, jer je Zolika nagal i on svoje divani. Ja samo klimam glavom, a kad se smiri, kad se izduva moj „ekspres lonac“, ja mu kažem: „Ljubavi, mi to možemo i ovako“, a on to naravno poslušā. Ja sam puna ideja, puna fantazija, a njega to ometa u momentu. Kad se on izduva, sve se dogovorimo.

Volimo se ko i prvog dana i lipo je kao i prvoga dana („*Možda i više*“, dodaje Zoltan). Više je poštovanja. U početku, bili smo mladi, ljubav još nije bila potpuna. Sad imamo onaj osićaj – kogod je tu, tvoj. Na sigurno dolaziš kući, tu ti je muž, tu su dica. To je divno. Ne zaboravlja poljubit me, ako zaboravi, pitam ga: „Nisi štogod zaboravio?“ I onda me poljubi.

ZOLTAN: I dan danas je za mene moja supruga najlipča. U našoj kući nije bilo šanse ne poljubit se. Izać iz kuće da se ne poljubiš i doć u kuću da se ne poljubiš – to nije bilo šanse. Da se kako srdim, moramo se poljubit. To je jedna potreba – to je u našoj kući tako.

MIRJANA: Zolika je romantičan i od prvog dana je veoma pažljiv. Ja ne mogu reći kad dolazi kući s buketom cvića: „Garant je nešto nagazdovo!“ – to ne mogu reći. On dolazi kući sa cvićem i bez razloga. Jedino zna da ne smi doć na 8. mart s cvićem, jer ja ne slavim 8. mart (kad sam radila, za 8. mart muški su se napili, a mi smo radile i za njih).

ZOLTAN: Volim svoju suprugu iznenadit. Sad ću malo grubo kasti – kradem novac! Mama, sad ne čuješ ništa. „Šučomba“, al da se to ne osti i onda – da iznenadim svoju suprugu, nema razloga. Razlog je rođendan, godišnjica braka, ali volim iznenađenje bez razloga bilo čim. To sam ja radio – dok nju nisam imo, moju Miru – za svoju mamu. Nema druge. Ljubav i pažnju osobito prema ženama treba negovat.

Živjeti roditeljstvo...

ZOLTAN: Čekali smo na našu dicu šest godina – na prvo dite. Izgubili smo nadu, ustvari, pomirili smo se s time da neće biti ništa, ako je to Božja volja. Ipak, nije to bila Božja volja i dao nam Bog stariju ćer Alinu, a posli i drugu ćer Eminu, živu i zdravu. Našu sriću, taj osjećaj ne mož opisat...

MIRJANA: Alina i Emina jesu sestre, ali su u puno stvari različite ko nebo i zemlja. Alina je strašno osjetljiva osoba, jako tvrdoglava, lako plane, na tatu – ja to nisam smila radit. Emina je osoba koja kaže – sve mi je ravno, sve mi je dobro, sve dotle dok ne primeti nepravdu. Više je interesuje kuhinja, ono što mama radi, kako mama radi ručne radove. Alina je sportski tip, veliki borac za sport, zdrav život, voli nogomet, rukomet, sve. Obe treniraju karate – Emina će uskoro polagati za plavi, a Alina za braon pojas. Dobre su učenice, ali mogu biti i bolje – u proseku smo zadovoljni.

ZOLTAN: Od dice ne želim praviti savršenstvo. Možda sam malo strog, možda se bojim – čudna su vrmena. Strog sam možda i zato što su ženska čeljad. Kažem im uvijek: „Dico, vi ne možete tatu volit više nego što vas otac voli.“ Jednostavno želim samo da postoji ljubav i poštovanje. Ne moramo bit savršeni.

MIRJANA: Ljubav i poštovanje među nama, ali i s majkom. Kako sada poštuju majku u kući, tako će posli i roditelje – to je taj krug od svih nas pet.

ZOLTAN: Fala, mama. Svaka čast. Molitva s majkom – ako ne stignemo svi, onda sam ja, ako ne stignem ja, onda su dica tu, ako ne stigne niko, onda je tu vlač. Andrija. U obitelji, bez zajedništva nema života. Ako nije zajedništvo prisutno, onda je problem. Zajedništvo – ljubav prema svojim bližnjima – moramo čuvati, moramo gajiti ko cvit.

Možda smo nekad u odgoju i pogrišili. Svaki čovik griši. Dok nismo imali svoju dicu, a naši prijatelji jesu, znali smo doć kući Mira i ja od njih i reć: „A, mi ne bi tako dozvolili! A, taman posla da se to radi! Lipo – na šta je to lićilo?“ Dao Bog – mi dobili dvi ćerke. I, šta se desilo – baš to! (*Mirjana dodaje: „Al ne u svemu!“*) Ne u svemu. Ne kažem da je u svemu, ali jedan dio je tako. I sad, budi pametan – ajd sad ti riši! Jer, mi smo onda bili zdravo pametni, a, mi bi to lako odradili, a nije to tako baš. Nije lako bit roditelj. Moraš bit pametan – tako da se izrazim. Pošto sam ja malo stariji, meni to malo teže ide, kao starijem tati. Poštovanje mora postojat, ali ne tako kao u moje vrime: pošto sam ja živio s didom u kući, bez „Ljubim ruke!“ kad sam išo u škulu i „Faljen Isus!“ kad sam se vratio iz škole nije moglo bit! Možda sam ja to na niki način tio nametnit svojoj dici, ali ne triba to tako u toj miri. Imao sam razmirice nekad s Mirom u vezi odgoja, jer imam osićaj da je zbog teškog ditinjstva svu ljubav pružila svojoj dici. Ona je raširila svoja majćinska krila i toliko ih je zagrlila, da su oni to ostili i možda počeli i koristiti tu ljubav i dobrotu – u nekim stvarima. Imali smo razmirice i nas dvoje, pitali se, razgovarali, dok nismo nadošli na dobro. Nagal sam i znam i viknuti i dreknuti... Ako sam shvatio (prođe niko vrime) da sam pogrišio, da, ja se izvinim svojoj dici: „Sine, tata je tog momenta tako reagirao i ako možeš, oprost mi.“ To mi odradimo sa suzama, prvo tata, onda posli ćer, a mama stoji sa strane, mama se ne miša. Isto tako obrnuto – trudimo se ne „skakat jedno drugome u usta“. Ima da se poštuje tako kako je kazala mama, ima da se poštuje sad kako su tata kazli. Sad, kako su starije, sidnemo za astal – sastanak! Onda, redom, bez ustručavanja: „Tata, ovo nije bilo dobro, ovo nam nije dobro... Mama, ovo, ono.“ Onda dolazu mama i tata na red. Svako kaže svoje – tako mora biti. Trudimo se – nismo savršeni, ali se trudimo. Tu nam jako puno pomaže crkva i naša župna zajednica. Ja kad pogledam – to moram kasti – jednu našu mladu obitelj sa šestoro dice i nasmijani su, a ja sa dvi da budem tmuran, to ne mož bit. Em što su manja dica, em što imaju – nismo svi isti – ja se njima divim. Bogu fala! Bogu fala! Oni vode svoju dicu tim putem kojim triba da se vodi.

Moja mater je uvijek imala lipu rić za nas. Uvijek je kazla, kad sam bio momak, doćem kasno kući, mama sidi u krevetu: „Mama moja, pa što ne spavaš?“ „Pa, čekam te, sine.“ „Pa, šta me čekaš, pa doću kući!“ „Čekaj, vidićeš kad budeš imo svoje!“ E, sad, to me malo „boli“ – došlo je to! Odu na rođendan, pa kasne, pa misliš – pa di su, zašto ih nema? Znači – s kolina na kolino, to tako ide.

MIRJANA: Drago mi je što odgajamo dicu kršćanski. Danas je svit takav, ima svega i svačega, pa mi je drago da ono malo slobodnog vrimenta što imaju provode na vjeronauku, na radionicama na župi. Tamo se pametnom uče, na sigurnom su. Nikad ja nisam ni psovala, ni neke stvari loše radila, samo nisam imala obavezu ići na vjeronauk, nediljom na misu. Bila sam u obitelji u kojoj mi je bilo dobro, nisam osetila neki vanjski, loši svit, pa mi ovakav život kakav danas živimo nije stran. Ipak mi je drago što one imaju vrimenta da polako, kako rastu, tako prihvaćaju viru dio po dio, budu spremne za sve, a ne kao ja – što sam sve morala na brzinu. Iako je meni sve tako blisko da mi se čini da sam sve radila i prije – što sad radimo kao kršćani.

ZOLTAN: Nikad nije kasno kasti, povirovat, popraviti se. Molimo se. Dicu kršćanski odgajamo – idemo skupa tim putem. Maksimalno se trudimo objasniti dicit što je to vira, zašto je potrebno ići u crkvu. Idemo u crkvu – možda ne dovoljno priko nedilje, jer ne možeš uvijek, ali – ta nedilja, to mora biti! Moja mater je uvijek kazla: „Sine, nemoj kasti: dobro, biće tako, nego – kako Bog da“! Meni osobno, a i mojoj supruzi, nama svima četvori-ma, bitno je da budemo spremni ići u crkvu na misu, to je jedan čin koji ne znam objasniti – idemo slaviti Boga!

Živjeti sa starim roditeljima...

ZOLTAN: U današnje vrime mladež voli bit „obaško“ (*posebno*). Pošto to u našoj obitelji nije bilo moguće, živimo s našom mamom – tako je svi zovemo. Bilo je nesuglasica, što je sasvim normalno po meni, ali te nesuglasice su se uvijek rišavale. Ja samo to možem kasti, što se tiče moje supruge Mire – jedno veliko fala. Što se tiče moje mame – dok se služila sama, služila se. Sad, kad se desilo to što se desilo da je postala invalid nepokretan u krevetu, opet Miri jedno veliko fala. Mira je maksimalna. Mama je u čistom, nahranjena, napojena, u ljubavi, sa mnom zajedno kao sinom. Veliko joj fala. Ja ne bih sad da uzdižem nas, a da kudim druge. Ne znam dal je to moguće još u današnje vrime, al je lipo. Ne može me niko ubedit u to da ne mogu živiti tri generacije. Kad mi možemo – može se. Ne kažem da nisu čudni stari, jesu – pa, i mi smo čudni! Samo to kažem – ako doživim te godine što je moja mater doživila, ko zna kaki ću bit. Sve se može ako je to tvoja volja, ako je to tvoja želja, ako to Bog tako odredi. Nismo savršeni, ali se trudimo. Nismo sami – uvijek tu koga ima...

Životne teškoće

Kad sam osto bez posla, meni su sve lađe potonile. Tu je supruga, tu su dica, tu je majka, a ja sam potonio. Ko me podigo? Moja supruga Mira. Lupila je šakom o astal i kazla: Di ti vira? Kako smiš kazt, kako smiš se bojat kad je On tu? Nećemo ostat bez kruva. Imaćemo kruva. Al ne zaboravi – On

je tu! S nevicom sam gledao u nju – malo mi je bila povriđena muška sujeta, jer je žena lupila šakom o astal i kazla je to što je kazla, ah! Ako trezveno razmišljaš, digla me je. Jevo, našo sam drugi poso, kaka je taki je, poso je i nismo ostali gladni. Mi nismo gladni, zato što je On tu, a znamo na koga mislim – na našeg dragog Boga, koji nikad nikog ne ostavlja. Tako je bilo i sa mnom. Fala što je imam. Ne daj Bože da se nisam oženio (a da je tako moralo bit, onda bi tako bilo), a Bogu fala što sam se oženio i što je imadem. Bilo je i nesuglasica, što smatram normalnim, ali najlipče je kad nađeš se u sredini riči lipi: „Oprosti mi!“, „Ljubavi moja...“, poljubit je... a volim i prkosit.

Brojne aktivnosti na župi – narušavaju ili grade obiteljski sklad?

ZOLTAN: Počastvovan sam što sam pročelnik Liturgijskog odjela Pastoralnog vijeća naše župe sv. Roka. Volim čitati oduvik. Počelo je tako što su me Lazo (Cvijin) i Ivan (Piuković) pitali jesam li voljan čitati, a ja sam prihvatio i počeo redovito čitati na svetim misama. Oni su me kasnije i predložili za Pastoralno vijeće. Bio sam ne uzbuđen kad sam čitao Rič Božju, nego samo tako. Počastvovan sam uvik kad čitam. Godine su tekle i onda sam izabran za pročelnika Liturgijskog odjela. Velika je obaveza, jer – čitanje Riči ili Riječi Gospodnje, nije mala stvar. Čita se ono što je Gospodin rekao. Ne sebi – kao sebi, nego narodu, puku koji je u crkvi. Slikovito treba dočarati ono što je On rekao. Oduzima mi dosta vremena podilit čitanja za nedilju dana. Iako imamo u župi 33 čitača, nisu baš svi aktivni. Kad počnem praviti popis, mnogi mi odgovaraju da ne mogu čitati na misama preko nedilje, zauzeti su. Ponekad me zna uvatit panika – teško meni, šta ću radit? Ali, opet je On tu! Ja to moram kazat – opet je On tu. Ne tog momenta, ali idućeg dana mi se javljaju – dal bi ja mogla ili kad bi ja mogla čitati? To je čist dokaz da je On prisutan. On opet nađe taj put da to bude u redu. Što se tiče moje obitelji – ja nisam čuo da me kritiziraju: Tata, ti nisi prisutan, ti nemaš vremena za nas. Naravno, oduzima vremena, jer aktivan si, moraš bit prisutan i radit na župi, koliko god je to u mojoj aktivnosti – kad ne radim. Moja supruga je ta koja jako puno pomaže što se toga tiče – ona zauzima mjesto svoje i supruga kao oca. Tu nema šta da se kaže – opet je to zajedništvo tu, opet sve zajedno odrađujemo i sretni smo i zadovoljni...

MIRJANA: Meni je isto drago i dobro se osičam na župi. Kad ga nema, onda znam – ja idem po dicu, ili ih vodim na trening ili dovođim ili sam dežurna u kući. Zasad mi ništa ne smeta. To nije svaki dan. Neki sastanci su misečno jedanput, to nije problem. Na spremanje crkve odlazi tko je slobodan.

ZOLTAN: Molim Boga... znate kad molim Boga? Naravno, sa svojom obitelji i kad tiram biciglu. Pošto nemam automobil, tiram biciglu i molim Boga, pričam s Njim, javljam mu se. Ja znam da je On tu, ja se Njemu javljam: Isuse, čao, tu sam, tu sam, nisam Te zaboravio. Ali oma se moram i

opravdat – ako te i zaboravim, tu sam, tu sam. Ne znam vam drukčije kasti – divan je osičaj. Divan je osičaj kad znaš da je uvijek kogod tu, uvijek kogod tu...

Obilje Božjeg blagoslova cijeloj krasnoj obitelji Baka!

Piše: Bernadica Ivanković

Knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata između dvaju Dana Balinta Vujkova

Prikaz Knjiške produkcije vojvođanskih Hrvata između dvaju Dana Balinta Vujkova (listopad 2010. – listopad 2011.) počinje pregledom objavljenih djela tematski razvrstanim (književnost, znanost, umjetnost te periodika), a potom slijedi kratka kvantitativna i kvalitativna analiza, što je pokušaj sumiranja onoga što je obilježilo nakladništvo Hrvata s ovih prostora, bilo da su knjige tiskane u Vojvodini ili pak u Republici Hrvatskoj.

I. Književnost

a) poezija

1. Aleksa Kokić, *Prvijenци: (1928-1933)*, Udruga „Pučka kasina 1878“ i Župa Isusova Uskrnuća, Subotica 2010., 91. str.
2. Milan Krmpotić, *Bunjo dida moga*, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica 2011., 87. str.
3. Lajčo Perušić, *Iza lica: pjesme*, ArTresor naklada, Zagreb 2011., 91 str.
4. *Lira naiva 2011.: izabrane pjesme*, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ i Hrvatska čitaonica, Subotica 2011., 150. str.
5. *Preprekovo proljeće 2010: zbirka pjesama*, Hrvatsko kulturno-umjetničko-prosvjetno društvo „Stanislav Preprek“, Novi Sad 2010., 120 str.

b) drame

6. Ilija Okrugić Srijemac, *Hunjkava komedija: vesele slike iz svagdanjeg života s pjevanjem u 4 čina*, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica 2011., 254 str.
7. Matija Poljaković, *Izabrane drame – knjiga 3*, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica 2011., 374 str.

c) kratka proza

8. Stjepan Bartoš, *Kuća koja plovi*, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica 2011., 86 str.

9. Dražen Prčić i grupa autora, *Priča o fotografiji*, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica 2011., 140 str.

10. Mladen Šimić, *Prohladno vrijeme: pripovijetke*, Mladen Šimić, Novi Sad 2010., 103 str.

11. *Bunjevačke narodne pripovijetke* sakupio i obradio Balint Vujkov, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica 2010., 400 str.

d) književnost za djecu

12. Jasna Crnković, *Božji smiješak: blažena Marija Propetog Petković*, Družba Kćeri milosrđa TSR sv. Franje i Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Zagreb, Subotica 2010., 15 str.

13. Snežana Jović-Vlaškalčić, Sibin Slavković, *Sestru i brata želim: [aktivna slikovnica]*, peto izdanje, Didakta, Novi Sad 2011., 16 str.

14. Snežana Jović-Vlaškalčić, *Dijete ima pravo znati svoja prava – IV. izdanje*, Didakta, Novi Sad 2010., 52 str.

15. Ljubica Kolarić-Dumić, *Uz baku je raslo moje djetinjstvo*, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica 2011., 89 str.

16. Marija Lovrić, *Galeb: [na rubu bajke]*, Marija Lovrić, Novi Sad 2011., 33 str.

17. Balint Vujkov, *Bogatašovo maslo*, Hrvatska čitaonica, Novi Sad 2011., 39 str.

e) književna kritika

18. Mila Markov-Španović, *Jezik je zapravo domovina*, Maxima graf, Petrovaradin 2011., 245 str.

II. Znanost

a) povijest i leksikografija

19. Mirko Grlica, *Ivan Sarić*, Gradski muzej, Subotica 2010., 108 str.

20. Ladislav Heka, *Osam stoljeća Hrvatsko-ugarske državne zajednice s posebnim osvrtom na Hrvatsko-ugarsku nagodbu*, Hrvatsko-mađarska kulturna udruga András Dugonics, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata Subotica i Hrvatsko akademsko društvo Subotica, Szeged, Subotica 2011., 450 str.

21. Ante Sekulić, *Bački Hrvati u XX. stoljeću*, Hrvatska kulturna zaklada – Hrvatsko slovo, Zagreb 2010., 150 str.

22. Zsombor Szabó, *Crtice iz povijesti naselja Bačke u srednjem vijeku*, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica 2010., 62 str.

23. *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* (10) I, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica 2010., 109 str.

24. Međunarodni znanstveni skup Identitet bačkih Hrvata (2008; Zagreb), *Identitet bačkih Hrvata : zbornik radova međunarodnog znanstvenog skupa*, (Zagreb, 27. i 28. studenoga 2008.), Hrvatski institut za povijest i Hrvatsko akademsko društvo, Zagreb i Subotica 2010., 364 str.

25. *Tragovi Šokaca od Gradovrha do Bača 1688.-2008.*, Hrvatsko kulturno umjetničko prosvjetno društvo „Mostonga“ Bač i Franjevački samostan u Tuzli, Bač, Tuzla 2011., 53 str.

b) književna znanost

26. Ante Sekulić, *Bilješke iz književnosti: (1953-1963)*, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Subotica 2010., 171 str.

27. Ante Sekulić, *Osobna imena, prezimena i nadimci bačkih Hrvata – drugo izdanje*, NIU „Hrvatska riječ“ i Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Subotica 2010., 150 str.

28. Ante Sekulić, *Prilozi povijesti hrvatske književnosti*, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Subotica 2011., 278 str.

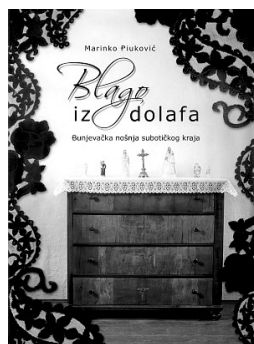
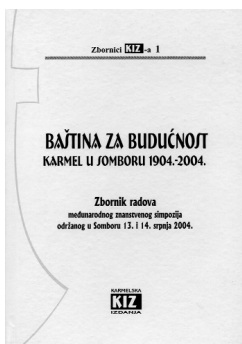
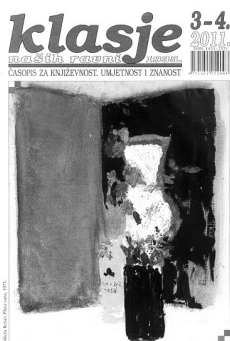
29. *Dani Balinta Vujkova: dani hrvatske knjige i riječi: zbornik radova sa znanstvenih skupova 2006-2010.*, Hrvatska čitaonica, Subotica 2011., 495 str.

c) kulturno-crkvena povijest

30. Antun Dević, *Župe Beška i Maradik*, vlastita naklada: Mirko Crnčan, Jarmina 2010., str. 347.

31. Antun Dević, *Župe Hrtkovci i Nikinci*, vlastita naklada, Jarmina, 2010., 456 str.

32. Ante Sekulić, *Selo na raskrižju putova: stoljetnica žedničke župe*, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Subotica 2011., 149 str.

d) religija

33. Stjepan Beretić, *Esték a Szentkúton: homíliák*, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Subotica 2011., 88 str.

34. Josipa Dević, *Križni put mladih župe Uskrsnuće Isusovo*, Josipa Dević i Župa Uskrsnuće Isusovo, Subotica 2011., 64 str.

35. Gerard Tomo Stantić, *Križni put i sakrament svete ispovijedi*, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Subotica 2011., 47 str.

36. *Otac naš nebeski*, Maksima graf : Srijemska biskupija, Povjerenstvo za brak i obitelj, Petrovaradin 2011., 139 str.

e) etnografija

37. Ivan Andrašić, *Izgradnja kuća nabijača u Sonti u XX. stoljeću*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica 2011., 85 str.

38. Marinko Piuković, *Blago iz dolafa: bunjevačka nošnja subotičkog kraja*, Organizacijski odbor Dužijance 2011., Subotica 2011., 79 str.

39. Alojzije Stantić, *Ris i obiteljska dužijanca u subotičkom ataru*, Organizacijski odbor Dužijance 2011.: Hrvatski kulturni centar „Bunjevačko kolo“, Subotica 2011., 106 str.

40. Zvonko Tadijan, *Šokačke narodne nošnje u Bačkoj*, Kulturno prosvjetna zajednica Hrvata „Šokadija“ Sonta, Apatin 2011., 61 str.

41. Lazo Vojnić Hajduk, *Obiteljska dužijanca bunjevačkih Hrvata u subotičkom kraju*, Organizacijski odbor Dužijance 2011., Subotica 2011., 105 str.

f) politika

42. Tomislav Žigmanov, *Osvajanje slobode: Hrvati u Vojvodini deset godina nakon listopadskog prevrata 2000.*, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica 2011., 150 str.

g) bibliografija

43. Lazar Merković, *Bibliografija „Klasja naših ravni“, povremenog vanpolitičkog časopisa za književnost i kulturu : 1935-1944.*, Ogranak Matice hrvatske, Subotica 2010., 72 str.

h) opća znanost

44. *Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata br. 2*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica 2010., 371 str.;

III. Umjetnost

a) likovna

45. Bela Duranci, *Slikar Stipan Kopilović: 1877-1924 (drugo osuvremenjeno izdanje)*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica 2011., 110 str.

b) filmska

46. Branko Ištvančić, *Poetski dokumentarizam Zorana Tadića*, Udruga za audiovizualno stvaralaštvo Artizana, Zagreb 2010., 103. str.

IV. Periodika

47. *Subotička Danica (nova): Kalendar za 2011.*, godišnjak, Župni ured sv. Terezije, Subotica 2010., 290 str.;

48. *Klasje naših ravni*, dvomjesečnik, Matica hrvatska Subotica i NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, obujam oko 120 stranica;

49. *Hrvatska riječ*, tjednik, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, 56 str.;

50. *Zvonik*, mjesečnik, Rimokatolički ured sv. Roka, Subotica, redovito izlazio, 52 str.;

51. *Otac Gerard*, povremenik, Hrvatska karmelska provincija Svetog oca Josipa, Sombor, Glasilo Vicepostulature za upoznavanje Sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića, karmelićanina, 48 str.;

52. *Glas ravnice*, mjesečnik, List Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Subotica, neredovito izlazio, 16 str.;

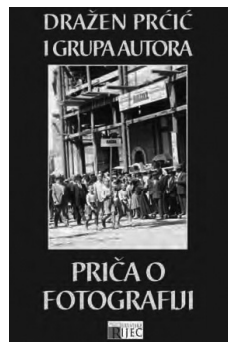
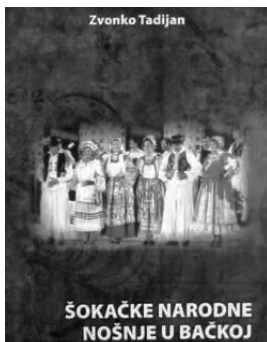
53. *Glasnik pučke kasine*, mjesečnik, glasilo Pučke kasine 1878., NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, 32 str.;

54. *Miroљub*, tromjesečnik, glasilo Hrvatskog kulturno umjetničkog društva „Vladimir Nazor“ iz Sombora, NIU „Hrvatska riječ“, Sombor, redovito izlazio, 28 str.;

55. *Zov Srijema*, tromjesečnik, Glasilo Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, Zagreb, izašlo četiri broja, 80 str.;

56. *Hrcko*, mjesečnik, dječji podlistak „Hrvatske riječi“, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, 24 str.;

57. *Kužiš*, mjesečnik, list za mladež, glasilo UG „Krov“, NIU „Hrvatska riječ“, Subotica, redovito izlazio, 24 str.;

58. *Gupčeva lipa*, godišnjak, Kronika HKPD „Matija Gubec“ Tavankut, Tavankut 2011., 20 str.;

59. *Dunav*, godišnjak, Interno glasilo Zavičajnog kluba Beščana, Zagreb, 40 str.;

60. *Hosana*, tromjesečnik, List Humanitarno-terapijske zajednice za pomoć ovisnicima „Hosana“, Stari Žednik, 15 str.;

61. *Hrvatski majur*, povremenik, podlistak „Glasa ravnice“, Glasilo Mladeži Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, Subotica, 8 str.

V. Analiza i zaključak

Kvantitativno gledano, naklada knjiga i periodičnih publikacija između posljednjih dvaju Dana Balinta Vujkova (listopad 2010. – listopad 2011.) u hrvatskoj zajednici u Vojvodini, u odnosu na prethodne godine je u velikom porastu. Ovo je prva najplodnija godina u proteklom desetljeću kada promatramo nakladništvo Hrvata s ovih prostora, bilo da su knjige tiskane u Vojvodini ili pak u Republici Hrvatskoj. Promatrajući nakladništvo u razdoblju od kada su Hrvati u Vojvodini počeli samostalno živjeti, odvojeni državnim granicom od države svojega matičnog naroda – Republike Hrvatske, potekla godina je „rekordna“ jer je objavljeno 46 naslova. Čitajući analize napravljene na prethodnim Danima Balinta Vujkova, možemo vidjeti da prvih godina knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata nije prelazila brojku od 15 knjiga, a bilo je i godina kada su objavljene tek dvije knjige (npr. 1993.) ili četiri (npr. 1995.), no najčešće je bilo publicirano desetak knjiga. Zatim je uslijedilo razdoblje kada se nakladništvo ustalilo te se u razdoblju od 2006. do 2010. godine broj tiskanih knjiga kretao od 23 naslova (2009.), 25 knjiga (2006. i 2010.), 29 knjiga (2008.) do tada „rekordne“ godine 2007. kada je objavljeno 35 naslova. Održani kontinuitet i povećanje broja knjiga u protekloj godini možemo pripisati svakako razvoju svijesti o pripadnosti hrvatskom narodu i potrebi zaštite istoga, ali i kvalitetnom radu hrvatskih profesionalnih institucija i udruga.

Određene poteškoće pri objavljivanju knjiga na hrvatskom jeziku i dalje postoje. Naime, prilikom sastavljanja popisa knjiške produkcije, iako sam osobno bila upoznata s tiskanjem većine knjiga, svakako sam posegnula za bibliografsko-kataloškom bazom podataka tzv. COBISS programom, kako bih provjerila sve podatke. Utipkavanjem odrednice kod komandne pretrage: jezik teksta – hrvatski, zemlja/regija izdavanja – Vojvodina, dobila sam samo 70% tiskanih naslova. Glavni razlog je ponovljena negativna tradicija koja jedno vrijeme nije postojala, da se kod izrade CIP-a, iako je knjiga tiskana na hrvatskom jeziku, napiše srpski jezik. Tako određene naslove nikako ne možemo pretražiti na ovaj način nego putem naslova, imena autora ili nakladnika, što neupućenim istraživačima daje nepotpune informacije. Od ove loše prakse nije izuzeta ni naša jedina profesio-

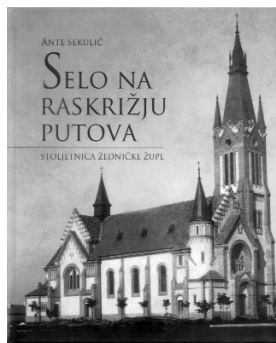
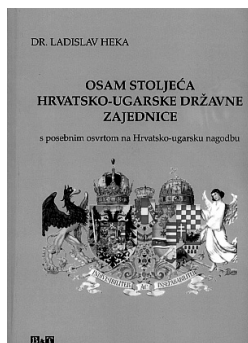
nalna nakladnička kuća u Subotici NIU „Hrvatska riječ“ kojoj su, za razliku od prethodnih godina, ove godine čak dvije knjige obrađene na ovaj način – zabilježeno je da je jezik knjige srpski!

Činjenica da je prosjek tiskanih knjiga gotovo dupliran prva je značajka koja obilježava knjišku produkciju Hrvata u Vojvodini.

Sljedeća bitna značajka je izostanak forme romana koja je, nakon 2007. godine kada je tiskano 9 romana, proteklih godina bila u opadanju, zatim treba istaknuti izdavanje povećanog broja naslova u području dječje književnosti te objavljivanja čak 26 knjiga u području znanosti koja je do sada bila podzastupljena.

Književnost za djecu je prethodnih godina bila zanemarena. U proteklom razdoblju između dvaju Dana Balinta Vujkova, možemo zabilježiti čak 6 naslova dječje knjige, od kojih su četiri urađene mjesnim snagama unutar hrvatske zajednice, a dvije su prijevodi knjiga tiskanih najprije na srpskom jeziku, a potom i u maloj nakladi od po svega 30 primjeraka i na hrvatskom jeziku. Obje knjige su djelo iste autorice i ponovljene su, te su četvrto odnosno peto izdanje. Slikovnica *Dijete ima pravo znati svoja prava* je tiskana uz potporu Izvršnog vijeća Autonomne Pokrajine Vojvodine i Pokrajinskog tajništva za demografiju, obitelj i društvenu skrb o djeci. Reprintom ovoga naslova, iako u veoma maloj nakladi, samo su teorijski – „papirološki“ ispunjena prava nacionalnih manjina. Iako je povećan broj knjiga za djecu na hrvatskom jeziku, ne samo da još nije dovoljan nego su od 6 naslova 5 slikovnice, dakle za mlađu djecu, dok školski uzrast još uvijek nije „pokriven“. Svakako se treba radovati i ovim naporima i raznim poticajnim sredstvima utjecati da se knjiška produkcija za djecu ustali ali i razvija i na drugim razinama.

Kao što sam već napomenula, područje znanosti koje je do sada bilo podzastupljeno, ove je godine doživjelo veliki procvat te je tiskano čak 26 knjiga, podijeljenih na sljedeće teme: povijest i leksikologija (7 naslova), književna znanost (4 naslova), kulturno – crkvena povijest (3 naslova), religija (4 naslova), etnografija (5 naslova), politika (1 naslov), bibliografija

(1 naslov) i opća znanost (1 naslov). Činjenica da je tiskan ovako veliki broj knjiga koje imaju različite razine znanstvenih osnova, posljedica je istraživačkog rada pojedinaca ali i profesionalnih institucija i udruga. Kvantiteta ne daje uvijek i kvalitetu ali ovoga puta ne ulazimo u kvalitetu popisanih djela jer, iako po odrednicama neke od navedenih knjiga pripadaju području znanosti, nisu svi naslovi i opravdali to ime. Valjalo bi poraditi na valorizaciji kriterija i opravdanosti tiskanja knjiga. Značajan doprinos ovoj velikoj znamenki je i jubilejska godina 100. obljetnica žetvenih svečanosti – Dužijance, iz čije organizacije su iznikla 3 naslova. Svakako je tomu doprinijelo i pojavljivanje novih mladih imena u istraživačkoj oblasti. Spomenimo u području etnografije Marinka Piukovića koji se prošle godine pojavio s jednom knjigom, a ove je izdao drugu i sudjelovao u radu treće.

Uočili smo glavne značajke knjiške produkcije vojvođanskih Hrvata te se vratimo na još nekoliko podjela. Podsjetimo se, između dvaju Dana Balinta Vujkova objavljeno je 46 naslova od kojih je 18 tiskano od listopada do prosinca 2010., a 28 knjiga od siječnja do listopada 2011. godine. Dakle, uz 13 naslova tiskanih od siječnja do listopada prošle godine, i 18 knjiga koje su tiskane od listopada do prosinca, dolazimo do zaključka da je u 2010. godini tiskana ukupno 31 knjiga. U 2011. godini je do sada tiskano 28 knjiga. S obzirom na to da do kraja ove godine ima još nešto više od dva mjeseca, moguće je da će se prošlogodišnji broj knjiga sustići a možda i prestići.

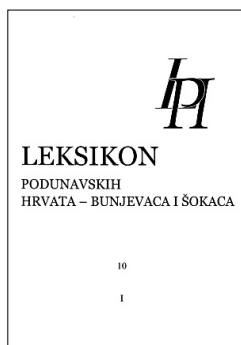
Od toga, ukupno 18 knjiga tiskano je u području književnosti (5 knjiga poezije, 2 knjige drame, 4 knjige kratke proze, 6 knjiga dječje književnosti i 1 knjiga književne kritike), zatim 26 naslova u području znanosti (ponavljam podjelu: 7 naslova povijest i leksikologija, 4 naslova književna znanost, 3 naslova kulturno – crkvena povijest, 4 naslova religija, 5 naslova etnografija, 1 naslov politika, 1 naslov bibliografija i 1 naslov opća znanost). Na kraju imamo novo, do sada ne toliko objavljivano područje – umjetnost, u okviru kojega su tiskane dvije knjige, po jedna iz područja likovne i jedna iz filmske umjetnosti.

Od ukupnoga zbroja izdanih knjiga, velika većina, čak 38 je tiskana u Vojvodini a 5 u inozemstvu, dok su 3 knjige tiskane u sunakladništvu dviju država (Vojvodina, Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Mađarska). U Vojvodini glavni centar knjiške produkcije je i dalje Subotica u kojoj je objavljeno čak 28 naslova + 3 u sunakladništvu, preostalih deset je podijeljeno na sljedeći način: 5 knjiga je izdano u Novom Sadu, 2 u Petrovaradinu, po jedna u Sonti i Baču (od kojih je za knjigu u Baču, zbog sunakladništva tiskano i mjesto Tuzla). Je li dobro što je sva „nakladnička moć“ koncentrirana u Subotici pa autori ne moraju lutati tražeći gdje će objavljivati svoja djela ili je to nemotivirajuće ili možda čak i nedostizno za ostale izvan Subotice? Može li knjiška produkcija opstati ukoliko se „razbije“ na više gradova?

Kako razviti mrežu dostupnosti knjige na hrvatskom jeziku u Vojvodini, samo su neka od pitanja koja čekaju odgovore.

Knjige koje su objavljene većinom su novi naslovi, kod 4 autora su urađene reobjave njihovih djela (Balint Vujkov, Aleksa Kokić – reobjava njegovih rukopisa, Ilija Okrugić Srijemac i Matija Poljaković), 2 knjige su prijevodi postojećih naslova na srpskom jeziku i ujedno i IV. odnosno V. izdanje tih knjiga. Kod dvije knjige je riječ o ponovljenim izdanjima (Ante Sekulić, *Osobna imena, prezimena i nadimci bačkih Hrvata* – drugo izdanje i Bela Duranci, *Slikar Stipan Kopilović: 1877-1924* – drugo osuvremenjeno izdanje) dok je dio tekstova iz djela Ante Sekulića, *Bilješke iz književnosti: (1953-1963)* i *Prilozi povijesti hrvatske književnosti* zapisi već ranije objavljeni u periodici. Njih je objavilo 22 (su)nakladnika u Vojvodini i inozemstvu i 4 samizdat naslova. U odnosu na broj knjiga to i dalje predstavlja veliki broj nakladnika, posebice ako znamo da su po 8 knjiga tiskali u (su)nakladi NIU „Hrvatska riječ“ Subotica te Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ Subotica, 5 knjiga je potpisalo Hrvatsko akademsko društvo Subotica, 4 Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata Subotica, po 3 Hrvatska čitaonica Subotica i Hrvatski kulturni centar „Bunjevačko kolo“ Subotica s Organizacijskim odborom Dužijance 2011., dok su ostale knjige jedinci drugih nakladnika ili pojedinaca.

Navedenih 46 knjiga tiskanih između dvaju Dana Balinta Vujkova potpisuje 32 autora a čak 9 knjiga je djelo više autora. I dalje je nakladništvo privilegij muškaraca jer samo 7 ih je žena. Od njih, šest su pisale za djecu a jedna je uradila križni put. Još uvijek žene nisu prisutne u svim područjima, posebice u znanosti, te bi trebalo više poraditi na rodnoj ravnopravnosti, osposobljavanju ali i davanju mogućnosti objavljivanja djela i ženama. Sustavno bi trebalo raditi na tomu ali i na pomlađivanju jer u knjiškoj produkciji nisu dovoljno zastupljene nove, mlade snage. Od objavljenih autora 6 je već preminulo, svega 2 su u dobi do 40 godina, svi ostali su stariji a jedan je preko 90 godina – Ante Sekulić, a on je ujedno i najizdavaniji autor za proteklo razdoblje. Njemu su tiskane čak četiri knjige a odmah za njim

je Balint Vujkov, koji nije među živima a objavljena su čak 3 njegova djela od kojih je jedan Zbornik radova sa Dana Balinta Vujkova. Samo po sebi nameće se pitanje zbog čega nema mladih u nakladništvu? Je li to posljedica nedovoljne motiviranosti, nemogućnosti probijanja na scenu od postojećih autora, svakako i financijski moment igra značajnu ulogu te bi trebalo razmisliti i o stvaranju novih kadrova, mladih akademskih snaga kako bi se osvežila znanstvena scena ali i ostvarila opstojnost hrvatske zajednice.

Kada je riječ o nakladi pojedinih knjiga, većina od spomenutih 46 knjiga tiskana je u nakladi od 500 primjeraka. U najvećoj nakladi objavljena je knjiga *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* (10) I (1.500 primjeraka), zatim slijede knjige: Jasna Crnković, *Božji smiješak: blažena Marija Propetog Petković*, Josipa Dević, *Križni put mladih župe Uskrsnuće Isusovo*, i Gerard Tomo Stantić, *Križni put i sakrament svete ispovijedi* (1.000 primjeraka) – sve religijskoga sadržaja. Neke su tiskane i u manjoj nakladi od 500 primjeraka, te je 5 knjiga tiskano u nakladi od 300 primjeraka a čak 2 knjige: u maloj nakladi od 30 primjeraka.

Pogledamo li pak broj stranica pojedinih objavljenih knjiga, ističe se knjiga Hrvatske čitaonice *Dani Balinta Vujkova: dani hrvatske knjige i riječi: zbornik radova sa znanstvenih skupova 2006.-2010.*, koja ima 495 stranica. Riječ je o nedvojbeno kvalitetnom djelu, zborniku radova sa prethodnih pet Dana Balinta Vujkova s registrom imena, o djelu koje će vjerujem zbog svoje kvalitete i autora čiji su radovi tiskani, biti često citirano i korišteno u daljnjim istraživanjima.

Bitni detalj u tiskanju knjiga svakako je njena tehnička opremljenost. Primjećuje se uzlazna putanja i u ovom području, što je konstatirano i prošle godine. Likovna oprema knjige i prijelom morao bi uvijek biti važan zadatak jer knjiga ukoliko nije prijemčiva za oko neće privući čitatelja a još manje kupca. Tada se gubi osnovni cilj knjige – čitanost. U proteklom periodu objavljeno je nekoliko knjiga koje zaslužuju pohvalu u ovom segmentu.

Na kraju, izdavanje periodičnih publikacija među Hrvatima u Vojvodini karakterizira stalnost objavljivanja postojećih. Od 15 objavljenih publikacija po 3 su godišnjaka, odnosno tromjesečnika, 1 je dvomjesečnik, 5 ih je mjesječnika, 2 povremenika a svega 1 tjednik i većina od njih je redovito izlazila. Svi imaju, s obzirom na broj Hrvata u Vojvodini, relativno malu nakladu. Stoga se postavlja pitanje naklade hrvatske periodike kao i prodaje iste. Jesu li periodične publikacije koje se tiskaju na hrvatskom jeziku dovoljno interesantne da bi ih čitatelj kupio ili je to nebitni trenutak danas, te je financijska nesigurnost i kriza uzdrmala i opstojnost časopisa? Hoće li oni u procesu privatizacije medija koji je aktualan uspjeti preživjeti, hoće li Hrvati u Vojvodini imati svoj tisak, ostaje nam vidjeti.

Rezimirajući analizirano, zaključujemo kako je knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata u uzlaznoj putanji po broju knjiga i obrađenih područja, ali još uvijek ima oblasti gdje nema nikakve naklade na hrvatskom jeziku.

U proteklom razdoblju između dvaju Dana Balinta Vujkova nije tiskan niti jedan roman, nedostaje književnost za školsku djecu, književna kritika i bibliografija tek su u tragovima a neophodni su nam novi, mladi autori. I dalje ostajemo bez odgovora na pitanje od prošlih Dana Balinta Vujkova: kako prezentirati široj društvenoj zajednici ono što je objavljeno, kako doći i zainteresirati i druge čitatelje koji nisu hrvatske nacionalnosti?

Ostaje nam vjera i nada da će i ovi odgovori doći na red, da će hrvatska zajednica smći snage ali i pronaći adekvatni kadar koji bi se njima pozabavio, te da će kvantiteta zamijećena u proteklom periodu ići rame uz rame s kvalitetom koja je nužna.

ZABORAV

Otiću jednoga dana	Puna medra
Stegniću srce	Uspomena
Zaboravit sve	I riči
Plakaću	Moji
Znam	Neizrečeni
Da niko ne vidi	Srce
Ni ti	Što samo za te kuca
Od kojega	Oči
Odlazim	Što samo tebe vidu
Poneću stihove	I ruke
I zvuke tambure	Što tebe grlile su uvijek
Tvoj	Ostaće prazne
Osmeh	Otiću jednoga dana
Pogled	
Očiju zeleni	

(3. mjesto na natječaju Šokačke večeri u Sonti 2011.)

Ljiljana Tadijan

Piše: Tomislav Žigmanov

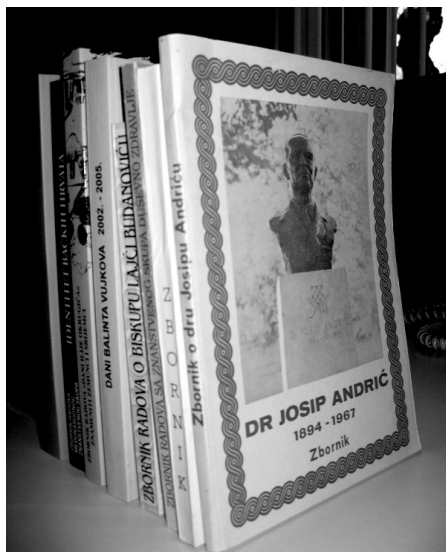
Važne obljetnice u knjiškoj praksi Hrvata u Vojvodini

40 godina od pojave prvoga i objava desetoga zbornika

U knjiškoj praksi Hrvata u Vojvodini, koja se uspostavila sada već daleke 1683. objavom knjige franjevca Mihovila Radnića „Razmischlagna pribogomiona od glivbavi Boxye“, posve se kasno javljaju zbornici kao specifična vrsta monografskih publikacija. Kao što je poznato, zbornici su knjiško djelo više autora, to jest u njima se objavljuje veći broj znanstvenih i stručnih radnji više autora, no tematski se moraju okupljati oko jednoga sadržajnog okvira – ili oko života i djela jedne osobe ili određenoga događaja, procesa, institucije, pojave... Premda su djelo više autora, važno je napomenuti kako ih najčešće priređuje jedna osoba.

POČETAK PRAKSE VEZAN UZ CRKVU: Zbornici su, po definiciji,

jednokratne monografske publikacije, i po tomu se razlikuju od periodičnih publikacija. Najčešće nastaju *ad hoc*, a razlog za svoju pojavu crpe iz potrebe širega elaboriranja određenih tema. Kao takvi, zbornici su, gotovo po pravilu, posljedica planskih aktivnosti unutar znanosti danoga kulturnog prostora – ciljano-ga znanstvenog tematiziranja određenog fenomena. Isto se često javno upristutnjuje u vidu znanstvenoga skupa, a zbornici su onda veoma često knjiška posljedica održanoga skupa, u smislu da se u njima publiciraju na skupu prezentirane radnje.

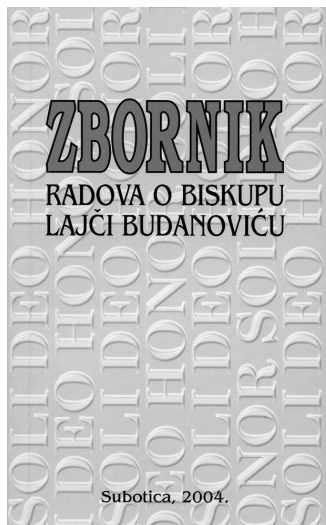
Činjenica da su se zbornici relativno kasno javili u knjiškoj praksi Hrvata u Vojvodini posljedica je njihove zakašnjelosti kada je u pitanju organiziranost znanstvenoga segmenta u području kulture.

Kao što je naslovom naznačeno, prvi zbornik objavljen je prije točno 40 godina od strane Hrvatskoga književnog društva sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu. Riječ je o zborniku posvećenom jednom od najvećih hrvatskih intelektualaca, publicista, književnika i skladatelja podrijetlom iz Bačke – dr. Josipu Andriću (Bukin, 14. III. 1894. – Zagreb, 7. XII. 1967.). Zbornik je jednostavno naslovljen „Dr. Josip Andrić 1894–1967 : zbornik“, a uredio ga je publicist Ladislav Beršek iz Zagreba. U njemu su objavljeni radovi sa simpozija o Josipu Andriću, održanog 30. kolovoza 1969. godine u Ristovači kraj Bača, a repriza simpozija je priređena u Zagrebu u Nadbiskupskom sjemeništu 14. prosinca iste godine. Zbornik ima 160 stranica, ilustriran je s više od 60 fotografija, a dvadesetak radova, što ih potpisuju autori tada bliskih Katoličkoj crkvi, objavljeni su u dvije cjeline („Simpozij u Ristovači“ i „Andrić i ‘mali’ narodi“). U „Zborniku“ su još objavljeni i dokumentarni materijali o skupu te nekoliko prigodnih pjesama u sljedećim cjelinama: „Pjesničke svečanosti“ „Otkriće spomenika : izložbe : komemoracije“ i na koncu „Bibliografija“.

I drugi zbornik u kulturnoj povijesti vojvođanskih Hrvata produciran je u okviru Katoličke crkve, no ovoga puta mjesne – one u Bačkoj. Naime, nakon 16 godina od pojave prvog zbornika u Subotici je u izdanju Uredništva kalendara „Subotička Danica“ 1987. godine objavljen „Zbornik predavanja znanstvenog skupa u Subotici 12.-14. VIII. 1986. povodom 300. obljetnice obnovljene crkvenosti među Hrvatima u Bačkoj“. Iz samoga naslova je razvidna kako glavna tema zbornika tako i način nastanka radova objavljenih u njemu. Glavni urednik ovoga zbornika je velečasni Stjepan Beretić, a u njemu je na 256 stranica objavljeno 16 radova, tematski raspoređenih u nekoliko cjelina („Na raskršću povijesti“, „Pisana riječ“ te „Duhovna baština“), uz desetak prigodnih pjesama. Najveći broj autora čine klerici Subotičke biskupije te ovdašnji laici vezani uz Katoličku crkvu.

PRVI ZBORNİK IZ LAIČKIH STRUKTURA: Iz ovoga niza kronologijskoga navođenja zbornika namjerno isključujemo „Zbornik ‘Ivan Antunović’“, što ih je Institut „Ivan Antunović“ iz Subotice objavio 1990. (br. 1), 1992. (br. 2-3) i 1994. (br. 4-5), budući da ih, prema gore navedenim kriterijima i odredbama zbornika, držimo za periodične publikacije. Ovim, naravno, ni na koji način ne želimo umanjiti njihovu relevantnost kada je riječ o sadržajnim prinosima niti, pak, ulogu koju su imali na planu organiziranja i usustavljanja znanstvenoga života u hrvatskoj zajednici.

Tek treći zbornik u knjiškoj praksi Hrvata u Vojvodini, objavljen 30 godina od pojave prvoga zbornika, djelo je laičke institucije. Riječ je o „Zborniku radova sa znanstvenog skupa „Duševno zdravlje“ što ga je Hr-

vatski kulturni centar „Bunjevačko kolo“ objavio u Subotici 2000. na 168 stranica. Urednik je zbornika Lazo Vojnić Hajduk, a sadrži 11 znanstvenih radova teologijske, psihologijske i sociologijske provenijencije na temu duševnog zdravlja, koji su bili predstavljeni na istoimenom znanstvenom skupu, u Subotici 17. i 18. prosinca 1999., što ga je priredilo Hrvatsko akademsko društvo.

Kronologijski promatrano, uslijedio je zatim „Zbornik radova o biskupu Lajči Budanoviću“. Uredio ga je velečasni Josip Temunović, a objavio ga je Zadužbinski odbor Zadužbine biskupa Budanovića u Subotici 2004. na 336 stranica. U njemu su publicirani radovi sa znanstvenog skupa o biskupu Lajči Budanoviću, održanog u

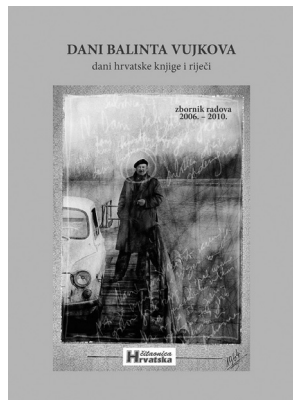
Subotici 14. i 15. listopada 2003. – objavljeno je 17 radova u kojima se tematiziraju različiti aspekti crkvenog i, uopće, javnog djelovanja prvoga subotičkog biskupa. Ovaj zbornik je zanimljiv po tomu što su po prvi puta nakon 1990. objavljene i znanstvene radnje većeg broja sudionika iz Hrvatske.

U JEDNOJ GODINI DVA ZBORNIKA: I sljedeći zbornik posvećen je crkvenoj tematici koja je usko navezana na Hrvate u Vojvodini. U Zagrebu je, naime, 2005. godine objavljen zbornik obima 277 stranica pod nazivom „Baština za budućnost : Karmel u Somboru 1904. – 2004. : zbornik radova sa međunarodnog znanstvenog simpozija održanog u Somboru 13. i 14. srpnja 2004.“. Urednik zbornika je karmelićanin Dario Tokić, a sunakladnici su Institut za kršćansku duhovnost i Hrvatska karmelska provincija sv. oca Josipa. U njemu je objavljeno 18 radova od autora iz četiri države (Srbije, Hrvatske, Mađarske i Njemačke) koji su sudjelovali na Međunarodnom znanstvenom simpoziju „Baština za budućnost: Karmel u Somboru 1904.-2004.“, održanom 13. i 14. srpnja 2004. u Hrvatskom domu u Somboru.

Iste je godine objavljen i „Zbornik radova s Prvog znanstvenog skupa ‘Dani Ilije Okrugića’ u Zemunu, 20.-21. svibnja 2005.“, čiji je urednik Vlatko Rukavina, a nakladnik Udruga Zemunaca u Republici Hrvatskoj. Zbornik je objavljen 2005. godine, pa je ova godina jedina godina u knjiškoj praksi Hrvata u Vojvodini u kojoj su objavljena dva zbornika. Na 223 stranice u zborniku se obrađuje život i djelo najglasovitijeg srijemskog spisatelja i kulturnog djelatnika druge polovice XIX. stoljeća, katoličkog svećenika Ilije Okrugića Srijemca. Objavljeni su radovi osam autora izloženih u okviru

prvih „Dana Ilije Okrugića“, prve književne manifestacije među Hrvatima u vojvođanskom dijelu Srijema koja, istina, nije zaživjela.

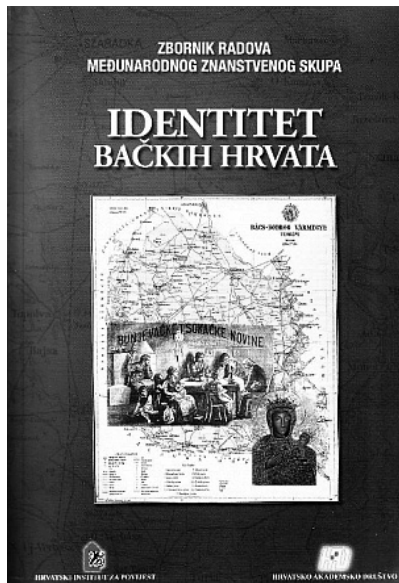
S druge strane, najznačajnija kulturna manifestacija vojvođanskih Hrvata posvećena mjesnoj hrvatskoj književnosti – „Dani Balinta Vujkova : dani hrvatske knjige i riječi“ svoj je zbornik radova objavila sljedeće, 2006. godine u Subotici. Riječ je o zborniku pod nazivom „Dani Balinta Vujkova : dani hrvatske knjige i riječi : zbornik radova sa znanstvenih skupova 2002.-2005.“, urednica je Katarina Čeliković, a nakladnik Hrvatska čitaonica. Na 279 stranica objavljena su prikupljena izlaganja za znanstvenih skupova, koji čine sastavni dio inače bogatoga programa ove manifestacije, s prvih četiriju Dana, a svoje radove potpisuje više od 20 autora.

Proces postupnog laiciziranja

I dok na početku ove kratke povijesti prikaza zbornika u knjiškoj praksi Hrvata u Vojvodini imamo prevagu djelatnika iz krugova oko Katoličke crkve, vremenom se, napose u posljednjih 5 godina, situacija na tom planu radikalno promijenila. Naime, od prvih pet zbornika, čak su četiri usko navezana na ljude iz Katoličke crkve. Štoviše, i tematika je upravo takva. S druge strane, od posljednjih pet zbornika tek je jedan i tematikom i produkcijom vezan uz Katoličku crkvu. Ove i ovakve se konstelacije onda mogu tumačiti činjenicom početka organiziranja i razvoja znanstvenog života među laičkim strukturama hrvatskog kulturnog prostora u Vojvodini. Ono se, pak, sa svoje strane može tumačiti i kao posljedica liberalizacije srbijanskog društva i pratećim smanjenjem prostora straha – u području znanosti ozbiljnija nastojanja su učinjena na koncu vladavine režima Slobodana Miloševića, a razvila su se nakon njegova sloma.

DESETI JE ZBORNIK I NAJOBIMNIJI: Zemunski „Dani Ilije Okrugića“ „iznjedrili“ su i drugi zbornik radova – „Zbornik radova sa drugog znanstvenog skupa ‘Dani Ilije Okrugića’ u Zemunu, 25.-26. svibnja 2007. : znameniti Zemunci i Srijemci“. I ovoga puta urednik je Vlatko Rukavina, a kao sunakladnici se pojavljuju Udruga Zemunaca u Republici Hrvatskoj iz Zagreba i Zajednica Hrvata Zemuna : Knjižnica i čitaonica „Ilija Okrugić“ iz Zemuna. Zbornik je objavljen 2007. godine na 248 stranica, a radovi su posvećeni, osim Iliji Okrugiću, i drugim znamenitim Hrvatima iz Srijema, kao što su Živko Bertić, Mate Ivić, Miloš Bandić, Iso Velikanović, Mladen Barbarić i dr., koje potpisuje 12 autora.

Pretposljednji u nizu zbornik objavljen je prošle, 2010. godine, u sunakladništvu Hrvatskoga instituta za povijest iz Zagreba i Hrvatskoga akademskog društva iz Subotice. Riječ je o zborniku naslova „Zbornik radova međunarodnog znanstvenog skupa : Identitet bačkih Hrvata, (Zagreb, 27. i 28. studenoga 2008.)“, u kojemu su objavljeni radovi s, kako se iz naslova i jasno da vidjeti, međunarodnoga znanstvenog skupa „Identitet bačkih Hrvata“ održanog 27. i 28. studenoga 2008. u Zagrebu u organizaciji Hrvatskoga instituta za povijest. U njemu su objavljeni radovi u kojima su znanstveno i stručno obrađeni brojni aspekti identiteta bačkih Hrvata, inače složenog fenomena kojega u posljednja dva deset-

ljeća prate i brojni prijevori, a autori su različitih znanstvenih profila (povjesničari, sociolozi, politolozi, etnolozi i jezikoslovci) iz Vojvodine, Mađarske i Hrvatske. Urednik ovoga zbornika je Robert Skenderović.

I na koncu, navodimo posljednji, deseti jubilarni zbornik u knjiškoj praksi Hrvata u Vojvodini koji se pojavio točno 40 godina nakon objave prvoga zbornika. U tom smislu, možemo slobodno reći kako se pojavio u ozračju dviju obljetnica. Riječ je u zborniku „Dani Balinta Vujkova: dani

Najznačajniji zbornik?

Vjerojatno najznačajniji zbornik među Hrvatima u Vojvodini jest onaj s međunarodnog znanstvenog skupa „Identitet bačkih Hrvata“. Ovaj vrijednosni stav krijevimo na temelju sljedećih činjenica – prvo, riječ je o zajedničkom nakladničkom pothvatu jedne hrvatske udruge iz Vojvodini i jedne znanstvene institucije iz Hrvatske, pri čemu je partner iz Hrvatske jedna od najrenomiranijih znanstvenih ustanova – Hrvatski institut za povijest; drugo, u njemu su objavljeni radovi većeg broja relevantnih znanstvenika koji se bave Hrvatima u Bačkoj (A. Sekulić, F. E. Hoško, M. Černelić, R. Skenderović, L. Heka.); treće u njemu značajno participiraju i mjesne snage koje se trse raditi u znanosti (S. Mačković, S. Bačić, A. Anišić, P. Vuković, M. Bara...), što pridonosi njihovoj većoj integraciji u hrvatski znanstveni prostor; i četvrto, u njemu je objavljeno nekoliko radova trajnijega prinosa...

hrvatske knjige i riječi: zbornik radova sa znanstvenih skupova 2006-2010.“, što ga je objavila Hrvatska čitaonica u Subotici 2011. godine na čak 495 stranica. Po posljednje navedenom podatku, ovaj zbornik je do sada i najveći po obimu. Uredila ga je također Katarina Čeliković. U njemu su objavljeni prikupljeni prilozi izgovoreni na stručnim skupovima s pet Dana Balinta Vujkova – na onima od 2006. pa do 2010. Osim što se u njima elaborira djelo najistaknutijeg sakupljača narodnih pripovijedaka među Hrvatima u Vojvodini – Balinta Vujkova, jedan značajan broj radova posvećen je i retrospektivnome prikazivanju i tematiziranju povijesti i sadašnjosti ovdašnje hrvatske književnosti. Skupa s prvim zbornikom s Dana Balinta Vujkova, on se čini nezaobilaznim kada je u pitanju znanstvena građa koja se tiče mjesne hrvatske književnosti.

Posljednja iznesena ocjena vrijedi i za sve objavljene zbornike – njihovi sadržaji su od velikoga značaja kada je u pitanju mjesna kulturna povijest ovdašnjih Hrvata. Oni su posljedica svjesnih nastojanja kulturne elite vođanskih Hrvata da se određene osobe ili događaji ili pojave ili procesi svestranije znanstveno osvijetle i tako daju trajniji prinosi memoriranju njihova obitavanja i trajanja na ovim prostorima. Isprva su to činili ljudi iz ili bliski strukturama Katoličke crkve, uz snažno navezivanje na resurse cijele Crkve u Hrvata, a nakon sloma režima Slobodana Miloševića, kao posljedica razvoja aktivnosti u području znanosti i u necrkvenim dijelovima kulturnoga prostora, vidljiviji su i prinosi pojedinaca i udruga izvan Katoličke crkve. Ističemo da je posljednje navedeni zbornik produciran izvan svih organizacijskih navezanosti i spram znanstvenoga sustava u Republici Hrvatskoj.

STVARANJE SLOVA

Neće znat oni, što oče tvoje su voljili... !!!

... Da su zvizde nebeske u njima se ogledale...

i u alkama irisa aškom leperovi zaneseni posmatraču su plesali.

„I opet tvoje ništa ni bilo“

Neće znat lađari, što po skalinama riči, tvoje obraze su molovali,

ni oni gordi, jagerski svirači Mioljskoga lita,

da si se ti, iz svi knjiga slovima naranila.

„Nijedno svoje nisi imala“

I neće znat, da si bila zajedno šnjima pustinja jedna, neplodna,

koju su navodnila vode samo mora jednoga.

Neće znat oni vinski dani, ni grozdovi sazriti,

da si se ti međ lomačama grožđa od nabubriti spona,

upleta i šljoka od nji sakrivala.

„A imala si i dosta“ ... U pojasevima pogače i kitnjastim rubovima
nanizani nediljni misa.

Neće znat ni one, što su ti bilom zvale, da je duša bila

tek na kraju puta trnovita,

a trnje se ne sklanja vridnim jezikom, neg postom i molitvom.

„A ti, divanila si dosta“

Neće znat ni godine, što su vidle da ti iz ditišnjeg srca sja –

da ni sama ne znaš, ispod koje od Nefsanski tmina tinta se cidila.

I neće znat, da si pognite glave

mutnog pogleda, gledala svoje bilo tilo, kako niče iz uma Njiovoga.

Okupano svitlošću, ko nebo Betlehemske noći,

baljaskala se krljušt svitlo – plave, nebeske, tvoje boje.

I neće znat da si napregnula svoje ruke, i vidla protok oni sitni tvari
i stanica što jesu život.

Crvene vode i brazde na svojim rukama,

i tetivama koje si tek počela osićeat.

Zamrsite slike prošlog života nikakog,

koje raneći se ostacima prošlog ti, na koncu rođenja počinjale su bubnjat.

I neće znat ... da si ispod privida, zemljane kože, gorila od napetosti,
koja se ko snaga šuma rastova pod njom skupljala.

Neće znat oni... što su zbog tvoji riči, otarcima znakove brisale sa sebe,
da si ti puni jedara na obalu drugojačiju veslala.

I neće znat... umorite skitnice, prolićnog opoćivanja,

da si se ti iz svi knjiga slovima naranila, nijedno svoje nisi imala...

(najbolja pisma Šokačke večeri u Sonti 2011.)

Anita Đipanov

Povijesni kutak

Piše: Stjepan Beretić

40 godina svećeničkog doma u Subotici

Prvi biskup Subotičke biskupije Matija Zvekanović je svoje životno djelo započeo otvorenjem dječjačkog sjemeništa i gimnazije Paulinum (1962. godine) i njegovom izgradnjom (od 1. rujna 1963. do 30. lipnja 1965.). Kruna njegovoga životnog djela je, bez sumnje, ustanovljenje Subotičke biskupije 1968. godine. Od velike je važnosti za mladu biskupiju i podizanje svećeničkog doma Josephinum (1970.-1971. godine). Tako o svom prvom biskupu govore ovdašnji svećenici. U sjemeništu se obrazuju i odgajaju budući svećenici, a u svećeničkom domu nalaze društvo, lijek i duhovnu utjehu svećenici koji više ne mogu aktivno djelovati u biskupiji. Neki svećenici svoje stare dane provode kod kojeg još aktivnog župnika, drugi će otići u svoju rodbinu. Bilo je umirovljenih župnika kojima je biskup povjerio malenu župu, pa su i dalje djelovali tamo gdje je za njih bilo lakše. Subotički svećenički dom je tijekom četrdeset godina udomio brojne starije i bolesne, ali i neke druge, još aktivne svećenike. Osim umirovljenih svećenika, u našem svećeničkom domu od njegovih početaka žive svećenici koji nisu umirovljeni, ali nemaju stana u kojem bi stanovali. I katedralna je župa svete Terezije imala dva župna vikara za koje nije bilo mjesta u župnom domu, pa su stanovali u Josephinumu.

Ivo Topalić – ljetopisac doma

Umirovljeni bački župnik Ivo Topalić je bio stanovnik Josephinuma, koji je marljivo, sve do svoje smrti pisao Kroniku doma „Josephinum“. U predgovoru se on poziva na 221. prokanon Bačkog zakonika, gdje stoji da svaka župa treba voditi kroniku, pisati povijest događaja u župi, koji su s vjerskog i čudorednog gledišta od važnosti za župu. „Dosljedno tomu, i svaka ustanova biskupije treba imati svoju kroniku s istom svrhom. Dom „Josephinum“ jest jedna takva biskupijska ustanova, pa se u tom smislu vodi ova kronika, koja je posve privatnog karaktera i piše se na samoinicijativu jednog svećenika, stanovnika tog Doma“.

Za stare svećenike nije bilo mjesta

U vrijeme kad je sagrađen subotički svećenički dom, u mnogim je biskupijama bio gorući problem kamo smjestiti iscrpljene, bolesne ili „umirovljene“ svećenike. Većina bačkih župa nije u stanju uz svog aktivnog župnika izdržavati još jednog umirovljenog. Tako je umirovljenog novosadskog župnika Franju Švraku u somborski župni dom primio tadašnji somborski župnik Ivan Juriga. Franjo Švraka je bio posljednji naslovni opat u našoj biskupiji. Umro je u Somboru 6. siječnja 1968. godine (*1. broj Litterae circulares pro clero Bačiensis dimissae 1968. godine, str. 30-31*). Umirovljeni somborski župnik, msgr. Antun Skenderović je svoje staračke dane provodio u sadašnjem župnom domu svete Terezije u Subotici. Svećenika Jenőa Kartalija je pokojni biskup primio u dom biskupije, gdje je stanovao sve dok nije podignut Josephinum. U Bačkoj apostolskoj administraturi – danas Subotičkoj biskupiji, postoji i danas svećenička udruga za uzajamnu pomoć Unio Cleri Subsidiaria (UCS-a). Preko te udruge aktivni svećenici izdvajaju vlastiti doprinos za starije kolege. Smještaj umirovljenih svećenika je i kraj toga ostao neriješen sve do izgradnje Josphinuma.

Odluka koja je mnoge obradovala

U 5. točki sjednice Svećeničkog vijeća Subotičke biskupije od 18. siječnja 1968. godine svi su svećenici s odobravanjem primili vijest da bi se u dvorištu današnje zgrade župnog doma u Harambašičevoj ulici 7 u Subotici

podigao novi svećenički dom za umirovljene svećenike. Predloženo je da svaki svećenik dade svoj doprinos za izgradnju doma. UCS-a je nastavila primati sredstva od crkvenih općina, od župnih nadarbina (zemlje), a i dio od biskupijskih pristojba. Ipak, ta su sredstva bila odveć skromna, da bi se iz njih mogli izdržavati onemoćali svećenici. (*O tome čitamo na 9. i 10. stranici 1. broja biskupijskog službenog glasila „Litterae circulares pro clero Bačiensis dimissae“ 1968. godine. = Okružno pismo upućeno bačkom kleru.*) Gradnju doma je podupro i njemački Caritas. Nacrt zgrade je izradio inženjer Bolto Dulić. Izvođač radova je bilo građevinsko poduzeće Prvi maj iz Bačke Topole. Umirovljeni župnik Ivo Topalić piše da je izgradnju doma preuzeo na sebe sam biskup.

Novi svećenički dom

Za podizanje doma trebale su dvije godine. Tijekom 1970. i 1971. godine je u dvorištu starog svećeničkog doma (danas je to župni dom stolne župe svete Terezije) podignuta dvokatnica sa stanovima za četrnaest svećenika, te sa sobama u kojima će živjeti časne sestre zaposlene u domu. Dvorišni dio starog svećeničkog doma je porušen, pa je na njegovu mjestu podignut podrum, u prizemlju blagovaonica s kuhinjom i smočnicom, na prvom katu kapela i sakristija, a na drugom katu stanovi za časne sestre. Taj dio zgrade spaja nekadašnji svećenički dom koji se vidi s ulice s novoizgrađenom zgradom u dvorištu. U toj dvorišnoj zgradi stanuju svećenici. Tako je nekadašnji svećenički dom postao župni dom župe svete Terezije. U toj je zgradi svojedobno bio i računarski ured Bačke apostolske administrature. U tom su dijelu stanovale i časne sestre, kad im je oduzet samostan i škola (*danas Osnovna škola Jovan Jovanović Zmaj*).

Blagoslov doma

Nakon završetka građevinskih radova biskup Matija Zvekanović blagoslovio je svećenički dom 13. listopada 1971. godine. Na svečanosti su bili mnogi svećenici, gvardijan subotičkog franjevačkog samostan o. Dionizije Andrašec. Od umirovljenih svećenika svečanosti su nazočili: mons. Antun Skenderović, Josip Révész, Lajos Szvoboda. Biskup je Zvekanović popodne u 5 sati u pratnji svećenika, časnih sestara i laika obišao sve prostorije doma da ih blagoslovi, a zatim je u kapelici Josephinuma služio prvu svetu misu. Kapelica je posvećena svetome Josipu, pa se po svome zaštitniku zove i svećenički dom (Josephinum). Na svečanosti je bila vrhovna glavarica Kongregacije Sestara Naše Gospe iz Zagreba, s. Fides Vidaković kao i vrhovna glavarica Bačke Kongregacije Sestara Naše Gospe, s. Benedikta Hippich. Prisutno je bilo još 20 časnih sestara. Među nazočnima su bili i inženjer Bolto Dulić, liječnik dr. Alfréd Rémy, Kata Zvekanović, i drugi. Naredne godine biskup Matija Zvekanović je u ime Subotičke biskupije

darovao novi oltar kapelici svetoga Josipa, te ga blagoslovio 1. svibnja. Nakon blagoslova, na koji su se okupile časne sestre i mnogi laici, slijedila je svečana koncelebrirana sveta misa. Koncelebrirali su svećenici Antun Skenderović, Lajos Szvoboda, József Révész i župnik stolne župe Franjo Vujković, ravnatelj doma Blaško Dekanj i biskupov tajnik János Péntes.

Kako živi svećenički dom?

Od svoga osnutka dom za svoga vrhovnog poglavara ima biskupa. U vrijeme osnutka doma bio je to biskup Matija Zvekanović. Dom ima kućno vijeće, kojem predsjedava upravitelj kuće, koga imenuje biskup nakon što sasluša mišljenje kućnog vijeća. Upravitelj doma je na službi do opoziva. Upravitelj doma zastupa dom pred građanskim vlastima. Prvi upravitelj doma bio je župnik subotičke župe svetoga Jurja, Blaško Dekanj. Upravitelj doma je bio u sadašnji katedralni župnik Stjepan Beretić. Trenutačno je na čelu doma bikovački župnik, Julije Bašić. U vijeću je i predstavnik UCS-e (Svećenička udruga za uzajamnu pomoć). Prvi predstavnik UCS-e je bio biskupski kancelar, Pavao Bešlić. Kućno vijeće su nadalje sačinjavali stanovnici doma i svi koji se hrane iz kuhinje doma. Predsjednik kućnog vijeća, zastupa dom pred svećenicima i biskupom i obavlja sve pastoralne dužnosti u domu. Prvi predsjednik kućnog vijeća je bio katedralni župnik, Franjo Vujković. U kućnom vijeću su bile još dvije časne sestre: poglavarića kućne zajednice sestara, Ivana Cvijin i odgovorna časna sestra, Terezija Penić. UCS-a financira dom, pa je zato u kućnom vijeću i njezin predstavnik. Za dvorbu i usluge stanovnicima doma su bile časne sestre Naše Gospe. Sestre obavljaju potrebne živežne namirnice. Prvo pomoćno osoblje doma su činile časne sestre: kuharica Emanuela Gabrić, pralja Lucija Cvetković, te sestre: Valerija Vuković, Snježana Varvodić, Salezija Kulundžić i Benedikta Lučić. Od 1. srpnja 1999. godine sve dužnosti u domu se preuzele gospođe iz grada. Među njima ima medicinskih sestara, dvije kuharice, pralja, više spremačica.

Spomenploča

U svečanom predvorju svećeničkog doma Josephinuma nalazi se mramorna spomenploča i drveni kip svetoga Josipa. Na ploči se čita natpis: „Joseph coelitum decus atque nostrae certa spes vitae, columenque mundi, in Domini vinea defatigatis, adesto piis tuis servulis JOSEPHINUM aedificatum annis 1970-1971“, što u prijevodu znači: „Josipe, uresu neba i sigurna nado našega života, stupe svijeta, budi uz svoje pobožne sluge, koji su se umorili u Gospodnjem vinogradu. Jozefinum podignut 1970-1971 godine“.

Umirovljeni a rade i dalje

Umirovljeni župnici provode puno vremena u molitvi. Tako su oni zagovornici svojih nekadašnjih župljana, ali i cijele naše biskupije. Biskup

Zvekanović, pa tako i brojni stanovnici doma – dok im to snage dopuštaju – pomažu u katedrali u ispo- vjedaonici, služe svete mise, obilaze bolesnike. Umirovljene svećenike zovu i župnici iz različitih župa biskupije na ispo- moć. Rado odlaze na sve- ćeničke susrete i slavja kad ih zovu. Osim toga stanovnici doma, koji to još mogu, zamjenjuju žup- nike diljem biskupije, po- mažu kad je u kojoj župi velika božićna ili uskrсна ispo- vjed.

Dom se stalno obnavlja

Sadašnji biskup Subo- tičke biskupije, dr. János Péntes je proveo veliku obnovu svećeničkog doma tako što je 1991.-92. godine u svaki svećenički stan dao ugraditi tuš kabinu. Spočetka su se svi stanovi i prostorije trebale grijati ugljenom. Kasnije je u peći ugrađen uređaj za grijanje na struju. Stanje se popravilo ugradnjom etažnog grijanja. Grijalo se lož-uljem, dok se u najnovije vrijeme dom grije na plin.

Tko je živio i tko živi u Jozefinumu?

1. Jenő Kartali (*26. ožujka 1917. † 3. ožujka 1991.)

je bio prvi stanovnik Josephinuma, koji se 6. listopada 1971. godine nastanio u domu. Dok je mogao, pomagao je u katedrali kao misnik i ispo- vjednik. Sahrانjen je u svećeničku grobnicu na subotičkom Bajskom grob- lju svetoga Petra i Pavla.

2. Lajos Szvoboda (*2. prosinca 1887. † 24. lipnja 1973.)

U Josephinumu se nastanio 18. listopada 1971. godine. Rođen je u Budapest – Kőbánya. Umro je od prometne nesreće u jednoj peštanskoj bolnici, kad je otputovao u posjet svojim rođacima u Kőbányi. Sahrانjen je u rodnom mjestu.

3. Msgr. Antun Skenderović (*24. svibnja 1891. † 8. siječnja 1975.)

U Josephinum se nastanio 19. listopada 1971. godine. Rođen je u Tavankutu, a kršten u Kunbaji (Mađarska). Umirovljen je kao somborski župnik 1. kolovoza 1959. godine. Spočetka je živio u nekadašnjem svećeničkom domu (danas župni dom župe svete Terezije). Umro je u subotičkoj bolnici. Sahrانjen je u svećeničku grobnicu na subotičkom Bajskom groblju.

4. József Révész (* 5. lipnja 1887. † 30. kolovoza 1975.)

U Josephinum je došao kao umirovljeni svećenik Đakovačke biskupije 1. studenog 1971. godine. Rođen je u Subotici. Do 1922. godine je bio franjevac, a onda je prešao u dijecezanske svećenike Pečuške biskupije. Nakon umirovljenja 1960. godine, stanovao je u privatnom stanu, pa u franjevačkom samostanu u Subotici sve dok nije prešao u svećenički dom Josephinum. Sahrانjen je u vlastitu grobnicu na Bajskom groblju svetoga Petra i Pavla.

5. Sándor Pálinkás (*6. travnja 1914. † 23. ožujka 1988.)

U Josephinum je došao 30. studenog 1971. godine. Rođen je u Temerinu. Umirovljen je kao upravitelj župe Male Pijace. Umro je u Josephinumu, a sahrانjen u rodnom selu, Temerinu.

6. Jenő Varbai (*27. lipnja 1906. † 13. kolovoza 1974.)

U Josephinum je došao kao umirovljeni horgoški župnik 1. kolovoza 1972. godine. Dok je mogao, župnik Varbai je bio i profesor umjetnosti u sjemenišnoj gimnaziji Paulinum. Rođen je u Bečeju. Sahrانjen je u Horgošu.

7. Lazar Beretić (*4. siječnja 1915. † 11. srpnja 1976.)

U Josephinumu se nastanio kao umirovljeni župnik župe Plavna 14. ožujka 1973. godine. Rođen je u Čonoplji. Nakon bolovanja u novosadskoj bolnici zbog slabosti je smješten u Josephinum, gdje je umro. Sahranjen je u Čonoplji.

8. János Laudisz (*18. rujna 1898. † 6. svibnja 1976.).

U Josephinumu se nastanio 19. lipnja 1973. godine. Bio je svećenik Banatske apostolske administrature (danas Zrenjaninska biskupija). Rođen je u Pačiru. Radio je kao drogerist, a onda je osjetio svećeničko zvanje. Na Petrovo 1954. godine zaređen je za svećenika u Zrenjaninu. Umro je u Josephinumu, a sahranjen je u svećeničku grobnicu na subotičkom Bajskom groblju svetoga Petra i Pavla.

9. Stjepan Prčić (*18. kolovoza 1903. † 13. siječnja 1977.)

U Josephinumu se nastanio 6. veljače 1975. godine. Rođen je u Subotici. Nakon župnikovanja u Kucuri bio je duhovni pomoćnik kod župnika u Malom Idošu, odakle je došao u Josephinum, gdje je i umro. Sahranjen je u svećeničku grobnicu na subotičkom bajskom groblju svetoga Petra i Pavla.

10. Marko Kopunović (*30. ožujka 1911. † 7. srpnja 1984.)

Nastanio se u Josephinumu 1. ožujka 1975. godine kao umirovljeni palički župnik. Rođen je u Subotici. Više je godina bio profesor vjeronauka u sjemenišnoj gimnaziji Paulinum. Umro je u svećeničkom domu a sahranjen je u obiteljsku grobnicu na subotičkom Bajskom groblju svetoga Petra i Pavla.

11. Sándor Pecze (* 21. veljače 1907. † 28. svibnja 1977.)

U domu se nastanio 1. travnja 1975. godine. Rođen je u Bačkom Petrovom Selu. Došao je kao umirovljeni župnik župe Novo Orahovo. Nakon dvije operacije umro je u subotičkoj bolnici 28. svibnja 1978. godine. Sahranjen je među svojim nekadašnjim župljanima u Novom Orahovu.

12. István Tallósy (* 10. veljače 1915. † 26. prosinca 1975.)

U domu se nastanio 1. srpnja 1975. godine kao umirovljeni čonopljanški župnik. Rođen je u Doroslovu. Nakon uzaludnog liječenja kod kuće i u somborskoj bolnici došao je u Josephinum, gdje je strpljivo podnoseći teške bolove umro. Sahranjen je na subotičkom bajskom groblju svetoga Petra i Pavla.

13. Illés Mester (* 30. lipnja 1946. † 28. studenog 2009.)

U Josephinum je došao 24. studenog 1976. godine kao župni vikar u Bačkoj Topoli. Rođen je u Bačkom Petrovom Selu. Nakon intenzivnog liječenja i kratke službe u biskupskom ordinarijatu biskup ga je 19. rujna 1977. godine poslao za župnika u senčansku župu svetoga Ante, gdje je djelovao do svoje smrti. Sahranjen je 1. prosinca 2009. godine u obiteljsku grobnicu u Bačkom Petrovom Selu.

14. Dezsó Varga (* 30. kolovoza 1944.)

U domu se nastanio 20. prosinca 1976. godine kao upravitelj župe u Budisavi. Rođen je u Adi. Liječio se kod zagrebačkog liječnika Hudolina. Izliječen, 2. travnja 1977. godine je raspoređen u Srbobran. Iste godine se 7. rujna vratio bolestan u Josephinum. Liječio se kod subotičkih liječnika, a onda je opet otišao na liječenje doktoru Hudolinu u Zagreb. Kad se izliječio, biskup ga je 29. rujna 1979. godine imenovao župnim vikarom katedralne župe. Djelovao je i kao župni vikar u Čantaviru, kao upravitelj župe Adorjan, Trešnjevac i Totovo Selo, da bi se bolestan 1991. godine opet vratio u Josephinum gdje i sada živi.

15. Ivo Topalić (* 25. srpnja 1913. † 26. srpnja 1987.)

Došao je u dom 28. listopada 1977. godine kao umirovljeni župnik župe Bač i upravitelj župe Deronje i Ratkovo. Rođen je u Baču. I kao umirovljeni svećenik obnašao je dužnost arhiprezbitera Bačkog arhiprezbiterata. Marljivo je vodio ljetopis doma Josephinum. Umro je u subotičkoj bolnici, a sahranjen je u Baču 28. srpnja 1987.

16. Toma Bukvić (*14. veljače 1913. † 10. listopada 1989.)

U dom je došao 23. rujna 1978. kao umirovljeni đurđinski župnik. Rođen je u Tavankutu, a u Josephinum je došao kad je preuzeo dužnost biskupskog knjižničara. Umro je u domu, a sahranjen je u obiteljsku grobnicu u subotičkom Bajskom groblju svetoga Petra i Pavla.

17. Franjo Bogišić (* 26. prosinca 1910. † 30. lipnja 1981.)

Došao je u svećenički dom 3. veljače 1979. godine kao umirovljeni župni vikar somborske župe Presvetog Trojstva. Nakon umirovljenja neko je vrijeme živio u roditeljskoj kući kod svoje sestre, a onda se povukao u Josephinum. Shrvan teškom bolešću umro je u subotičkoj bolnici a sahranjen je u obiteljsku grobnicu na somborskom groblju svete Terezije Avilske.

18. József Kovács (*13. svibnja 1905. † 6. listopada 1983.)

Rođen je u Senčanskom Trešnjevcu, a u domu se nastanio kao umirovljeni martonoški župnik 18. rujna 1979. godine. U Martonošu je proveo 51 godinu, a iz aktivnog pastoralara se povukao zbog oslabljenog vida. Umro je u subotičkoj bolnici, a sahranjen je u Martonošu.

19. Ivan Prgić (* 12. svibnja 1911. † 16. siječnja 1987.)

Rođen je u Ugljari na području grada Orašja u bosanskoj Posavini u župi Tolisa, bio je svećenik Franjevačke provincije Bosne Srebrene. Od 1966. godine je bio dijecezanski svećenik u Banatskoj apostolskoj administraturi (danas Zrenjaninska biskupija). Neko je vrijeme radi bolesti živio u samostanu palotinaca u Petrovaradinu dok 1. listopada 1980. godine nije došao u Josephinum. Umro je u subotičkoj bolnici, a sahranjen je u Tolisi u Bosni i Hercegovini.

20. Márton Szűcs (*8. studenog 1907. † 31. kolovoza 1986.)

U Josephinum je došao 7. prosinca 1981. godine kao umirovljeni žup-

nik župe Bački Vinogradi. Kao svećenik djelovao je 48 godina. Rođen je u Kuli. Umro je u subotičkoj bolnici, a sahranjen je u Bačkim Vinogradima.

21. Márton Szobonya (24. svibnja 1902. † 8. svibnja 1982.)

U Josephinumu se nastanio 30. prosinca 1981. Rođen je u Bogojevu. Kao župnik župe Kevi morao se povući zbog teške bolesti. Bio je član neka-
dašnjeg Svećeničkog udruženja te je uživao mirovinu u svojoj kući u Bogojevu, sve dok bolest nije uzela toliko maha da se morao povući u Jose-
phinum, gdje je i umro. Sahranjen je u svećeničku grobnicu na subotičkom Bajskom groblju svetoga Petra i Pavla.

22. Msgr. József Boday Szentgáli (* 20. rujna 1908. † 4. svibnja 1989.)

Svećenik Zrenjaninske biskupije. Rođen je u slovačkom gradu Nová Baňa (Újbánya) – 66 km južno od Banske Bystrice. U Josephinumu je došao 3. rujna 1983. godine kao umirovljeni vršački župnik. Umro je u Josephinumu a sahranjen je u banatskom selu Jaša Tomić.

23. Msgr. Miklós Ágoston (*3. studenog 1906. † 25. studenog 2001.)

Rođen je u Horgošu. U Josephinumu se nastanio 30. travnja 1984. godi-
ne. Poslije umirovljenja 1. listopada 1980. godine je pomagao u Kanjiži –
Sveti anđeli čuvari, a onda je došao u dom. Dom je ostavio, te se nastanio
kod župnika u Srbobranu, gdje je pomagao dok je mogao. Kad je pao u
postelju, tamošnji župnik je preuzeo sve staranje oko njega. Dvorio ga je i u
najtežim danima. Tamo je i umro. Sahranjen je 27. studenog 2001. u Srbo-
branu.

24. Imre Haász (16. veljače 1913. † 7. prosinca 1988.)

Rođen je u Zrenjaninu, a u Josephinumu se nastanio 3. svibnja 1984.,
kamo je došao iz Vršca. Nakon kratke i teške bolesti umro je u subotičkoj
bolnici, a sahranjen je u svećeničku grobnicu na subotičkom Bajskom grob-
lju svetoga Petra i Pavla.

25. Lajos Mészáros (30. travnja 1948. † 29. prosinca 1998.)

Svećenik Zrenjaninske biskupije. Rođen je u Molinu. U dom je došao
28. kolovoza 1984. godine. Umro je u Josephinumu, a sahranjen je u sveće-
ničku grobnicu na Bajskom groblju u Subotici.

26. P. Felix (Ivan) Stricki (* 19. veljače 1917. † 22. rujna 1986.)

Svećenik reda asumpcionista. U dom je došao iz Ratkova 9. ožujka
1990. Umro je u Josephinumu i sahranjen je u svećeničku grobnicu na
subotičkom Bajskom groblju svetoga Petra i Pavla.

27. Jakov Grunčić (*28. veljače 1916. † 18. svibnja 1985.)

Rođen je u Subotici, a u svećenički dom je došao 17. travnja 1985. kao
umirovljeni sončanski župnik. Umro je u svećeničkom domu, a sahranjen je
u obiteljsku grobnicu na subotičkom (kerskom) groblju svetoga Roka.

28. Franjo Vujković (* 20. lipnja 1911. † 6. kolovoza 1997.)

Rođen je u Subotici. U svećenički dom je došao kao umirovljeni kate-
dralni župnik 1. kolovoza 1985. Umro je u domu, a sahranjen je u sveće-
ničku grobnicu na subotičkom Bajskom groblju svetoga Petra i Pavla.

29. Dr. Marin Šemudvarac (*14. siječnja 1913. † 9. lipnja 1999.)

Rođen je u Baču. U Josephinum je došao 7. listopada 1991. godine kao umirovljeni župnik subotičke župe svetoga Roka. Dugi niz godina je djelovao kao profesor u sjemenišnoj gimnaziji Šalata u Zagrebu, bio je profesor i ravnatelj gimnazije Paulinum u Subotici. Umro je u domu i sahranjen u vlastitu grobnicu na subotičkom (kerskom) groblju svetoga Roka.

30. Josip Temunović (*7. ožujka 1938. † 22. prosinca 2006.)

Rođen je u Subotici. U dom je došao 6. rujna 1986. godine kao umirovljeni župnik somborske župe svetoga Križa. Povjerena mu je dužnost knjižničara biskupske knjižnice u Subotici. Umro je u subotičkoj bolnici, a sahranjen je u svećeničku grobnicu na subotičkom Bajskom groblju svetoga Petra i Pavla.

31. Biskup Matija Zvekanović (*17. veljače 1913. † 24. travnja 1991.)

Rođen je u Subotici. U dom je došao 27. listopada 1986. iz doma biskupije, gdje je neko vrijeme živio kao umirovljeni biskup. Umro je u domu, a sahranjen je u biskupsku grobnicu ispred nekadašnjeg oltara svetoga Josipa u subotičkoj stolnoj bazilici svete Terezije.

32. Gabriel Crnković (*10. rujna 1912. † 21. lipnja 1992.)

Rođen je u Subotici. U dom je došao kao umirovljeni duhovnik sjemeništa Paulinum 31. kolovoza 1989. godine. U domu je umro 21. lipnja 1992. godine, i sahranjen je u svećeničku grobnicu subotičkog Bajskog groblja svetoga Petra i Pavla.

33. Msgr. Fabian Quintus (*11. prosinca 1910. † 14. ožujka 1990.)

Rođen je u Apatinu. U dom je došao 31. kolovoza 1989. godine kao umirovljeni rektor sjemeništa Paulinum. Umro je u domu, a sahranjen je u svećeničku grobnicu subotičkog Bajskog groblja svetoga Petra i Pavla.

34. Željko Kokić (*25. listopada 1919. + 19. ožujka 1991.)

Rođen je u Subotici. U Josephinum je došao kao umirovljeni bajmočki župnik 15. siječnja 1991. godine. Umro je u domu, a sahranjen je u svećeničku grobnicu na bajmočkom groblju Paprenjača.

35. Lajos Rónay (*13. rujna 1913. † 26. veljače 1991.)

Rođen je u Somboru, a u dom je došao 7. veljače 1991. godine kao umirovljeni župnik senčanske župe svetoga Franje. Umro je u domu, a sahranjen je u obiteljsku grobnicu u Somboru.

36. Antun Gabrić (*19. studenog 1922. † 5. veljače 2008.)

Rođen je u Subotici, a u dom je došao kao umirovljeni tavankutski župnik 23. kolovoza 1998. godine. Umro je u domu, a sahranjen je na subotičkom Bajskom groblju svetoga Petra i Pavla.

37. Msgr. Ferenc Berényi (*18. travnja 1920. † 5. prosinca 2003.)

Rođen je u Horgošu, a u dom je došao kao umirovljeni prefekt biskupskog računarskog ureda 27. rujna 2003. godine. Umro je u domu i sahranjen je u svećeničku grobnicu subotičkog Bajskog groblja svetoga Petra i Pavla.

38. Josip Miloš (*28. siječnja 1933. † 20. srpnja 2006.)

Rođen je u Sonti. U Josephinum je došao 29. listopada 1997. godine kao umirovljeni bereški župnik (Bački Breg) i kao arhivar biskupskog ordinarijata. Jedno je vrijeme upravljao i župom Kelebija. U to je vrijeme stanovao u župnom domu svete Terezije u Subotici. Umro je u domu a sahranjen je u Sonti.

39. Msgr. László Gere (*3. svibnja 1916. † 3. prosinca 1999.)

Rođen je u Uljmi u Banatu. U dom je došao kao umirovljeni župnik subotičke župe svete Marije 17. rujna 1998. godine. Tu je i umro, a sahranjen je u svećeničku grobnicu na subotičkom Bajskom groblju svetoga Petra i Pavla.

40. Miroslav Orčić *14. rujna 1963.

Rođen je u Subotici, a u dom je došao 1. rujna 2006. godine iz Bača gdje je obnašao dužnost župnika. U domu stanuje kao knjižničar biskupske knjižnice.

41. Msgr. dr. Zoltán Rokay * 20. srpnja 1947.

Rođen je u Subotici, a u dom je došao 2. rujna 1997. godine kao bivši župnik bečejske župe Uznesenja Blažene Djevice Marije i aktualni profesor na budimpeštanskom Katoličkom sveučilištu Pétera Pázmánya. Premda ima svoj stan, u domu boravi samo kad je na odmoru ili kad dođe iz Budimpešte u našu biskupiju.

42. Ivan Sabatkai (* 17. listopada 1947. † 22. ožujka 2009.)

Rođen je u Vajskoj, a u dom je došao kao umirovljeni župnik župe Bački Monoštor. Iz svećeničkog doma je neko vrijeme upravljao župom Mala Bosna. Umro je u subotičkoj bolnici, a sahranjen je u Vajskoj.

43. Željko Augustinov (*21. ožujka 1948.)

Rođen je u Vajskoj, a u dom je došao 5. srpnja 2007. godine kao umirovljeni župnik sončanske župe. Kao umirovljeni svećenik neko je vrijeme upravljao župom Mala Bosna.

44. Josef Vogrinc (*8. veljače 1953.)

Rođen je u Odžacima. Svećenik je biskupije Rottenburg – Stuttgart u Njemačkoj. Od subotičkog biskupa je raspoređen u Subotičku biskupiju na pomoć biskupu. U domu živi od ožujka 2007. godine. Rado zamjenjuje župnike diljem biskupije, a neko je vrijeme bio kateheta u subotičkim srednjim školama.

45. Imre Sóti (*26. rujna 1931.)

Rođen je u Adorjanu. Kad je umirovljen kao čantavirski župnik, neko je vrijeme vodio župu rodnoga sela, odakle je došao u dom 20. studenog 2009. godine.

46. János György (*9. prosinca 1928.)

Rođen je u Bogojevu. U dom je došao kao umirovljeni župnik iz Kucure 20. studenog 2009. godine. Prije toga je bio župnik u Doroslovu i Bogojevu.

47. Msgr. József Botka (*11. ožujka 1931.)

Svećenik Zrenjaninski biskupije. Rođen je u župi Toba. U dom je došao 4. prosinca 2008. godine kao umirovljeni župnik župe u Kikindi. Msgr. Botka je kao župnik napisao brojne knjige i brošurice. Neke svoje knjige izdaje u više izdanja. Piše i u domu.

48. István Dobai (*26. prosinca 1943.)

Rođen je u Adi. U dom je došao iz župe svetoga Jurja u Subotici, a primio je župu svete Katarine na Šupljaku. I dalje je zadužen za biskupijski karitas.

Ovaj tekst posvećujem našim vrijednim svećenicima, koji su živjeli ili sada žive u svećeničkom domu Josephinum u Subotici. Uvjeren sam da će čitatelji *Subotičke Danice* naći vremena da u molitvama ožive uspomene na svoga župnika, prijatelja ili poznanika.

Izvori:

1. Imenik Dom „Josephinum“ 1971.
2. Kronika doma „Josephinum“ od 1971.

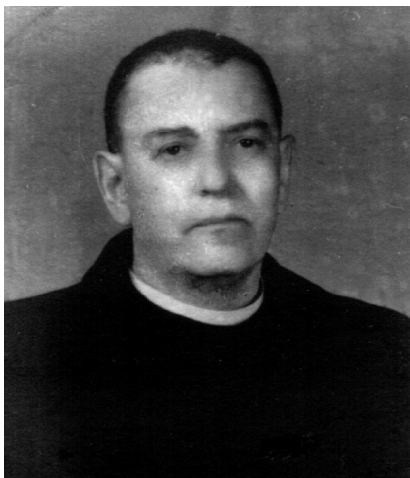
Literatura:

1. Litterae Circulares ad clerum dioecesis Suboticanae
2. Godišnjak Zrenjanske biskupije
3. Schematismus diecesis Suboticanae 2009.

Priradio: mr. Andrija Anišić

Povijest župe sv. Roka u Subotici (iz rukopisa Blaška Rajića)

Pripremajući svoje izlaganje „Blaško Rajić i dužijanca“ koje sam imao na Književnoj večeri našeg Instituta, održane u okviru proslave stote obljetnice Dužijance, ponovno su mi došli u ruke rukopisi Blaška Rajića koje mi je povjerila njegova nećakinja s. Blaženka Vojnić Mijatov i za koje mi je dala i autorska prava. Radi se o rukopisu „Povijest župe sv. Roka u Subotici“. Sačuvano je samo deset stranica toga rukopisa na papirima nešto većim od sadašnjega A4 formata. Podnaslov toga rukopisa glasi: „5. Župnik Blaško Rajić, 18. V. 1911.–“.

Prva četiri poglavlja nisam vidio, a paginacija ovoga rukopisa ide od 1. do 10. stranice. Veliko je pitanje jesu li prva četiri poglavlja i napisana. Po svoj prilici, peto poglavlje povijesti župe sv. Roka Blaško Rajić je pisao dok je bio interniran, tj. dok je bio u pritvoru u franjevačkom samostanu u Budimpešti. Naime, na jednom mjestu u rukopisu spominje 1940. godinu, pa zaključujem da je rukopis nastao poslije te godine. Možda je počeo pisati o svom župnikovanju u župi sv. Roka u okolici, dok je bio u pritvoru ili zbog svoje osobne neizvjesne budućnosti jer je II. svjetski rat bio tek na početku, pa da se sačuvaju za buduće generacije neki zanimljivi i dragocjeni podaci. Zsigurno ovaj rukopis nije nastao kao sustavna kronika župe nego se radi o sjećanjima. To se može zaključiti po tome što je kod nekih imena i datuma ostavio prazan prostor jer se vjerojatno ondje, daleko od župe, nije mogao sjetiti imena ni datuma, a drugih izvora u pritvoru nije imao niti je mogao komunicirati s nekim tko bi to tada znao.

Blaško Rajić je ovo poglavlje povijesti župe sv. Roka dijelom pisao u prvom licu a dijelom u trećem. Budući da piše o sebi i o svom djelovanju, uglavnom ću se držati originalnog teksta. Načinit ću tek neke sitnije ispravke radi boljega razumijevanja teksta. Iz istoga razloga neke dijelove rukopisa

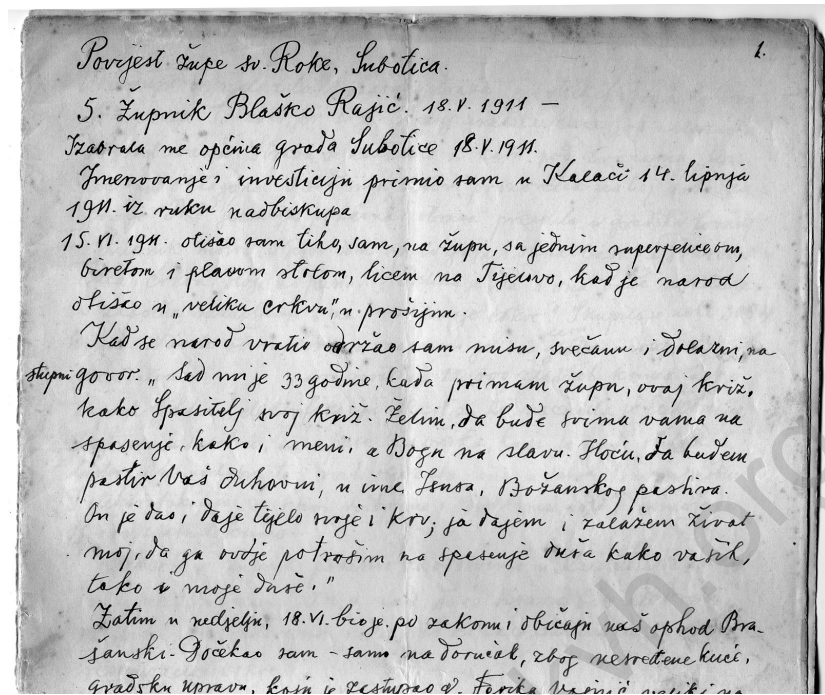
sam svrstao na jedno mjesto ukoliko se radi o istoj tematici. Dodao sam i svoje podnaslove po kojima će se čitatelj lakše snaći u samom tekstu. Prijevod ili objašnjenje nepoznatih ili manje poznatih riječi stavio sam u zagrade kako bih izbjegao fusnote.

Sam rukopis Blaška Rajića prenosim bez navoda. U navodima je samo ono što je on stavio u navode u svom rukopisu.

Da ne bi bilo zabune, moj tekst i moje opaske u ovom članku bit će u kurzivu, osim podnaslova.

Dolazak u župu

Blaška Rajića je za župnika, kako sam svjedoči u rukopisu, izabrala općina grada 18. svibnja 1911. godine. Naime, u to vrijeme grad je bio patron pojedinih župa pa je njemu pripadala i vlast od predloženih kandidata izabrati novoga župnika. O dolasku u župu sv. Roka on piše: Imenovanje i investiciju (uvođenje u službu) primio sam u Kalači 14. lipnja 1911. godine iz ruku nadbiskupa. U župu sam otišao 15. VI. tiho, sam sa jednim superpeliceom (roketom), biretom i plavom štolom, licem na Tijelovo, kad je narod otišao u „veliku crkvu“, u prošijun. Kad se narod vratio održao sam misu, svečanu i dolazni, nastupni govor: „Sad mi je 33 godine, kada primam

Povijest župe sv. Roka, Subotica.

5. Župnik Blaško Rajić. 18.V. 1911 —

Izabrana me općina grada Subotice 18.V. 1911.

Imenovanje i investiciju primio sam u Kalači 14. lipnja 1911. iz ruku nadbiskupa

15. VI. 1911. otišao sam tiho, sam, na župu, sa jednim superpeliceom, biretom i plavom štolom, licem na Tijelovo, kad je narod otišao u „veliku crkvu“, u prošijun.

Kad se narod vratio održao sam misu, svečanu i dolazni, nastupni govor: „Sad mi je 33 godine, kada primam župu, ovaj križ, kako Spasitelj svoj križ. Želim, da bude svima vama na spasenje, kako i meni, a Bogu na slavu. Hocu, da budem pastir vas duhovni, u imne Lova, Božanskej pastira. On je das, daje tijelo svoje i krv, ja dajem i zalazem život moj, da ja ovdje potratim na spasenje duša kako vasih, tako u moje duše.“

Zatim u nedjelju, 18.VI. bio je, po zakonu običaji naš ophod Brašanski. Goćkao sam — samo na domać, zbog nevoljene kući, gradsku upravu, koji u četvrtak v. Ferda uvećao nastiti na

župu, ovaj križ kako Spasitelj svoj križ. Želim da bude svima vama na spasenje, kako i meni, a Bogu na slavu. Hoću da budem pastir vaš duhovni u ime Isusa, božanskog pastira. On je dao i daje tijelo svoje i krv, ja dajem i zalažem život moj da ga ovdje potrošim na spasenje duša kako vaših, tako i moje duše“.

Zatim u nedjelju, 18. VI. bio je po zakonu i običaju naš ophod brašanski. Dočekao sam samo na doručak, zbog nesređene kuće, gradsku upravu, koju je zastupao g. Ferika Vojnić, veliki nataroš (*pisar*) gradski, sa nekoliko činovnika, a to mojih prijatelja i znanaca.

Premješten je dotadašnji administrator g. Eugenije Aničić, a za kapelana dodijeljen je g. Benjamin Hegedús iz Monoštora.

Svečano ustoličenje držano je 20. VIII. 1911. na sv. Stipana Kralja, uz učešće Crkve, zastupane po vlč. g. Leonardu Hegedúsu, dekanu i učešće grada – Patrona uz zastupstvo načelnika g. dr. Karolja Biróa i do 300 općinara, prijatelja i uzvanika. U crkvi sam govorio bunjevački i njemački. Na objedu izreklo se desetak nazdravica.

Grad patron je, kako svakom prigodom kad je bila promjena župnika i ovom prigodom, tog ljeta, pristupio popravci župnog ureda i župnikovog stana. Osobiti radovi su bili: molovanje soba i preuređenje nužnika na vodovod.

Uređenje i opremanje crkve

Kad je Blaško Rajić preuzeo župu, crkva je bila još iskonska, kako su je god. 1896. dozivali. Goli zidovi i svodovi, krečeni, jedanput – „prođeno“.

U tornju se nalazila požarna straža subotičkih gradskih vatrogasaca. To zato jer se je toranj Gradske kuće još nalazio u dograđivanju. Straža se nalazila u katu pod zvonima, na početku oktoga. I sad ima četiri prozorčića na toj sobi za zrenje (*motrenje*). Pred jesen se je požarna straža preselila u gradski toranj. Župnik motri: njegov dom opravljaju i obnavljaju, a Isusova kuća-crkva stoji ko pusta... Prilika je da i ona bude uređena. I započne sakupljanje „na molovanje crkve“. Skupilo se neke 3004 krune. Nacrte od molovanja na-

pravio je na glasu moler Blašković-Batori (*ime nije navedeno, nego je samo ostavljen prostor za ime. Očito se nije mogao sjetiti imena*), uz trošak od 12.000 zlatnih kruna.

No, župnik je htio i elektrifikaciju. Nacrt za to načinila je Električna centrala u Subotici uz upute župnika, koji je radi stilskih lustera i kandelabra te svih objekata išao u samu Budimpeštu. I elektrifikacija sa svim vodovima i objektima dala je sumu od 12.000 zlatnih kruna.

Nacрте je župnik podastro na odobrenje u Kalaču. No ondje su zapeli, zabačeni. On, u nadi da će sigurno biti odobreni, započne sa radovima i do pred konac studenoga dovrši restauraciju crkve.

Molera M. (*ponovno nema puno ime*) Blaškovića isplati iz svoga, uz odštetu iz crkvene kase, a sa Električnom centralom pogodio se na mjesečne obroke.

U to, sa nekim nemirom, javi vrhovnoj Duhovnoj oblasti da želi odobrenje nacрта koje je bio poslao još pred jesen. Nadbiskup dr. I. Černoch pošalje dekana g. L. Hegedúsa da stvar prouči. Ovaj dođe, nađe sve gotovo i javi: „Sve je već gotovo“. Nadbiskup odobri na riziko župnika. Ovaj dozvolom povisi nešto taksu od zvonara i g. 1915. bi isplaćena i zadnja rata elektrifikacije.

U nutрини crkve velika je obnova još bila: kapela za krštenje i – pandan (*isto takva prostorija s druge strane ulaza u crkvu; sada spremnica*) – mjesto za crkvene zastave i za „mrtvački kovčeg“ – tumba. Ova tumba bje priređe-

na isto na elektriku sa sto svijeća a može biti i „velika tumba“ za mise sa asistencijom i „mala tumba“ sa pedeset svijeća za jednostavne mise.

U kapeli krsnoj dignut je krasan oltarić od čistog kararskog mermera i krstionica sa poklopcem od istog mermera; oboje čisto gotski izrađeni. Oltar u kojem je tabernakul, sa žutim mjedenim vratima, u kojem se čuva ulje i krizma. Žrtvovala su (*darovale*) tri udove kerske: ud. Antuna Romića – Tona r. Malagurski, ud. (*ne navodi ime muža*) Vidakovića – Doma r. Ivanović i ud. (*ne navodi ime muža*) Dulića – Kristina r. Vidaković. Koštao je 1200 zlatnih kruna a pravio ga je sa istim „bunarom“, krstionicom klesar I. Palatinuš. Krstionicu je platio 800 zlatnih kruna Števo – Stipan Jaramazović. Posude za sveto ulje za krštenje, stare su, ne zna se ko ih je žrtvovao. Čisto srebro – bokalić i zdjela za krštavanje isto su stari.

Staru drvenu krstionicu, sa bakrenom posudom, kotlom za krsnu vodu, prenio sam ispred velikog oltara, gdje se nalazila. Napis u zidu u bijelom mermeru je ostao do sakristinskih vrata: „... Familija Baich“. (*Nepotpuni podaci na ovom mjestu najbolji su dokaz da je ovaj rukopis pisao negdje daleko od crkve i župe jer na ploči, koja se sigurno nije mijenjala i danas stoji: „Krstionica žrtvovana na spasenje dušah od familie Baich, 1896.“*).

Električna tumba je stajala – nastrojena, montirana – sa sto čiraka i na njima sto bijelih drvenih svijeća – 1000 zlatnih kruna. Ta se tumba čuva i pohranjuje kad ne treba u drugoj kapelici, pandan i ondje sam spremio i crkvene zastave, koje su nakažavale crkvu, pozatkane ispred i pored klupa „da ih ne jide prašina“ u crkvi.

Iste još godine 1911. darovala je crkvi ud. Babijana Stipića – Klara Kata r. Dulić, kandilo, od masivnog čistog srebra sa debelim, masivnim, srebrnim lancima u cijeni 650 kruna. I navikula je (*posuda za tamjan*), ne samo turibulum (...) sva od srebra, masivna. Ta pobožna duša je žrtvovala, iste godine, i svećeničko veliko propelo što se nosi u procesijama gotske izradbe, kako i kandilo, a koštalo je 400 zlatnih kruna.

Gdja Tona Malagurski, udova A. Romića, darovala je iste godine „nebo“, baldahin bogato vezen zlatom, gotskoga sloga sa četiri gotska sapišta – držaljka, iznutra ozgor golub – Duh Sveti, a izvana unaokolo napis: „Zdrav slatki Isuse – Pravi Sin Božji – Pod Prilikom kruha – tu u Oštiji“. Stajalo je, ako se dobro sjećam, 500 zlatnih kruna. Ona je, posredovanjem unuke Koce Jaramazović Ševine, pravila i zastor, bijeli, na pridikaonicu sa amblemima četiri evanđeliste i antependijima za oltar, bogato pozlaćen.

Ova familija – Romić – Jaramazović, darovala je, ali još prije, odmah poslije 1896. godine, krasnu, masivnu, gotsku monstranciju (*pokaznicu*), naravno od čistoga srebra. Vaga (*teži*) do kilogram i pol.

Crkva je tada imala dva sitna, laka kaležića, srebrna doduše, a roko-ko stila. Te sam zamijenio kod Oberbauera za jedan, lijepo izrađen, gotski kalež sa srebrnom kupom i patenom (*pliticom za veliku hostiju*). O svom trošku kupio sam još kalež u težini 1 kg od čistog srebra sa veoma umjet-

nički izrađenim cizelacijama, vrijednosti 500 zlatnih kruna. Još sam donio moj kalež, što mi je za mladu misu g. 1902. kupila „baba Marga s Kalvarije“ u Jerosalimu i donela ga. Taj je bio samo od žutog tuča, mesinga, dobro pozlaćen. Taj sam kalež dao Duhovnoj oblasti, ap. adm., kada je u čikerinskoj crkvi bila provala i nisu imali kalež.

Ciborij je crkva imala od mrkog tuča i jedan, vrlo lijepo, gotski izrađen, šestougli, sa srebrnom kupom. Onaj sam od tuča stavio „u penziju“ a uz novčanu pomoć g-dje Luce udove Mazić, kupio sam velik, lijepo izrađen ciborij za 350 zlatnih kruna. Svotu je ona, njen dio, sakupila od dobrih duša, većinom. Bilo je odmah iza prve godine 45.000 do 50.000 pričesti. – Trebalo je dva ciborija.

Tabernakul sam preudesio svojeručno, po propisima još 1911. godine. *(Ovu rečenicu sam prebacio ovamo sa 6. strane rukopisa jer po logici stvari spada ovamo).*

Posebni darovi župljana

Ovaj dio sam prebacio ovamo sa 6. i 7. strane rukopisa, jer se logički uklapa u dio o uređenju crkve.

Manda r. Malagurski Ć. Bracina, supruga Stipana – Cipe Vidakovića, Vecinog, darovala je misal i oltarsku bronzu (*zvono*) iz njezine „prćije“ (*miraza*) u vrijednosti nekih 120 zlatnih kruna. Taj je sad misal kod časnih Kćeri Milosrđa III. Reda sv. Franje, „za crkvom“, koje su došle u našu župu, kako će se kasnije reći, u ljeto g. 1930. godine.

Godine 191?. (*nije naznačena godina, a prema popisa kapelana koji se čuvao u župi, saznao sam da je to bilo 1913.*) izabran je kapelan sv. Roke g. Benjamin Hegedűs za župnika na Načvinu – Žednik, a na njegovo je mjesto došao g. Anton Berger za kapelana.

Godine 191? (*ponovno nedostaje godina*) sakupili su vjernici uz trudbu gdje Mare S. Franje Malagurskog – „Anja“, nekih 350 zlatnih kruna i za to smo kupili krasan kip Gospe 7 žalosti i namjestili ga pred kapelicu – krstionicu. Kip je remek djelo Ulricha Grödena – Tirol, Ferdinanda Stuflessera. Svečano je blagoslovljen. Kasica kod kipa služila je prije u pomoć kasi sv. Antuna a od godine 1938. služi kao „Petrov novčić“ (*prilozi te kasice namijenjeni su potrebama Svete Stolice*).

Kad je ponavljanje crkve bilo dovršeno, tražili smo trodnevno pobožnost, duhovne vježbe. Bilo je još i njemačkih govora za Šandorčane. Držao ih je g. Adam Frech, kateheta a nastanjen u župnom stanu.

Molovanje se je sviđalo svima, osobito bogata pozlata i diskretne boje, ne jazeće i ne drećeće.

Krizma 1912.

Godine 1912. došao je krizmati preuzvišeni g. nadbiskup dr. I. Černoch. On je pogledao crkvu propisno i rekao: „Pa znaš Blaško, dobro je sve. Sve je dobro, samo ipak hoću da sam ja arcibiskup a ne ti“. Aludirao je da nisam sačekao odobrenje za molovanje. Kad je pak bezdanski opat, Mesner tražio savjeta kako da moluje svoju crkvu, uputili su ga: „Pitajte kod župnika sv. Roka u Subotici, B. Rajića!“

Krizmanje je obavljeno... god. 1912. a krizmalo se... (*Ovdje su ispuštene podaci. U Maticama krizmanih sam pronašao da je to bilo 14. svibnja, a tom prilikom se krizmalo 338 djece i mladih*). G. nadbiskup je držao bunjevački govor sa pridikaonice. Samo bunjevački!

Odobrenje Katoličkog divojačkog društva i Dužijanca

Istom prigodom mi je nadbiskup dr. Ivan Černoch, odobrio osnivanje Katoličkog divojačkog društva, što je osnovano još g. 1911. pred to kad ću doći u „Kér“ ali nije uspilo da dobijem odobrenje. Nadbiskup mi je rekao: Odobravam, ali ne pismeno, samo evo nadpastirskom riječi i vlašću. Radi kako najbolje znaš. Te se godine K.D.D. učlanilo u K.L.O.SZ. (Katolikus Leányok Országos Szövetsége / *Državno društvo katoličkih djevojaka*). Na osnivajućoj, učlanjujućoj sjednici bio je P. Butykai i jedna grofica i g. Blanka Szép Morvayné. P. Butykai je na odlasku rekao: „Most felvettük önöket, megadtuk az alapot, most dolgozzanak ahogyan legjobban tudnak, népe körében. (*Sada smo vam, dali smo vam osnovu, a sad radite među svojim narodom kako najbolje znate*).

Te je godine (1912.) bila druga Dužijanca. Prva je bila još g. 1911. – obje u Keru. A priređivalo ih K.D.D.

Zanimljivo je da je o Dužijanci napisao samo tu rečenicu. Očito je Dužijanca već zaživjela i imala svoj ustaljeni redosljed jer je od prve prošlo već trideset godina. Stoga u vrijeme kad je pisao rukopis to više nije bila nova, niti nešto što će se lako zaboraviti da bi morao o tom opširnije pisati.

Nazivi dijelova grada

Primjećujem da je naziv Ker i Senta, prastar. V. krug i ti krajevi zovu se „Novo Selo“, to već od pamtvijeka. Između Kera i Novoga Sela – III. i V. kruga – prostire se „Gat“ – IV. krug i okrajci mu prema jugu. Tu se razlikuje „Rundov“, prema pijaci, „Totluk“, prema Keru i „Budžakova Laza“, izlaz iz Gata na Gat. Jer u Gatu su kuće i ljudi, a na Gatu ledina, pašnjak, guske, ovce i svinje a na sredini stari bunar, voda za pranje, „svinjarski

bunar“. Žene izlazile prati košulje. Fino! Novije gg. 1890. – 1940. došlo je na Gat, postepeno novo naselje – „Vučido“ i prema Novom Selu, pod „Kunbajora“, vašarište. Između dvije „vitrenjače“ – jedne već nema, ona još stoji: šor kuća; pripadaju Keru, sad već vikariji „Kalvarije“, isto kako i „Mali Bajmok“, do 60 kuća sa obje strane Somborskog (Bajmačkog) puta i prama putu Sivačkome. Malo dalje je naselje „Crveno selo“.

Kad smo već kod naziva raznih dijelova grada Subotice, pominjem da se dio prama staroj čivutskoj bogomolji zove „Madžarski kraj“ – zvanično i „Magyarutca“ i onamo od srpske crkve pa prema Buckama – „Srpski kraj“. Ispred željezničke stanice park, pa sve do Suda i mjesto pod Sudom zvala se „Rogina bara“.

Pobožnosti

Godine 1912. na Poklade osvanulo je u Keru „Oltarsko društvo“. Upisalo se odmah do 140 članova. Klanjanje je bilo 4. nedjelje u mjesecu od 10 sati – velika misa, pa do Večernje, 3 sata popodne. Još g. 1911. u jesen počeli smo Listopadsku pobožnost svake večeri u 18 sati. Expositio in monstrancia, ritu Romano (*izlaganje Presvetog sakramenta u monstranci – pokaznici, prema Rimskom obredniku*), pet desetina Krunice, redom po danima; sv. Josipu molenje, litanije Lauretanske, pjevane, repositio (*završetak klanjanja i polaganje Presvetog sakramenta u svetohranište*), propisno.

Godine 1912. započeli smo i Svibanjsku pobožnost, koja je do tada bila ujutro a sada popodne u 6 sati, sa govorima u nedjelje i blagdane: Spasovo, Duhovi, Brašančevo i pjevanje litanija Lauretanskih.

Mjeseca lipnja u čast Božanskoga Srca nedjeljom i svetkovinom uveče u 6 sati: Pobožnost, pjevanje litanija Presvetog Srca Isusova i govori a u poslendane nakon prve mise, recitirana pobožnost.

Ponovili smo godine 1912. i Bratovštinu Sv. Krunice sa nekih 130 vije-naca. Držali smo nekoliko sastanaka „pridnjačkih“ uz učešće ostalih članova. Dala se uputa za propisno dijeljenje „cidulja“ i pazenje na vladanje članova. Ovlaštenje sam zatražio kod Dominikanaca /.../ i odobrenje kod Duhovne oblasti Kalačke. I dobio.

Smrt prestolonasljednika

Na Petrovdan godine 1914. bio sam baš u Kalači, na instalaciji novoga nadbiskupa dr. Árpada Lipóta Váradya, kada je odjeknuo glas ubistva prestolonasljednika Ferdinanda. Tada je već bio kapelan g. Ivanović (*nije naznačeno ime, a s popisa kapelana saznao sam da se radilo o Andriji Ivanoviću*), ali su ga odmah poslije 26. VII. pozvali u vojsku. Ostao sam jedini svećenik na župi.

Dobio sam zato od Duhovne oblasti – Kalača, bindandi facultas etiam diebus non festis.

Zanimljivo je kako je to Rajić pisao svoje „memoare“ o trideset godina svoga župnikovanja. Ovaj dio izgleda kao da je to nekome pričao a ne pisao. Ovdje je objasnio da je dobio iz Kalače ovlast biniranja, tj. služenja dvije svete mise i radnim danima. Ali mu je dano na volju – ako želiš misiti na nakanu, s tim da stipendij (nagradu) za tu drugu misu ne smije uzeti sebi osim ono što je nužno za „održavanje tijela“.

Crkvena općina i grijanje u crkvi

Još pred rat (*Prvi svjetski*) osnovao sam vrstu Crkvene općine s nekih 16 članova. Svrha: grijanje crkve. Projekt: Kupiti Bajičevu kuću – sada su tu Časne (*naravno, prije 1914. nisu još bile ondje*), umjestit lokomobil (*lat. – pokretni, parni (rjeđe dizel) stroj za proizvodnju električne ili mehaničke energije. Charles Burrell svoj prvi parni lokomobil je proizveo 1846. godine*), koji će tjerati kruparu, a paru će davati zimi za grijanje crkve, u koju ćemo uvesti cijevi u uske jarčiče, a ove ćemo prekriti željeznom mrežom.

Međutim, nastao rat je razvrgao sve ove osnove. Počelo se živiti „s dana na dan“ u velikim duhovnim emocijama, radi ratnih nezgoda.

Posljedice I. svjetskog rata

Zarobljenici, bolesnici i ranjeni po špitaljima u svijetu a i ovdje, dali su ogroman posao svećeniku koji je htio pomoći. Ranjene dovesti kući, zarobljenicima pisati adrese u Rusiju, u Italiju, Francusku. Tješiti ove kod kuće, čuvati ih od pada moralnog. Sve su to bili poslovi i poslovi. Katoličko divojačko društvo je pomagalo. Kupili su nekih 29 gvozdenih kreveta za špitalje i dali /ih/. Sakupljale su članice razne pomoći u novcu i u prirodi. Koncem konca dobio sam prijavu da ono ne radi patriotski. Jedva sam ih obranio kod Duhovne oblasti. To je bila prijava od strane „fratres in Christo“ (*od braće u Kristu. Vjerojatno misli na svećenike*). Isto: prijava da pjevam kad su litanije Srcu Isusova: „Isuse krotka i ponizna Srca“... versikul (Vidi arhiv tih godina).

(Arhiv tih godina nalazi se u Kalači i svakako imam namjeru, kad budemo imali novaca, dati fotokopirati sve što se odnosi na župu sv. Roka. Mons. Beretić mi je rekao da ima toga otprilike metar i pol složenog materijala).

Progoni i problem mađarskog jezika u crkvi

Još 1912. godine bio sam prijavljen da sam kazao: „I ovdje će skoro pjevati Evanđelje kako i u Bilom Aljmašu“. A to nisam rekao nego: „Pa kod nas se svake nedjelje već čita Evanđelje na narodnom jeziku“ ... (Arhiv).

Godine 191?. (*U rukopisu nedostaje puna godina, ali se zna da je to bilo 21. studenog 1916.*) umro je stari Cesar i kralj Franjo Josip I. Na prijestol je došao Karlo ... (*Karlo I. posljednji austoro-ugarski car*) to je bilo nekako „između dva Božića“, pred Novu godinu. Tada je zahtivao onda kapelan g. L. N. (*Rajić namjerno ne navodi ime kapelana, što očituje njegovu uviđavnost. Inicijali L. N. ne odgovaraju popisu kapelana za naznačenu godinu. Vjerojatno je i na taj način želio skriti o kome se radi*) da se pjeva i mađarska narodna himna. Kantor „čiča Stipe“ Lamić Vujković, čovjek od 86 godina koji nigda nije učio a nije ni znao svirati u vorgule, samo je bockao tipke jednim prstom „na sumet“ (*nasumce*) a kantor je postao još u mladosti radi čarobna svoga glasa, inače je bio po zanatu mesar a svirao je jedino u gajde. Ovaj, naravno nije znao niti himnu svirati a pjevati ju nije znao nitko iz naroda. Kapelan g. L. N. je tada rekao: „Pokazat ću da će se ovdje pjevati m. (*ađarska*) himna!“ I pokrenuo je on i jedan svećenik, župnik, polutan, u komšiluku, pitanje promjene crkvenoga reda u smislu da dođu do više uloge – Mađari. Oni inače sami nisu reflektirali ni na što, a nije ih ni bilo na teritoriji ove župe do na periferijama, daleko od ove, a blizu drugim crkva-ma, pa nisu ovamo niti dolazili. Ova dvojica su dakle zašli i sakupljali potpise sa lažnom svrhom da bi nešto drugo (*s tim potpisima htjeli postići*) a ne domoći za šaku Mađara do mnogih „crkvenih prava“. Tako su oni sakupili, vele, preko 6000 potpisa u ovu svrhu. Ti potpisi, ukoliko su originalni, ja sam ih vidio, dolaze mnogi od ljudi iz drugih župa a mnogi, na hiljade bunjevački, zbog prevare i laži sakupljača, da hoće nešto drugo. To je otišlo, bez moga znanja u Kalaču. Međutim, su upriličili ova dva svećenika, bolnički svećenik g.....(*nema imena*) i staratelj gradske bolnice Nikola Schneider, inače moj školski drug, u Šandoru, filijali, Službu Božju u jednoj, tamo školi. Tamo je bilo (*u Šandoru*): Bunjevaca 1500, Madžara 400 i Nijemaca do 400. A službu su uglavili, bez mene, da je sve mađarski. Tomu je kumovao, naš inače revnosni dekan g. Leonardo Hegedűs. Ja to nisam htio primiti znanju: „Bez mene ste kuhali i bez mene i pojite“, rekoh. Misiti je išao svake nedjelje bolnički svećenik, binando (*služeći ondje misu kao drugu toga dana*). Počelo je uz velike svečanosti i „uz privolu sve tri narodnosti“. Ja, pozvan u Kalaču, pred onda silnim ravnateljnom nadbiskupske kancelarije g. dr. Révayjom, izjavio sam da se ne tuđim od izvjesne promjene, bez smanjivanja dosadašnjih prava Bunjevaca. G. Révay, izradio je da Mađari imaju svake nedjelje misu i pridiku u 8 sati, svake nedjelje Večernje, iza bunjevačkog, svaki dan svibanjsku pobožnost, prije bunjevačke i listopadsku krunicu u pet sati, i u korizmi „Put Križa“, u petak popodne. Ja sam se tomu protivio, ali sam dobio prijetnju po paragrafu 10. „Ne temere“ (*da se ne zaboravi*) da će me smijeniti i poslati mi „u pomoć“ g. Imbru Kovača, katehetu, koji nije znao a ne zna ni danas bunjevački ni beknuti, za vršenje pobožnosti na mađarskom jeziku. Dobar, miran čovjek.

Ali g. dr. Révay je stavio mi u izgled kod ponovnog posjeta Kalači da će podijeliti Madžarima i pola rorate i polovicu polnoćnice. No do toga, Bogu hvala, onda još, nije došlo. Na novim pobožnostima bilo je 10-15 Madžara, više od pola iz drugih župa, i do 20 starica Bunjevaka, koje su iz samilosti „Bože ‘m prosti, da ne bude baš crkva prazna“ posjedale i revnosno molile pod madžarskom pridikom – kronicu. G. dr. Kerner, jedan od gostiju „predikatora“, inače prof. vjeronauka, rekao je: „No ezért a 10 emberért nem érdemes predikálni“ (*No za ovih deset ljudi nema smisla propovijedati*). Ja sam morao pred Syinedriom (Sudištem), pred sakupljene subotičke svećenike, gdje su me kapacitirali milom i silom. G. Blaž Hirka, poštenjaković, kateheta u gimnaziji, rekao je: Ugyan hagyják ezt o szegény embert. Én ott laktam s tudom hány magyar van a rókusi plébánia területen. Van 600 a 16000 Bunjeváchoz!“ (Vidi arhiva). (*Pustite ovog sirotog čovjeka. Ja sam tamo stanovao i znam koliko Mađara ima na području župe sv. Roka: 600 na 16000 Bunjevaca.*)

Kalačka Duhovna oblast je odredila da se madžarskom kantu g. Kornelu Kovaču izdaje mjesečno, svake nedjelje, za nedjeljno pjevanje zlatnih kruna 10 – nedjeljno! iz crkvene blagajne. Bunjevci nisu imali kantora, čiča Stipe je umro (*ostavljen je prazan prostor, očito je želio upisati kada je umro*) a drugog se nije našlo ko bi znao i htio pjevati bunjevački i svirati.

Nikada nisam požalio tako iskreno kako tada što nisam kao klerik naučio svirati u vorgule. Bunjevačke su pobožnosti išle onako „nasuvo“, bez svirke orgulja. Na svibanjskoj pobožnosti tek što se nisam srušio kod oltara.

Tako smo dočekali i 1918. godinu i jesen te godine. Tada je bio kapelan na župi sv. Roka g. Ljudevit Nača, a uz njeg vjeroučitelj i madžarski pomoćni svećenik g. Imbra Kovač.

Kapelani i drugi pomoćni svećenici na ovoj župi doći će u posebnom poglavlju.

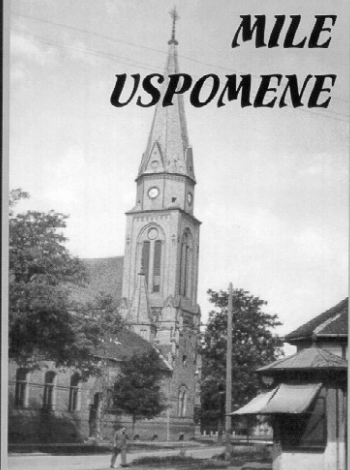
Zaključak

Uvjeren sam da će čitatelji Subotičke Danice ovaj članak čitati s užicom. Objavljivanje ovoga rukopisa ili dijela rukopisa, ako su nekoć postojali ili i sad negdje postoje i drugi dijelovi, otkriva nam dosta zanimljivih podataka iz povijesti župe sv. Roka. Mi danas znamo puno više o životu i radu Blaška Rajića nego što je on opisao u ovom rukopisu, ali sigurno ne znamo detalje koje je on ovdje iznio.

Gotovo sam uvjeren da je ovaj rukopis nastao dok je bio u pritvoru u Budimpešti. Tim više što rukopis sličí onom koji je iz toga vremena sačuvan u njegovim pismima koje je pisao svojoj rodbini. Ta pisma su uglavnom objavljena, za one koji ne znaju, u knjizi s. Blaženke Vojnić Mijatov „Mile uspomene“ (1999).

S. M. Blaženka Vojnić Mijatov

MILE USPOMENE

Zanimljiv je podatak da od 1896. do 1911. godine na uređenju crkve iznutra nije učinjeno ništa osim što su bili postavljeni glavni i sporedni oltari. Saznali smo podatke o ličenju crkve. Šteta što originalna ornamentika crkve iz Rajićeva vremena nije sačuvana. Ona se može vidjeti još na nekim starim fotografijama kao i na dijelu zida kod glavnog oltara gdje su stari ukrasi probili novu boju. Sačuvan je u potpunosti i strop u sadašnjoj kapelici bl. Marije Petković.

Osobito mi je zanimljiv i detalj o namjeri uvođenja grijanja u crkvu što, nažalost ni tada a ni do danas nije ostvareno. Svakako su dragocjeni i podaci o darovateljima i dobročiniteljima crkve, što može poslužiti njihovim nasljednicima da se toga prisjete ili se s tim podacima upoznaju.

Sjećam se iz priča starijih da je Rajić imao problema s jezičnim redom u župi sv. Roka a sada imamo iz njegovog pera najpouzdanije podatke o i toj „aferi“.

Dragocjeni su, iako vrlo šturi, podaci o djelovanju raznih Društava u župi kao i o pobožnostima.

Objavljivanje ovoga rukopisa sigurno može biti poticaj i za neka daljnja istraživanja o onome što je ovdje Blaško Rajić natuknuo.

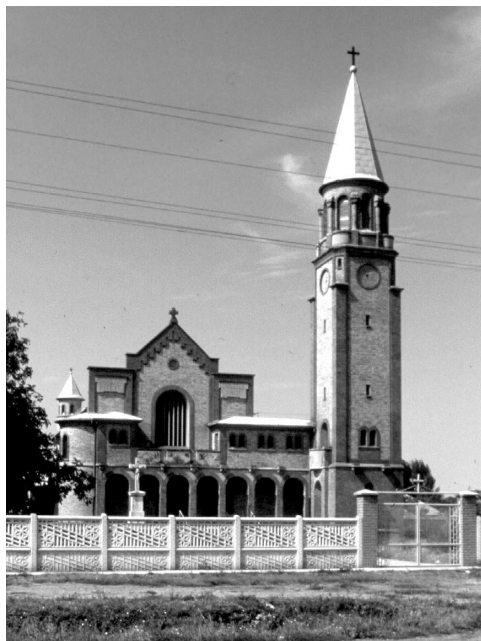
Neka objavljivanje ovoga rukopisa bude i mali doprinos obilježavanju stote obljetnice Dužijance, čiji je utemeljitelj Blaško Rajić ali i kao sjećanje na 60. obljetnicu njegove smrti.

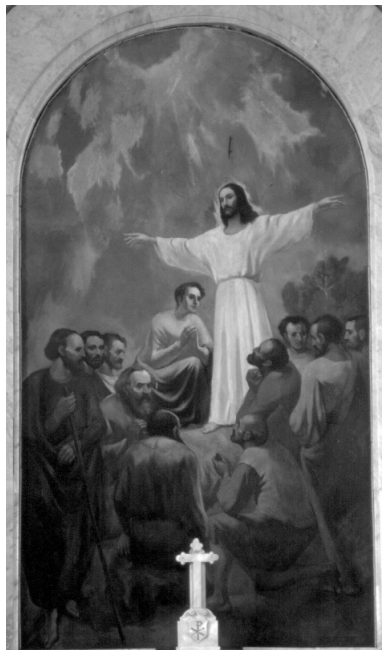
JUBILEJI

Piše: Stjepan Beretić

75 godina župne crkve u Kelebiji (1937.-2012.)

Prije 85 godina osnovana je filijala subotičke župe svete Terezije, filijala Kelebija. Prije 75 godina današnja župa Kelebija postala je vikarija. Prije 43 godine postala je samostalna župa. Naime, prema prvom šematizmu Subotičke biskupije iz 1968. godine, filijala Kelebija je osnovana 1926. godine kao filijala subotičke župe svete Terezije. Filijala je nastala na teritoriju dviju župa: župe svete Terezije i župe svetoga Petra. Od 1936. godine Kelebija postoji kao samostojna vikarija. Od 1968. godine Kelebija postoji kao župa. Župna crkva na Kelebiji je dovršena 1937. godine i posvećena je Razlazu svetih apostola. Crkva se gradila 1936. i 1937. godine, kad je dovršena. Građena je po nacrtima inženjera Károlya Molczera. Kad je osnovana kao filijala, na njezinu je čelu stajao tadašnji župnik župe svete Terezije Lajčo Budanović, koji je godinu dana kasnije, 1. svibnja 1927. godine posvećen za biskupa. Kad je počela izgradnja današnje župne crkve, 1936. godine, Kelebija više nije bila filijala, već je postala samostalna vikarija.

Prvi svećenici koji su izlazili na Kelebiju su bili Miklós Ágoston, kao vikar vikarije svete Marije na Halaškom putu i vikar Gabriel Crnković. Istom 1968. godine, kad se u katoličkom svijetu slavila Godina vjere, Kelebiju je prvi subotički biskup podigao na rang župe. (*Schematismus primus Dioecesis suboticanae*, Subotica, 1968, 48. str.).

Nove crkve u Subotici i oko nje

Velika želja tadašnjeg administratora Bačke apostolske administrature, biskupa Lajče Budanovića, bila je da prostorno i brojem vjernika prevelike subotičke gradske župe budu tako razdijeljene da se u gradu nađe više župa. Zbog udaljenosti od grada, to je posebno vrijedilo za salašarske župe. Zato je

biskup Budanović nastojao podići župne crkve i u gradu i u njegovoj okolini. Ta se njegova želja brzo ostvarivala pred Drugi svjetski rat. U gradu su podignute župne kuće, a kupljeno je i zemljište na kojem bi se izgradila crkva. Novopodignute župne kuće su trebale privremeno poslužiti i za liturgijske prostore, dok se ne podigne župna crkva. Ovdje spominjemo samo neke.

1. Današnja crkvića svete Marije na Halaškom putu u Subotici je također podignuta 1929. godine.

2. Godine 1931. podignuta je župna kuća i u njoj crkvića Isusa Radnika na Palićkom putu u Subotici.

3. U subotičkom predgrađu Aleksandrovu je za potrebe bogoslužja kupljena i pregrađena obiteljska kuća gdje su se slavila sveta otajstva.

4. Od 1931. do 1933. je građena, a 1940. je nastavljena, pa obustavljena gradnja crkve Isusova Uskrsnuća u Subotici.

Plan plemenitog biskupa Lajče Budanovića se nije ostvario onako kako je on zamišljao. U gradu je valjalo još podići župnu crkvu Svetoga Petra, Svetoga Križa, a spomenute župe svete Marije i Isusa Radnika su trebale dobiti lijepe i prostrane crkve. Nije dovršena ni crkva Isusova Uskrsnuća. Ni Palić nije dobio župnu crkvu, premda je građevinski materijal već bio pripravljen.

Crkve na subotičkim salašima

Od najstarijih vremena su se gradski župnici starali za svoje vjernike – salašare. Za vrijeme biskupa Lajče Budanovića podignute su neke kapele i crkve na salašima.

1. Na salašima oko grada su sagrađene lijepe crkve. Gornji Tavankut je još 1924. godine dobio crkvicu svete Ane.

2. U Maloj Bosni je prema nacrtima inženjera Podhorskog 1930. godine podignuta crkva Presvetog Trojstva u obliku bizantskoga križa, u starohrvatskom stilu.

3. Đurđin je svoju župnu crkvu svetoga Josipa dobio 1935. godine.

4. Godine 1936. podignuta je župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije na Bikovu.

5. Godine 1936. dobilo je svoju župnu crkvu svetoga Ivana Krstitelja i Hajdukovo.

6. Za vrijeme rata, godine 1944./1945. dovršena je župna crkva sa župnim domom na Malim Pijacima.

Nove crkve diljem Subotičke biskupije

Nije se biskup Lajčo Budanović starao samo za grad Suboticu i njezinu okolicu. Dok je on bio na čelu biskupije, nikle su brojne nove crkve diljem Bačke, od kojih spominjemo samo neke:

1. Godine 1925. župna crkva u Gunarošu.

2. Tako je 1929. godine velikim zalaganjem tamošnjeg župnika dovršena gradnja velebne župne crkve svetoga Antuna Padovanskoga u Čantaviru.

3. U Novom Sadu je 1931. godine podignuta crkva svete Elizabete.

4. U Apatinu je 1932.-1933. godine podignuta lijepa crkva Presvetoga Srca Isusova.

5. Godine 1938. podignuta je župna crkva u Feketiću.

6. U Senti je podignuta crkva svetoga Franje 1938.-1939. godine.

7. Godine 1939. podignuta je župna crkva Presvetog Srca Isusova u Bačkim Vinogradima.

8. U Donjem Futogu je 1939. započeta, a 1940. godine dovršena gradnja župne crkve Presvetog Trojstva.

9. Godine 1940. podignuta je crkvica u Savinom Selu.

Koji su svećenici služili vjernicima na Kelebiji

Premda su za vjernike na Kelebiji bili zaduženi župnici, ta župa nikada nije zaživjela kao samostalna župna zajednica. Od svoga osnutka Kelebija,

kao filijala katedralne župe svete Terezije, kao samostalna vikarija, ali ni kao samostalna župa nije imala svoga stalnoga svećenika, koji bi živio među svojim župljanima. Župno se zajedništvo teško moglo razviti. Na Kelebiji je prema matici krštenih djelovalo više od 60 svećenika. Evo imena nekih svećenika: Ágoston Miklós, Antall József, Bajić Veco, Barsa Bariša, Beer Gergely, Belvončík Michal, Berényi Ferenc, Beretić Stjepan, Bertron Franz, Bešlić Pavao, Bošnjak Stjepan, Crnković Gabriel, Czirfusz János, Dekanj Blaško, Ehmann Imre, Fehér dr. Tivadar, Füleki József, Gere László, Gabrić Antun, Grunčić Jakov, Hartmann Johannes, Huzsvár László, János-hegyi István, Juriga Ivan, Karmelato Leonardo OFM, Kartali Jenő, Koncz István, Kopilović Antun, Kopunović Antun, Léner István, Mátéffy Béla, Mester Illés, Mészáros Károly, Miloš Antun, Miloš Josip, Miocs József, Molnár G. Pál, Nagy József, Oláh Imre, Palić Marko, Pálínkás Sándor, Paskó Csaba, Prčić Stjepan, Quintus Fabian, Rokay Zoltán, Šabić Antun, Šemudvarac dr. Marin, Sípos Mihály, Sörös Antal, Stantić Bela, Szungyi Károly, Sztrikovics János, Varga Dezső, Varga Imre, Vujković Franjo, Zsolnai István.

Jedna je pobožna župljanka kelebijijskoj crkvi darovala svoju kuću. Kuća je u neposrednom susjedstvu. Tu je kuću župnik Antal Sörös osposobio za stanovanje. On je u novije vrijeme bio prvi svećenik koji je kao župnik dosta vremena proživio među svojim župljanima. Kao župni vikar župe svete Marije u Subotici, u toj kući je stanovao i Zsolnai István. Kelebija je 2011. godine opet dobila stalnoga župnika Csabu Paskóa.

Kelebijijska crkva dobila orgulje

Prošle (2011.) godine se novoimenovani župnik Csaba Paskó postarao da se velike i lijepe orgulje iz župne crkve u Krnjaji (Kljajićevo) prenesu u

župnu crkvu na Kelebiji. Orgulje su već dopremljene u crkvu, pa će se tijekom 2012. godine ponovno sagraditi u župnoj crkvi. Područje grada Subotice će tako dobiti druge po veličini orgulje. Samo su katedralne orgulje u Subotici veće od novih orgulja na Kelebiji.

75 godina župne crkve na Hajdukovu (1936.-2011.)

Iz župe svete Katarine na Šupljaku 1936. godine izdvojeno je Hajdukovo kao samosvojna vikarija. Tako je prošle godine župa Hajdukovo proslavila 75 godina svoje samostalnosti i svoje župne crkve. Hajdukovo je srazmjerno mlado naselje. Područje župe se počelo nastanjivati krajem 19. stoljeća. Kraj je bio zanimljiv za naseljavanje i zbog toga što je 1865. na području župe izgrađena željeznička pruga Segedin-Subotica-Baja, a početkom 1900-tih godina je izgrađena i međunarodna cesta, pa je kraj postao još privlačniji za život. U godini osamostaljenja Subotičke biskupije, 1968. proglašena je župom. Crkvu su Hajdukovčani podigli još 1936. godine a 1938. njihova je crkva dobila i zvonik. Crkva je posvećena u čast svetom Ivanu Krstitelju. Župom su dugo vremena upravljali župnici sa Šupljaka. Vremenom je uz crkvu podignut župni dom, pa od tada župa ima svoga župnika, koji tamo i stanuje. Trenutačno je župnik na Hajdukovu József Füleki.

Crkva u naselju Nosa

Naselje Nosa je kao Vikarija svetoga Augustina izdvojena iz župe svete Katarine u Šupljaku. Godine 1999. počela je izgradnja tamošnje vrlo lijepe crkve, a dovršena je 2007. godine. Tom vikarijom upravlja župnik József Füleki iz Hajdukova.

LIJEPE RIJEČI

Riječi lijepe
riječi blage,
dobrohotne,
pune snage.

Sve su takve
lijepe riječi
lijek koji
srce liječi.

Lijepe riječi,
samo lijepe,
nisu krute,
dušu krijepe.

Mila sestro,
dragi brate,
lijepe riječi
darivajte.

Lijepe riječi
govoreći
kroz sva vrata
možeš proći.

Riječi lijepe
sa oltara
jesu milost
Božjeg dara.

Primi dara,
ponizi se,
dragom Bogu
zahvali se.

Trebaš reći
lijepe riječi
ne daj da te
ponos priječi.

Kada želiš
ljubav dati,
nemoj nikad
posustati.

Kad darivaš
lijepe riječi,
na svakog će
ljubav prijeći!

Franjo Ivanković

Redenici Subotičke biskupije 2011. godine

Prezbiteri:

1. **Gábor Drobina**, rođen 29. 08. 1985. godine u Somboru, od oca † Gábora i majke † Erzébet Baranjai. Srednju školu završio je u Biskupijskoj klasičnoj gimnaziji „Paulinum“ u Subotici. Teološke studije završio je u Segedinu. Pripada župi Uzašašća Gospodnjega u Riđici. Sveti Red prezbitera primio je u subotičkoj stolnoj bazilici 29. 06. 2011., te je po prvom dekretu poslan na službu župnog vikara u župu Presveto Trojstvo u Somboru.

S lijeva na desno: Drobina Gábor, Világos Miklós i Szécsényi Tamás

2. **Miklós Világos**, rođen 24. 03. 1984. godine u Bačkoj Topoli, od oca Attila i majke Irén Eter. Srednju Politehničku školu završio je u Subotici. Teološke studije završio je u Egeru. Pripada župi Pohođenja Marijina u Bačkoj Topoli. Sveti Red prezbiterata primio je u subotičkoj stolnoj bazilici 29. 06. 2011., te je po prvom dekretu poslan na službu župnog vikara u župu Sv. Petar i Pavao u Bajmok.

Đakoni:

1. **Tamás Szécsényi**, rođen 8. 04.1988. godine u Senti, od oca Antala i majke Ibolye Mészáros. Srednju školu završio je u Biskupijskoj klasičnoj gimnaziji „Paulinum“ u Subotici. Teološke studije završava u Segedinu. Pripada župi Svega Jurja u Molu. Sveti Red đakonata primio je u subotičkoj stolnoj bazilici 29. 06. 2011.

2. **László Tojzán**, rođen je 14. 08. 1987. godine u Vrbasu, od oca Lászlóa i majke Aranke Kovács-Bicskei. Srednju školu završio je u Biskupijskoj klasičnoj gimnaziji „Paulinum“ u Subotici. Teološke studije završava u Budimpešti. Pripada župi Uzvišenja sv. Križa u Srbobranu. Sveti Red đakonata primio je 14. 09. 2011. u župnoj crkvi Uzvišenja sv. Križa u Srbobranu.

Naši pokojnici

ANA MILODANOVIĆ (1926.-2011.)

Autorica prve slike od slame

Naivna umjetnica u tehnici slame i jedna od ključnih sudionica te scene *Ana Milodanović* umrla je 20. srpnja 2011., u 86. godini života. Pokopana je na žedničkom groblju u četvrtak, 21. srpnja. Ana Milodanović rođena je 1926. godine u Žedniku. Ona i njezine sestre *Teza* i *Đula*, te *Marija Ivković Ivandekić* i *Kata Rogić* bile su poznate pletilje predmeta od slame (perlica i kruna) za proslave dužijanci koje su se održavale u Subotici i okolici. Prvo su radile predmete od slame kao što su krune, perlice i vjerski simboli, a poslije su počele izrađivati slike od slame. Članicom Likovne kolonije tavan-kutskog KUD-a „Matija Gubec“ bila je od 1961. do 1972. godine. Izlagala je u zemlji i inozemstvu na preko 100 izložaba. Prvi put je izlagala na Prvoj izložbi slikara amatera u Tavankutu 1962. godine, a s te joj je izložbe poznata slika „Rit“ (koja se smatra prvom slikom od slame) i maketa crkve sv. Marka u Žedniku. Godine 1965. izlagala je u Subotici na izložbi „Amateri i naivci – Tavankut“, koja je privukla veliku pozornost publike i dobila povoljne ocjene kritičara. Uspjeh ove izložbe pružio je slamarkama mogućnost da nadalje izlažu samostalno. Jedna je od slamarki koje su ostvarile značajan

opus djela vjerske tematike. Brojni se njezini radovi nalaze u institucijama Subotičke biskupije. Na poticaj đurđinskog župnika *Lazara Ivana Krmpotića* 1960. godine su Ana i njezina sestra Teza izradile grb kardinala *Alojzija Stepinca* u povodu njegove smrti. Ani Milodanović posvećen je značajan prostor u monografiji „Umjetnost u tehnici slame“ Lazara Ivana Krmpotića iz 2001. godine.

Ana je svoj život provela u Žedniku, ostarjela je i zamijenila svoju seosku kuću za gradsku. Radila je danonoćno, išla često na misu u crkvu. Uradila je na stotine slika, simbola i predmeta od slame. Slamu je sama proizvodila posebnom tehnologijom u svojem vrtu. Svoj materijal pratila je od zrna do slike. Najvrednije Anino djelo – 15 slika s otajstvima krunice – doživjelo je izlaganje u galeriji Likovnog susreta u Subotici i diljem svijeta, a nalazi se postavljeno u crkvi „Marije Majke Crkve“ u Subotici. Mnoge njezine radove i izrađevine vidjelo je mnoštvo posjetitelja na izložbama i raznim prigodama, a jedna takva tijara izrađena od slame nalazi se u Vatikanском muzeju poklonjena papi Pavlu VI. /Lj. Vuković Dulić/

DUJO RUNJE

(1951.–2011.)

Nakon kratke i teške bolesti, 6. studenoga 2011. u subotičkoj bolnici preminuo je istaknuti društveni djelatnik grada Subotice, politički i kulturni djelatnik hrvatske zajednice u Vojvodini, predsjednik Upravnog odbora Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Djuo Runje.

Rođen je u selu Karakašica, općina Sinj, 29. travnja 1951. godine. Nakon završene osnovne škole u Sinju, upisuje Franjevačku klasičnu gimnaziju također u Sinju. Nakon toga dolazi u Beograd, gdje na Filozofskom fakultetu u Beogradu započinje studij pedagogije. Po završetku studija – 1979. godine – preseljava se u Subotici, u kojoj će živjeti do kraja života. U Subotici je zasnovao i obitelj – sa suprugom Ljubicom ima kćerku Silviju. Početkom 1979. godine upošljava se u Predškolskoj ustanovi „Naša radost“ u Subotici, u kojoj je kao vrsni pedagog i cijenjeni pravnik proveo cijeli svoj radni vijek, a jedno vrijeme je bio i ravnateljem ustanove (1989.-93.). Usporedo je diplomirao na Pravnom fakultetu u Novom Sadu. S Violetom Vrcelj Odri, kolegicom pedagoginjom iz PU „Naša radost“, koautor je didaktičkog materija-

la namijenjenog poticanju mišljenja kod djece u dobi od 4 do 8 godina: „Moji koraci“, kao i radnih listova iz oblasti matematike „Sad znam bolje“. Bio je na čelu stručnog tima 1987. godine kao idejni tvorac i autor imena najveće dječje manifestacije ovoga grada, manifestacije svekolikog dječjeg stvaralaštva „Klincijada“. Također, dao je veliki prinos u razvoju predškolskog odgoja, napose u uvođenju inovativnih sadržaja i suvremenih metoda rada, ne samo u Subotici nego i u Vojvodini.

U život hrvatske zajednice uključuje se u drugoj polovici 90-ih godina XX. stoljeća. Isprva je suradnik subotičkog dvotjednika *Žig*, u kojemu redovito objavljuje aforizme u rubrici „Dujizmi“. Jedan je od utemeljitelja Hrvatskoga akademskog društva (1998.), čiji je bio i predsjednik u jednom mandatu (2003.-07.). Velika je njegova zasluga za okupljanje znanstvene elite Hrvata u Vojvodini te organiziranju prvih znanstvenih skupova HAD-a, u kojima je i sam sudjelovao. Kao autor ili suautor objavio je desetak znanstvenih i stručnih radova u zbornicima i periodici iz domena pedagogije, socijalne psihologije i društvenog položaja hrvatske zajednice. Također, suradnik je *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevacica i Šokaca*, čije je značenje i važnost prepoznao od samoga početka izrade te radio na njegovom promicanju. Bio je jedan od osnivača Hrvatskog društva za pomoć učenicima „Bela Gabrić“ 2002. godine.

Isto tako, jedan je od osnivača političke stranke Hrvatskog narodnog saveza (1998.) i njegov prvi dopredsjednik. Imao je ključnu ulogu u ponovnom objedinjavanju Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i Hrvatskoga narodnog saveza početkom 2004., nakon čega postaje dopredsjednik DSHV-a, što je ostao do smrti. Aktivni je suradnik stranačkog glasila „Glas ravnice“, a od 2007. je i član redakcije.

Bio je vijećnik prvog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća te član Izvršnog odbora HNV-a zaduženog za obrazovanje. Skupa s nekoliko osoba iz Hrvatskog akademskog društva, inicijator je i realizator školovanja na hrvatskom jeziku, kao i otvorenja vrtića na hrvatskome u samostanu sestara Kćeri milosrđa u Subotici. Njegova je ključna zasluga za razvoj i ostvarenju kvalitetu obrazovanja na hrvatskome. U drugom sazivu HNV-a, 2010. biran je za člana Izvršnog odbora zaduženog za informiranje. Dva puta je biran za narodnog zastupnika u Skupštini AP Vojvodine (2004. i 2008.). Prvi je predsjednik Upravnog odbora Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Od 2010. član je Programskog odbora Radiodifuzne ustanove Vojvodine.

Nakon smrti Duje Runje, u hrvatskoj zajednici u Vojvodini, to jest u Srbiji, ostaje velika praznina. Otišao je čovjek velike energije, posvećen pozivu i poslu koji je obavljao, uvijek konstruktivan i pozitivan, usmjeren na čovjeka. Riječju – napustio nas je Čovjek!

Komemoracija je održana 8. studenoga, u Velikoj dvorani Bunjevačkog kola, a pokop istoga dana na Bajskom groblju u Subotici.

ŠOKAČKA RAPSODIJA

Ima jedno misto di sviću najlipša jutra.
Jutra poput svile.
To je misto di su kadgod u zlatnomu
ruvu kolo vodile vile.
Sonto moja, dojću ti u karuca na krilima
snova, kad zora zabili od očeva dvora.
Darovaću ti pismu satkanu samo za tebe,
zamotanu u sićanje i ljubav što boli.
Odjekniće pisma, i riči nevine:
ko molitva sa oltara, ko kajanje, pokora,
ko dičji smij sa šlingovana vankuša iz duvara.
Život prošo ko kad trepneš,
a sanje ne dadu mira.
Kažeš, dobro došla pod krov mladosti
tu, di su moji stari prvo zasijali sime.
Odatle nikad neće zatrt se Abelovo ime!
Još tijo ječi pisma, riči zastale u grlu.
Strune se pokidale, ognjište ugasilo.
To je sad sokak brez imena, kuća brez broja,
a ja ispijam kalež gorčine i bola.
Poslidnji list se otkinio sa grane,
zgazit slučajnim prolaznikom,
i suza kad izblidi, vrime će izličit rane.
Mislila sam da ću vično udisat meris
toploga kruva misit materinom rukom,
slušat riči stare vikovima, i viru u nebo
grijanu srcom.
Al vičnost nije na zemlje.
Ona je u Bogu, i zoto ti poklanjam
ove kitice pisme Šokadijo moja,
poklanjam ti pismu ko najlipšu rapsodiju,
to je jedino što sad mogu.

Marica Mikrut

Kronika

Zabilježila: *Željka Zelić*

OD DANICE DO DANICE

/Kronika značajnijih događaja u Subotičkoj biskupiji/

* * * 2010. * * *

U Zagrebu svečano obilježeno devet desetljeća Ante Sekulića

Devedeseta obljetnica rođenja prof. dr. sc, Ante Sekulića, pjesnika, povjesničara književnosti, znanstvenika i sveučilišnog profesora, znanstvenog savjetnika u mirovini, te dopisnog člana HAZU obilježena je u Matici hrvatskoj u Zagrebu, 17. studenoga 2010.

Proslava blagdana sv. Cecilije

Pjevači župa Marije Majke Crkve, sv. Roka iz Subotice i sv. Marka iz Starog Žednika te zbor Collegium musicum catholicum zajednički su proslavili zaštitnicu pjevača, sv. Ceciliju. Na misnom slavlju bili su i članovi VIS-a Proroci i VIS-a Ritam vjere. Sv. misu u crkvi sv. Roka predvodio je župnik mons. mr. Andrija Anišić, a propovijedao je mons. dr. Andrija Kopilović.

Završetak obnove zgrade „Paulinuma“

Tijekom studenoga kompletno je završena izolacija i uređena fasada na zgradi sjemeništa i gimnazije „Paulinum“, a također su promijenjeni i prozori. Radove je financirao Fond za kapitalna ulaganja AP Vojvodine, a izvođač je „Yumol“ iz Subotice. „Primopredaja“ zgrade je bila 26. studenoga.

Koncert VIS-a Proroci

Vokalno instrumentalni sastav Proroci održao je 4. prosinca u punoj dvorani KTC-a d.o.o. u Subotici, koncert moderne duhovne glazbe pod geslom „Zagrljeni u duši“. Na koncertu su kao gosti nastupili renomirani izvođači: Apostoli mira (Zagreb, HR), Matheus (Bizovac, HR) te Marija Jaramazović uz klavirsku pratnju Filipa Čelikovića (Subotica).

Proštenje u subotičkoj katedrali

U subotičkoj katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske održana je od 29. studenog do 8. prosinca tradicionalna pobožnost Prečistu Srcu Marijinu. Okvirna tema ovogodišnjih propovijedi bila je „Za slobodu smo rođeni – čovjek slobodno biće u volji Stvoritelja“. Predvoditelji euharistijskoga slavlja i propovjednici bili su svećenici Subotičke biskupije. Završno Euharistijsko slavlje na svetkovinu Bezgrješne predvodio je biskupski vikar za pastoral mons. Stjepan Beretić, koji je zamijenio odsutnoga biskupa.

Proslava „Materica“ u Subotici

U subotičkoj župi sv. Roka program u okviru Materica pod geslom „Imam jednu tajnu“ (Jednako volim tatu i mamu) održan je u subotu 11. prosinca u obnovljenoj župnoj vjeronaučnoj dvorani. U programu su sudjelovala djeca iz vrtića „Marija Petković“, vjeroučenici župe sv. Roka, učenici hrvatskih odjela osnovne škole „Ivan Milutinović“, kao i učenici koji pohađaju katolički vjeronauk u toj školi.

Objavljen 10. svezak Leksikona

Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice izdalo je 10. svezak Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. U ovome svesku koji obuhvaća slovo I, na 109 stranica obrađeno je ukupno 90 natuknica.

Izložba božićnjaka

Tradicionalna izložba božićnih kolača „božićnjaka“ otvorena je 17. prosinca u predvorju subotičke Gradske kuće na kojoj je izloženo četrdesetak „božićnjaka“, a među izlagačima je bilo 26 žena i 12 djece. Kalendar *Subotičku Danicu* je predstavio mons. Stjepan Beretić.

Adventski koncert zbora Collegium musicum catholicum

Komorni zbor Collegium musicum catholicum održao je 17. prosinca Adventski koncert u subotičkoj katedrali bazilici sv. Terezije Avilske. Zbor je nastupio u pratnji orguljaša Kornelija Vizina, te uz komorni gudački sastav pod ravnanjem Miroslava Stantića.

Raspjevani Božić u Hrvatskom domu u Somboru

Tradicionalni Božićni koncert u organizaciji HKUD-a „Vladimir Nazor“ iz Sombora priređen je u nedjelju, 19. prosinca, u Hrvatskom domu u Somboru. Raspjevan Božić priredila su djeca i mladi – vjernici sombor-skih župa, članovi pjevačke sekcije HKUD-a „Vladimir Nazor“, Ivana i Marina Antunić, Dalibor Beretić, Ivan Šomođvarac, obitelj Gorjanac, i po prvi puta na ovom koncertu članovi mađarske Kasine i Humanitarne udruge Nijemaca „Gerhard“ iz Sombora.

Božićni koncert katedralnog zbora „Albe Vidaković“

Tradicionalni božićni koncert katedralnog zbora „Albe Vidaković“ i Subotičkog tamburaškog orkestra okupio je 21. prosinca 2010. godine u Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće brojnu publiku. Uz zbor i tamburaše nastupili su Antonija Piuković, Marija i Josip Jaramazović. Zborom i tamburašima ravnala je s. Mirjam Pandžić, a tamburaše je pripremio Stipan Jaramazović.

* * * 2011. * * *

Utemeljena Galerija Prve kolonije naive u tehnicu slame Tavankut

Nova udruga kulture hrvatske zajednice u Vojvodini – Galerija Prve kolonije naive u tehnicu slame sa sjedištem u Donjem Tavankutu, utemeljena je 7. siječnja, „nakon 50 godina od nastanka prve slike od slame (Ana Milodanović: „Rit“, 1961.) u okviru tada djelujuće Likovne kolonije u Tavankutu, te nakon 25 godina trajanja Prve kolonije naive u tehnicu slame u Tavankutu.

Humanitarni koncert za „Hosanu“

Na humanitarnom koncertu za pomoć Humanitarno-terapijskoj zajednici „Hosana“, 9. siječnja u subotičkoj Gradskoj vijećnici, nastupio je Ivan Šomođvarac iz Sombora. Publika je čula i svjedočenje jednog šticećenika i jednog roditelja, a prikupljeno je 38.000 dinara i 95 eura.

DANI BISKUPA IVANA ANTUNOVIĆA

Misa o 123. obljetnici Antunovićeve smrti

Dani velikana hrvatskog naroda i bunjevačkog roda biskupa Ivana Antunovića započeli su 9. siječnja svečanom svetom misom u katedrali-bazilici sv. Terezije u Subotici, koju je predslavio mons. Andrija Anišić, pročelnik Izdavačkog odjela Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“.

„Razgovor“ na temu „Bez obitelji nema budućnosti“

Dani biskupa Ivana Antunovića nastavljeni su 19. Razgovorom Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ koji je održan 17. siječnja u „Katoličkom krugu“, a okvirna tema ovogodišnjeg „Razgovora“ bila je: „Bez obitelji nema budućnosti“. Predavanje na temu održao je preč. Franjo Ivanković, pročelnik Obiteljskog vijeća Subotičke biskupije. Potom su o bračnom životu svjedočili bračni par Katica i Pavao Ivankoviću te Danica i Marinko Mlinko.

Susret biskupa kršćanskih crkava u evangeličkoj crkvi u Subotici

U sklopu Molitvene osmine za jedinstvo kršćana, 24. siječnja zajedno su se u molitvi susreli biskupi kršćanskih crkava. Molitvi su nazočili; nadbiskup i metropolita beogradski mons. Stanislav Hočevar, mons. biskup subotički dr. Ivan Péntzes, vladika Irinej Bulović, episkop bački, biskup Reformatske crkve dr. István Csete Szemesi, biskup Slovačke Evangeličke crkve Samuel Vrbovsky i domaćin, biskup Evangeličke crkve mr. Árpád Dolinsky.

Proštenje u Paulinumu i Dan škole

Na blagdan Obračenja sv. Pavla, 25. siječnja, misnim slavlje koje je predslavio apostolski nuncij u Republici Srbiji mons. Orlando Antonini u zajedništvu s mjesnim biskupom mons. Ivanom Péntzesom, rektorom sjemeništa mons. Josipom Miocsem, te poglavarima i drugim svećenicima, proslavljeno je proštenje u sjemenišnoj gimnaziji „Paulinum“ u Subotici.

Papinsko odlikovanje dvojici profesora u Gimnaziji „Paulinum“

Subotički profesor filozofije i sociologije dr. Josip Ivanović i profesor biologije prof. dr. Géza Czékus za svoj su 25-godišnji rad u Klasičnoj gimnaziji „Paulinum“ dobili Papinsko odlikovanje „Pro Ecclesia et Pontifice“ - „Za Crkvu i Papu“, a uručeno im je na blagdan Obračenja sv. Pavla i dan „Paulinuma“, 25. siječnja.

U Subotici utemeljena likovna udruga Cro Art

Likovnu udrugu Cro Art osnovala je 25. siječnja 2011. godine skupina od dvadesetak likovnih umjetnika, slikara amatera, entuzijasta i simpatizera. Idejni tvorac udruge je Josip Horvat.

Održan Okrugli stol o djelima Nace Zelića

Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, zajedno s Udrugom za potporu bačkim Hrvatima i Društvom vojođanskih i podunavskih Hrvata organizirala je 28. siječnja prigodni program povodom obilježavanja navršениh 80 godina života istaknutoga bačkog Hrvata pravnika i kulturnoga djelatnika Nace Zelića u Palači Matice hrvatske u Zagrebu.

Veliko prelo 2011.

Na Velikom prelu Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“ iz Subotice, održanom u prostorijama Centra 29. siječnja, okupilo se oko 250 gostiju i sudionika. Za najbolju preljsku pismu proglašena je pjesma Josipa Dumendžića Meštra za pjesmu pod nazivom „Pripoznata noć“. Za naljepšu prelju proglašena je Antonija Sudarević s Klise.

Skupština HDPU „Bela Gabrić“ u Subotici

Godišnja izborna skupština Hrvatskog društva za pomoć učenicima „Bela Gabrić“ održana je 5. veljače, na kojoj je izabrano novo pomlađeno rukovodstvo te usvojen novi statut. Novi predsjednik Udruge je Petar Gaković, dopredsjednik je Nikola Bašić, a tajnica Marija Jaramazović.

Proslavljen blagdan bl. Alojzija Stepinca

Zajednička proslava blagdana bl. Alojzija Stepinca za grad Suboticu i okolicu bila je u franjevačkoj crkvi u okviru Devetnice Gospi Lurdskoj, 10. veljače. Euharistijsko slavlje predvodio je mons. Slavko Večerin, generalni vikar.

Devetnica Gospi Lurdskoj

Tradicionalna devetnica Gospi Lurdskoj održana je u subotičkoj Franjevačkoj crkvi na hrvatskom jeziku od 3. do 11. veljače. Na devetnici je propovijedao p. Domagoj Šimunović iz Slavenskog Broda. Misno slavlje, početak devetnice, Dan posvećenog života ujedno i Prikazanje Gospodino predvodio je i propovijedao biskup subotički mons. Ivan Pénez.

Predstavljena knjiga o tradicijskoj gradnji kuća Ivana Andrašića

U Domu kulture u Sonti predstavljena je 18. veljače najnovija knjiga Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, „Izgradnja kuća nabijača u Sonti u XX. stoljeću“ Ivana Andrašića.

7. Kersko prelo

Obiteljski odjel župe sv. Roka priredio je 26. veljače sedmo po redu Kersko prelo, koje je i ove godine imalo humanitarni karakter. Na prelu se okupilo više od dvjesto gostiju. Domaći glumci izveli su prigodnu predstavu Đule Milodanović. Iznos od 30.000 dinara koji je prikupljen prodajom tombole darovan je Karitativnom odjelu Pastoralnoga vijeća ove župe kako bi se pomoglo ljudima u potrebi.

Župno prelo u Žedniku

Treće po redu Župno prelo u Starom Žedniku, održano je 26. veljače u „Sali kod Zvonika“. Prelo je bilo humanitarnoga karaktera, a svi prilozii sakupljeni su za župljanina, šesnaestogodišnjeg Daniela Crnkovića, koji je obolio od teškog oblika leukemije.

Književno prelo uz knjigu i predstavu

Popularno Književno prelo, održano je u organizaciji Hrvatske čitaonice 2. ožujka u velikoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“ u Subotici. Osim predstavljanja knjiga, Mala scena Hrvatske čitaonice izvela je predstavu Marjana Kiša „Kanda imam talent“.

Svečano prelo sjećanja HKC „Bunjevačko kolo“

Svečano prelo sjećanja priredio je Hrvatski kulturni centar „Bunjevačko kolo“ u Subotici u svojim prostorijama 6. ožujka na koje je ulaznica bila bunjevačka nošnja.

Obilježena 90. obljetnica rođenja prof. Bele Gabrića

Svečanu akademiju u povodu 90. obljetnice rođenja velikana bačke ravnice, velikana kulture i duha, prof. Bele Gabrića, priredili su 8. ožujka u Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Hrvatska čitaonica i Hrvatsko društvo za pomoć učenicima „Bela Gabrić“. O prof. Gabriću govorili su mons. dr. Andrija Kopilović, mons. mr. Andrija Anišić te Katarina Čeliković, a okupljenima se obratio i novi predsjednik Udruge za pomoć učenicima Petar Gaković.

Korizmene tribine u Somboru

Prva Korizmena duhovna večer u Somboru na temu „Vjerujem u Boga Oca svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje“ priređena je 14. ožujka, u organizaciji Duhovnog centra o. Gerarda u Somboru, a predavač je bio o. Antonio Mario Čirko, prior karmelske zajednice u Remetama. Druga korizmena duhovna večer održana je 21. ožujka, a prigodno predavanje održao je o. Zlatko Pletkosić, porijeklom iz Sombora. „Isus Krist začet po Duhu Svetom, rođen od Marije Djevice“, bila je tema treće korizmene duhovne večeri održane u Somboru, o kojoj je govorio o. Petar Janjić iz karmelske zajednice na otoku Krku. Na četvrtoj korizmenoj duhovnoj večeri održanoj u Somboru 4. travnja, predavač o. Dražen Marija Vargašević razmatrao je četvrti članak apostolskog vjerovanja „Isus Krist mučen pod Poncijem

Pilatom, raspet, umro i pokopan.“ Na petoj Korizmenoj duhovnoj večeri održanoj 11. travnja u Somboru, dio Apostolskog vjerovanja: „Isus Krist sašao nad pakao, treći dan uskrsnuo od mrtvih“, razmatrao je o. Franjo Podgorelec, koji djeluje u karmelićanskom samostanu u Remetama u Zagrebu.

Križni put i Sakrament sv. Ispovijedi SB o. Gerarda Tome Stantića

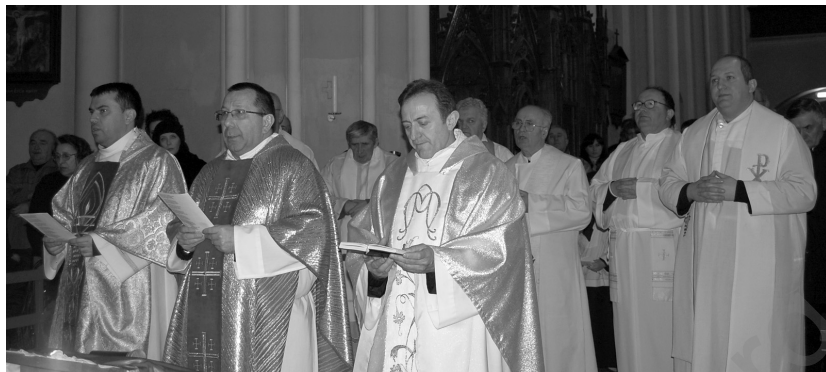
Za Korizmu 2011., Vicepostulatura Sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića, karmelićanina (Zagreb) i Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ tiskali su Križni put tematski vezan uz sakrament sv. Ispovijedi i dali ga vjernicima kako bi se mislima o. Gerarda nadahnjivali u svom duhovnom životu.

Križni put mladih župe Isusova Uskrsnuća

Mladi subotičke župe Isusova Uskrsnuća predvođeni Josipom Dević, izdali su „Križni put mladih“ koji je objavljen u pretkorizmenom vremenu.

Devetnica sv. Josipu na temu liječenja braka i obitelji

Devetnica u čast sv. Josipu održana je u crkvi sv. Roka, pod geslom: „Liječiti brak i obitelj“. U okviru devetnice, osim Dana trudnica, obilježena je 16. ožujka i obljetnica smrti biskupa Lajče Budanovića, kada je misno slavlje predslavio biskup mons. dr. Ivan Pénzes u zajedništvu s desetak svećenika. Na blagdan sv. Josipa, 19. ožujka, misu je predvodio mons. Slavko Večerin, generalni vikar Subotičke biskupije, kada je proslavljen i Dan hrvatske zajednice u Srbiji.

Hagioterapijom do duhovnoga zdravlja

U subotičkom Katoličkom krugu, 24. ožujka održana je Kršćanska tribina grada Subotice. Predavanje na temu „Hagioterapijom do duhovnoga zdravlja“ održala je Katarina Ralbovsky, teologinja, pedagoginja i hagioterapeutkinja Centra za Duhovnu pomoć iz Zagreba.

Korizmena duhovna obnova za mlade

U subotičkoj župi sv. Roka, 26. ožujka završena je trodnevna korizmena duhovna obnova za mlade, koja je po prvi puta održana u obnovljenom župnom domu i vjeronaučnoj dvorani. Voditelj duhovne obnove bio je isusovac p. Mirko Nikolić, urednik *Glasnika Srca Isusova i Marijina* iz Zagreba. Okvirna tema duhovne obnove bila je Obratite se i vjerujte evanđelju.

Križni put za djecu na subotičkoj Kalvariji

Križni put za djecu održan je 3. travnja na subotičkoj Kalvariji. Tekst Križnoga puta za djecu predmolili su vjeroučenici iz različitih subotičkih župa, a pjevanje su predvodili mladi župe Isusova Uskrsnuća.

Subotica: Plenarno zasjedanje MBK sv. Ćirila i Metoda

Svetom misom 5. travnja započelo je plenarno zasjedanje Biskupske konferencije. Misu u subotičkoj katedrali predvodio je Apostolski nuncij u Srbiji, mons. Orlando Antonini. Bilo je to redovito proljetno zasjedanje MBK, na kojemu se raspravljalo o proslavi Godine obitelji, proslavi 1700. godišnjice Milanskog edikta u Nišu, pitanjima kršćanskih vrijednosti u današnjoj kulturi i posjetu ministra vanjskih poslova Svete Stolice Srbiji. Također je izabran i novi predsjednik Biskupske konferencije, barski nadbiskup mons. Zef Gashi.

Korizmena duhovna obnova u Radio Mariji

Nadbiskup beogradski mons. Stanislav Hočevar, održao je 9. travnja duhovnu obnovu za djelatnike i volontere Radio Marije Srbije u Novom Sadu. Zajednička sveta misa bila je u kapeli, a nakon toga zajednički agape.

Uskrsna izložba HKPD „Matija Gubec“ i HKC „Bunjevačko kolo“

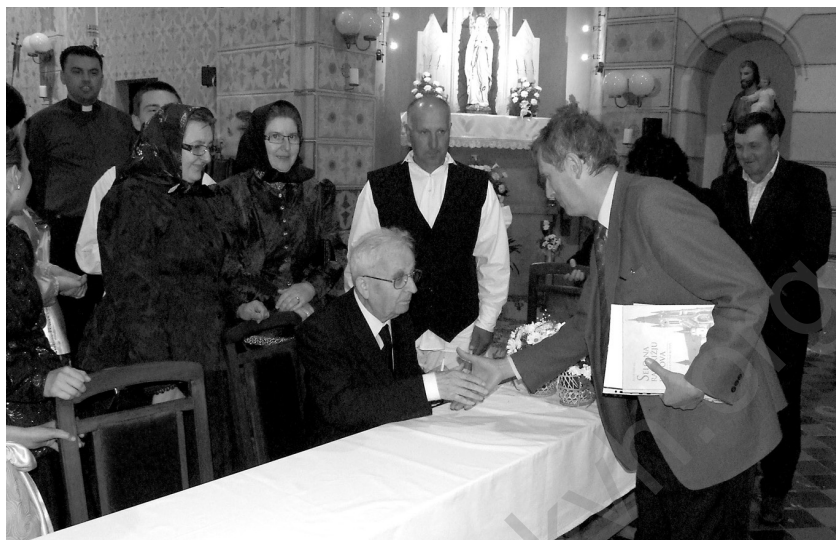
Sekcija slamarki Hrvatskog kulturno prosvjetnog društva „Matija Gubec“ iz Tavankuta i Likovni odjel Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“ priredili su osamnaestu po redu uskrsnju izložbu u predvorju Gradske kuće u Subotici, koja je pred brojnim posjetiteljima otvorena 11. travnja.

III. dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića u Plavni i Baču

U dvodnevnom programu, 24. i 25. travnja, u okviru III. dana A. G. Matoša, održan je koncert „Impresije iz zavičaja – iz glazbenog opusa Josipa Andrića“ u organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, predavanja o Matošu i Andriću, priređena je izložba slika nastalih na Likovnoj koloniji u kojoj su sudjelovali članovi Hrvatske likovne udruge CRO ART iz Subotice, a u sklopu manifestacije nastupili su i najmlađi Matoševi folklorasi. Drugoga dana održana su predavanja o Andriću i Matošu koje su održali: dr. sc. Sanja Vulić i prof. Tomislav Žigmanov. Manifestacija je završena sv. misom u župnoj crkvi sv. Jakova koju je predslavio vlč. Josip Štefković, a na kojoj je pjevao Matošev zbor.

Predstavljanje knjige „Selo na raskrižju putova – stoljetnica žedničke župe“

Knjiga dr. Ante Sekulića „Selo na raskrižju putova – stoljetnica žedničke župe“ predstavljena je 26. travnja. Knjigu je predstavio mr. Andrija Anišić, pročelnik Izdavačkog odjela Instituta.

Stota obljetnica crkve sv. Marka u Žedniku

U Žedniku kod Subotice završena je 27. travnja trodnevna proslava jubileja 100. obljetnice crkve sv. Marka. Sva događanja koja su prethodila proslavi, bila su u znaku toga značajnog jubileja a odvijala su se pod geslom: „Obratite se i vjerujte evanđelju“. Svečano euharistijsko slavlje jubileja predvodio je 25. travnja, na blagdan sv. Marka – zaštitnika crkve i župe, biskup mons. dr. Ivan Pénzes u zajedništvu s dvadesetak svećenika.

Uskrсни koncert katedralnog zbora „Albe Vidaković“

Katedralni zbor „Albe Vidaković“ održao je 28. travnja, 21. uskrсни koncert u subotičkoj katedrali. Na koncertu su nastupili Alen Kopunović Legetin za orguljama, solisti Franjo Vojnić Hajduk, Antonija Piuković i Marija Jaramazović te Subotički tamburaški orkestar koji je proslavio 35 godina rada. Zborom je ravnala dugogodišnja voditeljica i dirigentica zbora, s. Mirjam Pandžić.

Pet godina Škole animatora Subotičke biskupije

Jubilej Škole animatora Subotičke biskupije, pet godina rada, obilježen je susretom u župi Sonta od 26. do 28. travnja kao „Oratorij don Bosca za djecu“. Na susretu je sudjelovalo oko 140 djece i mladih iz raznih mjesta Vojvodine i Hrvatske. Tema je bila: Život i djelo don Bosca. Euharistijsko slavlje predvodio je beogradski nadbiskup mons. Stanislav Hočevar u koncelebraciji s arhiprezbiterom Jakobom Pfeiferom i župnikom Dominikom Ralbovskim.

Proslava proglašenja blaženim pape Ivana Pavla II.

Svetom misom na Bunariću, 1. svibnja, službeno su započela hodočašća na Marijansko svetište Bunarić kraj Subotice. Kapela Euharistije na Bunariću podignuta je na spomen Ivana Pavla II., a blagoslovljena je u njegovu čast. Svetu misu je predvodio i propovijedao mons. Stanislav Hočevar,

nadbiskup i metropolita beogradski, dok je na mađarskom jeziku homiliju izrekao vlč. dr. Oszkár Cszimár.

Obilježena 5. obljetnica Hosanafesta

Festival hrvatskih duhovnih pjesama Hosanafest postoji i okuplja mlade glazbenike, ali i mnoštvo ljubitelja duhovne glazbe punih pet godina. Ova je obljetnica proslavljena u nedjelju, 8. svibnja u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici i tom je prigodom publici prikazan film o povijesti Hosanafesta kako se ne bi zaboravili počeci i njegov razvoj.

Krizma u Starom Žedniku

U župnoj crkvi sv. Marka u Starom Žedniku, 8. svibnja osamnaest krizmanika primilo je u godini jubileja naše crkve, darove Duha Svetoga. Svečano euharistijsko slavlje predvodio je subotički biskup msgr. dr. Ivan Péntes, a u koncelebraciji su još sudjelovali dekan preč. Julije Bašić, tajnik subotičke biskupije mr. Mirko Štefković i župnik domaćin preč. Željko Šipek.

Jubilarna „Zlatna harfa“

Na jubilarnoj, 25. po redu „Zlatnoj harfi“, u subotu 21. svibnja 2011. godine, u katedrali svete Terezije Avilske u Subotici, sudjelovalo je oko 400 djece iz 13 zborova. Susret je započeo misnim slavljem koje je predvodio katedralni župnik mons. Stjepan Beretić u koncelebraciji s nekoliko svećenika. Tema misnog pjevanja bilo je liturgijsko uskršno vrijeme iz liturgijske pjesmarice „Pjevajte Gospodu pjesmu novu“.

Sveta misa zahvalnica za učenike

Završetak školske i vjeronaučne godine proslavili su učenici osnovnih škola iz Subotice i okolice sv. misom zahvalnicom 4. lipnja u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske. Misu je predvodio katedralni župnik mons.

Stjepan Beretić. Na misi su sudjelovala djeca iz vrtića „Marija Petković“, 18 osnovnih i 2 srednje škole u Subotici.

Subotički hodočasnici na susretu s Papom u Zagrebu

Papa Benedikt XVI. boravio je 4. i 5. lipnja u dvodnevnom državničkom i pastoralnom posjetu Hrvatskoj pod geslom „Zajedno u Kristu“. Oko 300 hodočasnika Subotičke biskupije puni dojmova i zahvalni na ovom jedinstvenom susretu.

Međunarodni okrugli stol „Urbani Šokci 6“

Dvodnevni Međunarodni okrugli stol „Urbani šokci 6“ održan je 9. i 10. lipnja 2011. u Osijeku i Somboru na temu „Marijanska svetišta Šokaca i Bunjevaca“. Organizatori su treću godinu za redom Šokačka grana iz Osijeka i Urbani Šokci Sombor, pod pokroviteljstvom gradova Osijeka i Sombora te Osječko-baranjske županije.

Krizmanje u katedrali

Na svetkovinu Duhova, 12. lipnja, u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske pečatom dara Duha Svetoga subotički biskup mons. Ivan Pénzes obilježio je sto sedamdeset i devet krizmanika.

200. broj Zvonika

Svetom misom zahvalnicom u župi sv. Roka, proslavljen je 17. lipnja izlazak 200. broja katoličkog lista *Zvonik*. Svetu misi je predvodio urednik *Zvonika* mr. Mirko Štefković u zajedništvu s nekoliko svećenika.

Na misi su uz vjernike župe sv. Roka sudjelovali članovi Uredničkoga vijeća, suradnici, dobročinitelji i čitatelji *Zvonika*. Urednik Mirko Štefković najavio je da svoju dužnost predaje vlč. Draganu Muharemu, prefektu sjemeništa „Paulinum“.

„Lira naiva 2011.“ održana u Novom Sadu

Deveti susret hrvatskih pučkih pjesnika „Lira naiva“ održan je u Novom Sadu 18. lipnja. I ovogodišnji susret organizirali su Hrvatska čitaonica i Katolički institut kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ iz Subotice, a domaćin je bilo HKUPD „Stanislav Preprek“ iz Novog Sada. Poseban poticaj i nadahnuće za daljnje stvaranje svakako je bilo obraćanje pjesnikinje Jasne Melvinger. Od preko pedeset pjesama koje su našle svoje

mjesto u ovogodišnjem izdanju „Lira naiva 2011.“ tijekom susreta čulo se preko trideset pjesama onih koji su bili u prilici nazočiti manifestaciji. Tijekom pjesničke večeri uspostavljena je suradnja s asocijacijom žena „Hrvatsko srce“ iz Nove Gradiške, općina Rešetari, čija je dopredsjednica Ivanka Grgić s obitelji nazočila cijelom susretu.

GERARDOVO 2011.

Misno slavlje

Na svečkovinu rođenja sv. Ivana Krstitelja, 24. lipnja, u somborskom Karmelu svečano je obilježena 55. obljetnica smrti sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića. Euharistijsko slavlje predslavio je mons. dr. Ivan Pénzes, subotički biskup u zajedništvu s o. Vinkom Mamićem, provincijalom Hrvatske karmelske provincije. Prigodnu propovijed održao je mons. dr. Andrija Kopilović, župnik subotičke župe Marije Majke Crkve i član Sudišta u postupku beatifikacije o. Gerarda. Na misi su pjevali združeni zborovi župa Marije Majke Crkve, Sv. Roka te Collegium musicum catholicum pod ravnanjem Miroslava Stantića, uz orguljsku pratnju mr. Kornelija Vizina. Poslije blagoslova pred grobom o. Gerarda biskup Ivan predmolio je molitvu za njegovo proglašenje blaženim.

Koncert duhovne glazbe

U okviru Gerardova 2011., 24. lipnja održan je koncert duhovne glazbe pod geslom „Ljubav nema stanice, ljubav nema granice“, a tiskan je i istoimeni CD s pjesmama. U programu su nastupila djeca i mladi pjevajući nove pjesme u čast o. Gerardu. Nastupili su: VIS „Proroci“, VIS „Ritam vjere“, VIS „Markovi lavovi“, VIS „Petrus“, zatim Marija Jaramazović i dječji

zbor župe sv. Roka iz Subotice, VIS „Antunići“, dječji zbor župe Isusa Radnika iz Đurđina, Antonija Piuković i Nela Skenderović te Oliver Kajari i sastav „Ébredés“.

DUŽIJANCA 2011.

Preskakanje ivanjske vatre u Đurđinu

Na salašu Vlatka i Vesne Vojnić Purčar u Đurđinu, 25. lipnja demonstriran je nekadašnji običaj Hrvata Bunjevaca „Priskakanje ivanjske vatre“, u koji je Organizacijski odbor „Dužijance 2011.“ uključio je mlade. Više o značaju ivanjske vatre govorio je Alojzije Stantić.

Poštanske marke s motivima Dužijance

U okviru programa proslave 100. godina Dužijance, na svečanosti u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici su 1. srpnja, predstavljene su poštanske marke s motivima te žetvene svečanosti. Na markama su se našle maketa katedrale sv. Terezije Avilske izrađena od slame koju su izradile Kata Rogić i Mara Ivković Ivandekić 1973. godine, te kruna koju je povodom jubileja Dužijance izradila slamarka Jozefa Skenderović. Serija maraka sadržavala je vinjete izrađene na temelju fotografija Augustina Jurige na kojima su predstavljeni risarski radovi i drugi običaji vezani za Dužijancu.

U Đurđinu održano 44. Natjecanje risara

Na salašu Vlatka Vojnića Purčara u Đurđinu u subotu, 9. srpnja održano je „Takmičenje risara“, tradicionalna manifestacija u okviru žetvenih svečanosti Dužijance. Manifestacija je ovoga puta bila revijalnog karaktera, dakle svi su bili pobjednici, a sudjelovao je rekordan broj risarskih parova, čak 105 iz više zemalja u okruženju.

Dužijanica malenih

U okviru 100. obljetnice Dužijance, svečanom svetom misom zahvalnicom u katedrali-bazilici sv. Terezije u Subotici, 10. srpnja proslavljena je „Dužijanica malenih“. U slavlju je sudjelovalo je oko pet stotina djece u narodnim nošnjama uz brojne druge vjernike. Euharistijsko slavlje predvodio je mons. Andrija Anišić, župnik župe sv. Roka. Nositelji Dužijance malenih bili su bandaš Luka Skenderović i Katarina Piuković. Program je završio svečanim i radosnim činom predaje blagoslovljenoga kruha koji su bandaš i bandašica ponijeli iz katedrale i predali gradonačelniku. Program Dužijance započeo je 8. srpnja navečer nastupom svih folklornih skupina na Gradskom trgu, a nastavljen je 9. srpnja, sudjelovanjem u manifestaciji „Takmičenje risara“ u Đurđinu. Dužijanica malenih završila je na Paliću, na Ljetnoj pozornici gdje su djeca još jednom svojim nastupom oduševila brojnu publiku.

Misa u povodu ređenja Gabora Drobine u Somboru

U crkvi Presvetoga Trojstva u Somboru slavljen je 10. srpnja sveta misa u povodu ređenja kapelana ove župe, Gabora Drobine. Za svećenika je zaređen 29. lipnja u katedrali Terezije Avilske u Subotici, a Mladu je misu slavio 2. srpnja u Riđici, odakle je porijeklom. Na svetoj misi u Somboru uz mladomisnika koncelebrirali su preč. Josip Pekanović i karmelićanin o. Zlatko Žuvela.

26. Saziv prve kolonije naive u tehnicu slame u Tavankutu

Otvorenje 26. saziva Prve kolonije naive u tehnicu slame Tavankut 2011. priređeno je 15. srpnja u prostorijama Galerije „Prve kolonije naive u tehnicu slame“, a u radu Kolonije sudjelovalo je tridesetak sudionica, među kojima i nekoliko djece. U sklopu Kolonije u srijedu održan je i okrugli stol,

te priređena filmska večer tijekom koje je prikazan dokumentarni film o Stipanu Šabiću, redatelja Rajka Ljubića. Zatvaranje kolonije upriličeno je 22. srpnja u Domu kulture u Tavankutu, uz prigodni folklorni program koji su pripremili članovi HKPD „Matija Gubec“.

Predstavljanje dviju knjiga na salašu u Đurđinu

Dvije nove knjige: „Ris i obiteljska Dužijanca u subotičkom ataru“ autora Alojzija Stantića i „Obiteljska Dužijanca“ autora Laze Vojnića Hajduka predstavljene su 24. srpnja na salašu Vlatka Vojnić Purčara u Đurđinu.

Spomenik risaru

Subotica je u nedjelju, 31. srpnja, dobila novi spomenik – spomeniku risaru, u parku ispred Gradske kuće. Spomenik je po liku risara Stipana Kujundžića, koji je osvojio preko 30 titula u dosadašnjim natjecanjima risara, izradila subotička kiparica i multimedijalna umjetnica Maja Rakočević-Cvijanov.

Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske „Lado“ gostovao u Subotici

Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO održao je u nedjelju, 24. srpnja, koncert u Subotici, u okviru proslave 100 godina Dužijance.

Dvije izložbe u likovnom susretu

U modernoj galeriji „Likovni susret“ 1. kolovoza otvorena je izložba s dva sadržaja – dvije izložbe – „S Božjom pomoći“ i izložba promidžbenog materijala Dužijance od 1968. do 2011. godine za koju je materijal prikupio Ljudevit Vujković Lamić.

Predstavljena fotomonografija „Blago iz dolafa“

Fotomonografija „Blago iz dolafa“ autora Marinka Piukovića, predstavljena je 7. kolovoza u predvorju subotičke Gradske kuće, uz atraktivnu reviju bunjevačkih narodnih nošnji. Fotografije za knjigu snimio je Zoran Vukmanov Šimokov.

Književna večer posvećena Blašku Rajiću

Književnom večeri Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Anutnović“ započelo je 10. kolovoza središnje slavije stote obljetnice Dužijance. Predavanje na temu „Blaško Rajić i Dužijanac“ uz prikazivanje prigodnih fotografija iz života Blaška Rajića i povijesti Dužijance, održao je mr. Andrija Anišić, župnik župe sv. Roka. U drugom predavanju Naco Zelić, sin bačke ravnice, koji godinama živi i radi u Zagrebu, govorio je o tzv. „gradskoj Dužijanci“ koja se počela slaviti u Subotici 1968. godine.

Dodjela nagrade „Ivan Anutnović“

U završnom dijelu Književne večeri, 10. kolovoza, dr. Andrija Kopilović uručio je nagrade Instituta za 2011. godinu. Prvu nagradu je dobio Naco Zelić za svoj veliki doprinos slavlju Dužijance kao i cjelokupnoj kulturi bačkih Hrvata. Drugu nagradu dobila je obitelj Grge i Dominike Piuković sa svoje četvero djece i njihovim obiteljima, za aktivno sudjelovanje u mnogim manifestacijama vezanim za Dužijancu. Treću nagradu dobila je obitelj Aleksandra i Sandre Vuković iz Male Bosne koji imaju četvero djece.

Tamburaška večer, predstavljanje bandaša i bandašice i izbor njihovih pratioca

Na subotičkom gradskom trgu, pred brojnom publikom, 11. kolovoza održana je popularna Tamburaška večer, tijekom koje je mons. dr. Andrija Kopilović predstavio bandašicu Đurđu Sudarević i bandaša Petra Gakovića, a nakon toga su izabrani i njihovi pratitelji. Ove je večeri uručene su i nagrade najboljim aranžerima izloga. Prvu nagradu osvojio je Dejan Kovač, drugu Marija Bošnjak a treću Jozefa Skenderović.

Posebno povjerenstvo izabralo je najljepše pratiocice bandaša i bandašice. Prvi pratioci su Slađana Tikvicki i Igor Dulić, drugi Andrea Šafer i Miroslav Vojnić Zelić i treći Ivana Stantić i Marko Kujundžić. Tijekom večeri nastupili su, kako to večer i zahtijeva, tamburaški sastavi i zabavljali publiku: „Ljutovo“, „Boemi“, „Nesanica“, „Hajo“, „Ravnica“, „Klasovi“, „Širok šor“, „Bekrije“, „Biseri“ i „Ravnica“.

Izložba slika u tehnicu slame

Izložba slika od slame nastalih na 26. sazivu Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu, otvorena je u petak, 12. kolovoza, u predvorju Gradske kuće. Sudionice Kolonije predstavile su na izložbi 25 umjetničkih djela, ali i 9 slika koje su izradile dječje ruke. Izložbu je otvorila izvršna direktorica Nevladine organizacije „Femina creativa“ Ružica Rudić Vranić.

Kardinal Bozanić počasni član Instituta

Na svečanoj sjednici Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović koja je održana 12. kolovoza u Velikoj vijećnici Gradske kuće“, mons. dr. Andrija Kopilović uručio je kardinalu Bozaniću diplomu počasnog člana Instituta.

Susret kardinala s predstavnicima hrvatskih udruga i institucija

Poslije svečane sjednice Instituta, kardinal se u „Plavoj vijećnici“ Gradske kuće susreo s predstavnicima hrvatskih udruga iz Subotice i okolice.

Susret kardinala s bandašima i bandašicama

Kardinal Josip Bozanić susreo se drugog dana svojega boravka u Subotici, 13. kolovoza, u prostorijama Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“ sa živućim bandašima i bandašicama iz proteklih stotinu godina Dužijance. Od 202 bandaša i bandašica još je živo 99. U ime svih bandaša i bandašica kardinalu je na riječima i na prisutnosti zahvalio najmlađi, ovogodišnji bandaš Petar Gaković a ovogodišnja bandašica Đurđa Sudarević pročitala je prigodnu recitaciju.

Svečana Večernja

Svečana Večernja na kojoj je sudjelovao i kardinal Josip Bozanić sa svojim domaćinom biskupom Ivanom Pénzesom i biskupom skopskim Kirom Stojanovim, održana je 13. kolovoza u subotičkoj katedrali-bazilici sv. Terezije, a predvodio ju je katedralni župnik mons. Stjepan Beretić.

Skupština risara i folklorna večer

Nakon Večernje u katedrali, na spomenik Blaška Rajića pred Gradskom kućom, risari predvođeni župnikom župe sv. Roka mons. mr. Andrijom Anišićem, položili su vijenac od žita. Raspoloženi risari potom su na bini imali svoje predstavljanje brojnoj publici, a nakon toga nastupili su folklorni ansambli, kako domaći tako i gosti iz Makedonije, Hrvatske, Austrije, Mađarske i Grčke.

Opera „Dužijanča“

Ljubitelji glazbe i opere uživali su 14. kolovoza u Velikoj vijećnici Gradske kuće slušajući ulomke iz opere „Dužijanča“, autora dr. Josipa Andrića koja je nastala u prošlom stoljeću. Udruženim snagama Subotički tamburaški orkestar ojačan starim članovima i združeni subotički zborovi uvijekbali su ovo značajno djelo. Kao sopranistica je nastupila Alenka Ponjavić i Saša Štulić, tenor. Orkestar je uvježbao i njime ravnao mo. Zoran Mulić dok je pjevače uvježbao Miroslav Stantić.

Centralna proslava Dužijance

Ispraćaj bandaša i bandašice i euharistijsko slavlje

Rajićev nasljednik mons. Andrija Anišić, ispratio je 14. kolovoza iz kolicke Dužijance župe sv. Roka predvoditelje ovogodišnje Dužijance, bandašicu Đurđu Sudarević i bandaša Petra Gakovića, malu bandašicu Katarinu Piuković i malog bandaša Luku Skenderovića, pratiocice bandaša i bandašice kao i bandaše i bandašice iz Tavankuta, Žednika, Đurđina, Bajmoka, Male Bosne, Ljutova, Sombora i Svetozara Miletića. Misno slavlje predslavio je gost ovogodišnje Dužijance, zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić zajedno s biskupom skopskim Kirom Stojanovim, domaćim biskupom Ivanom Péntzesom, katedralnim župnikom mons. Stjepanom Beretićem te svećenicima Subotičke biskupije. U prinosu darova prinesena je, uz plodove zemlje i vino i kruh, i „kruna“ ovogodišnje Dužijance koju je izradila slamarka Jozefina Skenderović, a okolni bandaši i bandašice prinijeli su na oltar slike i simbole svojih dužijanča.

Povorka i predaja kruha gradonačelniku

Nakon misnoga slavlja formirana je povorka. Nazočnima su svoje nošnje, ples i glazbu predstavila kako domaća tako i kulturno-umjetnička društva iz Hrvatske, Mađarske, Makedonije, Grčke, Austrije. U povorci su bili i svi živući bandaši i bandašice u proteklih stotinu godina, među kojima je bila i najstarija živuća bandašica Dužijance iz davne 1946. godine, Roza Vuković, kao i Mate

Dulić i Vita Skenderović koji su bili jubilarni, 50. bandaški par 1961. godine. Bandašica Đurđa uručila je potom gradonačelniku Saši Vučiniću kruh ispečen od novoga brašna. Zahvaljujući na primljenom kruhu kojega je pokazao na sve četiri strane grada.

Hvala Blašku Rajiću za Dužijancu

U poslijepodnevnim satima na „Kerskom groblju“ bandaš i bandašica su položili vijenac od pšenice i cvijeće na grob mons. Blaška Rajića. Mons. Andrija Anišić blagoslovio je grobnicu Blaška Rajića koju je za tu zgodu obnovio Organizacijski odbor Dužijance 2011.

Poruka mladima u Bandašicinom kolu

Obraćajući se mladima, ali i svima koji su se okupili u Bandašicinom kolu, biskup skopski msgr. Kiro Stojanov rekao je kako njihov život, rad i zabava, pripadaju njihovom vremenu – našem vremenu. „Preuzimajte polako, veliku odgovornost za društvo i Crkvu. Obnovljeni snagom zajedništva, postanite graditelji novoga svijeta – drukčijeg svijeta, koji je utemeljen na istini, na pravdi, na solidarnosti, na ljubavi“, zaključio je biskup Kiro.

Dužijance u...

... Starom Žedniku

Dužijanca u Starom Žedniku, održana je 17. srpnja. Mnoštvo mladih odjevenih u narodnu nošnju, narod i svećenici sačekali su ovogodišnje nositelje Dužijance bandaša Marka Majlata, bandašicu Danijelu Ivanković, malog bandaša Luku Horvackog i malu bandašicu Mariju Pančić. Svetu misu slavili su vlč. Miroslav Orčić, vlč. Marinko Stantić i župnik domaćin vlč. Željko Šipek.

... Bajmoku

Svečanost dužijance u Bajmoku održana je 17. srpnja, u crkvi Svetog Petra i Pavla. Predvoditelji risara i risaruša, bandašica Violeta Stantić i bandaš Renato Žarić, donijeli su na oltar sliku od slame, na kojoj je ovoga puta predstavljeno zajedništvo obitelji. Svečanu svetu misu predvodio je mjesni župnik vlč. Zsolt Bende.

... Lemešu

Dužijanca u Lemešu već je po tradiciji trajala četiri dana, a centralna proslava na svetoj misi bila je 24. srpnja. Organizator Dužijance je bio HBKUD „Lemeš“. Misno slavlje u crkvi Rođenja BDM predslavio je župnik iz Odžaka i Apatina Jakov Pfeifer uz koncelebraciju đakona Stipana Periškića iz Bačkog Monoštora i mjesnog župnika Antala Egedija. Bandaš i bandašica Dužijance u Lemešu bili su mali bandaš Petar Babić, mala bandašica Sandra Ačaj, veliki bandaš Željko Zelić, a velika bandašica Sonja Bagi.

... Tavankutu

Svečanost svršetka žetvenih radova obilježena je u Tavankutu 24. srpnja, mimohodom do župne crkve Srca Isusova. Mnoštvo mladih i djece odjevenih u narodne nošnje, risari i risaruše na karucama okićenim novim žitom, te bandaš i bandašica, Marinko Francišković i Sandra Jakovčević, došli su zahvaliti Bogu za darovani kruh. Misno slavlje predvodio je vlč. Marijan Vukov iz Novog Sada, uz koncelebraciju tavankutskoga župnika preč. Franje Ivankovića. Navečer je održano Bandašicino kolo.

... Somboru

Sedamdeset i sedma po redu tradicionalna žetvena svečanost, zahvala Bogu za žito, kruh i plodove zemlje – Dužionica, u organizaciji HKUD-a „Vladimir Nazor“ iz Sombora, održana je u nedjelju, 31. srpnja. Misno slavlje u crkvi Presvetog Trojstva predslavio je preč. Josip Pekanović u koncelebraciji s karmelićanom o. Bernardinom Vizsmegom i župnikom župe Sveti Križ u Somboru vlč. dr. Marinkom Stantićem. Blagoslovljeni kruh su bandaš Petar Firanj i bandašica Cecilija Pekanović potom ponijeli u Županiju. Uvod u centralnu proslavu bila je večer prije, u subotu 30. srpnja, kada je u Hrvatskom domu priređen kulturno-

umjetnički program u kojem su sudjelovali domaćini i gosti iz Tolise u Bosni i Hercegovini.

... Maloj Bosni

Vjernici župe Presvetoga Trojstva u Maloj Bosni u nedjelju 31. srpnja proslavili su svoju Dužijancu svečanom sv. misom koju je predslavio vlč. Josip Kujundžić iz Vajske, uz koncelebraciju mjesnog župnika vlč. Lazara Novakovića. U župnoj crkvi ukrašenoj novim žitom, mladi u narodnim nošnjama, risari i risaruše, dočekali su bandaša i bandašicu Vladimira Temunovića i Slađanu Gabrić, te malene bandašice i bandaša Katarinu Ivković, Manuelu Stantić i Tomislava Đukića.

... Ljutovu

Dužijanca u Ljutovu, čiji su domaćini već su tradicionalno, bračni par Ruža i Antun Juhas, održana je 7. kolovoza u Domu kulture. Mladi u narodnim nošnjama predvođeni bandašom i bandašicom Darijanom Bačićem i Dajanom Sloboda, te malim risarima Ivanom Rudićem Vranićem i Dajanom Sarić, uputili su se od domaćina u Domu kulture na svečanu misu koju je predvodio tavankutski župnik preč. Franjo Ivanković.

... Đurđinu

Proslava dužijance u Đurđinu počela je u nedjelju, 7. kolovoza svečanom svetom misom u župnoj crkvi Svetog Josipa radnika, gdje je mnoštvo djece i mladeži obučenih u narodnu nošnju, dočekalo ovogodišnjeg bandaša Ivana Marcikića i bandašicu Dunju Ivković Ivandekić, te malog bandaša Marka Zubelića i malu bandašicu Mirijanu Milodanović. Oni su kao zahvalu donijeli sliku od slame, rad Marije Vidaković. Misno slavlje predvodio je mons. mr. Andrija Anišić, uz koncelebraciju župnika vlč. Lazara Novakovića, vlč. Željka Šipeka, vlč. Miroslava Orčića i vlč. Mirka Štefkovića.

Blažena Marija Petković za djecu i obitelji

U subotičkoj župi sv. Roka, 9. srpnja svečano je proslavljen blagdan bl. Marije Petković. U povodu blagdana održana je devetnica njoj u čast. Svaku večer u 17 sati bila je određena pobožnost – Križni put, Krunica, Klanjanje, nadahnuto blaženičinim mislima, a u 17,30 bila je sveta misa i prigodna meditacija koju je imao župnik mons. Andrija Anišić.

Održan VI. Međunarodni festival marijanskog pučkog pjevanja

U crkvi sv. Petra i Pavla u Bačkom Monoštoru, 9. srpnja održan je šesti po redu Međunarodni festival marijanskog pučkog pjevanja. Na temu ovogodišnjeg festivala – marijanske uskrzne pjesme – svojim su pjevanjem pokazali kako ljubav i molitva mogu biti iskazani izvođači iz Sombora, Svetozara Miletića, iz Gajića (Republika Hrvatska), iz Bačkoga Monoštora, iz Vajske, Petrovaradina, Pečuha (R. Mađarska).

Gospa Karmelska u Somboru

Vjernici Sombora i brojni hodočasnici, okupili su se u subotu 16. srpnja u karmelićanskoj crkvi sv. Stjepana u Somboru, kako bi proslavili blagdan Gospe Karmelske. Svetu misu predslavio je beogradski nadbiskup mons. Stanislav Hočevar.

Mlada misa fra Zdenka Grubera u Novom Sadu

Mladu misu proslavio je 17. srpnja u franjevačkoj crkvi sv. Ivana Kapistranskog fra Zdenko Gruber (17. X. 1975.). Koncelebrirali su franjevci Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, zaređeni ove godine: Marko Pustišek, Marino Kuzminski i Petar Horvat, ostale kolege mladomismnika, župnici i vikari pojedinih župa Subotičke i Srijemske biskupije te gvardijan franjevačkog samostana u Novom Sadu, p. Karlo Harmath.

Likovna kolonija u župi Presvetoga Trojstva u Somboru

Župa Presvetoga Trojstva u Somboru organizirala 6. po redu Župnu likovnu koloniju 20. srpnja u prostoru negdašnjeg franjevačkog samostana, a okupila je umjetnike iz Sombora, Subotice, Slankamena i Čantavira.

Blagoslov obnovljene kuće duhovnih vježba

Apostolski nuncij u Beogradu, mons. Orlando Antonini, blagoslovio je 30. srpnja, u nazočnosti lijepoga broja vjernika, u blizini Horgoša obnovljenu franjevačku kuću duhovnih vježba „Domus pacis“. Poslije blagoslova nuncij je predvodio euharistijsko slavlje u zajedništvu s domaćim biskupom mons. Ivanom Pénzesom, novosadskim gvardijanom o. Karlom Hármáthom, subotičkim gvardijanom o. Ivanom Bošnjakom te s još nekoliko svećenika.

15. međunarodna likovna kolonija „Bunarić“

U radu 15. Međunarodne likovne kolonije „Bunarić“, a u okviru Dužijance 2011., održane od 17. do 20. kolovoza, sudjelovalo je 30 slikara. Uz slikare iz Srbije, Hrvatske, Austrije, Argentine i Kanade, radili su i članovi likovnog odjela HKC „Bunjevačko kolo“ koji organizira koloniju.

U Subotici održana Međunarodna umjetnička kolonija „Stipan Šabić“

Na mapu subotičke likovne i kulturne scene upisan jedan novi događaj. Riječ je o međunarodnoj umjetničkoj koloniji „Stipan Šabić“, čiji je prvi saziv održan od 24. do 27. kolovoza na salašu Paje Đurasevića nadomak grada Subotice.

Etno kamp Hrvatske čitaonice

U petodnevnom etno kampu u organizaciji Hrvatske čitaonice uz potporu Gradske biblioteke, koji je trajao od 22. do 26. kolovoza, sudjelovalo je tridesetero učenika subotičkih osnovnih škola. Djeca su jedan dan bila na izletu na Bikovu, na salašu obitelji Tikvicki, a posjetili su i mjesnu crkvu.

Čikerijada 2011.

Čikerijada 2011., održana je 26. kolovoza kod križa na Čikeriji. Predvoditelj misnog slavlja vlč. Marinko Stantić poručio je malom broju okupljenih mladih da rade na obnavljanju svoje vjere kroz razne susrete, preko vjeronauka, sv. mise, kao i svih drugih aktivnosti koje pruža Crkva.

Bunaričko proštenje

Tradicionalno Bunaričko proštenje proslavljeno je 27. i 28. kolovoza. Bdijenje 27. kolovoza predvodio je generalni tajnik Sinode biskupa u Rimu mons. dr. Nikola Eterović, zajedno s domaćim biskupom Ivanom Pénzesom te zrenjaninskim biskupom Lászlóm Nemetom. Misno slavlje potom predslavio je katedralni župnik mons. Stjepan Beretić. Misno slavlje na sam dan proštenja, 28. kolovoza, predslavio je nadbiskup mons. dr. Nikola Eterović zajedno s domaćim biskupom Ivanom i zrenjaninskim biskupom Lászlóm te svećenicima Subotičke biskupije. Posljednjega dana boravka u Subotici, 29. kolovoza, nadbiskup Nikola Eterović predvodio je na Paliću duhovnu obnovu za svećenike kada je održao predavanje o postsinodalnoj apostolskoj pobudnici „Verbum Domini“.

Koncert modernog ansambla za orgulje, timpane i zbor

U subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske, zbor Collegium musicum catholicum priredio je 28. kolovoza vrlo uspješni svečani koncert modernog ansambla za orgulje, timpane i zbor u čast visokom gostu iz Vatikana, mons. dr. Nikoli Eteroviću, i time otvorio slavlje Dana grada Subotice. Uz zbor su nastupili i solo sopranistica Alenka Ponjavić i mr. Kornelije Vizin na orguljama, za udaraljkama su bili Sanela Šukić i Stanko Patarčić, a zborom je ravnao Miroslav Stantić.

Nagrada Grada Subotice „Pro urbe“ Tomislavu Žigmanovu

U povodu Dana grada, na svečanoj sjednici gradske Skupštine 1. rujna, uručena su i priznanja „Pro urbe“, koje je ove godine dobio i istaknuti hrvatski intelektualac u Vojvodini, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Tomislav Žigmanov.

„Osvajanje slobode“

U Velikoj vijećnici Gradske kuće, 2. rujna predstavljena je knjiga ovogodišnjeg dobitnika gradske nagrade „Pro urbe“ Tomislava Žigmanova „Osvajanje slobode – Hrvati u Vojvodini deset godina nakon listopadskoga prevrata 2000.“ u organizaciji Hrvatskoga akademskog društva.

Dani europske baštine u Baču

U drevnom gradu na Mostongi, po kome je Bačka dobila ime, 2. i 3. rujna održana je deveta po redu manifestacija Dani europske baštine. Tijekom manifestacija održan je mimohod sudionika, kratki program na

platou ispred zgrade općine, nastup dječjih ansambala kulturno-umjetničkih društava. Drugoga dana manifestacije u franjevačkom samostanu predstavljani su rezultati rada na slikarstvu u organizaciji Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture. U poslijepodnevnom programu Etno sabora predstavile su se i hrvatske udruge općine Bač. Za ljubitelje sakralne glazbe upriličen je koncert duhovne glazbe u franjevačkom samostanu.

Proštenje sv. Marka Križevčanina

Sedamnaesto po redu proštenje sv. Marka Križevčanina na Hrvatskom Majuru održano je 5. rujna kod „Gabrićevog križa“. Svečanu svetu misu proštenja u nazočnosti lijepog broja vjernika, predvodio je Lazar Novaković, župnik iz Đurđina i Male Bosne, kojoj pripada i Hrvatski Majur. S njim je suslavio i mons. Andrija Anišić, koji je rodom iz toga mjesta.

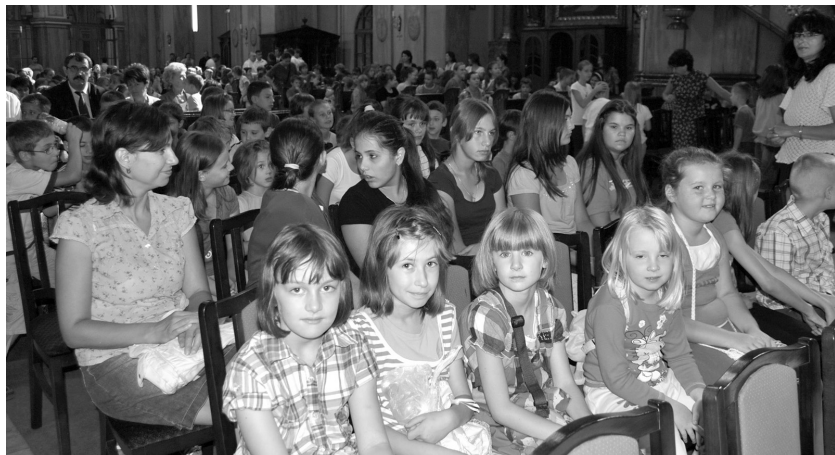
Sedma smotra dječjih pjevača i zborova

U Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici 11. rujna održana je sedma Smotra dječjih pjevača i zborova. Svi su sudionici pjevali i svirali u čast 120. obljetnice rođenja zaljubljenika u tamburicu – Pere Tumbas Haje. Organizator – Hrvatska glazbena udruga „Festival bunjevački pisama“ organizirao je smotru pod poznatim geslom „Tuđe poštivaj – svojim se diči.

Zaziv Duha Svetoga za početak školske godine

Svečano misno slavlje sa zazivom Duha Svetoga za početak školske i vjeronaučne godine za učenike osnovnih i srednjih škola Subotice i okolice predvodio je 17. rujna subotički biskup mons. dr. Ivan Pénzes s kojim je suslavilo desetak svećenika. Na slavlju se i ove godine okupilo oko tisuću

učenika iz subotičkih osnovnih i srednjih škola, ali i iz Tavankuta, Đurđina, Male Bosne i Bajmoka, koji pohađaju nastavu vjeronauka. Njima su se pridružila i djeca iz vrtića „Marija Petković“.

Svečani zavjeti u Subotici

Svečane zavjete u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila u Subotici dala su 17. rujna trojica članova Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda – fra Sandro Tomašević iz Rijeke, fra Otto Barany iz Bečeja i fra Josip Župan iz Našica. Svečano misno slavlje predvodio je mons. Gerard Anton Žerdin, hrvatski franjevac, misionar i biskup iz Perua, a koncelebrirali su franjevci predvođeni provincijalnim ministrom fra Željkom Železnjakom i gvardijanom subotičkog samostana fra Ivanom Bošnjakom.

Hosanafest 2011.

Šesti po redu festival duhovne glazbe suvremenog glazbenog izričaja – Hosanafest, održan je u nedjelju 18. rujna pod geslom „Učvršćeni vjrom!“. Glavna nagrada koju izabiru sami izvođači pripala je Vukovarcima iz skupine „Damjan“ za pjesmu Tvojim putem poći čije je riječi i glazbu napisao Domagoj Vitovski, a obradu načinio Viktor Kesler.

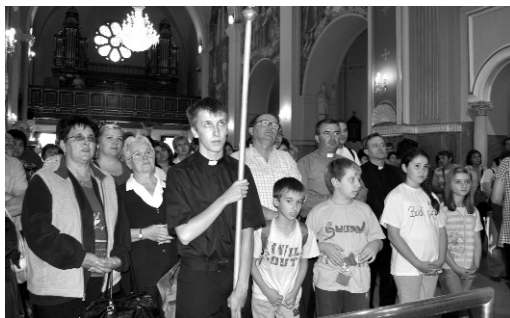

Predstavljen zbornik „Identitet bačkih Hrvata“

U okviru afirmativne kampanje ovdašnjih hrvatskih institucija i udruga „Izjasni se Hrabro“ u povodu popisa stanovništva, u Subotici i Baču je 23. i 24. rujna 2011. predstavljen Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa „Identitet bačkih Hrvata“, koji je u Zagrebu održan 2008. godine.

Hodočašće bačkih Hrvata u Mariju Bistricu

Na tradicionalno hodočašće u Mariju Bistricu, zadnje nedjelje rujna, 24. i 25., uputilo se oko tristo hodočasnika predvođenih petoricom svećenika gdje ih je dočekaao rektor sve-

tišta Zlatko Koren. Hodočasnici su se ispovjedili, u subotu noću su imali pobožnost Križnoga puta na kalvariji, a svete su mise u subotu i nedjelju bile prava duhovna obnova.

Održan XI. Festival bunjevački pisama

„Evo opet šorom vraci jure“ naslov je pobjedničke pjesme po ocjeni stručnog žirija XI. Festivala bunjevački pisama održanog 30. rujna u Dvorani sportova. Autor teksta je Tomislav Vukov, pjesmu je izveo ansambl „Hajo“ uz pratnju Festivalaskog tamburaškog orkestra pod ravnanjem prof. Mire Temunović, dok su aranžman skupa napravili Tomislav Vukov i Marinko Piuković.

Novi direktor Radio Marije Srbije

Radio Marija Srbije dobio je krajem rujna novo vodstvo. Svećenik Srijemske biskupije dr. Ivica Čatić imenovan je novim direktorom programa Radio Marije Srbije, a vlč. István Palatinus odgovoran je za uredništvo na mađarskom jeziku.

Obilježen blagdan hrvatske zajednice u Srbiji – dan rođenja bana Jelačića

Dan rođenja bana Josipa Jelačića, 16. listopada, jedan od četiriju blagdana hrvatske zajednice u Republici Srbiji, svečano je obilježen u Petrovaradinu i Novom Sadu. Proslava je počela svetom misom u crkvi sv. Jurja u Petrovaradinu u 18 sati.

Posveta obnovljene crkve sv. Ilije u Bođanima

Na svečanoj svetoj misi 30. listopada u Bođanima, apostolski egzarh za grkokatolike u Srbiji i Crnoj Gori biskup mons. Đuro Džudžar blagoslovio i posvetio temeljito obnovljenu crkvu sv. Ilije u ovome mjestu.

Dani Balinta Vujkova čuvaju bunjevačku ikavicu

Manifestacija je ove godine održana deseti put, od 19. do 21. listopada u Subotici, u organizaciji Hrvatske čitaonice, uz suorganizaciju Gradske knjižnice u Subotici te logističku potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Program je obuhvaćao predstavljanje knjige iz opusa poznatoga sakupljača u okviru programa Narodna književnost u školi s predstavljanjem knjige za djecu B. Vujkova „Bogatašovo malslo“, književnu večer na kojoj su se predstavili književnici Istarskog ogranka Društva hrvatskih književnika, stručni skup i multimedijalnu večer. U središtu grada otkrivena je i bista našem sakupljaču narodne književnosti. Ovom je prigodom predstavljen i drugi po redu Zbornik radova sa stručnih skupova održanih u okviru Dana Balinta Vujkova od 2006. do 2010. godine. Nagradu za životno djelo „Balint Vujkov Dida“, dobio je pjesnik i romanopisac, Vojislav Sekelj. Nagrada mu je uručena u Velikoj vijećnici Gradske kuće tijekom multimedijalne večeri, kojom su u 21. listopada navečer okončani ovogodišnji „Dani Balinta Vujkova“.

U Baču predstavljena monografija „Tragovi Šokaca...“

Monografija „Tragovi Šokaca od Gradovrha do Bača 1688-2008“ predstavljena je 23. listopada u franjevačkoj crkvi u Baču. Ovim predstavljanjem zaokružen je zajednički projekt „Tragovi Šokaca od Gradovrha do Bača 1688 – 2008“, oko kojega su se okupili Šokci iz Bačke, Hrvatske, BiH i Mađarske.

Otvorenje novog studija Radio Marije u Subotici

Studio je 28. listopada otvorio i blagoslovio mons. dr. Ivan Pénczes, biskup subotički. Goste i dobročinitelje su pozdravili vlč. dr. Ivica Čatić i vlč.

István Palatinus, direktori programa Radio Marije, a bili su prisutni i predstavnici Svjetske obitelji Radio Marije i to predsjednik Emanuele Ferrario, koordinator za Evropu Bernhard Mitterrutzner te vlč. Francisco Palacios, glavni urednik.

Deseti „rođendan“ vrtića „Marija Petković – Sunčica“

Deseta obljetnica djelovanja i rada vrtića „Marija Petković – Sunčica“ proslavljena je svetom misom 23. listopada u crkvi sv. Roka. Misno slavlje predslavio je župnik ove župe mons. mr. Andrija Anišić u zajedništvu s katedralnim župnikom mons. Stjepanom Beretićem i župnikom s Bikova, preč. Julijem Bašićem.

SADRŽAJ

Kalendar	4
Astronomski i vremenski podaci za 2012. godinu	28
Pomrčine Sunca i Mjeseca tijekom 2012. godine	28
Kakvo će biti vrijeme u 2012. godini	28
Vrijeme po mjesecima	28
Zapovjedni blagdani	29
Obvezatni post i nemrs	30
Katolička Crkva u svijetu	30
Katolička Crkva u Hrvatskoj	31
Crkva u Bosni i Hercegovini i Makedoniji	32
Crkva u Crnoj Gori	32
Crkva u Srbiji	33
Značajniji datumi u Subotičkoj biskupiji	34
Katoličke novine i časopisi	35
Stjepan Beretić: Dragi Štioče (Riječ urednika)	37
PAPA GOVORI CRKVI I SVIJETU	39
Mr. Mirko Štefković: Prikaz dokumenta <i>Vrata vjere</i> , Apostolsko pismo pape Benedikta XVI.	39
DUHOVNOST	
Mr. Andrija Anišić: Ne boj se jer ja sam s tobom	45
Naš kandidat za sveca o. Gerard Tomo Stantić	69
o. Ante Stantić: Ponude Sluge Božjega o. Gerarda Stantića za autentični kršćanski život	69

Mr. Mato Miloš: Sluga Božji o.Gerard Tomo Stantić, OCD, uzor ostvarenja životnog poslanja	76
EKUMENIZAM	87
Dragan Muharem: Ususret proslavi Milanskog edikta 2013. godine	87
Tomislav Žigmanov: Svijest o krivnji – pretpostavka za dijalog i suradnju	91
NARODNO BLAGO	99
Ivan Andrašić: Selo poput labuđeg jata	99
Ruža Silađev: Sveti Florijan, Vatrogasi	102
Ruža Silađev: Zvona	104
Aljozije Stantić: Vištica u bilom	106
ŠTIVO ZA TRENUTKE ODMORA	118
Vinko Janković: Ana puna divana	118
(*) Vojislav Sekelj: Put šinšoka	120
(*) Tomislav Žigmanov: Života ljulj	120
Ivan Kujundžić: Električka na bunjevačkom salašu	121
Željka Zelić: Božić – pun stol ili skromnost božićnih jaslica? ..	124
Željka Zelić: Božja providnost	126
Željka Zelić: Što nam na stol stvarnosti serviraju televizijski kanali?	127
Željka Zelić: Mlade „starice“	131
DA IH NE ZABORAVIMO	135
Katarina Čeliković: 2012. – Godina stoljetnih obljetnica hrvatskih velikana u Vojvodini	135
Katarina Čeliković: Ante Evetović Miroljub	137
S., Beretić i T. Vuković: Bukinac, Beato (Stjepan)	138
Marina Balažev: Jakšić, Ante	139
Bela Gabrić: Ivan Kujundžić	141
Bela Gabrić: Balint Vujkov	143

MALA DANICA (Uredila Katarina Čeliković)	145
(*) Cecilija Miler: Zvezda nova zasjala	145
Silvester Bašić: Liturgijsko ministrantska skupina „Pavlovi maratonci“	146
(*) Katarina Vojnić Tunić: Zlo u svijetu	149
Danijela Siracki: Glad u svijetu	149
Djeca iz vrtića: Što je Crkva?	150
Zdenko: Biseri Očeva milosrđa	151
Na vjeronauku u Đurđinu	152
Dva Isusa u jasicama	153
Balint Vujkov: Kako je posto mraz (narodna pripovijetka)	155
Katarina Čeliković: Adventski vijenac bez svijeća	156
Katarina Čeliković: Za Uskrs je besplatno	158
Malo se šalimo	160
MLADI (Uredila Nevena Mlinko)	161
Šalje 2. f. PRIMA: Isus	162
Marija Vidaković: <i>Križni put mladih</i> župe Uskrsnuće Isusovo	163
Josipa Dević: Ulomak iz IX. postaje	163
Petar Gaković: JMJ MADRID 2011.	164
David Anišić: Zajedno u Kristu – s Papom u Hrvatskoj	166
Nevena Mlinko: Pobožnost molitve krunice među mladima	168
David Anišić: Overdose (priko mire)	170
Darko Temunović: Duhovna glazba – evangelizacija pjesmom	172
(*) Nevena Mlinko: Izgubljeno dijete (molitva za S.)	173
Petar Gaković: Kronika važnijih događaja	174
(*) Jelena Marićević: Bog	176
OBITELJ (Uredila obitelj Huska)	177
Obitelj u Godini vjere – 2012.	177
Ladislav i Vesna Huska: Vjera u svakidašnjem životu mlade obitelji Kujundžić	178
Ladislav i Vesna Huska: Mirjana i Zoltan Baka obiteljski slave Boga	187

KULTURA	195
Bernadica Ivanković: Knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata između dvaju Dana Balinta Vujkova	195
(*) Ljiljana Tadijan: Zaborav	205
Tomislav Žigmanov: 40 godina od pojave prvoga i objava desetoga zbornika	206
(*) Anita Đipanov: Stvaranje slova	212
POVIJESNI KUTAK	213
Stjepan Beretić: 40 godina svećeničkog doma u Subotici	213
Mr. Andrija Anišić: Povijest župe sv. Roka u Subotici (iz rukopisa Blaška Rajića)	225
JUBILEJI	237
Stjepan Beretić: 75 godina župne crkve u Kelebiji	237
Stjepan Beretić: 75 godina župne crkve na Hajdukovu	241
(*) Franjo Ivanković: Lijepo riječi	242
REĐENICI SUBOTIČKE BISKUPIJE 2011.	243
NAŠI POKOJNICI	245
Lj. Vuković Dulić: Ana Milodanović	245
Dujo Runje	246
(*) Marica Mikrut: Šokačka rapsodija	248
KRONIKA	249
Željka Zelić: Od Danice do Danice	249
Sadržaj	283

Znak * označava pjesme ili molitve

HRVATSKO KNJIŽEVNO DRUŠTVO SV. JERONIMA

Tomo Vereš: Razmišljanja jednog kršćanina

Dr. Tomo Vereš (1930. – 2002.), OP, među našim je teolozima jedan od najboljih poznavatelja djela Tome Akvinskoga i Alberta Velikoga, ali i Karla Marxa. Kao redovitom suradniku u svojim publikacijama, HKD sv. Jeronima objavilo mu je povodom njegova 70. rođendana (2000. god.) ovu knjigu kršćanskih razmišljanja, sastavljenu od tekstova prethodno objavljenih mahom u jeronimskoj „Danici” ili „Maruliću”. Pisani jasno i jednostavno (ne i simplicistički), zahvalno su štivo za svakog duhovno radoznalog čitatelja, a u knjizi se posebno izdvaja vrlo akribičan prikaz odjekâ enciklike „Rerum novarum” kod naših marksista i teologa u vrijeme komunizma, odnosno tzv. samoupravljanja.

Radovan Grgec: Odsjevi kršćanske kulture – II.

Ovaj II. dio „Odsjeva kršćanske kulture” nastavak je izbora kronikâ koje su izlazile kao urednički uvodnici u „Maruliću”, svojevrsnom glasilu HKD-a sv. Jeronima, naše najstarije kulturne ustanove vjerskog nadahnuća, koju je 1868. osnovao prvi nadbiskup zagrebački, kardinal *Haulik*. U skladu s načelima II. vatikanskoga koncila kršćanski laici ne razlikuju se od klerika dostojanstvom nego funkcijom, djelujući kao samostalne ličnosti na svojim specifičnim područjima, npr. u obiteljskom, društvenom, političkom i profesionalnom životu. Tim načelima ravnalo se i prije koncila Jeronimsko društvo, pa tako i njegova glasila. Karakterizirala ga je vjernost Crkvi i domovini, a ideal je bila slobodna Crkva u slobodnoj državi.

Gracijan Biršić: Marija – početak boljega svijeta (izd. 2005.)

Ovo mariološko djelo sastoji se od razmatranja prigodom marijanskih blagdana te od tumačenja sastavnih dijelova najpoznatije marijanske molitve – krunice. Posebna su odlika knjige pjesnički Očenaši i Zdravomarije velikih hrvatskih i svjetskih književnika (T. P. Marović, Izidor Poljak, Ujević, Nazor, Dizdar, T. Merton, Villon, Petrarca, Dante...), vrlo prikladno uklopljeni u razmatranja i znalački prokomentirani.

Georges Huber: Moj će anđeo ići pred tobom

Mogli bismo reći da su anđeli „zvijezde koje ne gasnu”, zvijezde o čijem sjaju svjedoče mnoga mjesta u Bibliji, kao i štovanje anđela kod nekih Božjih ugodnika, npr. sv. *Terezije od Maloga Isusa* ili biskupa *Langa*. Pobožnost prema anđelima, napose prema anđelima čuvarima i prema arkandelima *Mihaelu*, *Gabrijelu* i *Rafaelu*, stoga je itekako još živa među katoličkim vjernicima, pa nije čudno što je ubrzo bilo rasprodano prvo i

drugo izdanje ove popularno pisane knjige *Georgesa Hubera*, švicarskog katoličkog laika i novinara, koju je *Radovan Grgec* preveo na poticaj kard. *Kuharića*.

Gracijan Biršić: O sv. Antunu Padovanskom – drukčije

I *Antun Padovanski* po svojim je propovijedima postao legendaran, tako da njegov povijesni lik danas valja oslobađati nevjerodostojnih sastojaka kojima ga je opteretilo i nekadašnje i suvremeno praznovjerje. Upravo u tom smislu pristupa p. Gracijan Biršić u ovoj zbirci svojih propovijedi liku popularnog sveca „drukčije“, otisnuvši se od osnovnih, općepoznatih podataka o njemu u potragu za njegovom kompleksnom osobnošću te upućujući čitatelja i u bit svetosti uopće i u osobitost svetosti velikoga Padovanca.

Ivon Ćuk: Zvijezde koje ne zalaze

Ovo je drugo izdanje vrlo popularnog, 1976. godine prvi put objavljenog i ubrzo rasprodanog djela p. Ivona Ćuka, iliti „Yvesa Ivonidesa“, kako je prvo izdanje svoje knjige potpisao taj pionir našega vjerskog tiska.

„Zvijezde koje ne zalaze“ crkveni su velikani prvih pet stoljeća kršćanstva (Ignacije Antiohijski, Ciprijan, Hilarije, Bazilije, Ivan Zlatousti, Ambrozije, Augustin, Leon Veliki itd.), o čijim životima p. Ivon Ćuk piše uzbudljivo i zanosno, oduševljavajući čitatelja za svetost tih neugaslih zvijezda kršćanstva koje svojim primjerom nadahnjuju i današnje vjernike.

Narudžbe:

HRVATSKO KNJIŽEVNO DRUŠTVO
DRUŠTVO SV. JERONIMA
10000 ZAGREB, Trg kralja Tomislava 21
tel/fax: +385 1 49 22 300
e-mail: hkd.danica@zg.t-com.hr

Ćirilometodska (Jeronimska) knjižara
ZAGREB, Kaptol 29; tel./fax: +385 1 48 14 709

Popis ostalih izdanja možete vidjeti u prošlogodišnjoj
Subotičkoj Danici i na web stranici: www.hkd-sv-jeronima.hr

**ZAHVALJUJEMO HRVATSKOM KNJIŽEVNOM DRUŠTVU
SV. JERONIMA NA SURADNJI, POMOĆI I PODRŠCI!**

75

Župna crkva Razlaza Apostola
Kelebijia (1936. - 2011.)